

DEMOKRACIJA

Po sestanku slovenskega in hrvaškega premierja Janeza Janše in Iva Sanaderja na Bledu se zdi, da sta državi čedalje bliže odločitvi, da bo o sporni meji med državama odločala arbitraž.

KORAK K RAZPLETU GORDIJSKEGA VOZLA

INTERVJU

Damjan Mihevc

Sistem nadzora v Triglavu je dobro urejen

PRILOGA

Igralniško-
zabavišni turizem

ISSN 1408-0494

9 1771408 049069

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosedanja naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. avgusta 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.

2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

- teža: 70 g
- velikost: 114x47x9 mm
- čas pripravljenosti: do 300 ur
- čas pogovora: do 500 minut
- glasovna pomoč v menijih
- privlačen tanek design
- visoko-contrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
- velike črke in številke za lažjo berljivost
- SMS
- budilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*   4 x letno (9 % popusta)   2 x letno (10 % popusta)   1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec   invalid   brezposeln   študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE   DA   ID za DDV

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Podpisani/a se zavežem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Mejni gordijski vozeli

Metod Berlec

Zdi se, da je predsednik slovenske vlade Janez Janša presodil, da je čas, da se vsaj delno razveže gordijski vozeli neresenih vprašanj med Slovenijo in Hrvaško. Nedeljski načelni dogovor med predsednikom slovenske vlade Janezom Janšo in hrvaškim premierjem Ivom Sanaderjem o načinu reševanja sporne meje v Sloveniji in na Hrvaškem različno odmeva (podrobneje o tem pišemo v članku). Medtem ko so na Hrvaškem dogovor soglasno podprli, je na slovenski strani naletel na zelo različen odziv. Nekateri ga pozdravljajo, drugim se zdi škodljiv.

Predsednik SNS Zmago Jelinčič prisega na zgodovinske argumente, pri čemer – kot navadno – pretirava. Nedvomno so zgodovinska dejstva na slovenski strani, vendar morajo biti verodostojno predstavljena. Preobrat je naredil predsednik SLS Janez Podobnik, ki je glede reševanja odnosov s Hrvaško pod pritiskom svojega brata Marjana Podobnika. Nedavno se je še strinjal z načinom dogovarjanja s Hrvači, v ponedeljek je bil že drugačnega mnenja in povsem usklajen s predsednico LDS Katarino Kresal, ki je Janši očitala, da je z načelnim dogovorom na Bledu prekoračil pooblastila. Je to rezultat njegovega skrivnega sestanka s Kresalovo, z Markom Pogorcem in Mirom Senico na posestvu Pule pri Ribnici prejšnjo sredo, o čemer pišemo v nadaljevanju? Do sporazuma je zadržano tudi Društvo Zares. V drugih strankah ga podpirajo. V nasprotju z nekdanjim predsednikom vlade Janezom Drnovškom, ki se je s pokojnim hrvaškim premierjem Račanom pogovarjal v precejšnji meri brez soglasja slovenskih političnih strank, se sedanji premier sproti dogovarja in usklajuje s slovenskimi parlamentarnimi strankami. Je pa res, da je pred televizijskimi kamerami in novinarskimi mikrofoni težko določiti mejo. Šestnajst let neuspešnega dvostranskega dogovarjanja med državama je bilo več kot dovolj, pravijo poznavalci. Na Hrvaškem imajo vsi enaka stališča do reševanja odprtih vprašanj s Slovenijo, še posebej pri vprašanju meje. Po njihovo nima smisla čakati volitve, saj bodo imeli Hrvatje tudi pod morebitno novo vla-

dno garnituro enaka stališča kot sedanja Sanaderjeva vlada. Predsednik hrvaške SDP Zoran Milanović se namreč tudi zavzema za reševanje spora pred mednarodnim pravnim telesom. V preteklosti so se politiki na obeh straneh meje vedno izgovarjali na volitve, kar je nesmiselno, saj ima letos parlamentarne volitve Hrvaška, prihodnje leto jih bo imela Slovenija itd. Hrvaška stališča pa kljub vsemu vseskozi ostajajo enaka. Čez leto dni stanje ne bo nič drugačno, če se obe strani teh vprašanj ne bosta resno lotili. Slovenija z vsakim dnevom izgublja, ker Hrvaška nadaljuje z enostranskimi akcijami – s prilaščanjem slovenske zemlje in slovenskega morja. Nedvomno je zato čas za resno politiko. Mednarodno sodišče v Haagu se ponuja kot morebitna opcija. Kot je slišati iz vladnih krogov, je čas, da pri reševanju neresene meje na slovenski strani nastopi stroka. Slovenija mora zbrati čim boljše ekipo pravnih strokovnjakov in izvedencev za mejna vprašanja, za vprašanja mednarodnega prava in na mizo položiti vse argumente, ki jih ima. Tako zgodovinske kot pravne. Vrnitve nazaj ni. Hkrati mora Slovenija zahtevati, da se upoštevajo pravni argumenti in načelo pravičnosti. Če bi upoštevali samo načelo pravičnosti, kot sedaj nekateri tako radi govorijo, bi zanemarili vse pravne argumente, ki jih Slovenija ima, to pa je seveda nesmisel.

Mednarodno sodišče v Haagu se ponuja kot kompromisna rešitev, potem ko je propadel slovenski predlog za posredovanje sodišča pri OVSE za pomiritev in arbitražo, ki ga vodi Robert Badinter, in hrvaški predlog za Mednarodno sodišče za pomorsko pravo v Hamburgu. Bistvo blejskega dogovora je, da se spoštuje kriterij, sprejet z brionskim sporazumom, to je stanje med državama na dan 25. 6. 1991, ki ga je zdaj Janševa vlada oživila in rešuje tako vprašanje neresene kopenske meje (šlo naj bi za 19 spornih točk) kot nedoločene meje na morju. Pri tem je seveda treba postaviti jasen okvir. In če bo ta okvir za Slovenijo sprejemljiv, bo privolila v haaško sodišče. V tem primeru se Sloveniji verjetno ni treba bati arbitraže, saj so argumenti nedvomno na njeni strani. **D**

Slovenija bo zahtevala, da se upoštevajo tako pravni argumenti kot načelo pravičnosti. Če bi upoštevali samo načelo pravičnosti, kot sedaj nekateri radi govorijo, potem bi zanemarili vse pravne argumente, ki jih Slovenija nedvomno ima.

UVODNE STRANI

- 9 Bo Peterle zmagal v prvem krogu?
10 **Pogledi:** Zločinski nagon?
11 **Kolumna:** Igralništvo na Slovenskem

POLITIKA

- 12 Korak na pot k arbitraži
16 Ali Pahor še obvladuje SD?
18 Boj za prevlado ali obstanek?
20 Celostnost dobrega

SLOVENIJA

- 22 Druga faza privatizacije
25 Subvencije dokaj neučinkovite
26 Korak do brezmejne Evrope
28 Kaj tare Notranjsko-kraško regijo
30 Stop divjim odlagališčem

TUJINA

- 32 Pravice so si morali izbojevati
34 Evropejci za dva meseca
36 **Globus:** Češke reforme
37 **Tuji tisk:** Strupenina

INTERVJU

- 38 Damjan Mihevc

DOMOZNAJSTVO

- 42 Arheologija Novega mesta
46 Politik, pisatelj in gospodarstvenik
54 Srednjeveška poletna Ljubljana

OGLEDALO

- 56 **Film:** Nočne igre
58 **Avtomobilizem:** Nissan pathfinder
60 **Znanost:** Vesoljske širjave
62 **Šport:** Konec nogometne pravljice
64 **Črna kronika:** Še tri žrtve na prehodu
66 **Rumeno:** Nude vedno v akciji
68 **TV Kuloar:** Ciganska duša
74 **Metabiolog** s samozavestjo

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat,
Petra Janša, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan,
Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust,
Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: Damjan Mihevc

Osebnostno menim, da je nova cenitev Zavarovalnice Triglav, ki je pokazala realno vrednost, pravilna. Dejansko moramo delati tako, da zavarujemo interes države kot lastnice in tudi vseh drugih delničarjev.

12 Korak na poti k arbitraži

Po nedeljskem sestanku slovenskega premierja Janeza Janše in hrvaškega premierja Iva Sanaderja na Bledu se zdi, da sta državi čedalje bližje uradni odločitvi, da bo o spornih točkah kopenske meje in meji na morju odločala arbitražna.

16 Pahorjeva rdečica

Predsednik SD Borut Pahor je vse bolj ujetnik svoje stranke. Po novem tudi poslancev, ki so v stranko prestopili iz LDS. Anton Rop mu je z izjavo, naj bi se bila Janez Janša in Ivo Sanader dogovarjala za incidente v Piranskem zalivu, zakuhal nepotreben spor s SDS in pokvaril »mostograditeljski« videz.

18 Boj za prevlado ali obstanek?

Glede na to, da so v ospredju političnega dogajanja predsedniške volitve, je strankarsko dogajanje potisnjeno v ozadje. Kljub temu so dogodki v njem pomembni, saj so povezani s pripravami na parlamentarne volitve prihodnje leto.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbahar

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepevedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Gregor Pohleven

Peter Poles nima pojma o EU

Nekdo mi je napisal vprašanja in odgovore, ker vodim novi sobotni večerni kviz na nacionalki. No, imam ga mogoče nekaj malega - pojma, namreč - glede na to, da sem hodil v šole in bil dolga leta vodič. A videli boste, nekateri nastopajoči v kvizu Ljubljana - prestolnica EU vedo še več. Glejte ga to in vsako soboto - **od 1. septembra do 17. novembra**, takoj po Dnevniku in vremenski napovedi. Ste vi med njimi? Nagradni sklad za zmagovalce kviza je 120 000 evrov, sodelujoče pa čaka še 12 potovanj v eno od prestolnic držav EU, 12 denarnih nagrad po 500 evrov in 12 sezonskih smučarskih vozovnic.

PROGRAMU TV SLOVENIJA

doma, v svetu zabave

 LJUBLJANA
PRESTOLNICA EU

www.rtvsl.si/evropa2007

Čas

Aleksander Škorc

Gospa predsednica se ne spomni, da bi obljubila sanirati dolg eldeesovcev v najkrajšem času. Kaj šele da bi rekla, da bo to storila v enem mesecu. "Tega nikoli nisem rekla," je rekla.

Nesramne novinarje, ki to trdijo, bo tožila, ker je menda v resnici rekla, da bo dolg sanirala v enem tednu! Novinarji torej lažejo in tožbo bo gotovo dobila. S pridobljenim denarjem pa bo, verjeli ali ne, sanirala dolg. Če ta ženska ni zvita kot "poglihana" presta! Brezhibno obvlada čase, obljube pa spretno vrti okoli sredinca leve roke! Z njo res ni dobro žgancev kuhati niti češenj zobati.

Nekoliko slabše obvladajo čase in obljube na ministrstvu za promet, kjer so jim sicer pravočasno obljubljeni zapornice pobegnile v prihodnost, vsaj trije ljudje so zato postali preteklost, njihove duše pa so odpotovale v večnost. K sreči so sklicali nujen predčasni sestanek, na katerem bodo zapornice vrnil v realni čas, ki pa ne bi smel biti predolg, da ne bo vseh skupaj predčasno povozil čas.

Nekdanji podjetnik J. N. se je odločil, da se mu je čas iztekkel. Že pred časom je zaradi neizpolnjevanja obljub bankrotiral, zapustila ga je družina in razpadla mu je samopodoba. Sedaj bi se moral po sili razmer pridružiti lokalnim klošarjem, a je raje izbral pot "navzgor", kar naj bi bil storil s pomočjo lične zanke, ki je s stropa bingljala pred njegovim, od pijače zabuhlim obrazom. (Kako tipično slovensko, mar ne?) Poskus ni uspel, saj je v vinski omotici padel s stola. Ker se ni mogel pobrati, je odspal poslednji spanec, za katerega pa se je pozneje izkazalo, da je bil marsikaj, samo poslednji ne. Sanjal je namreč preroške sanje. Videl je samega sebe v prihodnjem življenju, kako zapit in bankrotiran pleza na skalo, da bi se vrgel v odrešujoč polet v globino ... Ko se je zbudil, ni dolgo razmišljal. Hitro mu je bilo jasno, da kolikor se zaradi vsega hudega pokonča, se bo v prihodnjem življenju znašel v natanko isti zagati, in čim večkrat se ji bo poskušal nespametno izogniti, več življenj bo vrgel stran.

"Škoda časa," je rekel, odšel med klošarje in začel načrtovati pot vnovičnega vzpona. Kot prvo točko načrta je zapisal: "Pravočasno izpolnjevati obljube ali pa jih sploh ne dajati!"

Koliko neizpolnenih obljub lebdi nad vami? Res je sicer, da vas verjetno ne bodo stale življenja, lahko pa zaradi tega umre kdo drug. Od žalosti, denimo. Tisti, ki zna modro premišljati, pa ve, da je biti kriv smrti neprimerno huje kot ostati brez življenja.

H-umor

»Zgleda, da bi me radi vsi slekli.«

(Romska striptizeta iz oddaje Big Brother Jasmina Ržen se je na tiskovni konferenci predsedniškega kandidata Arturja Šterna pritoževala, da jo novinarji vedno znova nadlegujejo z istimi vprašanji in zahtevami. Na koncu jim je vseeno ustregla in pokazala svoje prsi.)

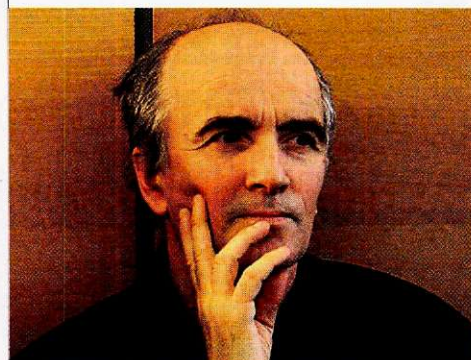

»Sem dobronik in ne politik in zato se moram tako tudi obnašati.«

(Predsedniški kandidat Marjan Beranič je pojasnil, zakaj bo tistim, ki mu bodo dali svoj podpis, delil darila.)

»Rekel je, da so velike proslave lastnost totalitarnih režimov, to pa bo velika proslava, na katero bodo borce z avtobusi pripeljali iz cele Slovenije. To je najbolj značilno za totalitarne režime.«

(Državni sekretar v kabinetu predsednika vlade Aleksander Zorn komentira namero predsednika države Janeza Drnovška, da bo govoril na borčevski proslavi v Novi Gorici, čeprav je še prek kratkim nasprotoval velikim proslavam.)

»Cerkev je kot zakrknjena boljševiška partija. Ko resnica nasprotuje interesu Cerkve, jo je treba ukiniti. Ne Cerkve, ampak resnico.«

(Kolumnist in psiholog Vlado Miheljak zno-va boleha za proticerkveno depresijo. Najbolje je, da se kar k sebi prijavi v čakalno vrsto.)

»Očitno je SDS pticomrzna stranka: ne mara Kosov, Sove, jastrebov, golobov ...«

(Poslanec SD Dušan Kumer opaža, da ima največja vladajoča stranka alergijo na ptiče.)

»Tako slovenski kot portugalski radi tarnajo – enkrat nad vremenom, drugič nad podnebnimi spremembami, če za svoje težave ne morejo okriviti slabega vremena, so krivi politiki ...«

(Portugalski kmetijski minister Jaime Silva je slovenskega kolega potolažil, da so kmetje po vsem svetu enaki, saj kar naprej nergajo.)

»Uredništvu Mladine pa predlagam, da dr. Nežmaha v duhu ameriške NBA za suho zlato proda uredništvu sproščene Demokracije.«

(Vika Lozar bi kolumnista Mladine dr. Bernarda Nežmaha rajši brala v kakšni drugi reviji, ne v Mladini.)

»Če po dogovoru za razsodnika ne bi bilo več incidentov in bi lahko udeležili dogovore iz sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju (sops), potem grem tudi jaz rade volje na počitnice na Hrvaško.«

(Poslanec SD in pomorski pravnik Marko Pavliha je preklekal poziv Slovincem, naj ne hodijo na Hrvaško na počitnice.)

»Zame je največje trpljenje, da se moram ukvarjati s stvarmi za nazaj.«

(Ljubljanski župan Zoran Jankovič ima kar naprej težave s preteklostjo. Celu na delovnem mestu.)

Spremembe za Loterijo Slovenije

Zdaj veljavni zakon o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije je bil sprejet leta 1996 in dopolnjen leta 1997, po njem pa se je Loterija Slovenije preoblikovala v delniško družbo. Petdeset odstotkov družbenega kapitala je bilo v obliki delnic prenesenih na dve fundaciji, ki sta bili ustanovljeni z istim zakonom. Na invalidsko humanitarno fundacijo je bilo prenesenih 40 odstotkov delnic, na športno pa 10 odstotkov. Poleg koncesijskih dajatev od prirejanja iger na srečo, ki so v ustreznem deležu namenjene za financiranje invalidskih, humanitarnih in športnih organizacij na podlagi zakona o igrah na srečo, se sredstva za te namene zagotavljajo tudi iz naslova delitve dobička Loterije Slovenije. Tako sta obe fundaciji v juniju leta 2005 iz dobička dobili izplačanih za 275 milijonov tolarjev dividend (od tega invalidsko-humanitarna fundacija 220 milijonov tolarjev in športna fundacija 55 milijonov). Alenka Jeraj, ki je pretekli teden predstavila predlog sprememb zakona o Loteriji Slovenije, ugotavlja, da se je država odpovedala delu sredstev, ki bi bila sicer vključena v proračun v korist fundacij, ki naj bi s temi sredstvi sofinancirala dejavnosti na področju športa ter na invalidskem in humanitarnem področju. Postopke razdeljevanja denarja je pregledalo tudi računsko sodišče in med drugim opozorilo, da nekateri postopki niso bili vodeni v skladu z zakonom, zaradi česar je bilo čedalje

Alenka Jeraj, poslanka SDS

več pritožb prijaviteljev na javni razpis za pridobitev sredstev; pri športni fundaciji se je v zadnjem letu število pritožb povečalo kar za 15-krat, prihajalo je tudi do čedalje večjih konfliktov. Nekatero nepravilnosti sta fundaciji odpravili, nekatere pa bo izboljšala zdaj predlagana novela zakona. Dodajmo, da je vse predlagane spremembe zakona pregledala medresorska komisija, ki je bila ustanovljena s tem namenom, doseženo pa je bilo tudi večinsko soglasje in oblikovane rešitve, ki so ta čas najbolj sprejemljive. V. K.

Modrosti tedna

»Danes so postali mediji lastna oblast z lastno dinamiko. Zaupnost (kar se kaže z javnim tikanjem) je odmev iz že dolgo izgubljenega, neškodljivega sveta. Pri nas ta proces še ni izbojevan, kajti še vedno so politika in mediji tesno povezani, kar se kaže v nekaterih skrajno absurdnih primerih, ki odražajo notranjo preverznost teh odnosov. In skrajno nizko kulturo komuniciranja politikov.«

(Publicist dr. Marko Kos)

»Vse demokratične države imajo javno in privatno šolstvo, totalitarne – Stalinova, Titova, Polpotova – pa so šolstvo uniformirale, si ga povsem podredile in s pomočjo takšne državne oz. javne šole ustvarjale sebi vdane in poslušne podložnike.«

(Teolog dr. Drago K. Ocvirk)

Povečan nadzor

Ministrstvo za zdravje povečuje nadzor za dokončanje nove Pediatrične klinike, zato je minister za zdravje Andrej Bručan imenoval posebno komisijo. Vodil jo bo Boris Cavazza kot zastopnik otrok in dolgoletni ambasador Unicefa, člani pa so: dr. Miha Kovač, predstavnik staršev, Janez Vasle, dr. med., prof. dr. Saša Markovič Predan, Jožica Anžič, dr. med., prof. dr. Rajko Pirnat, pravnik Tadej Štular, inž. Darko Kuhar, pravnik Jurij Klepec in prof. dr. Ludwig Trauner. O svojih ugotovitvah, sklepih in odločitvah bo komisija redno obveščala ministra, vodstvo kliničnega centra in javnost. Nova Pediatrična klinika, ki bo po načrtih končana marca 2008, bo zagotovila optimalno oskrbo najhujše bolnih otrok, mladostnic in mladostnikov v Sloveniji. Predlogu pediatrov, da se zagotovijo dodatne izboljšave za sodobno terciarno obravnavo otrok in mladostnikov, ki času prejšnjega mandata niso bile upoštevane oziroma so bile iz projekta izločene v številnih revizijah, je minister Bručan prisluhnil in s tem zagotovil, da Pediatrična klinika v Ljubljani zaživi celovito. Med pomembnejše izboljšave sodijo nadzorovano prezračevanje in optimizacija klimatskega sistema, mikro-

Nova Pediatrična klinika v Ljubljani

filtracija zraka na intenzivnih oddelkih, ločene cirkulacije zraka za infektivne oddelke s pod- in nadtlaki ter trojni informacijski sistem. Nova Pediatrična klinika je dobila tudi dodatno lokacijo za specialni laboratorij in slikovno diagnostiko (CT in magnetno resonanco) v neposrednem stiku z novo kliniko, kar bo pomenilo vrhunsko oskrbo, ki bo povsem primerljiva z oskrbo na sodobnih pediatričnih klinikah v Evropski skupnosti. Otroci bodo v njej deležni bistveno boljše oskrbe, kot je bilo prvotno načrtovano. V. K.

Kakovostno izobraževanje

Ljubljansko univerzo so šanghajski ocenjevalci uvrstili med 500 najboljših univerz na svetu. Na evropski lestvici 100 najboljših univerz slovenskih predstavnic ni, na prvih petih mestih pa so univerza iz Cambridgea, univerza iz Oxforda, londonska Imperial College in University College ter univerza iz Züricha Federal Institute of Technology (ETH). Večina (devet) najboljših univerz v svetovnem merilu je iz ZDA. Uvrstitev ljubljanske univerze med 500 najboljših univerz na svetu po t. i. šanghajski lestvici je komentiral tudi Jure Zupan, resorni minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Prepričan je, da je to dokaz, da se izboljšuje kakovost izobraževanja in raziskovanja, kar je zagotovo posledica večletnega dela vseh

akterjev univerze. Ob tem je želja ministra Zupana, da bi pridobljeno znanje čim bolj služilo širšemu slovenskemu prostoru. V. K.

Sedež Univerze v Ljubljani

Prihodnost je v združeni Evropi

Na Bledu se je minuli ponedeljek končal drugi strateški forum, ki se ga je udeležilo več kot 400 udeležencev iz političnih, gospodarskih in akademskih krogov. V Sloveniji je bil to letos najpomembnejši mednarodni dogodek.

Kot je ob koncu foruma dejal zunanji minister Dimitrij Rupel, so udeleženci dosegli precejšnjo enotnost glede integracije EU – od širitve pa vse do poglobitve unije. “Mislimo, še posebej v luči našega predsedovanja EU, da je širitev EU nujno potrebna, da je to koristno za vse Evropejce in vse članice EU,” je dejal Rupel in dodal, da bi bilo v zvezi s tem treba osvežiti nekatere evropske koncepte, kot je denimo solunska agenda. “Želimo si, da bi širitev EU na Zahodni Balkan oz. jugovzhodno Evropo postala privlačnejša,” je dejal minister.

Strateški forum se je začel v nedeljo, rdeča nit razprav pa je bila prihodnost EU in njena vloga v svetovni skupnosti. Predsednik vlade Janez Janša je v uvodnem nagovoru poudaril, da Evropa

Rdeča nit razprav na blejskem forumu je bila vloga EU v svetu.

potrebuje novo vizijo, ki se bo učinkovito prilagajala spreminjajoči se svetovni realnosti. Izpostavil je zlasti pomen nadaljnje širitve unije na Zahodni Balkan. Makedonski premier Nikola Gruevski je dejal, da je vprašanje statusa Kosova ključno za prihodnost EU, saj morajo biti za stabilno Evropo vrata unije odprta tudi Srbiji in BiH. Nerešeni status Kosova ogroža stabilnost na Zahodnem Balkanu in skrajni čas je, da se to vprašanje reši, je prepričan posebni odposlanec Združenih narodov za Kosovo Marti Ahtisaari. Med uglednimi gosti je bil tudi predsednik Gruzije Mihail Sakašvili, ki se je zavzel zlasti za krepitev “vzhodne dimenzije EU”. Kljub pritiskom Rusije je po njegovih besedah ta država uspešno

izpeljala politične in gospodarske reforme ter dosega visoko gospodarsko rast. Hrvaški premier pa je ob robu pogovorov s slovenskim premierjem Janšo pozdravil izide junijskega vrha EU v Bruslju.

Torkov del foruma je zaznamovala okrogla miza o kavkaških energetskih virih, pri čemer so se udeleženci strinjali, da zanimanje EU in OVSE ne bi smelo biti omejeno le na energetske vire tega območja, pač pa bi ju morala zanimati tudi stabilnost regije. Udeležence okrogle mize o Turčiji in Evropi je razdelilo vprašanje vpliva verske oziroma kulturne različnosti na približevanje Turčije Evropski uniji.

“Prihodnost integracije Evropske unije je v združenih in svobodni Evropi,” so se slednjič strinjali udeleženci strateškega foruma. P. A.

Radgonski sejem

Minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Iztok Jarc je preteklo soboto v Gornji Radgoni slovesno odprl 45. kmetijsko-živilski sejem. Odprtje je potekalo v znamenju predsedovanja Slovenije EU v prvi polovici prihodnjega leta, zato so se ga udeležili mnogi predstavniki evropskih držav. Jarc je ob tej priložnosti dejal, da so se na področju kmetijstva ekonomske razmere v Sloveniji ustalile na ugodnejši ravni kot v predpristopnem obdobju. Prihodnje naloge slovenskega kmetijstva bodo po njegovih besedah zlasti dvig njegove konkurenčnosti in soočenje z mednarodnim okoljem. Slovenija prideluje kakovostno hrano, kmetijstvo in živilstvo pa bosta v prihodnosti temeljila na usmerjenosti k potrošniku, je prepričan Jarc. Med gosti na slovesnosti je bil tudi kmetijski minister predsedujoče EU Portugalske Jaime Silva. Poudaril je predvsem pomen enotnega delovanja evropske kmetijske politike, ki mora biti pozorna tudi na podnebne spremembe.

Sejma, ki tokrat poteka pod geslom Dobro obdelano, odlično postreženo, se na približno 60.000 kvadratnih metrih udeležuje 1.560 razstavljalcev iz 28 držav. Vzpredno poteka vrsta strokovnih in poučno-zabavnih predavanj ter okroglih miz. P. A.

Sejem je odprl minister Iztok Jarc.

Drnovšek protislovno

Predsednik koordinacijskega odbora za proslavo Aleksander Zorn se je pretekli petek ostro odzval na sporočilo urada predsednika države Janeza Drnovška, da bo slednji častni pokrovitelj novogoriškega zborovanja Zveze združenih borcev in udeležencev NOB (ZZB). Kot je dejal Zorn, je Drnovškovo ravnanje protislovno, saj je pred časom izjavil, da se državnih proslav do konca svojega mandata ne bo več udeleževal. Srečanje partizanskih borcev ob 60. obletnici priključitve Primorske matični domovini, ki bo 8. septembra v Novi Gorici, sicer ne bo državna proslava, kljub temu pa je predsednikovo častno pokroviteljstvo po Zornovih besedah v nasprotju s tistim, kar je govoril še nedavno. “Rekel je, da so velike proslave lastnost totalitarnih režimov, to pa bo velika proslava, na katero bodo borci z avtobusi pripeljali iz vse Slovenije. To je najbolj značilno za totalitarne režime,” je dejal

Zorn. Iz predsednikovega urada še niso sporočili, ali se bo Drnovšek proslave udeležil ali ne.

Šestdeseto obletnico priključitve Primorske matični domovini bo uradno zaznamovala tudi državna proslava 15. septembra v vasi Tatre, na kateri bo slavnostni govornik zunanji minister Dimitrij Rupel. P. A.

Aleksander Zorn

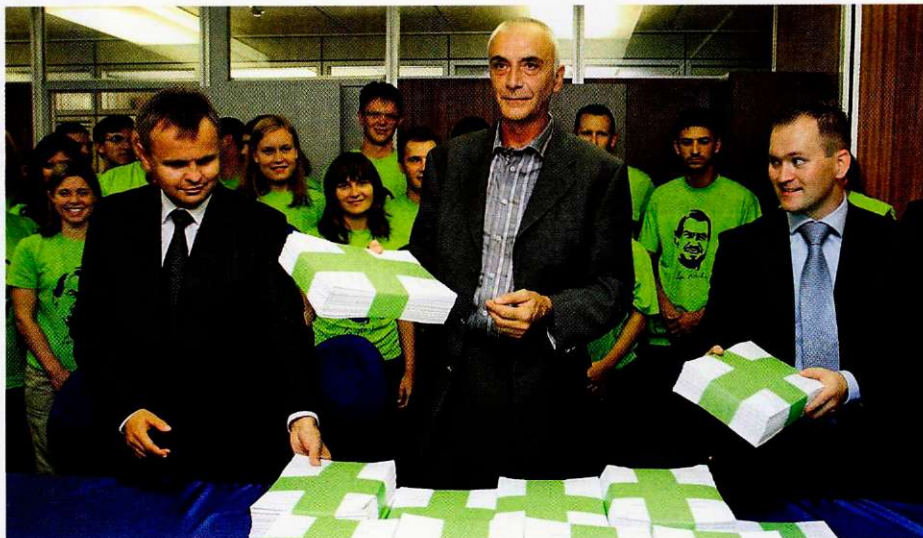

Naskok na državni vrh

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

Prvi uradni kandidat Dogajanje pred bližajočimi se predsedniškimi volitvami postaja čedalje bolj živahno, saj je Slovenija nedavno dobila prvega uradnega kandidata za naslednika Janeza Drnovška. V četrtek, 23. avgusta, je vodja Peterletove predsedniške kampanije Ivo Boscarol na sedežu Državne volilne komisije uradno vložil kandidaturu za predsedniške volitve, potem ko je Peterle v treh dneh zbral več kot petnajst tisoč podpisov. Že v ponedeljek, 20. avgusta, mu je v prvih urah uspelo zbrati pet tisoč podpisov, kolikor jih je potrebnih za vložitev kandidature. Ob tem je Boscarol v četrtek po kratkem sestanku s Peterletom pridobil tudi njegovo soglasje h kandidaturi in vso dokumentacijo s podpisi vred izročil predsedniku Državne volilne komisije Antonu Gašperju Frantarju. Peterle je ob tem dogodku odgovarjal na vprašanja novinarjev. Ocenil je, da nihče od kandidatov ni radikalec ali ekstremist, kar se mu zdi zelo dobro. Kakšne so dejanske razlike med njimi, pa bo pokazala predvolilna kampanja, ki se bo uradno začela 21. septembra, mesec dni pred prvim krogom volitev. Izrazil je tudi pričakovanje, da bo slovenska politika v času predsedovanja Evropski uniji nastopila enotno, skrbi pa ga stanje duha. »Želim si razmer, v katerih ne bo nobene državljanke ali državljana strah rezultatov volitev,« je dejal Peterle. Peterle žanje podporo po vsej Sloveniji. Tako ga je na nedavnem obisku v Izoli podprl izolski župan Tomislav Klokočovnik. Peterle je obiskal tudi kmetijsko-živilski sejem v Gornji Radgoni in se tam srečal s predstavniki Evropske unije, ki pokrivajo področje kmetijstva.

Podpora borcev NOB Podpise je zbral tudi dr. Danilo Türk, ki ga je 27. avgusta uradno podprl DeSUS, potem ko sta ga že podprla SD in društvo Zares. Kaže pa, da DeSUS Türkovo kandidaturu pogojuje z ideološkimi stališči, kar je razvidno iz vprašanja, ki ga je postavil vodja poslanske skupine DeSUS Franc Žnidaršič. Žnidaršiča je zanimalo stališče do aktualnega spreminjanja zakonov o vojnih grobiščih in žrtvah vojnega nasilja, o katerem imajo poslanci DeSUS drugačno stališče od poslancev koalicije. Čeprav je Türk proti nagrajevanju kakršne koli narodne izdaje, je po njegovem mnenju treba upoštevati načelo pietetnosti. Sprva se je zdelo, da Türka podpira tudi Zveza združenj borcev NOB, vendar se je v zadnjih dneh njihovo stališče spremenilo, saj naj predsednik zveze borcev ne bi bil zadovoljen s Türkovimi besedami na nedavni proslavi v kočevski Bazi 20 ob 65. obletnici velike roške ofenzive, zato mu je podporo odrekel. Tudi pri drugih kandidatih je dogajanje živahno. Marjan Beranič se je zaradi napovedi, da bo v zameno za podpise delil darila, znašel v primežu protikorupcijske komisije, ki jo vodi Drago Kos. Glede na težave nekaterih kandidatov pri zbiranju podpisov pa je mogoče pričakovati, da bo končno število uradnih kandidatov manjše od napovedanega. Bržkone bo s kandidaturu uspelo Eleni Pečarič, ki je do sedaj dobila podpisa dveh poslancev, in sicer Slavka Gabra in Roberta Battellija, manjka pa ji še en podpis poslanca.

Volilni štab Lojzeta Peterleta je prvi uradno vložil kandidaturu.

Po ocenah analitikov naj bi bil Gaspari Peterletu celo nevarnejši od Türka, saj bi ob povečani angažiranosti volivcev levosredinskih strank v drugi krog lahko prišla oba kandidata levice.

Peterle še vedno favorit Ugibanja v tem, kdo ima največ možnosti za uspeh na predsedniških volitvah, se kar vrstijo, saj so se prve ankete pojavile že v času, ko se je za kandidaturu odločal Borut Pahor. Po dosedanjih podatkih bi bilo veliko presenečenje, če bi kateri od kandidatov zmagal že v prvem krogu, medtem ko sta najverjetnejša kandidata za drugi krog Lojze Peterle in Danilo Türk. Čeprav naj bi imel Peterle več možnosti za zmago, mu je Türk tesno za petami, obema pa sledi Mitja Gaspari. Po ocenah nekaterih analitikov naj bi bil Gaspari Peterletu celo nevarnejši od Türka, saj bi ob povečani angažiranosti volivcev levosredinskih strank v drugi krog lahko prišla oba kandidata levice. Vendar je takšna možnost le malo verjetna glede na to, da je Peterletu uspelo v treh dneh zbrati več kot petnajst tisoč podpisov, medtem ko je potrebnih pet tisoč podpisov dobil v pičlih štirih urah. Tem trem kandidatom sledi poslanec in predsednik SNS Zmago Jelinčič Plemeniti, ki pa ima kljub medijski prepoznavnosti malo možnosti za uvrstitev v drugi krog. **D**

Zločinski nagon?

Pavel Ferluga

V Sloveniji imamo nešteto »herojev-killerjev«, junakov bolj malo. To ugotavljam, ko berem o tej vrsti ljudi.

Žarko Petan je v enem od medijev razkril heroja (heroj podpolkovnik JLA Edo Brajnik), ki mu je nemalo zagrenil življenje. Na njegovo pisanje se je odzval slovenski bralec iz Amerike, ki je tega heroja-killerja vsekakor dobro poznal. Označil ga je kot gnusni antropoidni primerek. In prav je imel. V naši ljubi Sloveniji imamo nešteto spomenikov takim primerkom in to je za današnji čas res velika sramota. Imamo celo še žive primerke, ki uživajo velike pokojnine in bodo imeli celo pogreb na državne stroške v čast »killerske« preteklosti. Sprašujem se, kako je mogoče, da v današnjem času, z današnjim znanjem zgodovine in z vstopom v civilizirano EU tega madeža še nismo oprali, kot so to storili bolj odgovorni vladajoči v postkomunističnih državah. Tu je nekaj narobe s Slovenci. Kaže, da je še lepo število Slovencev, ki imajo v sebi močan zločinski nagon, in ti so tudi v poslanskih vrstah apologetov pretekle nesreče, ki si močno prizadevajo priti znova na oblast. Lahko pričakujemo, da bi ti elementi znova uvedli »čiščenje« v našem družbenem redu z dobro znano »killersko« prakso »poosvoboditvenega« časa. Kako si razlagamo npr. postavev spomenika znamenemu »heroju-killerju« Blisku v Sežani, in to po osamosvojitvi? Ali ni to eklatanten dokaz, da je posebno na Primorskem malikovanje gnusnih antropoidnih primerkov zelo všečno večini Primorcev, ki nosijo v sebi seme zla, ki jim ga je vsadilo poveljno izobraževanje? Nemogoče je, da se ne zavedajo te hibe dela slovenske družbe, ki nosi v sebi zgodovinsko breme kriminalne preteklosti, na katero se je čustveno navezala v uteho tistega prej omenjenega nagona, ker ni imela na razpolago moralno-etičnih vrednot humanizma in civilizacije, da bi lahko zavrgla naklonjenost zločinstvu. Smo pravzaprav izjema v vseh državah EU, kar se tiče vrednostnih dosežkov v emancipaciji nove demokratične družbe. Ne moremo se znebiti pohablajočega balasta, tako močno usidranega v zavesti velikega dela poveljnih prevzgojenih generacij. Če bi znova zavladata ta levičarska struja, ki zagovarja poboje drugače mislečih, se nam bi slabo pisalo. Upajmo v katarzo mislečih Slovencev.

Slečen do naz'ga

Vida Kocjan

Lahovnikove izjave in pobude o inflaciji in javnih financah so besedičenje brez znanja.

Višja stopnja letošnje inflacije postaja prvovrstna politična tema, tovrstne razprave pa bodo očitno zaznamovale tudi prihajajočo jesen. Ob tem pa posameznikov vzroki za inflacijo niti ne zanimajo. Če je pri opozicijskih politikih, ki se na ekonomijo bolj slabo spoznajo, to še razumljivo, pa je skrajno nerazumljivo pri nekdanjem ministru za gospodarstvo in vodilnem v združenju Zares. Gre za Mateja Lahovnika, ki predsedniku vlade predlaga, naj na posvetu parlamentarnih strank obravnava tudi izhodišča javnofinančne politike. Prav zanimivo je, da se je na to Lahovnikovo »skrb« na blogu v Razgledih z daljšim sestavkom odzval dr. Jože P. Damijan, nekdanji minister za razvoj. Ne glede na to, ali smo se z Damijanovi stališči v preteklosti strinjali ali ne, pa je slednji tokrat zadel žebljico na glavico. Za Lahovnika je zapisal, da je predvsem politik in šele nato ekonomist. »No, ni glih pravi ekonomist, ampak ima doktorat iz menedžmenta, torej vede, ki se ukvarja s teoretskimi vidiki upravljanja in ima z ekonomijo skupno le to, da se predava na isti fakulteti,« je zapisal Damijan, ki v nadaljevanju daljšega članka navaja, da je v luči tega, da so Lahovnikove pobude in izjave predvsem politične narave, treba razumeti tudi njegovo delovanje in javno komentiranje. Pri njegovem delovanju mu znanje ekonomije in analiziranje podatkov ne bi škodilo. »Nasprotno, precej bi mu pomagalo pri oblikovanju pravih in strokovno utemeljenih pobud. Da se ne bi smešil v strokovni javnosti,« dodaja Damijan, ki meni, da nas mora to, da je inflacija v Sloveniji previsoka, sicer skrbeti, vendar pa so Lahovnikovi argumenti napačni, saj inflacija ni slaba, če je podprta z visoko gospodarsko rastjo, kar v Sloveniji vsekakor je. Navaja še, da ničelne ali celo negativne inflacije niso vedno dobre, nasprotno. Kot primer daje Japonsko. Med drugim Damijan opozarja, da je pomembno poznati vzroke, če kritiziramo visoko inflacijo in iščemo grešne kozle zanjo. »Res je, da naša vlada ne vodi najbolj optimalne fiskalne politike, saj bi morala voditi proticiklično fiskalno politiko. Toda s sedanjo inflacijo to nima veliko skupnega.« Ne samo da je Damijan razgalil Lahovnikovo neznanje ekonomije, razgalil je tudi njegovo vlogo avtorja ekspertize o menedžerskem prevzemu BTC. Na vse to se bomo morali spomniti ob vseh prihodnjih razpravah o inflaciji in na koncu reči: »Le čevlje sodi naj kopitar.« Lahovnik to nikakor ni.

Igralništvo na Slovenskem

Matej Makarovič

Dosedanja razprava o morebitnih učinkih zabaviščno-turističnega megacentra na Goriškem, ki naj bi ga postavila slovenski Hit in ameriški Harrah's Entertainment, je večinoma trpela za dvema temeljnima problemoma. To je bila na eni strani odsotnost podatkov o družbenih stroških igralništva na Slovenskem in na drugi napačne predpostavke.

Oba problema se lahko začneta reševati s pomočjo študije o družbenih stroških igralništva na podlagi treh različnih mednarodno uveljavljenih metodologij, ki jo je v ponedeljek predstavila Fakulteta za uporabne družbene študije v Novi Gorici (FUDŠ). Slovenska javnost se je lahko tako prvič seznanila z okviri, v katerih je danes realno delež tistih, ki imajo z igranjem resne probleme, tj. med enim in tremi odstotki populacije na Goriškem ter med enim in 2,5 odstotka na ravni celotne Slovenije. Gre za tako imenovane problematične in patološke igralce, ki z igranjem prek svojih zmožnosti oziroma s pravo odvisnostjo povzročajo ključne družbene stroške igralništva – npr. z izgubo zaposlitve, razdorom družine, zdravstvenimi problemi, dolgovi, s kriminalom. Ker je raziskava FUDŠ ponudila tudi izračune letnih družbenih stroškov teh problemov, se bo v prihodnje, ko se bo o tem govorilo, lahko vsaj veliko bolje vedelo, o čem se pravzaprav govori.

Drugi problem pa so napačne predpostavke dosedanjih razprav. Razprave ob načrtovanem centru Hit-Harrah's so bile namreč približno takšne, kot so potekale v mnogih drugih državah, ko je šlo za vprašanje same *legalizacije* posebnih iger na srečo. Večina udeležencev v razpravi, predvsem na strani nasprotnikov centra, se je obnašala tako, kot da igralništva v Sloveniji praktično še ni, kot da je slovenska zemlja glede tega »čista« in gre za neko nevarnost, ki šele prihaja iz (sumljive – ameriške!) tujine. A ta podoba – pa kar koli si o igralništvu že kdo misli – kar ne bi mogla biti bolj zgrešena. Slovenija je namreč s posebnimi igrami na srečo že danes resnično temeljito prekrita. Ameriške izkušnje kažejo, da se začnejo pogostejši problemi z igranjem pojavljati na območjih, ki so do 70 kilometrov oddaljeni od igralniške ponudbe. A že če namesto tega, glede na skromnejšo slovensko mobilnost, izberemo precej krajšo razdaljo, ugotovimo, da z izjemo ožjega območja Lendave in še kakšne manjše vasi na obrobju države v Sloveniji ni kraja, ki bi bil več kot 40 km oddaljen od igralnice ali igralnega salona. »Pokritost« slovenskega prebivalstva z igralnicami in igralnimi saloni je danes skoraj takšna kot pokritost s signalom GSM ...

Druga značilno napačna predpostavka pa je, da so problemi z igralništvom nekakšna neizogibna

usoda, ki spremlja to dejavnost. Tako naj bi zabaviščno-turistični center postavili ali pa ne, nato pa čakali na to, kaj bo prinesla usoda ... Iz tega izhaja tudi prepričanje, ki je zaznamovalo dosedanje razprave, naj bi se družbeni stroški po odprtju centra neizogibno povečali, vprašanje je bilo le za koliko. Resnica je spet precej bolj zapletena. Vrsta raziskav v Avstraliji, ZDA in Novi Zelandiji je namreč pokazala, da lahko družbeni stroški po širitvi igralniške ponudbe v naslednjih letih bodisi narastejo, bodisi – upadejo. Igralniški problemi namreč naraščajo, kadar širitve dejavnosti ne spremljajo dosledni ukrepi družbeno odgovornega igralništva, upadajo pa, kadar ti ukrepi obstajajo. To pomeni, da lahko celo kljub vzpostavitvi zabaviščno-turističnega megacentra dosežemo občutno *zmanjšanje* družbenih stroškov, če se v sodelovanju med državo, lokalno skupnostjo, igralniškimi podjetji, civilno družbo in stroko razvije dosleden sistem preventivnih in kurativnih ukrepov proti razvoju problematičnega in patološkega igranja. V družbah, kjer so se take strategije dosledno izvajale, so rezultati vedno bili. Preventivni in kurativni sistem na področju igralniških problemov pa je nekaj, kar bi morali iz sedanjih zametkov postaviti na trdnejše temelje ne glede na to, ali bo megacenter kdaj zgrajen ali ne.

Če bo raziskava Fakultete za uporabne družbene študije pomagala k boljši seznanjenosti z dejstvi in odpravljanju napačnih predpostavk ter s tem k bolj zdravi prihodnji razpravi, bo to vsekakor korak naprej. Verjamem pa, da je bil marsikdo – med nasprotniki in zagovorniki projekta – vsaj nekoliko razočaran, če je od FUDŠ pričakoval opredelitev za projekt centra *ali proti* njemu. Znanost lahko pomaga z dejstvi, ne more pa nadomestiti nazorskih, moralnih, etičnih in političnih sodb. Če bi FUDŠ ravnala drugače, bi – kot pred njo že kakšna druga družboslovna institucija – stopila na spolzek ideološki teren. Večina zagovornikov bo tudi po ponedeljkovi predstavitvi ključnih dejstev ostala zagovornikov, večina nasprotnikov pa nasprotnikov. A če bodo lahko eni in drugi v večji meri uporabljali preverljiva dejstva, v manjši meri pa napačne predpostavke in predsodke, bosta nadaljnja razprava in končna odločitev vsekakor že veliko bolj kakovostni. **D**

Hrvaški premier Ivo Sanader in slovenski premier Janez Janša na Bledu

Korak na poti k arbitraži

Metod Berlec, Mitja Volčanšek, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana, arhiv Demokracije

Po nedeljskem sestanku slovenskega premierja Janeza Janše in hrvaškega premierja Iva Sanaderja na Bledu se zdi, da sta državi čedalje bliže uradni odločitvi, da bo o spornih točkah kopenske meje in meji na morju odločala arbitraž.

Slovenski in hrvaški premier Janša in Sanader sta v nedeljo ob robu Strateškega foruma Bled v Vili Zlatorog dosegla neformalno načelno soglasje, da bo vprašanje meje na morju in spornih točk na kopenski meji med Slovenijo in Hrvaško reševalo Mednarodno sodišče v Hagu, ki ima številne izkušnje na tem področju. V ta namen bosta državi oblikovali meddržavni komisiji strokovnjakov za mejo in pravnih strokovnjakov, ki pa naj bi do konca leta pripravili predlog sporazuma za haaško sodišče. Predlog bosta morala potrditi še parlamenta obeh držav.

Intenzivna usklajevanja Vprašanje dolga zagrebške podružni-

ce Ljubljanske banke hrvaškim varčevalcem in Jedske elektrarne Krško bosta državi še naprej poskušali reševati dvostransko. V ta namen se bodo v prihodnjih dneh in tednih srečali pristojni ministri za ta področja iz obeh držav. Pri tem naj ne bi šlo za reševanje spornih vprašanj v svežnju. Reševanje enega problema po zagotovilih obeh premierjev ni vezano na kakršno koli koncesijo s katere koli strani pri drugem odprtem vprašanju. Oba premierja sta imela v ponedeljek sestanek s predsedniki parlamentarnih strank, na katerem sta jih seznanila s podrobnostmi pogovora. Z doseženim se stranke na obeh straneh večinoma strinjajo, nekatere pa so izrazile pomisleke.

V naslednjih dneh naj bi obe vladi glede na dogovorjeno potegnili ustrezne formalne poteze.

Janša in Sanader o dogovoru

Slovenski premier Janez Janša je po poročanju STA na Bledu zatrdil, da obe strani pri tokratnem reševanju odprtih vprašanj »izhajata s stališča, da mora glede modalitet reševanja obstajati visoko soglasje političnih subjektov v obeh državah«. V preteklosti po njegovem mnenju nekajkrat ni bilo tako, zato so bili parafirani nekateri sporazumi, ki kasneje niso bili ratificirani. Nedvomno je imel Janša v mislih sporazum Drnovšek–Račan iz leta 2001, ki je kasneje zaradi hrvaškega nasprotovanja klavrnno propadel. Zadržki

do njega so obstajali tudi na slovenski strani. Zato so tokrat tako v Sloveniji kot na Hrvaškem v pripravah na sestanek sodelovale vse parlamentarne stranke. »Oboji želimo, da bi imel dogovor, do katerega naj bi prišlo, široko politično podporo v obeh državah. To je garancija, da bo na koncu pot reševanja, ki jo sedaj ubiramo, tudi uspešna in da bodo rešitve trajne,« je poudaril Janša. »Brez tega soglasja se lahko z različnimi političnimi dogodki situacija menja in delo, ki je bilo opravljeno, pade v vodo,« je še realistično ocenil slovenski premier.

Potem ko sta meddržavna diplomatska komisija in komisija za mejo v 90. letih prejšnjega stoletja že naredili veliko dela,

narejen pa je tudi seznam spornih točk, bosta državi za reševanje vprašanja meje delo mešane komisije za mejo obnovili, tako da bo naredila natančen spisek spornih točk na meji, nato pa ga bodo posredovali v reševanje sodišču. »Za mejo na morju se ve, da ni rešena,« je priznal hrvaški premier Sanader in Janši pritrdil, da bo komisija ugotovila samo »točke na kopnem, ki še niso usklajene«. To je korak naprej, saj so se Hrvatje pogosto sprenevedali in želeli ustvariti vtis, da je meja na morju že določena in da je to avtomatsko sredina Piranskega zaliva, pa čeprav je slovenska policija ob osamosvojitvi nadzirala celotni zaliv.

Premier Janša je še dejal, da so pri razsojanju glede meje dosegli »načelno soglasje, da bodo izhajali iz stanja 25. junija 1991, tako kot smo se o tem dogovorili v brionski izjavi o izogibanju incidentom«. Sanader pa je dodal, da so se dogovorili, da bodo »spoštovali načela, o katerih so se že prej dogovarjali«. Pri tem je navedel mnenje Badinterjeve komisije, ki je v začetku 90. let prejšnjega stoletja ob razpadu nekdanje socialistične Jugoslavije zapisala, »da so meje nekdanjih republik meje suverenih držav«, kar velja tudi za meje Slovenije in Hrvaške. Nedvomno je sklicevanje na stanje 25. junija 1991 in Badinterjeva stališča pozitivno. Težava je v tem, da si Hrvatje pogosto to razlagajo po svoje.

O tem, ali bo Slovenija pri razsojanju na haaškem sodišču vztrajala pri zahtevi, da sodišče upošteva tudi načelo pravičnosti, naj bi se dogovorili v okviru skupne komisije pravnih strokovnjakov. Slednji naj bi se dogovorili o modalitetah razsojanja, ki jih morata državi predložiti haaškemu sodišču. Mešana skupina pravnih strokovnjakov naj bi torej oblikovala predlog sporazuma o predložitvi mejnega spora haaškemu sodišču oziroma predmet vprašanja. Seveda bodo poskušali slovenski strokovnjaki uveljaviti slovenska stališča, hrvaški pa hrvaška, kar je lahko izredno težavno. Komisija naj bi predlog kljub temu pripravila do konca leta. Skratka, to bo skupni okvir, ki ga bosta pred predložitvijo sodišču obravnavala parlamenta obeh

držav, kar bo nedvomno težak zalogaj. Na podlagi usklajenega predloga bo sodišče v Haagu sprejelo dolgoročno odločitev, zavezujočo za obe državi. Kdaj bo to, je za zdaj nemogoče napovedati. Najprej bo minilo nekaj časa, da bo sodišče začelo zadevo obravnavati, odločanje pa lahko nato traja več let.

Positivni signali Slovenski premier Janša je na Bledu še dejal, da je pri vprašanju meje »prišlo do znatnega zblizanja stališč, da pa še nismo na koncu poti«. Sanader je izpostavil dobre odnose med državama, tokratna prizadevanja za rešitev odprtih vprašanj pa po njegovem mnenju pomenijo »na nacionalni ravni tudi konec medsebojnega rivalstva med strankami«, kar so dokazale hrvaške parlamentarne stranke kljub bližnjim novembrskim parlamentarnim volitvam v tej državi. Izpostavil je, da na Hrvaškem teh vprašanj ne bodo politizirali, ampak bodo poskušali skupno s slovensko stranjo doseči »pot k rešitvi«.

Problematicni ERC Ob tem se seveda postavlja vprašanje, ali bo hrvaška zaščitna ekološko-ribolovna cona kljub tem pogovorom začela veljati. Kot je znano, naj bi to veljalo tudi za članice Evropske unije od 1. januarja 2008. O tem so govorili na petkovem sestanku hrvaških parlamentarnih strank. Premier Ivo Sanader je na Bledu dejal, da Hrvaška v skladu z evropsko prakso »z Italijo in Slovenijo nadaljuje pogovore o tem, jih informira o hrvaških namerah, pravilih, ki bodo veljala v ERC«. V primeru hrvaške uveljavitve ERC v Jadranu, in če bi nekaj podobnega storili Italijani, praktično ne bi bilo več mednarodnega morja. S tem bi bil po-

Kaj pravi 38. člen statuta IJC?

Objavljamo, kaj določa 38. člen statuta meddržavnega sodišča v Haagu (IJC), o katerem je bilo v zadnjih dneh toliko govora:

»Člen 38

1. Sodišče, katerega funkcija je odločati v skladu z mednarodnim pravom o tistih sporih, ki so mu predloženi, bo uporabila:
  - a. mednarodne konvencije, bodisi splošne ali posebne, pri tem pa bo vpeljalo pravila, ki jih izrecno priznavajo države v sporu;
  - b. mednarodni običaj kot dokaz splošne prakse, sprejete kot zakon;
  - c. splošna načela prava, ki jih priznavajo civilizirani narodi;
  - d. pod pogojem predpisov 59. člena pravne odločitve in nauke najbolj kvalificiranih publicistov različnih narodov kot subsidiarna sredstva za določitev zakonitosti.
2. Ta predpis ne bo predstavljal predsodka oblasti sodišča, da odloči o nekem primeru po načelu *ex aequo et bono*, če se strani strinjajo s tem.«

Samo načelo *ex aequo et bono* oziroma »v skladu s pravičnim in dobrim« se nanaša na oblast arbitrov v primeru arbitraže, da shajajo brez upoštevanja zakonov in upoštevajo samo tisto, kar imajo za pošteno in nepristransko v danem primeru.

stavljen pod vprašaj slovenski izhod na odprto morje. No, pred koncem blejskega foruma je slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel izrazil prepričanje, da Hrvaška vendarle ne bo vztrajala pri uveljavitvi ERC s 1. januarjem. Prav tako je Rupel izrazil upanje, »da bodo minile volitve (v hrvaški sabor, op. ur.) in da se bo lahko medtem kaj spremenilo«.

Navzkrižna podpora Po načelnem sporazumu, ki sta ga dosegla premier Janša in Sanader, je predlog o arbitraži pred sodiščem v Haagu le 24 ur kasneje moral še skozi sito parlamentarnih strank obeh držav. Vidni predstavniki slovenske opozicije so bili navzoči že na Bledu in so dogovor večinoma ocenili previdno, pri tem pa opozorili na problematiko uveljavitve hrvaške ERC tudi za članice Evropske unije s 1. janu-

arjem 2008 in nujnost, da haaško sodišče upošteva načelo pravičnosti pri odločanju o meji.

Stališča, ki jih je opozicija nakazala na Bledu, so dobila konkretnejše obrise naslednji dan. Zanimivo pri tem je, da načelno podporo Janševemu dogovoru izraža največja opozicijska stranka SD, medtem ko sta do neformalnega srečanja kritični ne le opozicijski LDS in SNS, ampak tudi vladna SLS. Premier ugotavlja, da slovenska politika dokaj enotno ostaja v okvirih, ki so jih začrtali na prejšnjem sestanku, in odprta za možnost arbitraže. Pri tem ostajajo izhodišča: odločanje o spornih točkah na celotni meji, stanje 25. junija 1991 in sprejemljiv pravni okvir oziroma upoštevanje načela pravičnosti. Pri tem pa ne bo šlo brez odobritve obeh parlamentov, je spomnil Janša. ▶

Hrvatji stojijo za premierjem Ivom Sanaderjem.

Pri nas je Janšev dogovor naletel na mešane odzive.

► Borut Pahor (SD) pozdravlja vključitev strokovnjakov za formulacijo nadaljnjih korakov in korake predsednika vlade načeloma podpira. Za Katarino Kresal (LDS) pa je Janša prekoračil mandat, ki ga je od parlamentarnih strank dobil pred pogovori s Sanaderjem. Za Saša Pečeta (SNS) dogovor med premierjema pomeni popuščanje hrvaškemu partnerju. Za predstavnika združenja Zares Pavleta Gantarja čas za mediacijo tretje strani še ni napočil. Predsednik SLS Janez Podobnik pa poudarja, da ne gre hiteti z odločitvijo za Haag ter da je treba v razpravo še prej vključiti širok krog strokovnjakov in tudi državni zbor.

Podobnega mnenja je bila v ponedeljek tudi Kresalova, ki se je očitno uglasila z narodnoobrambnim tonom Janeza Podobnika in njegove ljudske stranke. Temu je najbrž botroval skrivni sestanek med njo, Podobnikom, Markom Pogorevcem in odvetnikom Mircom Senico, za katerega smo izvedeli iz dobro obveščenih virov (glej okvir Skrivni sestanek).

Za »preliminarni« dogovor Hrvaška, ki je v svoji rigorozni držbi do naše države vselej kazala usklajeno notranjepolitično delovanje,

Spornih točk na morski in kopenski meji naj bi bilo do 19. Natančno število naj bi določila skupna ekspertna komisija.

pa je pred jesenskimi volitvami v sabor vendarle dala določena zagotovila, da dosednji pogovori o arbitraži ne bodo splavali po vodi.

Kot se je po koncu enournih pogovorov pred novinarji pohvalil Sanader, »hrvaške parlamentarne stranke popolnoma podpirajo ta dogovor in so nekaj mesecev pred parlamentarnimi volitvami pokazale visoko stopnjo politične odgovornosti«. Najbolj vprašljiva pri blejskem načelnem sporazumu je bila morebitna drugačna usmeritev prihodnje hrvaške vlade. Ni namreč skrivnost, da analitiki že dlje časa napovedujejo padec Sa-

naderjeve HDZ in zmago levo-sredinskega tabora, kar bi bržčas lahko pomenilo obrat v hrvaški politiki do Slovenije. Sanader sicer ni želel komentirati izjave slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla, da je spornih točk na meji kar 19, pojasnil pa je, da bodo zadeve najprej preučili za to poklicani strokovnjaki. Da Hrvati zelo samosvoje razumejo vsakršen dogovor, je dokazal Sanader sam, ko je razložil, da se del dogovora z Janšo ne nanaša na mejni režim, pač pa stanje ob meji na dan 25. 6. 1991, kot ga je potrdila Badinterjeva komisija, kar je očitno letelo na tedanje slovensko nadziranje celotnega Piranskega zaliva. Uveljavitve za Slovenijo pomembnega načela pravičnosti pa naj se sogovornika ne bi bila dotaknila. Vse nadaljnje korake tako glede meje kot drugih odprtih vprašanj naj bi Zagreb napravil šele po uskladitvi na vladi in v parlamentu.

»Obstaja dogovor le o preliminarnih vprašanjih, sicer pa komisiji ne moreta prevzeti odgovornosti, ki jo bo na koncu imela politika,« je opozoril predsednik največje opozicijske Socialdemokratske stranke (SDP) Zoran Milanović. Hkrati se je strinjal, da se obe državi pripravita na »razumsko tveganje« in sprejmeta odločbo haškega sodišča.

Predsednik Istrskega demokratskega zbora (IDS) Ivan Jakovčič, ki je na tem mejnem polotoku zelo vpliven politični element, v blejskem dogovoru vidi, da sta bila narejena »dva koraka naprej«, saj sta se državi sporazumeli o načinu urejanja tako morske kot kopenske meje. Dodatno poročilo za dobre

sosedske odnose je po njegovo tudi trud vodilnih strank v obeh državah, da dosežejo konsenz. Tudi Jakovčič poudarja pomen obvezujoče odločitve meddržavnega sodišča.

Na poti k arbitraži Kaj pomeni nedeljski načelni dogovor Janše in Sanaderja na Bledu, bo pokazal čas. Dejstvo je, da je bilo treba narediti korak naprej pri vprašanjih, ki obremenjujejo odnose med državama, še posebej nedoločena meja na morju. Dvostransko reševanje tega vprašanja je bilo neuspešno, zato naj bi se reševanja lotili s pomočjo tretjega.

Složnosti v hrvaški politiki glede odnosov z našo državo se že dolgo ne čudimo več. Lahko pa spekuliramo o ozadju manjšega razkola na slovenskem političnem prizorišču. Ko so državnozbornske stranke leta 2001 vse po vrsti izrazile zadovoljstvo s sporazumom Drnovšek-Račan, so Hrvati to razumeli, da sporazum bolj ustreza slovenski kot njihovi strani. Morda bi prav začasno glasno nezadovoljstvo z možnostjo arbitraže pred Mednarodnim sodiščem v Haagu lahko odločilno pripomoglo k temu, da bi naposled tudi sabor (v nasprotju z letom 2001) potrdil zavezujočo arbitražo pred omenjenim organom. Po drugi strani pa poznavalci pri nas menijo, da želijo nekatere slovenske politične stranke ob nerešenih vprašanjih z južno sosedo s populističnim pristopom kovati politični dobiček. Laže je namreč spodbujati nerealna pričakovanja, zavajati z demagogijo kot pa resno zagristi v kisló jabolko, v tem primeru v nerešena vprašanja med Slovenijo in Hrvaško. **D**

Posestvo Pule

Skrivni sestanek na Dolenjskem

Na veliki šmaren 15. avgusta popoldne so se po naših zanesljivih virih na posestvu Pule pri Ribnici (občina Trebnje) v restavraciji, ki je last podjetnika Jožeta Anderliča, sešli predsednik SLS Janez Podobnik (z njim je bila žena), predsednica LDS Katarina Kresal, ki je bila v družbi svojega življenjskega sopotnika odvetnika Mira Senice, in vodja volilnega štaba Lojzeta Peterleta Marko Pogorevc. Sestanek se je končal približno ob 18. uri. O čem so se pogovarjali in kaj so sklenili, lahko samo ugibamo. Glede na njihovo različno strankarsko pripadnost in funkcije pa lahko zapišemo, da gre za zelo nenavadno srečanje.

Po sestanku pa so se še zadržali v pogovoru pri avtomobilih. Odpeljali so se hkrati, kar kaže, da je šlo za načrtovani sestanek.

Sta na sestanku uskladila stališča do nekaterih vprašanj?

Nemci ne vedo nič o prisluhih

Mitja Volčanšek; foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Poročanje komercialne televizije o tem, naj bi bila nemška obveščevalna služba posedovala dokumente o pogovorih med Janšo in Sanaderjem iz leta 2004 o incidentih v Piranskem zalivu, se je izkazalo za zavajajoče.

Nemško veleposlaništvo v Ljubljani

Po vztrajnem molku Iztoka Podbregarja in vnovičnem oglašanju Antona Ropa je bilo treba očitno znova zasejati dvom, ali ni do domnevnega skrivnega dogovarjanja pred volitvami 2004 vendarle prišlo. Novinarju komercialne televizije je o obstoju dokumentacije posredno namignil dr. Udo Ulfkotte, publicist in strokovnjak na varnostnem področju, ki pa so ga predstavili kot svetovalca nemške vlade, s tem pa njegove polizjave povzdignili tako rekoč v uradno izjavo Berlina.

Kje so prisluhi? Naj spomnimo. Na komercialni televiziji so poročali o tem, naj bi bila nemška obveščevalna služba Bundesnachrichtendienst (BND) v sodelovanju s Sova s pred meseci razkrite lokacije na Slovenski cesti v Ljubljani v sklopu iskanja vojnega zločinca Radovana Karađića ujela pogovor med premierjema Janezom Janšo in Ivom Sanaderjem, vendar o njegovi vsebini televizija ni poročala. Posredno potrditev navedb so na omenjeni televiziji dobili iz ust Ulfkotteja, ki je dejal, da »seveda so dokumenti tudi o tem. Vsaka naloga BND je dokumentirana in obstajajo poročila«. Poleg tega naj bi te do-

kumente imela tudi Sova. Vse skupaj je torej izpadlo kot trditev, da dokumenti obstajajo, čeprav Ulfkotte tega ni zatrdil.

Resnica je, kot se je izkazalo v nekaj dneh, povsem drugačna. Na nemškem veleposlaništvu v Ljubljani so zanimali, da bi bil Ulfkotte svetovalec zvezne vlade za tajne službe. Ko smo preverili na njegovi spletni strani in v drugih spletnih virih, smo ugotovili, da je bil Ulfkotte (rojen 1960) med drugim novinar uglednega časnika Frankfurter Allgemeine Zeitung, več let je preživel v islamskih državah, od leta 1999 pa predava varnostni menedžment na Univerzi v Lüneburgu. Je pisec številnih knjig, med

Udo Ulfkotte nikoli ni bil svetovalec nemške vlade.

drugim je izdal knjige *Zaupni dokument BND (Verschlussache BND, 1998)*, *Vojna v naših mestih (Der Krieg in unseren Städten, 2003)* s podnaslovom *Kako se radikalni Islamisti infiltrirajo v Nemčijo* in *Vojna v temi – resnična moč tajnih služb (Der Krieg im Dunkeln – die wahre Macht der Geheimdienste, 2005)*. Nikakor pa Ulfkotte nima uradne vloge v okviru nemških državnih ustanov.

Ulfkotte nezanesljiv Med prvimi se je na to odzvala prav Sova in nemudoma zanikala, da bi imela dokumente o domnevnih pogovorih ter da od BND ni prejela nikakršnega poročila ali drugega dokumenta, ki bi se kakor koli nanašal na domnevna dogovarjanja. Sodelovanje med službama seveda obstaja in poteka v okviru zagotavljanja nacionalne varnosti obeh držav oziroma Evropske unije in članic Nata. Sodelovanje z Nemci »ni bilo, ni in ne bo usmerjeno na vprašanje odnosov med Slovenijo in Hrvaško, saj bi bilo to v nasprotju z osnovnimi načeli sodelovanja med obema službama in državama«.

Razumljivo se je odzvalo tudi nemško veleposlaništvo v Ljubljani in zanikalo, da bi bil Ulfkotte svetovalec nemške vlade za varnostna vprašanja, kot je bilo predstavljeno na televiziji.

O zadevi smo po elektronski pošti vprašali tudi BND.

Ob tem, da morebitne vsebine dokumentov ne bi smeli razkriti, smo želeli od njih potrditev oziroma zavrnitev trditve, da tovrstni dosje obstaja. Žal pa do oddaje članka v tisk odgovora nismo dobili.

Na manipulacije so opozorili tudi v poslanski skupini SDS, kjer odgovornost za Ropove »klevete«, ki so Sloveniji povzročile že veliko škodo, zvrčajo na vrh SD, ki Ropove izjave podpira. O tem in o drugih medstrankarskih sporih podrobneje pišemo na naslednjih straneh.

Zakaj prihaja do tovrstnih » afer«, je jasno. Nekdanji premier Anton Rop je z vztrajanjem pri svojih trditvah, ne da bi imel zanje en sam dokaz, izgubil kredibilnost in vrniti mu je ne bo mogel niti nekdanji direktor Sove Iztok Podbregar, ki bo pred komisijo državnega zbora za nadzor varnostno-obveščevalnih služb pričal v začetku septembra. Lansiranje tovrstnih novic naj bi vsaj v očeh javnosti okrepilo verodostojnost Ropovih trditev, vendar je ta poskus klavrnno propadel. **D**

Pahorjeva rdečica

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Predsednik SD Borut Pahor je vse bolj ujetnik stranke in poslancev, ki so vanjo prestopili iz LDS. Anton Rop mu je z izjavo, naj bi se bila Janez Janša in Ivo Sanader dogovarjala za incidente v Piranskem zalivu, zakuhal nepotreben spor s SDS.

Ko so marca štirje poslanci iz razpadajoče LDS prestopili k Pahorjevi SD, smo v Demokraciji napovedali, da bo njenega predsednika Boruta Pahorja zaradi teh prestopov kmalu bolela glava, saj bodo nekateri od njih, v mislih smo imeli Antona Ropa, ki imajo vsekakor višje cilje kot biti poslanec, kaj kmalu pokazali zobe. Naša napoved se je uresničila prej, kot smo pričakovali. Tako je pred mesecem in pol Rop zakuhal prvi nepotrebni zaplet, ko je v pogovoru novinarju nacionalne TV Vladimirju Vodušku dejal, naj bi ga bil nekdanji direktor Sove Iztok Podbregar nekaj dni pred parlamentarnimi volitvami leta 2004 obvestil, da je Sova prisluškovala telefonskim pogovorom hrvaškega premierja Iva Sanaderja in tedanjega vodje slovenske opozicije Janeza Janše, pri tem pa naj bi ujeli tudi domnevno dogovarjanje o incidentih v Piranskem zalivu. Čeprav so nekateri menili, da podatka ni izdal namenoma (Rop naj bi bil to Vodušku rekel v neformalnem pogovoru, ki pa ga

da je za Ropovo izjavo slišal v dnevnikih poročilih.

Spor med SDS in SD Čeprav je Pahor pri pojasnjevanju svojih stališč do izjave svojega poslanca poskušal ustvariti vtis, da Rop še vedno uživa njegovo zaupanje, je bilo mogoče v njegovih besedah čutiti tudi precej nezadovoljstva. Izjavo je naprej označil za nepotrebno in ne dovolj premišljeno, v zadnjih dneh pa je svoje stališče zaostрил, rekoč, da Rop kot nekdanji predsednik vlade o zadevi (če-tudi bi se izkazalo, da je resnična) v nobenem primeru ne bi smel govoriti javno. Prav tako naj bi bili v SD imeli več sestankov, na katerih naj bi bili izrazili precej nezadovoljstva z Ropovim ravnanjem. To je seveda nerazumljivo, saj ima Ropova zaletava izjava za SD dve neugodni posledici. Prva je, da Rop in z njim stranka, ki se od njegovih izjav še ni distancirala, postajata čedalje manj verodostojna (do zdaj ni predložil nobenega dokaza, s katerimi bi dokazal svoje trditve, njegovih izjav pa ne potrjujejo niti ura-

Ropova izjava ima za SD dve posledici.

Prva je, da stranko dela neverodostojno, druga pa, da je z njo stranko zapletel v nepotreben spor s SDS.

je Vodušek snemal), je pozneje čedalje več indicev kazalo (domneve, naj bi bil Vodušek zlorabil neformalni pogovor, ni nikoli problematiziral), da se je dobro zavedal, kaj govori in zakaj. To je pokazalo tudi, da o tem ni obvestil svojega strankarskega šefa Boruta Pahorja. Ta je naslednji dan, ko so ga novinarji spraševali o zadevi, le debelo gledal, rekoč,

dni dokumenti), druga pa, da je Rop z njo svojo stranko spravil v spor s SDS, česar si Pahor verjetno ni želel. Tako je vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko v zadnjem mesecu vodstvo SD večkrat pozval, naj se distancira od Ropove izjave, ker pa stranka tega ni storila, je Tanko dejal, da si molk razlaga tako, kot da se SD z izjavami strinja. »Očitno za

Ropovimi klevetami in dejani stoji politični vrh SD. Če bi imeli v SD in nekaterih drugih strankah opozicije resničen interes, da se stvar razišče, bi se to lahko že zdavnaj opravilo. Vendar so v ozadju prevladujoči drugi interesi,« je v izjavi za javnost dejal Tanko. Zaletave Ropove izjave po Tankovih besedah niso primerne za resnega politika, še najmanj pa za nekdanjega predsednika vlade. »Izjava je povzročila velik škandal v domači in mednarodni javnosti. Še posebej je vplivala na poslabšanje pogajalskih izhodišč Slovenije pri urejanju mejnih in drugih zadev s Hrvaško,« je dejal Tanko. Pahorja, ki je bil po njegovih besedah dobro obveščen o pobudi vlade za urejanje razmer z Republiko Hrvaško, pa je obtožil, da ni z ničimer preprečil škodljivega Ropovega početja. Pahor se na Tankove izjave ni odzval, spor pa se je očitno preselil na druga aktualna vprašanja. Tako je Tanko vodji poslanske skupine SD Miranu Potrču očital, da s svojim nasprotovanjem predlogu novele zakona o žrtvah vojnega nasilja in pravilniku o verski oskrbi v policiji v slovensko politiko znova po nepotrebnem uvaja ideologijo in kulturni boj. Po Tankovem mnenju je pravilnik, ki ga je, kot je znano, v začetku avgusta objavil minister za notranje zadeve Dragutin Mate, v skladu z evropskimi demokratičnimi standardi in ne potrebuje problematiziranja, pri t. i. vojnih zakonih pa so po njegovih besed-

Anton Rop, SD

Jože Tanko, SDS

Miran Potrč, SD

dah v ospredju predvsem ideološka in ne vsebinska vprašanja. Po Tankovih besedah mnenja, ki jih v zvezi s pravilnikom in t. i. vojnimi zakoni zagovarja Potrč, niso mnenja oziroma standardi, ki bi sodili v 21. stoletje, zato je Boruta Pahorja pozval, naj »umiri jastrebe v svojih vrstah.«

V SD sta se na te Tankove očitke odzvala Miran Potrč in strankin poslanec Aurelio Juri. Tako je Potrč na Tankove navedbe, da ga pri njegovem nasprotovanju vodi predvsem ideologija in ne resni vsebinski pomisleki, ki naj bi jih imel zoper t. i. vojne zakone, odgovoril, da predlagana zakonodaja priznava status žrtev tudi aktivnim sodelavcem okupatorjev, kar naj bi bilo po njegovo v nasprotju tako z načeli mednarodnega prava kot tudi z odločbo ustavnega sodišča. Katera naj bi bila ta načela mednarodnega prava in kaj o tem pravi ustavno sodišče (slednje je odločilo, da je treba status oškodovancev priznati tudi žrtvam povojnega partijskega te-

rorja), Potrč ni povedal, dejal pa je, naj bi bile Tankove izjave predvsem posledica »živčnosti SDS«, ki je nastala zaradi tega, ker se SD veča javnomnenjska podpora. Za Potrčem se je oglasil še njegov poslanski kolega Aurelio Juri ter v odprtem pismu Tanku in njegovemu poslanskemu kolegu Jožefu Jerovšku (ki se je pred tem nekajkrat kritično odzval na Ropovo izjavo in ravnanje SD v tem primeru) očital, da se oglašata zato, ker ju iritirajo nastopi Antona

Ropa. Po njegovem mnenju Rop s svojo izjavo o dogovarjanju za incidente v Piranskem zalivu ni namenoma oteževal urejanja odnosov med Slovenijo in Hrvaško (kar mu je očital Jerovšek), ampak naj bi šlo za nasprotno. Kot je zapisal, naj bi si tako SD kot njeni trije poslanci v parlamentarnem odboru za zunanjo politiko iskreno prizadevali najti »novo pot razreševanja odprtih vprašanj« s Hrvaško, prav tako pa naj bi do zdaj sami vztrajno pozivali k tovrstni spremembi.

Kaže, da je se je prepad med Pahorjem in stranko s prihodom novih poslancev iz LDS še poglobil.

Pokvarjena idila Kako se bo končal spor, ki ga je s svojo izjavo zakuhal predvsem Rop, bomo seveda še videli. Slišati je, da Pahor z Ropom ni preveč zadovoljen in naj bi mu bil celo odveč. Pahor in njegova stranka naj bi namreč sprejela dogovor, da bosta v javnosti nastopala čim bolj umirjeno in povezovalno, kar pomeni, da jim zdajšnji spor te načrte kvari. Prav tako poskuša Pahor ohraniti čim boljše stike s predsednikom vlade Janezom Janšo. Očitno je ugotovil, da mu dobri odnosi z Janšo koristijo, hkrati pa mu dajejo priložnost, da se navzven kaže kot človek, ki je nad dnevnopolitičnimi zdramami, kar naj bi bila tudi ena od odlik predsednika vlade (kot je znano, Pahor cilja na to mesto). Tudi zato bo Pahor najverjetneje poskušal čim prej zgladiti spor in svoje poslance prepričati, naj delujejo konstruktivno. Vprašanje pa je, ali mu bo to uspelo. Kaže, da se je prepad med Pahorjem in SD, ki se je nekoliko zmanjšal ob Pahorjevem razmišljanju, ali naj kandidira za predsednika države ali pa naj stranko popelje na volitve, s prihodom poslancev iz LDS še poglobil. **D**

Pahorju se prestop poslancev LDS v SD ni obrestoval.

Okrogla miza Slovenske ljudske stranke v Celju

Boj za prevlado ali obstanek?

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

Glede na to, da so v ospredju političnega dogajanja predsedniške volitve in dogovarjanje o spornih vprašanih s sosednjo Hrvaško, je strankarsko dogajanje v Sloveniji v zadnjem času nekoliko potisnjeno v ozadje.

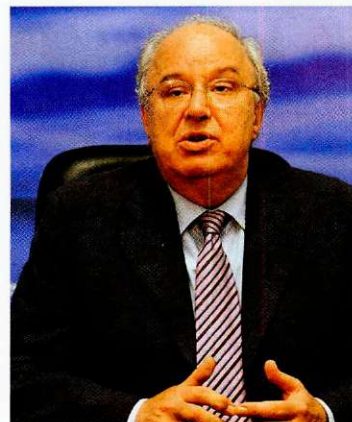
Kljub temu pa so zadnji dogodki v strankarski politiki pomembni, saj so povezani s pripravami na parlamentarne volitve prihodnje leto. Že zdaj pa je znano, da bo SDS le stežka obdržala primat najmočnejše stranke, saj je tako rekoč že v vseh javnomnenjskih raziskavah Pahorjeva SD trdno na prvem mestu. Kljub temu pa je SDS še vedno vodilna stranka desne sredine, medtem ko se je končno začel izboljševati tudi položaj Bajukove NSi, saj je v zadnji anketi agencije Ninamedia – le-ta je na splošno bolj naklonjena levcem – prišla na četrto mesto med strankami, medtem ko je SLS ostala daleč zadaj.

Vzpon NSi? Kot je pokazala anketa, je NSi na četrtem mestu (4,8 odstotka glasov vseh oz. okrog osem odstotkov opredeljenih volivcev) in je še izboljšala svoj izid glede na julij, ko ji je anketa namerala štiri odstotke, medtem ko je ju-

nija dosegla le 2,1 odstotka. Boljši izid analitiki razlagajo s tem, da je NSi v zadnjem času zavzela odločnejšo držo glede napovedane graditve razpitega megazabavišča na Goriškem (slednjemu nasprotujejo tudi Katoliška cerkev in tamkajšnji prebivalci), medtem ko je pri pokrajinski zakonodaji predlagala manjše število pokrajin. Vendar naj bi v vladi vsaj za zdaj obveljal

»uradni« konsenz, da pokrajin ne bo več kot 14, kar z drugimi besedami pomeni, da jih tudi manj ne bo. Ta čas je težko reči, ali bodo znotraj vladne koalicije iskali nov konsenz glede pokrajin in graditve novega zabavišnega centra, dejstvo pa je, da se je NSi nekoliko odlepila od starih obtožb, češ da je satelitska stranka Janševe SDS in zato brez hrbtnice. Prav iz teh

razlogov je bil predsednik NSi Andrej Bajuk v preteklosti tarča kritik in celo zahtev po odstopu. V teh zahtevah je bilo nemalokrat mogoče med vrsticami razbrati tudi zahtevo, da bi morala NSi razdreti koalicijsko povezavo s SDS in oditi v opozicijo. Vendar sedanje dogajanje kaže, da NSi zaradi uveljavljanja svojih stališč ne namerava oditi iz koalicije, če-

Predsednik NSi Andrej Bajuk

Seja izvršilnega odbora Nove Slovenije

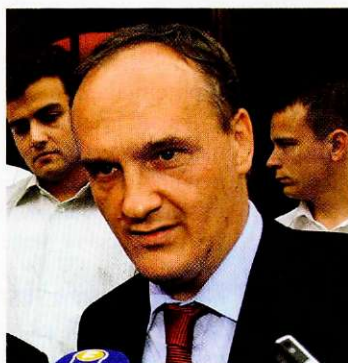

prav so nekateri kritični glasovi to terjali lani, ko je Janša zahteval zamenjavo ministra za delo, družino in socialne zadeve Janeza Drobniča in jo na koncu tudi dosegel, češ da se je Janša spravil na ministre iz vrst NSi. Za ugled NSi pa bi utegnili biti nerodno, da se je poleg ministra za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Jureta Zupana, ki mu tako opozicijska kot strokovna javnost očitata slab zakon o visokem šolstvu, pod udarom znašel še predsednik NSi in finančni minister Andrej Bajuk, na katerega je padla odgovornost za visoko inflacijo.

Težak položaj SLS Bolj vprašljiv pa je položaj SLS, ki so ji ankete v preteklosti kazale boljši položaj, kot ga je imela NSi, sedaj pa zaostaja tudi za Jelinčičevo SNS, čeprav je izboljšala svoj položaj glede na pretekli mesec. Proti-slovje SLS je namreč v tem, da ima med vsemi političnimi strankami največ županov (med njimi župana v Mariboru in Celju), kar pomeni, da ima močno lokalno zaledje, medtem ko je na državni ravni skoraj nerazpoznavna. Zato bi se utegnilo zgoditi, da bi na jesenskem kongresu sedanje predsednika SLS Janeza Podobnika zamenjal čedalje bolj ambiciozni celjski župan Bojan Šrot. Slednji je namreč v petek, 24. avgusta, v dvorani Celjskega doma gostil sedanje in nekdanje voditelje SLS ter predstavnike podmladka Nova generacija. Okrogle mize so se poleg župana Šrota in predsednika SLS Janeza Podobnika udeležili še nekdanji predsednik SLS (oz. SLS+SKD, kot se je prej imenovala) Franc Zagožen in nekdanji predsednik »stare« SLS Marjan Podobnik. Ker pa je sedanja SLS naslednica dveh strank, in sicer »prejšnje« SLS in SKD, je bilo mogoče opaziti, da se okrogle mize niso udeležili nekateri funkcionarji teh dveh strank v preteklosti. Med udeleženci pa so bili nekateri funkcionarji nekdanjih Mladih krščanskih demokratov (MKD, podmladek nekdanje SKD), ki so se z Mladimi SLS leta 2000 združili v Novo generacijo SLS. Od funkcionarjev MKD sta se srečanja SLS tako udeležila nekdanja predsednika Primož Bulc

in Aleš Primc, prišli pa so tudi predsednica novoustanovljenega celjskega odbora Nove generacije Darja Turk, podpredsednik Nove generacije Tibor Vörös in predsednik sveta Bor Zgonc. Med občinstvom je bilo mogoče opaziti tudi Ludvika Toplaka in Marjana Drogenika.

Stranka vrednot? Okrogla miza v Celju je nosila naslov »Nova generacija za SLS kot vodilno stranko desne sredine leta 2012«. Šlo naj bi torej za projekt vstopa glavnih akterjev strankarskega podmladka – le-tega sedaj vodi Rok Ravnikar, tiskovni predstavnik SLS – na slovensko politično

Predsednik SLS Janez Podobnik

Rok Ravnikar, Nova generacija SLS

prizorišče, pri čemer bi lahko prevzeli pobudo v prihodnjem mandatnem obdobju, to je do leta 2012, ko bodo spet volitve. Šlo naj bi torej za dolgoročno strategijo, s katero naj bi SLS prevzela pobudo in postala vodilna stranka na desni sredini, podobno kot je že bila pod vodstvom Marjana Podobnika leta 1996, ko se je na volitvah uvrstila na drugo mesto, za LDS. Kot je pojasnil predsednik SLS Janez Podobnik, to ne pomeni, da se SLS ne bo aktivno pripravljala na parlamentarne

volitve prihodnje leto, saj namerava v primerjavi z volitvami leta 2004 podvojiti svoj rezultat. Po njegovo bo namreč delovanje SLS z vztrajnostjo, delovanjem v vladni koaliciji in delom županov nagrajeno na volitvah. Na okrogli mizi je bilo izrečenih tudi precej kritičnih pripomb na delo stranke, češ da je medijsko premalo prepoznavna in da se ne sme prepustiti stereotipu, da gre za nekakšno stanovsko kmečko stranko. Tako je Primož Bulc, ki se je iz aktivne politike umaknil v gospodarstvo, izrazil željo po združitvi SLS in NSi, saj naj bi obe stranki nagovarjali isto skupino volilcev. Aleš Primc

Celjski župan Bojan Šrot

Aleš Primc, kritičen do stranke

pa je v javnem nastopu priznal, da je bila SLS v zadnjih mandatih tako rekoč v vseh vladah, zato potrebuje »dopust«, poleg tega pa so mnogi ministri iz SLS preprosto »izginili« iz javnosti. Kritičen je bil tudi do ministra za promet Janeza Božiča, ker ne želi sprejeti odgovornosti za dogodek v Cirkovcah, kjer zapornice niso bile postavljene do 4. avgusta, kot je bilo obljubljeno. Do vlade je bil nekoliko kritičen tudi Marjan Podobnik, in sicer v zvezi z napovedano graditvi

jo megaigralnice na Goriškem, prodajo Luke Koper in odnosov s Hrvaško, pri čemer bo morala Slovenija še naprej ostati pomorska država. Franc Zagožen je imel precej medel govor. V njem se je spominjal časov, ko je bil predsednik stranke. Po njegovo so bili ti časi boleči, saj naj bi bili tedaj pisali veliko laži o njem osebno pa tudi o stranki. Končno besedo je imel Bojan Šrot, ki je bil v svojem nastopu rahlo kritičen do nekaterih dogajanj v stranki, kar so nekateri razumeli kot napoved njegove kandidature za predsednika SLS. Vendar se Šrot po do zdaj znanih podatkih še ni odločil, ali se bo res spopadel s Podobnikom za predsedniški stolček. Končno sporočilo okrogle mize je Podobnikova uvodna ugotovitev, da je SLS stranka vrednot, medtem ko je predsednik podmladka Rok Ravnikar samokritično priznal, da strateško delo z mladimi v SLS doslej ni bilo uspešno, ker ni bilo sistemskega pristopa.

So ambicije pretirane? Težko je verjeti, da bi SLS do leta 2012 res postala vodilna stranka desne sredine, saj bo to veliko odvisno tudi od drugih dveh strank (SDS in NSi). Za zdaj so to le pobožne želje nekaterih v SLS, saj so še vedno v precejšnji meri stanovska stranka. Poleg tega je javnomnenjski položaj SLS za zdaj slab, zato je vprašanje, ali ji bo uspelo podvojiti izid iz leta 2004, po katerem ima zdaj v državnem zboru sedem poslancev, če pa bi se uresničile Podobnikove optimistične napovedi, bi morala drugo leto v državni zbor spraviti 14 svojih poslancev. Glede na to, da je bilo na okrogli mizi precej kritičnih mnenj o sedanjem položaju stranke, pa ambiciozni načrt o SLS kot vodilni stranki desne sredine ni tako neverjeten. Je pa res, da se zdi zelo nerealen. Če bo namreč Nova generacija nadaljevala z medijsko prepoznavno aktivnostjo – lani na primer so na Dragi mladih v Tinjah na Koroškem opozarjali na problematiko dvojezičnih napisov –, bi tudi SLS utegnila dolgoročno vsaj nekoliko izboljšati svoj položaj v slovenskem političnem prostoru. Seveda pa bo morala biti dolgoročno bolj verodostojna kot v preteklih letih. ■

Dr. Bojan Žalec, foto: Bor Slana

Celostnost dobrega

Osrednja pomanjkljivost dominantne sodobne zahodne kulture je nesposobnost ustvarjanja celostnega pogleda oz. fragmentiranost le-tega. Vrednot ne motri celostno in v medsebojni povezanosti, ampak tako, kot da bi bile medsebojno neodvisno dosegljive. Izraz tega je prevlada individualizma, ki pristojnosti glede vrste družbeno pomembnih odločitev podeljuje posamezniku, na pa uresničevalcem skupnega dobrega, in v izoliranem povzdigovanju nečesa, kar je sicer v določenem pogledu lahko dobro, v vrhovno vrednoto in potem v ozkogledem poskušanju njenega doseganja.

Tako prizadevanje pa je v pomembnih primerih moralno nesprejemljivo in tudi neuspešno. Za uspešno doseganje vrednot, ki so potrebne za dobro ali celo obstoj naše družbe, moramo preseči necelosten in individualističen pogled.

Ljudje imajo vrednote v določenem času in okolju, ki jih v tem okolju in času morajo imeti. Da jih morajo imeti, pomeni, da so te vrednote pomembne npr. za njihovo preživetje. To, da imajo določene vrednote, pomeni, da te stvari, ki so vrednote, kot take čutijo oz. obravnavajo. Med bitjo in zavestjo obstaja sicer odnos obojestranskega učinkovanja, vendar pa je dominantna bit. S tem pridržkom dominantnosti lahko rečemo, da bit določa zavest in ne obratno. To je dognal že Karl Marx. V naši razpravi to pomeni, da okoliščine, v katerih ljudje živijo, določajo, kakšne vrednote imajo. Nadalje teza, da bit določa zavest, pomeni, da moramo, če hočemo spremeniti vrednote ljudi, spremeniti okoliščine, v katerih ti ljudje živijo.

Primer rodnosti Leta 2025 bo vsak tretji Zemljan musliman. Leta 1900 so Zahodnjaki predstavljali 30 odstotkov svetovnega prebivalstva, 2025 nas bo le še 10 odstotkov. Vsako leto je 800.000 manj Rusov in več deset tisoč manj Srbov. Čez 50 let se bo prebivalstvo z vsem bogate Rusije izenačilo s številom prebivalstva najrevnejše arabske države Jemen. Štirideset kilometrov od Zagreba zevajo vasi duhov, v katerih ni prebivalcev. 2050 bo v Španiji 43 odstotkov oseb, starejših od 60 let. Na Zahodu bi moralo biti najmanj 2,2 otroka na žensko; v Sloveniji jih imamo 1,25. Ljudje so včasih dejstvo, da ima človek veliko otrok, imeli za veliko vrednoto, ki je bila povzdignjena v moralno vrednoto. Ta vrednota pa je bila v veliki meri gospodarsko, ekonomsko in preživetveno pogojena (otroci so bili delovna sila, poroštvo za zgledno življenjsko raven v starosti, človeška sila, ki je napolnila vojaške vrste itd.). Potem pa so se okoliščine, v katerih živimo, vsaj kratkoročno ali na videz spremenile. Zdelo se je, da

lahko na Zahodu živimo povsem dobro, ne da bi imeli veliko otrok. In tako je postopoma dejstvo imeti ali si vsaj prizadevati imeti veliko otrok postalo nekaj, kar je prepuščeno odločitvi posameznika, kar ni več obravnavano kot nekaj, kar je družbeno potrebna vrednota in za katero si potemtakem mora nujno prizadevati vsak član družbe ali kar je preprosto tudi z vidika posameznika nujno za njegovo preživetje v starosti. In tako je imeti veliko otrok nehalo biti vrednota, kajti iz zornega kota ekonomsko mislečega posameznika uresničevanje tega dejstva ni bilo več potrebno za njegovo preživetje.

Zahod na preizkušnji Iz zapisanega izhaja, da če hočemo na Zahodu povečati število rojstev, potem moramo ustvariti okoliščine, ki bodo ljudi spodbudile, da bodo imeli več otrok. Eden od načinov je ustrezno obdavčenje tistih, ki jih nimajo. Seveda to pomeni, da neko področje odločanja, ki je bilo do sedaj prepuščeno posamezniku, prepustimo večjemu vplivu družbe. Pri tem je treba biti

Dolgoročno je za ohranitev zahodne civilizacije potrebna notranja preobrazba njenih ljudi, da bi se odločali za večje število otrok.

previden, vendar je naša družba, če se hoče ohraniti, za kar je določena genetsko-rodovna stopnja pogoj, vsekakor prisiljena storiti nekaj konkretnega in učinkovitega. Pri tem naj navedem argument, ki po moje v dolgoročni perspektivi obvezuje tudi zagovornike individualističnega stališča v pogledu odločitve o številu otrok, da podprejo družbeno posredovanje na področju rodnosti. Civilizacija, ki je v dosedanji zgodovini edina ustvarila družbo, ki uresničuje vrednote etičnih individualistov, je zahodna civilizacija, ki je kot taka tudi rodovno pogojena. Z izumrtjem zahodne civilizacije, ki je ob sedanji rodnosti pravzaprav neizogibno, je zelo verjetno tudi izginotje civilizacije, ki uresničuje individualistične vrednote. Torej je za preživetje individualistične družbe same nujno, da žrtvujemo, vsaj začasno, omenjeni kos individualizma naše družbe. Dolgoročno pa je seveda za ohranitev zahodne ci-

O avtorju

Dr. Bojan Žalec je filozof, rojen leta 1996 v Ljubljani. Doktoriral je leta 1999, in sicer z nalogo Realizem in reprezentacijska teorija duha na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 1996 na tej ustanovi predava zgodovino slovenske filozofije, kot raziskovalec in predavatelj pa sodeluje tudi na teološki fakulteti. Je avtor številnih publikacij v domačem in tujih jezikih predvsem s področja filozofije duha, slovenske filozofije, Brentanove filozofske šole pa tudi ontologije, etike, filozofske antropologije in filozofije edukacije.

vilizacije potrebna in pomembnejša notranja preobrazba njenih ljudi, kar pa seveda spravlja individualistično etiko v precej težaven položaj, saj je težko vedeti, kako bi lahko individualistična kultura notranje preobrazila ljudi tako, da bi se odločali za večje število otrok.

V vsaki družbi morajo obstajati nadposameznikostno delovanje, ukrepanje, mehanizmi, strategije ipd., ki skrbijo za to, da posamezniki dajejo družbi oz. civilizaciji to, kar je potrebno za njeno ohranitev. Družbe, ki so individualistične v smislu nasprotja zgornjega položaja ali urejanja služenja posameznika družbi, so obsojene na propad. S tem pa ne trdim, da je področje družbenega delovanja usmerjeno samo na zunanje navajanje članov družbe, da do nje izpolnijo svoj dolg, da družba samo na zunaj, se pravi bolj ali manj prisilno motivira posameznike, da izpolnijo svoje dolžnosti do nje, ampak je potrebno tudi družbeno posredovanje, ki v posameznikih ustvarja notranjo motivacijo za to, da do družbe izpolnijo svoj dolg, ali drugače rečeno, ki posameznike oblikuje tako, da uresničevanje stvari, ki so potrebne za ohranitev družbe oz. civilizacije, postane njihova vrednota.

Primer v šolstvu Na področju šolstva pogosto zasledimo naslednjo zmotno držo: Samo da imaš dobre ocene, pa je vse v redu. Dobrim ocenam se včasih pridružijo še dobri rezultati na področju športa ali pa slednji ocene včasih celo odtehtajo ali nanje vplivajo. Ta merila se včasih uveljavljajo tudi pri predlogih za šolska priznanja: za take nagrade se predlagajo učenci, ki so dobri športniki, ki so sodelovali npr. pri šolskem radiu, in to ne glede na to,

da so bili nekateri taki učenci vedenjsko vse prej kot vzorni, da niso pomagali drugim, da niti nimajo dobrih ocen ipd. Ne upošteva se celota, ampak samo en del. Taka drža po svoje odraža našo storilnostno in ekonomistično naravnano družbo, ki na stvari ne zna gledati celostno. Prepozna samo en segment in si ga prizadeva doseči; doseganju ene vrednote podredi vse druge. Pri tem pa prezre celoto in dialektiko, kar je lahko pogubno. Slab je vzgojitelj, ki otroka spodbuja predvsem k doseganju dobrih ocen, ne spodbuja pa ga k temu, da bi drugim pomagal, da bi bil tovariški, da bi bil do ljudi vljuden, da bi se v šoli lepo obnašal. Ne vzgaja ga v duhu pogleda, da so omenjene reči vrednote tudi neodvisno od tega, da jih uporabimo le takrat, ko so sredstvo za doseganje dobrih ocen ali drugih uspehov, npr. športnih. Tak odnos pri vzgoji, na družinski in na družbeni ravni, je izredno kratkoviden. Oseba, ki ga goji, se ne zaveda starega spoznanja, da sreča je in ni cilj krepostnega življenja. Cilj mora biti krepostno življenje samo, sreča pa je potem v večji ali manjši meri smetana, ki jo ustvari takšno krepostno življenje. Kreposti so kakovosti človeka, ki nekako sistematično vodijo do sreče; hibe so pomanjkljivosti osebe, ki sistematično pripomorejo k njenemu slabemu življenju. Če poskrbimo, da bo naš otrok kreposten, se pravi da bo preudaren, pravičen, zmeren, pogumen, da ne bo izgubil upanja, da bo ponižen, vljuden, redoljuben, odgovoren, skrben, vesten, kritično razmišljajoč, avtonomen, stvaren, resnicoljuben, svobodoljuben, z razvitim čutom za lepoto ..., potem bo tudi dober učenec. To, da bo dober učenec, kolikor mu dopuščajo njegove zmožnosti, da bo dobro unovčil svoje talente tudi v šoli, bo podobno kot sreča sama posledica njegovih kreposti. Dobil bomo učenca, ki mu bo uspelo uspešno izrabiti talente, ki jih je prejel, hkrati pa bo imel zdrav odnos do svojega šolskega uspeha. Ne bo odvisen od njega, v njegovem življenju

Razdrobljenost, egoizem in individualizem ne porajajo svobodnih oseb, ampak onemogočajo njihovo oblikovanje.

ne bo vse podrejeno šolskemu uspehu, zato bo njegov odnos do njega lahko tudi psihološko in moralno primeren. Nasprotno pa je učenčevo prizadevanje za dober učni uspeh, ki ni utemeljeno na siceršnji krepostnosti učenca, na trhljih temeljih. Učenec, ki ni razvit v odgovorno in moralno osebo ali ki mu manjka drugih kreposti, npr. upanje, smisel življenja ipd., ki je egoist, hedonist ipd., ki je zaradi pretiranega in neustreznega vrednotenja šolskega uspeha lahko pod stresom, ki se osebno nizko vrednoti zaradi učnega uspeha, ki ni v skladu z njegovimi željami ali zahtevami okolja, tak učenec je lahko ali pogosto učno neuspešen in ne izrabi svojih danosti, kot bi jih lahko. Precenjevanje vrednote učnega uspeha in neutemeljenost z drugimi krepostmi ima pogosto nasprotni učinek od zelenega: naš otrok je učno neuspešen in zato tudi nesrečen, frustriran, čemur se lahko pridružijo tudi moralno negativne osebne poteze in ravnanje.

Razdrobljenost, egoizem in individualizem ne porajajo svobodnih oseb, razvitih v svoji individualnosti, ampak onemogočajo njihovo oblikovanje. Prav zavoljo razvitih posameznikov jih moramo preseči. Ti pa se morajo vsekakor najprej roditi. **D**

Druga stopnja privatizacije

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Za umik države iz gospodarstva je vlada sprejela merila z opredeljenimi časovnimi roki, za pomembnejše družbe, nekatere banke in zavarovalnice pa časovnih omejitev ni postavila, ker so pomembnejši drugi dejavniki.

Že pred dobrim letom je vlada potrdila predlog načina umika države iz gospodarskih družb, v katerih je Republika Slovenija posredna lastnica, in sicer prek Slovenske odškodninske družbe (SOD), Kapitalske družbe pokojninske-

ga in invalidskega zavarovanja (KAD) in Družbe za svetovanje in upravljanje (DSU) oziroma nekdanjega Sklada RS za razvoj.

30 mesecev Posebna skupina je po sklepu vlade pregledala naložbe KAD in SOD in jih

razdelila v tri skupine. Za vsako naložbo je pripravila predlog umika iz aktivnega upravljanja podjetij. V skupino 1 sodijo naložbe KAD in SOD v družbah, ki ne kotirajo na borzi. Glavni kriterij pri obravnavi in prodaji naložb v tej skupini je maksimi-

ranje prodajne vrednosti naložb. Za vse naložbe morajo predstavniki KAD in SOD ves čas ocenjevati njihovo donosnost in poleg tega aktivno iskati čim več potencialnih kupcev. Časovni okvir umika KAD in SOD iz teh družb je do 30 mesecev.

Za nekatere strateško pomembne družbe, banke in zavarovalnice vlada ni določila časovnih rokov za prodajo državnih deležev.

24 mesecev V skupino 2 sodijo tržne naložbe. Po predlogu privatizacijske skupine naj KAD in SOD ob upoštevanju omejitev slo-

venskega trga kapitala s tržnimi naložbami upravljata kot dobra gospodarja s ciljem maksimiranja vrednosti premoženja. Časovni okvir preoblikovanja KAD in SOD v portfeljska vlagatelja v tej skupini naložb je 24 mesecev.

Brez omejevanja V skupino 3 sodijo naložbe, za katere časovno omejevanje prodaje ni določeno. Za naložbe KAD in SOD, uvrščene v to skupino, zaradi njihove velikosti in zakonskih omejitev (lastniška omejitev, določena z zakonom) ter pomembnosti deleža državnega lastništva privatizacijska komisija ne priporoča intenzivne prodaje znotraj vnaprej določenega časovnega okvira. Njihova prodaja mora biti v korelaciji z obveznostmi KAD in SOD, odprodajo drugih podobnih naložb države in ugodnimi pogoji za

drugih pomembnejših družb pa časovne omejitve niso postavili. Gospodarski minister Andrej Vizjak je dejal, da se bo država iz t. i. netržnih naložb umaknila prek javnega vabila k dajanju ponudb oziroma ustrezne dražbe ali aktivnega iskanja kupca. Ob tem pa naložbe v družbah lastniki niso dolžni prodati pod določeno minimalno ceno, ki se mora določiti za vsako kapitalsko naložbo na podlagi strokovno določenih standardov vrednotenja. Naložbe iz uvodoma opisane druge skupine podjetij morata KAD in SOD ob upoštevanju omejitev slovenskega trga kapitala upravljati kot dobra gospodarja s ciljem maksimiranja vrednosti premoženja, čemur morata primerno prilagoditi strategijo. Za tretjo skupino je dejal, da je v njej najmanj družb, hkrati pa je najozja; za ta podje-

Drugi val privatizacije

Že pred nekaj leti so vladne službe ugotovljale, da je za večjo učinkovitost in hitrejšo rast produktivnosti slovenskih podjetij treba izvesti drugi val privatizacije. »Tokrat bodo predmet privatizacije najboljše slovenska podjetja, ki so bolj primerna za razpršeno privatizacijo in lastništvo s strani finančnih vlagateljev od 1.350 podjetij, ki smo jih privatizirali brezplačno v prvem valu.« Sicer pa je bilo v celotnem državnem finančnem premoženju na dan 31. 12. 2001 evidentiranih kapitalskih naložb v knjigovodski vrednosti 1.145 milijard tolarjev (4.771 milijonov evrov).

tja vlada zaradi njihove velikosti in nekaterih zakonskih omejitev pa tudi zaradi uspešnosti družb ne priporoča intenzivne prodaje znotraj vnaprej določenega časovnega okvira. »Prodaja mora biti v korelaciji z obveznostmi KAD in SOD. Upravljalci KAD in SOD so dolžni aktivno spremljati tržne razmere s ciljem maksimiranja

prodajne vrednosti teh naložb,« je dejal minister in dodal, da je umik države zastavljen bolj ambiciozno od obveznosti obeh skladov. V to skupino spadajo Abanka, Adria Airways, Aerodrom Ljubljana, Banka Celje, Casino Bled, Casino Ljubljana, Casino Maribor, Casino Portorož, Hit, Krka, Loterija Slovenije, Luka Koper, Nova ▶

Banke se bodo privatizirale nekoliko drugače.

Prodaja deležev v igralnicah ni časovno omejena.

Drugeče bo tudi za družbe za letalsko dejavnostjo.

Krka na seznamu pomembnih podjetij

Za Loterijo Slovenije velja drugačen sistem.

Luka Koper je strateško pomembna.

prodajo (prevzemne ponudbe). Upravljalci KAD in SOD morajo aktivno spremljati tržne razmere s ciljem maksimiranja prodajne vrednosti teh naložb. V skupino 3 so uvrščene tudi naložbe, ki so jih obravnavale druge vladne privatizacijske skupine.

S tem je vlada pokazala nameru, da se bo država najpozneje v dveh letih umaknila iz gospodarskih družb, ki kotirajo na trgu vrednostnih papirjev. Pri umiku

Število gospodarskih družb v premoženjski bilanci KAD ob koncu leta 2006

LETO	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Število družb	321	1160	1344	735	458	385	353	312	265	210	150
Skupaj prodano	-	292	421	553	862	945	997	1043	1093	1127	1187

Vir: KAD, d. d.

Opomba: Podatki kažejo, da je KAD v desetih letih (ustanovljena je bila leta 1996) prodala deleže v 1.187 gospodarskih družbah od 1.350, kolikor jih je bilo privatiziranih po zakonu o lastniškem preoblikovanju nekdanjega družbenega premoženja. Spomnimo, da je zakon takrat določal, da so morale vse gospodarske družbe 10 odstotkov premoženja prenesti na KAD in prav toliko na SOD. Podatek kaže, da je imela KAD na dan 31. 12. 2006 v lasti še deleže v približno 160 nekdanjih družbenih podjetjih. Sicer pa je po teh podatkih KAD ob koncu leta upravljala s 300 milijardami tolarjev (1.250 milijoni evrov) lastnih sredstev (deleži v družbah).

Naložbe KAD v deleže gospodarskih družb v Sloveniji

ZAP. ŠT.	NAZIV DRUŽBE	DELEŽ V OSNOVNEM KAPITALU
1	ALPETOUR RIC, D. O. O.	10,00
2	ATAC, D. O. O.	19,88
3	CRI, D. O. O., CELJE	9,11
4	ELEX, D. O. O., LJUBLJANA	9,59
5	GEODETSKI ZAVOD CELJE, D. O. O.	18,97
6	GEOPLIN, D. O. O.	0,41
7	GIO, D. O. O.	28,68
8	GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE, D. O. O.	29,51
9	KOVINARSKA VRHNIKA, D. O. O.	20,14
10	MERX TRABERG, D. O. O., DRAVOGRAD	10,00
11	MIKRO ADA, D. O. O., LJUBLJANA	9,94
12	PS ZA AVTO, D. O. O., LJUBLJANA	10,00
13	RIMSKE TERME, D. O. O.	18,37
14	SKIMAR, D. O. O.	27,82
15	SM STROJKOPLAST, D. O. O., MARIBOR	10,00
16	SPLOŠNA PLOVBA PORTOROŽ, D. O. O.	5,25

Opomba: zadnje stanje v glavni knjigi KAD

Vir: KAD, d. d.

Za Telekom velja poseben načrt privatizacije.

► Ljubljanska banka, Nova Kreditna banka Maribor, Petrol, Pozavarovalnica Sava, Telekom Slovenije in Zavarovalnica Triglav.

Elektroenergetika Vlada je potrdila tudi predlog strateških usmeritev pri privatizaciji slovenske ele-

ktroenergetike. Te predvidevajo, da se za vzpostavitev konkurenčnosti zagotovita najmanj dva večja ponudnika celovite ponudbe in preskrbe z energijo (od proizvodnje do prodaje kupcem), vzporedno s preoblikovanjem proizvodnje, prodaje in trženja pa bo treba preoblikovati distribucijska podjetja z izločitvijo dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja (SODO) od trženja in prodaje ter organizacijo izvajalskih dejavnosti vzdrževanja prek koncesijskih pogodb.

Za konec Takšne so vladne usmeritve. Kaj pa se dogaja v praksi? Uvodoma omenjeni skladi in DSU natančno izvajajo vladni sklep, posamezne skupine pa so pripravile tudi načrt privatizacije nekaterih strateško pomembnih gospodarskih družb. O posameznih prodajah in načrtih bomo poročali v prihodnjih številkih revije. **D**

Aktivne kapitalske naložbe SOD na dan 31. 7. 2007

ZAP. ŠT.	KAPITALSKA NALOŽBA	LASTNIŠKI DELEŽ (%)
1	ABANKA VIPA, D. D.	2,2
2	ADRIA AIRWAYS, D. D., LJUBLJANA	10,0
3	AERODROM LJUBLJANA, D. D., ZGORNJI BRNIK	6,8
4	AGROEMONA, D. O. O., DOMŽALE	0,3
5	AGROIND VIPAVA 1894, D. D., VIPAVA	8,2
6	ALPETOUR RIC, D. O. O., ŠKOFJA LOKA	10,0
7	BANKA CELJE, D. D.	9,4
8	CASINÒ BLED, D. D., BLED	75,4
9	CASINÒ LJUBLJANA, D. D., LJUBLJANA	23,3
10	CASINÒ MARIBOR, D. D., MARIBOR	20,0
11	CASINÒ PORTOROŽ, D. D., PORTOROŽ	20,0
12	CETIS, D. D., CELJE	7,5
13	CINKARNA CELJE, D. D., CELJE	11,4
14	ČZP VEČER, D. D., MARIBOR	10,0
15	DELIKATESA, D. D.	0,6
16	DELO TISKARNA, D. D., LJUBLJANA	19,9
17	ELEKTRO GORENJSKA, D. D., KRANJ	0,3
18	ELEKTRO LJUBLJANA, D. D.	0,3
19	EMONA-BLAGOVNI CENTER, D. D., LJUBLJANA V LIKVIDACIJI	9,4
20	ETI IZLAKE, D. D., IZLAKE	9,0
21	GEODETSKI ZAVOD SLOVENIJE, D. D., LJ.	10,0
22	GIO, D. O. O., LJUBLJANA	41,2
23	GORENJSKA PREDILNICA, D. D., ŠK. LOKA	10,0
24	GORIŠKE OPEKARNE, D. D., RENČE	20,0
25	HELIOS DOMŽALE, D. D., DOMŽALE	12,1
26	HIT, D. D., NOVA GORICA	20,0
27	IBI KRANJ, D. D., KRANJ	16,5
28	IMPOL, D. D., SLOVENSKA BISTRICA	11,4
29	INLES, D. D., RIBNICA	24,4
30	INTEREUROPA, D. D., KOPER	6,0
31	INTERTRADE ITA, D. D., LJUBLJANA	7,7
32	ISKRA AVTOELEKTRIKA, D. D., ŠEMPETER PRI NOVI GORICI	7,1
33	ISKRAEMECO, D. D., KRANJ	22,1
34	ISTRABENZ, D. D., KOPER	16,4
35	IUV, D. D., VRHNIKA	75,6
36	KDD, D. D., LJUBLJANA	9,6
37	KLADIVAR, D. D., ŽIRI	9,2
38	KRKA, D. D., NOVO MESTO	15,0
39	LESNINA, D. D., LJUBLJANA	6,8
40	LIK KOČEVJE, D. D., KOČEVJE	20,0
41	LJUBLJANSKE MLEKARNE, D. D., LJUBLJANA	4,5
42	LJUTOMERČAN, D. D., LJUTOMER	0,5
43	LOTERIJA SLOVENIJE, D. D., LJUBLJANA	15,0
44	LUKA KOPER, D. D., KOPER	11,1
45	MARIBORSKA LIVARNA MARIBOR, D. D., MARIBOR	6,0
46	MARLES, D. D., MARIBOR	9,5
47	MURA, D. D., MURSKA SOBOTA	12,2
48	NOVA KBM, D. D.	4,8
49	NOVA LB, D. D.	5,1
50	PALOMA, D. D., SLADKI VRH	33,5
51	PETROL, D. D., LJUBLJANA	19,8
52	POMURSKE MLEKARNE, D. D., MUR. SOBOTA	3,3
53	POZAVAROVALNICA SAVA, D. D., LJUBLJANA	99,9
54	PS ZA AVTO, D. O. O., LJUBLJANA	90,0
55	SALUS, D. D., LJUBLJANA	7,9
56	SAVA, D. D., KRANJ	11,1
57	SITEEP TEGRAD & PAP, D. D., LJUBLJANA	8,4
58	SLOVENIJALES, D. D., LJUBLJANA	10,9
59	SPLOŠNA PLOVBA, D. O. O.	19,8
60	STOL, INDUSTRIJA POHIŠTVA, D. D., KAMNIK	24,7
61	SVEA, D. D., ZAGORJE OB SAVI	15,6
62	SŽ ŽELEZNIŠKA TISKARNA, D. D., LJUBLJANA	4,0
63	TEKSTINA, D. D., AJDOVŠČINA	10,0
64	TELEKOM SLOVENIJE, D. D., LJUBLJANA	4,3
65	TERME OLIMIA, D. D., PODČETRTEK	4,8
66	TOSAMA, D. D., DOMŽALE - VIR	9,2
67	UNIOR, D. D., ZREČE	13,1
68	VEGRAD, D. D., VELENJE	10,0
69	ZAVAROVALNICA TRIGLAV, D. D., LJUBLJANA	18,8
70	ZIM, D. O. O., MARIBOR	2,3
71	ŽITO, D. D., LJUBLJANA	11,8

Opomba: Kapitalske naložbe v družbah v RS (brez investicijskih družb), ki niso v postopku stečaja in za katere ni sklenjena pogodba o prodaji ali nakupno-prodajna opcijska pogodba ter v katerih lastniški delež SOD dosega najmanj 0,1 odstotka

Subvencije dokaj neučinkovite

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Makroekonomisti v svojih analizah ugotavljajo, da politika subvencioniranja gospodarskih družb (letno je bilo približno za 100 milijard tolarjev subvencij) v preteklih letih ni imela dovolj velikega učinka, zato so potrebne spremembe.

Subvencije gospodarskim subjektom v letih od 2003 do 2005, na kar se nanaša nova makroekonomska analiza, so bile v Sloveniji razmeroma visoke. V navedenem obdobju so bile najbolj subvencionirane gospodarske družbe s področja kmetijstva, rudarstva in prometa. Več subvencij so prejemale tudi gospodarske družbe, ki so izvajale javne funkcije. V tem obdobju je okoli 80 gospodarskih družb letno (ne pa vsako leto) prejelo nad 80 odstotkov vseh subvencij, povprečno vsaka 80 milijonov tolarjev. Dve tretjini prejemnic (okoli 1.200 gospodarskih družb) je prejemale tako nizke subvencije (v povprečju okoli 1,4 milijona tolarjev letno), da niso mogle odločneje spremeniti podjetniškega obnašanja, kar je pogoj za njihovo učinkovitost. Subvencije malim podjetnikom so se postopno zniževale, absolutni zneski na prejemnika pa so bili nizki. Makroekonomisti ugotavljajo, da je bila stopnja vpliva subvencij na konkurenco v teh letih visoka. Dodajmo, da so bile velike prejemnice subvencij večinoma v državni lasti. Med družbami, ki so prejemale subvencije nad 50 milijonov tolarjev letno, je bilo kar 60 odstotkov (45) takih, ki so v državni lasti.

Malo podjetnikom Ana Murn, sodelavka vladnega Urada za makroekonomske analize in razvoj (Umar), v svojem delovnem zvezku z naslovom Obseg in učinkovitost slovenske politike subvencioniranja gospodarskih družb ugotavlja, da je bil delež subvencij gospodarskim subjektom v bruto domačem proizvodu v Sloveniji (v letih od 2003 do 2005) nad povprečjem Evropske unije, kar je bila predvsem posledica hitre rasti subvencij za kmetijstvo. Tiste subvencije, ki so bile name-

njene poslovnim subjektom, pa so se povprečno letno razporedile med okoli 4.000 gospodarskih družb in 3.500 malih podjetnikov.

Dvoje hkrati »Za subvencije v Sloveniji je bila značilna velika koncentriranost in hkrati velika razdrobljenost. Večina subvencij se je namreč vsako leto porazdelila le med 75 gospodarskih družb, ki so povprečno letno prejele nad 50 milijonov tolarjev. Te družbe so z vidika doseganja dodane vrednosti in zaposlenosti v panogi prevladujoče, zato subvencije odločilno vplivajo na rezultate poslovanja panog, iz katerih izhajajo. Poleg tega subvencije vplivajo na konkurenco v panogah,« pravi Murnova in dodaja, da je »po drugi strani večina drugih gospodarskih družb in podje-

Umar je predstavil politiko subvencij.

Podjetniki so prejeli malo subvencij in še te so bile nizke.

tnikov posameznikov prejela zelo majhne subvencije, ki so premajhne, da bi lahko dejansko vplivale na rezultate poslovanja.«

Drugi uspešnejši Zanimivo je, da izsledki analize kažejo, da so bile po osnovnih kazalnikih uspešnejše tiste družbe, ki niso bile prejemnice subvencij. Pri teh je namreč dodana vrednost na zaposlenega višja, kar pomeni, da subvencije ne povečujejo dodane vrednosti nad raven, ki bi jo v povprečju dosegale gospodarske družbe, ki niso bile prejemnice subvencij. Subvencije torej podpirajo manj uspešne družbe in dohodkovno nadomeščajo nižjo produktivnost v teh družbah, kar pa za njihovo učinkovitost ni dobro.

Najbolj subvencionirani Večina subvencij (od 96,6 do 97,2 odstotka) so prejele gospodarske družbe. Mali samostojni podjetni-

ki so udeleženi le z nekaj več kot dvema odstotkoma, subvencije velikim samostojnim podjetnikom pa so zanemarljivo majhne. Subvencije, usmerjene v gospodarske družbe, so predstavljale od 2,5 in 3,1 odstotka dodane vrednosti vseh gospodarskih družb, subvencionirana pa je bila približno desetina vseh gospodarskih družb. Med subvencijami (te so letno skupaj znašale med 88.991 in 109.973 milijonov tolarjev) so prevladovale (med 86,3 in 87,4 odstotka) subvencije, ki so povezane s poslovanjem, kar pomeni, da te vplivajo na doseženo dodano vrednost.

Ugotovitve »Politika subvencioniranja v Sloveniji ni bila dovolj učinkovita in bi jo bilo smiselno uravnotežiti. Nekaterim prejemnikom bi bilo treba zelo visoke zneske subvencij znižati, kar bi nedvomno povečalo skrb za aktiviranje lastnih potencialov in konkurenčnosti v teh družbah, posledično pa tudi v panogah, iz katerih izhajajo. Večini drugih prejemnikov, ki so prejeli ali še vedno prejema zelo majhne zneske subvencij, pa bi bilo smiselno subvencije povečati ali ukiniti, saj subvencioniranje v premajhnih zneskih ne more spremeniti obnašanja prejemnika v smeri povečevanja konkurenčnosti gospodarstva,« komentira Ana Murn in dodaja, da je problem v Sloveniji ta, da subvencije večinoma dajemo prejemnikom, ki izvajajo tudi javne funkcije, pri čemer v prvi vrsti ne gre za povečevanje produktivnosti, in gospodarskim družbam, ki so večinoma v procesu prestrukturiranja. Tam, kjer gre za povečevanje produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva, so subvencije majhne oziroma premajhne, da bi imele ustrezen učinek. ▣

Korak do brezmejne Evrope

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Potem ko je še septembra lani kazalo, da bo Slovenija še lep čas ostala zunaj schengenskih meja združene Evrope, je danes praktično že vse pripravljeno na širitev območja, predvideno za konec tega leta.

Priloge na vstop Slovenije v schengensko območje so v polnem teku, nekaj slabe volje v zadnjem času povzročajo edino rušenje mostov na meji s Hrvaško. Sloveniji se je med drugim – prvi med devetimi kandidatkami za vstop – sredi julija uspelo priključiti na centralni schengenski informacijski sistem (SIS) v Strasbourgu. Tudi Letališče Jožeta Pučnika Ljubljana naj bi po zagotovilih ministra za notranje zadeve Dragutina Mateja povsem ustrezalo standardom. Tako se je namreč dalo razbrati iz osnutka poročila o dodatni evalvaciji zračne meje. Mate se je konec minulega meseca udeležil tudi srečanja t. i. schengenskih kandidat v Bratislavi, med katere se poleg Slovenije uvrščajo še Poljska, Slovaška, Češka, Ma-

džarska, Estonija, Latvija, Litva in Ciper. V schengensko območje za zdaj spada 15 držav – 13 starih članic unije brez Velike Britanije in Irske ter Norveška in Islandija, ob koncu leta pa naj bi se to število povečalo na 22.

Osnutek poročila pozitivne Kot je ob robu srečanja v Bratislavi dejal minister Mate, gre Sloveniji v pripravah na schengensko mejo vse po načrtih, prav tako pa so na varovanje zunanje schengenske meje dobro pripravljene tudi druge države kandidatke. Minister je notranjim ministrom teh držav poročal zlasti o evalvaciji slovenske zračne meje, ki je potekala v začetku julija. Lani je namreč evalvacijska skupina glede tega ugotovila pomanjkljivosti na področju ločevanja potnikov

Minister Dragutin Mate

iz schengenskega območja in drugih. Po njegovih besedah osnutek poročila skupine kaže, da je sedaj na Letališču Jožeta Pučnika vse pripravljeno za vstop v omenjeno

območje in da graditev poteka v skladu s časovnim načrtom. Izpolnjevanje meril za nadzor zračne meje sodi v prvi sklop pogojev, ki jih mora za vstop v prostor brez notranjih meja izpolniti vsaka država kandidatka. Drugi pogoji so še merila na področju policijskega sodelovanja, nadzorovanja kopenske in morske meje, varstva podatkov in izdajanja vizumov pa tudi priključitev na schengenski informacijski sistem (SIS 1) Kot je v Bratislavi potrdila predsedujoča EU Portugalska, se je Slovenija kot prva izmed držav kandidat na ta sistem že priključila.

Kaj je SIS? O čem pravzaprav govorimo, ko omenjamo schengenski informacijski sistem (SIS)? Gre za sistem, ki policiji, carini, upravnim enotam in konzularnim predstavništvom držav v schengenskem območju omogoča dostop do podatkov o določenih posameznikih (denimo osumljenih za kazniva dejanja ali pogrešanih osebah). Centralni sistem je v Strasbourgu, v njem pa so shranjeni vsi podatki, ki jih države vanj vnašajo prek svojih nacionalnih sistemov. Za podporo delovanja SIS morajo vse države ustanoviti tako imenovani urad SIRENE, ki deluje kot operativno-komunikacijski center policije in skrbi za komunikacijo z drugimi državami. Pomemben del sistema je tudi enotna vizumska politika in praksa, ki obsega skupen vizumski režim (enotno listo tretjih držav, katerih državljani potrebujejo vizume).

Tako imenovani SIS 1 za vse (SISone4ALL), na podlagi katerega bo v prihodnje potekala izmenjava informacij, je ime za različico sistema, ki ga je v želji po čimprej-

Mejni prehod Dobova že ustreza schengenskim standardom.

Osnutek poročila o ljubljanskem letališču je pozitiven.

šnji vključitvi novih kandidatki v schengensko območje predlagala predsedujoča EU Portugalska. S tem so rešili problem zaradi zamujanja izvedbe nadgradenega projekta SIS druge generacije, ki bi vstop novih članic v območje brez notranjih meja odložila vsaj še za dve leti. V ta novi sistem, ki se še vzpostavlja, bodo vključeni tudi biometrični podatki. Stroške vzpostavitve SIS 1 bo po dogovoru, sklenjenem decembra lani, krila Portugalska.

Ugodnosti in dolžnosti Najopaznejši vpliv uvedbe schengenskega režima za posameznike bo seveda v tem, da jim ob prehodu meje med dvema t. i. schengenskima državama članicama ne bo več treba pokazati potnega lista

ali osebne izkaznice. Vendar to ne pomeni, da bomo v te države lahko potovali brez dokumentov, saj so si države pridržale pravico, da na podlagi svoje nacionalne zakonodaje na svojem ozemlju preverjajo identiteto v sklopu policijskih nalog.

Ostrejšega nadzora bodo seveda deležni državljani tretjih držav, ki bodo želeli vstopiti v schengensko območje. Ti bodo znotraj teh držav lahko potovali največ tri mesece, in še to pod pogoji, ki jih določa schengenski pravni red – imeti bodo morali veljavno potno listino, na zahtevo pa tudi vizum za kratkoročno prebivanje. Pojasniti bodo morali namen potovanja ter imeti zadostna finančna sredstva za preživljanje v času bivanja. Vse to bo seveda mogoče

Odpiranje notranjih evropskih meja je z vidika pripadnosti skupni evropski ideji tako za posameznike kot za ves narod izjemnega pomena.

Osebni dokumenti bodo kljub novemu režimu še obvezni.

Schengen podira mostove

Kot rečeno, še največje težave pri pripravah države na vstop v schengensko območje (ime sistema je povzeto po imenu mesteca v Luksemburgu, kjer sta bila podpisana dva sporazuma o odpravi notranjih meja) v Sloveniji povzročata podiranje mostov in brvi na nekaterih mestih na meji s Hrvaško. Tako so podrli več manjših mostov na reki Sotli, predvidoma pa jih bodo nekaj podrli tudi na Kolpi in Čabranki. Nekateri domačini so se s tem že sprijaznili, ostro pa rušenju mostov na Kolpi in Čabranki nasprotujejo člani Turistično-športnega društva Kostel in Udruga Kupa iz hrvaškega Broda na Kolpi, ki so pripravili celo protestni shod proti rušenju mostov. Zadeva je zelo odmevna na Hrvaškem, kjer časniki poročajo celo o podiranju maloobmejnih prehodov z našo južno sosedo.

Na ministrstvu za javno upravo (MJU), ki je odgovorno za izvedbo posegov na meji, so v zvezi s tem pojasnili, da gre za objekte, ki so bili tako ali tako postavljeni nezakonito – ne gre torej za maloobmejne prehode.

V večini primerov so to brvi ali mostovi, ki so jih uporabljali domačini z obdelovalno zemljo na drugi strani meje. Na MJU so še dejali, da je bilo prehajanje meje na teh krajih že do sedaj prepovedano in da je takšnih lokacij kar 115. Kjer pa bodo prehodi ostali, bodo ti zavarovani z zapornicami na ključ, ki ga bodo lahko pridobili vsi upravičenci.

MJU podira le nezakonite prehode.

le, če posameznik ni uvrščen v schengenski informacijski sistem kot nevaren za nacionalno varnost ali javni red.

Slovenija bo po vstopu v schengensko območje okrepila nadzor na meji s Hrvaško, saj bo varovala skupno zunanjo mejo Evropske unije. Varovanje vključuje nadzor na mejnih prehodih in na območjih zunaj njih. Poostren fitosanitarni, carinski in inšpekcijski nadzor na zunanjih mejah države bo potekal na šestih nadzornih točkah – treh na kopenski meji (Gruškovje, Obrežje in Jelšane), na eni železniški točki (Dobova) ter na ljubljanskem letališču in v koperskem pristanišču "Učinkovito varovanje državne meje in izvajanje kakovostne mejne kontrole je izjemnega pomena za varnostne razmere v notranjosti, ne le v naši državi, temveč tudi v celotni Evropski uniji oziroma v schengenskem prostoru," so v zvezi s tem zapisali na ministrstvu za notranje zadeve (MNZ). Na določenih območjih ob notranji meji bodo tako ustanovljene policijske enote za izravnalne ukrepe, ki bodo posebej

usposobljene za izvajanje nadzora v notranjosti države.

Le še nekaj mesecev nas torej loči od časa, ko se bodo meje Evropske unije odprle tudi v praktičnem smislu, kar je z vidika pripadnosti skupni evropski ideji tako za posameznike kot tudi za ljudi izjemnega pomena. □

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M.Sobota tel:02/537-1949

Slava Klavžar 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Redko naseljena in ogrožena

Vida Kocjan, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

V prejšnjih člankih smo slovenske regije predstavljali bolj statistično. V prihodnjih se bomo dotaknili njihovih glavnih problemov. Notranjsko-kraška regija ima majhno število zaposlenih ter rentabilno in izvozno usmerjeno gospodarstvo.

Vseh dvanajst slovenskih statističnih regij smo doslej predstavljali z vidika statističnih podatkov, dodali pa smo še nekaj razvojnih načrtov do leta 2023. V novem nizu člankov bomo poskušali poiskati najbolj žgoče gospodarskorazvojne težave regij in občin, ki jih sestavljajo. Za pospešen in enakomernejši razvoj so v regijah običajno ustanovljene regionalne razvojne agencije, a jih po naših opažanjih prebivalci še vedno premalo poznajo. Agencije delujejo kot gospodarske družbe, to je kot družbe z omejeno odgovornostjo (d. o. o.). To pomeni, da jih vodi direktor, v njih je običajno nekaj zaposlenih, imajo nadzorne svete, ustanovitelji družb pa so občine, ki sestavljajo regijo, ob-

močne obrtne zbornice, Gospodarska zbornica Slovenije, javni skladi in druge državne ustanove. Tako je tudi v Notranjsko-kraški regiji. Njena agencija ima zgleddno urejeno spletno stran, ki jo delno financira Evropska unija. V njej je pet zaposlenih, poleg direktorice štirje svetovalci, vsi z visokošolsko izobrazbo. Prav za to regijo je značilno, da ima na svojih spletnih straneh objavljen razpis za vodenje agencije. Glede na to, da dela agencij (v državi), ki je na normativni ravni dobro urejena in dobro zamišljena, prebivalstvo ne pozna dovolj, bi bilo prav, da njihovi delavci izstopijo iz kroga državnih uradnikov (kar so posredno glede na lastništvo) in se približajo ljudem, za katere so bile agencije sploh ustanovljene.

Dogaja se namreč, da marsikdo sploh ne ve, kaj pomeni oznaka RRA (regionalna razvojna agencija). No, pa preidimo k bistvu, čemur so namenjene rubrike v našem tedniku, ko govorimo o slovenskih regijah, in predstavimo prvo med njimi.

Demografsko ogroženi Notranjsko-kraška statistična regija meri 1.456 kvadratnih kilometrov, kar je 7,2 odstotka površine Slovenije. Obsega območja občin Postojna, Pivka, Cerknica, Loška Dolina, Bloke in skupaj z občino Ilirska Bistrica šteje 50.585 prebivalcev. S 35 prebivalci na kvadratni kilometer je med najredkeje poseljenimi statističnimi regijami v Sloveniji, najgosteje poseljena

občina Postojna pa s 54 prebivalci na kvadratni kilometer dosega le dobro polovico slovenskega povprečja. RRA Notranjsko-kraške regije, d. o. o., pokriva območja vseh omenjenih občin z izjemo Ilirske Bistrice. Večina občin statistične regije je demografsko ogrožena, vse občine razen Postojne in Cerknice pa sodijo v skupino območij z razvojnimi težavami. Regija sodi v skupino gospodarsko manj razvitih z nizko produktivnostjo dela, s podpovprečno izobrazbeno strukturo prebivalstva, z nizko stopnjo inovativnosti. Razvojni potenciali naselij zunaj večjih krajev so razmeroma slabi, saj regija ne zna izkoristiti dobre prometne lege in razvite infrastrukture. Državno in regional-

Cerknisko jezero, največja naravna znamenitost na Notranjskem

Postojna, središče regije

no cestno omrežje je razmeroma dobro razvito in omogoča dobro dostopnost znotraj regije in navzven, predvsem proti Ljubljani, Kopru in Reki.

Stabilno gospodarstvo Na spletni strani RRA lahko preberemo, da je gospodarstvo rentabilno in izvozno usmerjeno, prebivalstvo pa poklicno usposobljeno. Podjetništvo je dokaj razvito, prevladujejo pa storitve ter predvsem lesarska in kovinarska dejavnost. Notranjsko-kraška regija se ponaša z dokaj nizko stopnjo registrirane brezposelnosti (v povprečju približno 8,2 odstotka) in dokaj visoko ekonomsko močjo prebivalstva. Vsaj tako zatrjujejo v njihovi agenciji, čeprav podatki o bruto domačem proizvodu (BDP) na prebivalca kažejo, da se regija uvršča na spodnji del lestvice med regijami.

Naravna in kulturna krajina

V regiji ugotavljajo, da je njihova prednost v razmeroma dobro ohranjeni naravni in kulturni krajini. Menijo, da za te prednosti v državi ni učinkovitih strategij razvoja in varstva. Ohranitev kvalitete je po njihovem mnenju zagotovljena le deklarativno, čeprav so pomembna območja

naravne in kulturne krajine (nastajajoči regijski park Snežnik, Cerknisko jezero, Planinsko polje, Pivška presihajoča jezera ...) dobro ohranjena in so le malo onesnažena. »Sicer pa tudi ta ohranjena in zavarovana območja naravne in kulturne krajine postopoma izginjajo, krajina se hitro zarašča, nekatere prvine okolja, na primer vode, pa zaradi onesnaženosti izgubljajo potenciala,« je zapisano med kritikami oziroma opozorili.

Vladni obisk Vlada je to regijo v sklopu rednih obiskov 12 slovenskih regij obiskala 24. in 25. maja 2006 in se pri tem seznanila s stanjem na terenu. Ministri in premier so obiskali nekatera večja podjetja, vrsto javnih institucij in drugih dejavnikov v regiji. Glede na to, da je premier Janez Janša obljubil, da bo vlada

Evropska unija sofinancira razvoj.

Osnovni podatki o regiji			
	POVRŠINA KM ²	ŠT. NASELJ	PREBIVALSTVO
BLOKE	75	44	1.571
CERKNICA	241	64	10.415
IL. BISTRICA	480	63	14.351
LOGATEC	173	19	11.343
LOŠKA DOLINA	167	20	3.751
PIVKA	223	29	5.961
POSTOJNA	270	40	14.536
SKUPAJ	1.629	279	61.928

Vir: GZS, Območna zbornica Postojna

s svojimi delovnimi obiski nadaljevala tudi v drugem krogu, bo regijo kmalu znova obiskala. Spomnimo, da je premier skupaj z ministrom za gospodarstvo najprej obiskal Kovinoplastiko Lož, d. d., industrijo kovinskih in plastičnih izdelkov. Podjetje je eden največjih izvoznikov v regiji, v njem pa je zaposlenih največ tamkajšnjih prebivalcev. Skupina Kovinoplastika Lož zaposluje 1.500 ljudi, med temi je večina domačinov, 10 odstotkov zaposlenih pa prihaja iz Republike Hrvaške. Prva tema pogovora je bila infrastruktura, kjer je bilo izpostavljeno slabo omrežje cest in železnic, v nadaljevanju pa graditev telekomunikacijskega omrežja (širo-

kopasovnih povezav). Beseda je tekla tudi o problemu stabilnega električnega napajanja in o možnostih graditve novega kablovoda. Predsednik uprave podjetja Alojz Maji je opozoril na problem pridobivanja ustreznih strokovnjakov naravoslovno-tehniških ved. Premier je dejal, da je seznanjen s problematiko, in dodal, da je v prejšnjem šolskem letu prišlo do povečanega vpisa dijakov na naravoslovno-tehniške fakultete. Vpis nanje se je povečal za 20 odstotkov. V Kovinoplastiki so vlado pohvalili za prizadevanje pri vpeljavi ekonomsko-socialnih reform, ki bi lahko bistveno vplivale na konkurenčnost poslovanja in izboljšale poslovno okolje. ■

Izobraževanje po pokrajinah

Pokrajina	DIJAKI SREDNJIH ŠOL		ŠTUDENTJE PO STOPNJI ŠTUDIJA			DIPLOMANTI PO STOPNJI ŠTUDIJA		
	vsí	prvi letnik	višješolski strokovni	visokošolski strokovni	dodiplomski visokošolski	visokošolski dodiplomski	podiplomski visokošolski	višješolski podiplomski
NOTRANJSKA	2296	610	412	2481	234	39	332	29
SLOVENIJA	96266	24007	15779	90506	8415	2308	11882	1488

Vir: SURS

Stop divjim odlagališčem

Peter Avsenik, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Naravovarstvena akcija proti divjim odlagališčem na Ljubljanskem barju, ki jo je organiziralo podjetje Infoterra, ustvarjalec spletnega portala Barje.net, je bila uspešna. Zapleta se pri možnostih financiranja s strani MOP.

Divja odlagališča odpadkov na Ljubljanskem barju

Več kot enomesečni kampanji Stop divjim odlagališčem na Barju, ki je potekala med 23. junijem in 31. julijem, so na petih radijskih postajah objavili kar 800 pozivov javnosti k ukrepanju in postavili 20 velikih panojev. Portal Barje.net je sicer ustanovljen z namerom

povezovanja posameznikov, društev, različnih interesnih skupin in podjetniške dejavnosti na območju Ljubljanskega barja. Upravlja ga podjetje Infoterra, ki je portal zasnovalo kot nadgradnjo projekta *Promocija življenjskega prostora ogroženih živali in rastlin kot element prepoznavnosti Ljubljanskega barja*.

Tudi nevarni odpadki V podjetju Infoterra so ugotovili, da je bila akcija uspešna predvsem z vidika ozaveščanja javnosti. Kot so zapisali v sporočilu za javnost, se je povečala občutljivost javnosti na problem divjih odlagališč, saj se je na uredništvo portala, ki ga vodi urednik Tomaž Toni,

v tem času obrnilo veliko posameznikov, ki so opozarjali na vidna in prikrita odlagališča. Po njegovih besedah so čedalje bolj problematična prav slednja, saj gre za privoz večjih količin gradbenih odpadkov in izkopov, pomešanih z odpadnim gradbenim materialom, na kmetijske parcele pod pretvezo izboljšanja obdelovalnih površin, ki jih nato prekrijejo s tanko plastjo zemlje.

Površinsko vidna divja odlagališča so na drugi strani zlasti na odmaknjenih krajih, pri čemer gre za čiste gradbene odpadke od adaptacij – skupaj z nevarnimi, tudi azbestnimi odpadki –, v manjši meri pa tudi za kosovni material in industrijske odpad-

ke. “Z odmetavanjem na črno si podjetniki kujejo dobičke, ker odvoz naročniku del pogosto računajo kot odvoz na deponijo, samograditelji pa vozijo v naravo predvsem odpadke v času, ko je odlagališče zaprto, in to zaradi hitrejšega in lažjega načina, kako se jih znebiti,” je prepričan urednik portala. Pri tem verjetno ne bi bilo treba posebej poudariti, da na Ljubljanskem barju obstaja tako deponija nevarnih odpadkov kot tudi zbirni center za druge odpadke.

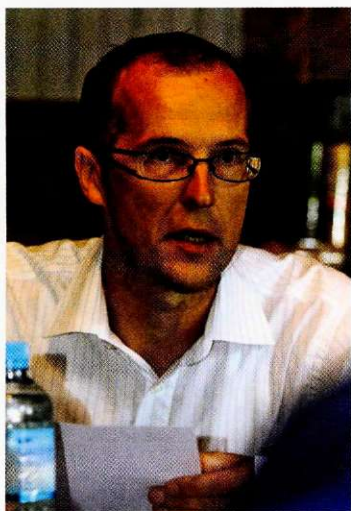
Neodzivnost inšpekcij? Toni med drugim opozarja na neodzivnost inšpekcijskih služb in policije. Poleg tega javnost ni dovolj ozaveščena o možnostih brezplačne oddaje odpadkov na deponijah. Ustvarjalce spletnega portala moti tudi dejstvo, da jim pri njihovih prizadevanjih ne pomaga ministrstvo za okolje in prostor (MOP). “Niso nam znani razlogi MOP kot zagovornika državnih interesov, kot varuha okolja in prostora ter zagovornika ustanovitve Krajinskega parka Barje, da ne želijo sodelovati pri aktivnostih, ki preprečujejo, izobražujejo, ozaveščajo in pozivajo prebivalce, da ukrepajo in zavarujejo naravo na Ljubljanskem barju,” pravijo v Infoterri. Prepričani so, da država s tem nesmotno troši proračunska sredstva, saj gre pri sanacijah za milijonske zneske, ki “daleč presega stroške preventivnih aktivnosti”. Podjetju, ki se s tem ukvarja, pa dejavnosti ozaveščanja javnosti ne želi financirati.

Za pojasnila smo se obrnili na MOP, kjer so kritike predstavnikov portala Barje.net o neodzivnosti inšpekcijskih služb označili kot pavšalne in neutemeljene. Inšpekcija za okolje in naravo se po njihovih besedah na prijave občanov vedno odzove. “Pri tem pa

Spletni portal Barje.net

Urednik portala Tomaž Toni

je odzivni čas odvisen predvsem od tega, v katero od treh prioriteta dela inšpekcije sodi obravnavna sporočena nepravilnosti v okolju ali domnevna kršitev," pravijo na ministrstvu in dodajajo, da je bilo na območju Ljubljanskega barja v letošnjem letu izvedenih že 15 inšpekcijskih postopkov, od katerih jih je 5 že končanih. Glede očitka, da ministrstvo podjetju Infoterra ne pomaga finančno, pa na ministrstvu odgovarjajo, da se morajo držati pravil porabe javnih sredstev, saj so javni razpisi predvideni le za nevladne organizacije, ne pa tudi za podjetja. A Tomaž Toni se s tem ne strinja povsem, ampak vztraja, da bi bilo financiranje okoljevarstvenih projektov mogoče tudi v okviru javno-zasebnega partnerstva.

Pomen prizadevanj V zvezi s problematiko so se ustvarjalci portala že pred časom sešli s predstavniki ministrstva za javno upravo

in jim predlagali spremembe na tem področju. Po njihovo bi bilo treba poenostaviti postopek prijave in ukrepanje proti kršilec, uvesti koordinatorja, ki bi tudi na podlagi anonimne prijave takoj preveril stanje na terenu, določiti in javno objaviti enotne številke inšpekcije, pristojne za divja odlagališča, ter spremljati učinkovitost inšpekcijskih služb in omogočiti prijavitelju vpogled v postopek.

Na ministrstvu za javno upravo so nam v zvezi s tem pojasnili, da je postopek prijave kršilca pravzaprav zelo preprost, saj zadošča telefonski klic ali pismo kateri koli inšpekciji. Dodajajo pa, da bo še v tem letu pripravljen enoten inšpekcijski spletni portal, ki bo zagotavljal večjo preglednost. Na ministrstvu zavračajo pobudo, da bi se v inšpekcijskih službah zaposlili posebni koordinatori, ki bi si vsako prijavo takoj ogledali. "Ogled in ukrepanje je del pristojnosti inšpektorjev, oseb s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, in bi bilo neracionalno zaposlovanje dodatnih oseb, ki bi zadeve le usmerjale k njim. S tem inšpekcijski postopek ne bo rešen hitreje," navajajo na ministrstvu.

Ustvarjalci portala bi ob državni pomoči z javno-zasebnim partnerstvom gotovo dobili zgledno prilžnost oziroma posel. Čeprav je pomen njihovih prizadevanj širšega družbenega pomena, pa ni pričakovati, da jih bo država financirala kar na lepe oči, ampak bodo morali svojo prilžnost verjetno iskati na javnih razpisih. Odgovornost za čisto okolje pa je tako ali tako stvar vseh nas. **D**

Na barju je odlagališče nevarnih odpadkov in zbirni center drugih odpadkov.

Ata Perkmandelc na obisku

Igor Gošte

V Zasavju se rudniki rjavega premoga počasi zapirajo. V Zagorju, kjer so rudarji že opravili svoj zadnji "siht", se je rudarjenje začelo pred več kot 250 leti. Zagorje je bilo prvo zasavsko rudarsko mesto, kjer so začeli izkopavati premog, in tudi prvo, kjer se je rudarjenje končalo. Zapiralna dela se bodo končala prihodnje leto. Tudi v Hrastniku s pridobivanjem premoga počasi končujejo, čakajo jih še dolga zapiralna dela, prav tako čez kakšno leto ali dve v Trbovljah. V Zagorju skoraj ni več sledu o nekoč umazanem rudarskem mestu. Večina nekdanjih rudarskih površin je sanirana. Tudi potok Medija, ki teče skozi mesto do izteka v Savo, je bil še pred desetletji črn od premoga, zadnja leta pa v njem znova lahko opazuješ postrvi. Na rudarsko zgodovino spominjajo le še rudarski izvozni jašek Kisovec, preurejen v muzej, rudarske kopalnice, kjer sta svoje mesto našla neko zagorsko podjetje in športni klub, nekateri zapuščenji rovi, TV-oddaje in knjige, ki opisujejo in opevajo nekdanje rudarsko življenje. Tudi Orleki svojo pesem Adijo, knapi čedalje redkeje zagodejo. Dolga leta se v Zagorju, vse od julija 1996, ko so rudarji izkopali zadnje tone premoga, ni veliko dogajalo v zvezi z ohranjanjem rudarske tradicije. V zadnjem času pa se vendarle premika.

Skok čez kožo

Rudarski muzej v Kisovcu je vse bolj obiskan, v teh poletnih dneh pa sta na rudarsko zgodovino spomnili dve prireditvi. Prva, skok čez kožo, je bila julija v Toplicah v neposredni bližini zaprtega rudnika, druga pred kratkim na nekdanjih rudniških površinah Ruardi, ki jih je pred leti prizadel plaz. Na danes športnorekreativnih površinah se je Zagorjanom prišel pokazati nagajivi jamski škrtat Ata Perkmandelc. Še pred prihodom si je Zagorje pogledal s ptičje perspektive. Čeravno je rudarjem, kot pravi izročilo, marsikdaj kakšno zagodel, so ga sprejeli z vsemi častmi: z godbo na pihala in s folkloristi. Presenečen zaradi pristrčnega sprejema jim je obljubil, da se, če prej ne, znova oglasi prihodnje leto. Vsekakor so Turistično društvo Ruardi in dve krajevni skupnosti storili pomemben korak k ohranitvi spomina na vse, kar je povezano z rudarsko dediščino.

Zavedna koroška Slovenca Janez in Hema Hudl

Pravice so si morali izbojevati

Mitja Volčanšek; foto: Bor Slana

V nedeljo je Janez Hudl, eden najdejavnejših kulturnih in političnih delavcev med koroškimi Slovenci, praznoval sedemdesetletnico. Nekaj dni pred tem smo njega in ženo Hemo obiskali na njunem domu v Mali vasi pri Globasnici.

Po cesti, ki se od Ljubelja počasi vije južno od Drave proti vzhodu, pred občino Globasnica le izjemoma zaznaš kakršen koli znak slovenstva. Zato sva bila s fotografom toliko prijetneje presenečena, ko sva se v Mali vasi za informacije o poti z domačinom lahko pogovorila po slovensko.

Vedno izpostavljen Zasluge za to imata v veliki meri Hudlova. Oba sta bila in sta še dejavna člana Slovenskega kulturnega društva Globasnica. Sinova Dominika in Branka sta vzgojila v zavedna Slovenca. Dominik je tako voditelj slovenskega radijskega programa Radio dva - Agora. Janez Hudl se je udeleževal kot amaterski igralec, politični aktivist (23 let je bil podžupan), direktor slovenske posojilnice. Še v pokoju vodi in pove-

zuje okrog 400 slovenskih upokojencev v edinstvenem Slovenskem upokojenskem društvu Pliberk.

Seveda se stanje v Globasnici, ki je po Hudlovo »ena najbolj za-

vednih slovenskih občin«, bistveno razlikuje od stanja v nekaterih drugih krajih tudi zaradi visokega deleža Slovencev, vendar naši rojaki tega niso dosegli brez truda.

Hudl se je desetletja izpostavljati in bil dolga leta tudi podžupan, pa vendar slovenščina do danes ni tam nekaj samoumevnega. Do županske funkcije pa kot Slovenec vendarle ni mogel. Kot aktivistu Enotne liste so mu bila zaprta marsikatera vrata, saj, kot pravi, še zmeraj velja malone »psihoza, da Slovenec ne sme biti župan«.

Starši so ključni Odnos do narodne zavesti izhaja iz družine in angažiranosti staršev, je prepričan Hudl. »Imamo primere, da starši, ko gredo otroci v šolo, samo še z babico govorijo slovensko,« zaskrbljeno ugotavlja. Vpliv šole oziroma sošolcev (zavedati se je treba, da morajo starši izrecno zaprositi za dvojezični pouk za otroka) se namreč še vedno kaže v zaničevanju slovenskega jezika.

»Živa« dvojezičnost v Mali vasi pri Globasnici

»Zavedati se moraš, da si izpostavljen, in zastopati določeno linijo,« vidi naš sogovornik edino rešitev pred raznarodovalnimi pritiski. Zaradi tega je bil sam večkrat na udaru »nemškutarjev«. Ko mu je nekdo zaradi bojevitosti očital, da je nekakšen komisar, mu je Hudl odvrnil: »Ko bom jaz komisar, bom poskrbel, da tebe v Globasnici ne bo več.«

Vse omenjeno delovanje je zahtevalo tudi pogosto odsotnost od doma in družine. K sreči sta bila z ženo Hemo, ki je ostajala doma z otrokoma, glede narodnostnega vprašanja vedno na isti valovni dolžini, tako da sta prebrodila tudi te težave.

Proti t. i. toleranci Pri mlajši generaciji Hudl opaža udinjane formalni »toleranci«, ki se kaže v pretirani, celo prisiljeni dvojezičnosti. Tako se čedalje pogosteje dogaja, da prireditve, na katerih je večina udeležencev Slovencev, potekajo bolj v nemškem kot v slovenskem jeziku. Tudi v cerkev, v kateri sedijo sami slovenski verniki, se vzporedno vse bolj vriva nemščina (verjetno zaradi zunanjega pritiska nemških nacionalnih krogov). Še slovenska društva svoja vabila dosledno prevedejo v jezik večine, medtem ko se v obratni situaciji zgodi, da je slovenskih le nekaj uvodnih besed. »To ni toleranca in to me izrecno moti,« ugotavlja Hudl. Pri tem ne gre za to, da se ne bi želel prilagoditi sogovornu, ki slovenščine ne razume, boli pa ga, ko nemško govorijo domačini. »Če sami ne bomo dosledni, potem bo bolj žalostno,«

Vas zanima delo v ZDA?

Slovenska restavracija Northwood Grill iz ZDA išče poklicnega kuharja ali kuharico (ustrezna gostinska izobrazba) iz Slovenije za daljše obdobje (3 do 5 let). Poleg osnovne plače sta zagotovljena tudi bivanje in prehrana. Vsi zainteresirani se za več informacij lahko obrnejo na g. Jožeta (Josepha) Kofola, 285 River Road, Hinkley, Ohio Zip: 44233 USA ali na naslov elektronske pošte: mariokavcic@yahoo.com.

opozarja dolgoletni borec proti nemškutarjem, ki jim je pred leti šlo v nos, ko so otrokom začeli dajati slovenska imena.

Slovenščina sicer ni več tako osovažena kot nekoč, k temu je pripomogla tudi vključitev v Evropsko unijo in njen novi status. Tako so mnogi odkrili, da ne govorijo »vindišarskega« jezika, pač pa slovensko.

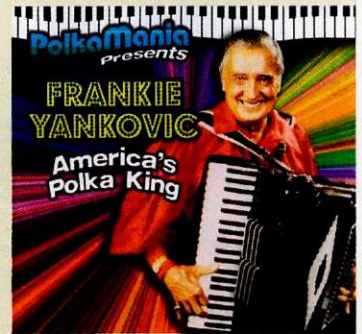
V času obstoja Jugoslavije so Slovenci morali poslušati obtožbe, da so titoisti in da niso zvesti avstrijski domovini, se spominja Hudl. K sreči so v Globasnici vedno imeli duhovnike na svoji strani. Drugod je bilo precej teže. Tako je Hudlov brat, ki je trideset let služboval kot župnik v Kapli na Dravi, doživel, da so zoper njega vložili peticijo. Nemškutarji so vernike nahujskali proti zavednemu slovenskemu duhovniku (podpisnikov je bilo več, kot je registriranih župljanov) in devet let je trajalo, preden se je zadnji podpisnik prišel opravičiti.

Stiki z matico Slovenci v Globasnici gojijo stike s Slovenci v matici in zunaj nje. Tako so imeli tudi že izmenjave z argentinskimi rojaki ter z društvi iz severovzhodne Slovenije. In vendar je tudi v naši državi še veliko neznanja o njihovi problematiki. Prav tako je Hudl kritičen do našega odnosa do angleščine. »Če bo šlo tako naprej,« napoveduje, »bo spet Koroška tista, ki bo držala pri življenju narodno zavest.«

Stike s kulturnimi društvi in folklornimi skupinami v Sloveniji so navezali v prvi polovici sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Predvsem je potekalo intenzivno sodelovanje z društvom iz Cirkovc (to je za prihodnji mesec že potrdilo obisk na žegnanju in družabnem srečanju v Globasnici) pri Ptujju in s ptujsko občino, s Preddvorom, z Markovci ter Mariborom. V dejavnost Slovenskega kulturnega društva, ki se je pred tem imenovalo Katoliško prosvetno društvo (to je nastalo že davnega leta 1903), so navdušenci, kakršen je Hudl, vložili ogromno prostovoljnega dela in ne nazadnje denar iz svojega žepa. Le redki so jih tedaj podprli, de-

Tedenski utrip

KRALJ POLKE DOBIL SVOJ TRG Legendarni »ameriški kralj polke« Frankie Yankovic (1915–1998), ena najznamenitejših osebnosti slovenske emigracije v ZDA, je končno dobil trg s svojim imenom. Mestni svet v Clevelandu je sprejel predlog svetnika slovenskega rodu Mikea Polenska in določil, da se trg med 152. ulico in cesto Waterloo poimenuje po slavnem rojaku. V torek, 21. avgusta, je bila po uradnem preimenovanju slovesnost, na kateri je s harmoniko sodeloval tudi glasbenikov pranečak Bob Kravos. Yankovic, ki je živel in ustvarjal v clevelandskem predelu Collinwood, je bil med drugim dobitnik prestižne glasbene nagrade grammy (kot prvi predstavnik tovrstne glasbe), prodaja njegovih plošč je segala v milijone (skupaj je prodal 30 milijonov plošč), na vrhuncu kariere pa je imel po več kot tristo nastopov letno. Yankovic zaseda častno mesto v Polka Hall of Fame v Clevelandu. Kot udeleženec druge svetovne vojne je prejel tudi odlikovanje škrlatno srce.

»Kralj polke« Frankie Yankovic

50 LET DELOVANJA ZA SLOVENSKO KULTURO Profesor Viljem Černo iz Terske doline, zelo priljubljen in cenjen med rojaki in v vseh slovenskih kulturnih krogih, je 70. rojstni dan praznoval med aktivnimi kulturniki iz zamejstva in matic. Černo, rojen v vasi Bardo, je v mladosti izkusil surovost italijanskih oblasti in kmalu postal vsestransko zavzet kulturni delavec. Več kot pol stoletja vztrajno in neustrašeno dela na področju ohranjanja in razvoja živega slovenskega narečnega in uradnega jezika ter kulture nasploh. Vzporedno s poučevanjem slovenščine v Benečiji je teklo tudi njegovo narodno-buditeljsko delo in zastopstvo v številnih manjšinskih politično-gospodarskih organizacijah. Ob jubileju je potekala dvojezična maša v domači cerkvi, sledilo pa je prijetno srečanje s petjem domačih pesmi. M. M.

Kulturnik Viljem Černo

nimo krščanska kulturna zveza z izdelavo plakatov in tiskovin.

V okviru že omenjenega slovenskega upokojskega društva se prav tako povezujejo s podobnimi organizacijami v Sloveniji (Šmarje pri Jelšah, Radovljica), zatika pa se pri slovenski zvezi, ki jim še ne priznava enakopravnega statusa, iz katerega bi lahko imeli enake pravice kot upokojskega društva v RS.

Čeprav imajo mladi drugačne poglede na društvene dejavnosti, je Janez Hudl optimist, ker se zmeraj nekaj dogaja. Optimist pa je tudi, kar se politike tiče, vsaj dokler so dejavni sposobni in ambiciozni posamezniki. Ob tem pa še enkrat opominja, da Slovincem na Koroškem nič ni bilo dano prostovoljno, ampak so si morali vse sami izbojevati. **D**

Evropejci za dva meseca

Ana Müllner, foto: Reuters

Evropa se zaradi pomanjkanja delovne sile sooča s čedalje več težavami. Kot rešitev se ponujajo sezonski delavci iz neevropskih držav. Sedaj je na potezi EU, ki je primorana prilagoditi zakonodajo aktualnim potrebam po delovni sili.

Še pred tremi desetletji so Španci, Portugalci in Italijani množično odhajali na skoraj celoletno sezonsko delo v bolj razvite države stare celine. In še pred nekaj leti so se za to potezo odločali številni Poljaki, Čehi in Slovaki. Zaradi tolikšne ponudbe delavcev so številni ostali praznih rok. A že danes je situacija precej spremenjena; število delavcev iz novih držav EU, ki so pripravljene za nekaj mesecev oditi na delo v razvitejšie članice unije, je iz leta v leto manjše, kar se pozna tudi v evropskem gospodarstvu. Kot rešitev se tako ponuja sezonska delovna sila iz evropskih držav, kot sta npr. Ukrajina in Belorusija, in iz držav severne Afrike.

Španski model kot zgled Medtem ko se v nekaterih državah

nekdanje evropske petnajsterice še danes otepajo delovne sile iz novih držav članic EU, je Španija že napravila prvi korak k novim smernicam evropske zaposlitvene politike. T. i. špansko-maroški model temelji na tem, da v času obiranja kmetijskih pridelkov Španija ponuja delo več tisoč delavcem iz Maroka in se hkrati obvezuje, da se delavci po končanem delu vrnejo v svojo državo. Hkrati obstaja možnost

V EU primanjkuje tako nizko kvalificiranih delavcev kot inženirjev.

večletne obnovljive vize za sezonsko delo; pridobijo jo lahko le tisti, ki se po nekajtedenskem delu vrnejo domov. Na ta način želijo španske oblasti rešiti enega svojih najbolj žgočih problemov zadnjih let; problema ilegalnih priseljencev iz afriških držav, ki vsako leto čez morje množično bežijo v Španijo. Čeprav je za zavezitev množičnih ilegalnih migracij potreben čas, španske oblasti upajo, da jim jih bo z

novi politiko uspelo vsaj deloma omejiti.

Sezonski delavci na ta način v dveh mesecih povprečno zaslužijo več, kot bi v Maroku zaslužili v enem letu. Nad programom bedi tudi evropska komisija, ki sofinancira t. i. projekt krožnih migracij in hkrati skrbi, da ne bi prihajalo do kakršnih koli zlorab delavcev, ki so jim zagotovljeni tudi ugodni delovni ter bivanjski standardi. »Evropa potrebuje sezonske delavce, hkrati pa si v Evropi želi delati ogromno ljudi iz neevropskih držav. Španski zgled nam je pokazal, kako lahko situacijo izrabimo na način, da bodo zadovoljne vse vpletene strani. Hkrati se moramo zavedati, da sezonskih delavcev po končani sezoni ne potrebujemo več in jim ne moremo dati dela tudi v preostan-

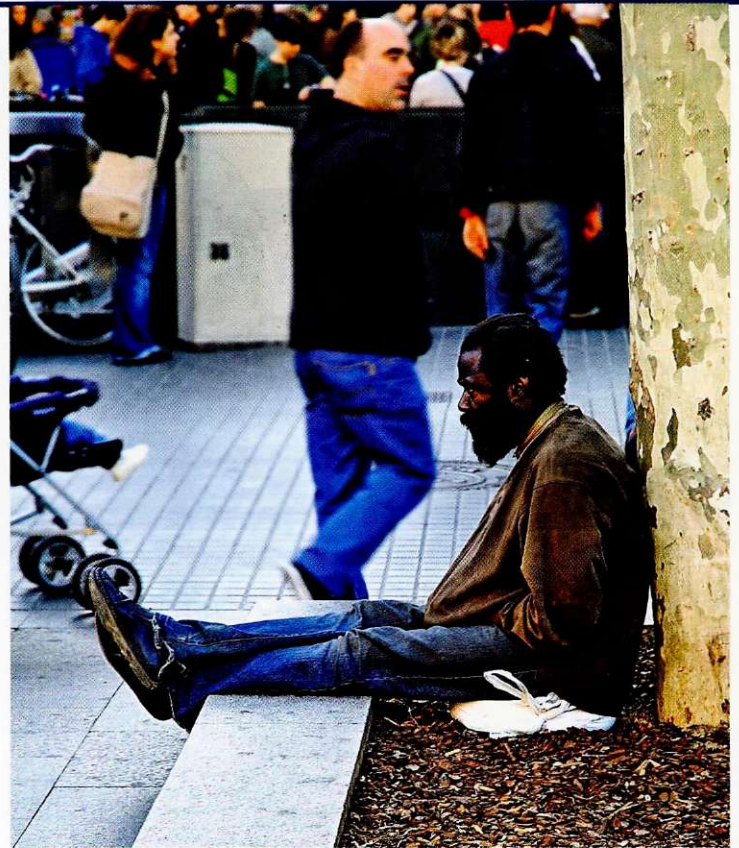

ku leta,« je o aktualni temi govoril evropski komisar za pravosodje, svobodo in varnost Franco Frattini. Da bi zagotovili vračanje najetih delavcev nazaj v domovino, španski delodajalci uporabljajo še en trik; prednost pri zaposlovanju dajejo poročenim materam, saj je zanje veliko verjetneje, da po končanem delu zapustijo Španijo. Če so delodajalci poleg tega z njimi zadovoljni, jih nato že čaka pogodba za naslednje leto. Uradni Madrid se ta čas najbolj osredinja na delavce iz Maroka, a ne izključuje možnosti, da bi v svoj program vključili tudi ljudi iz drugih afriških držav.

Nemčija brez Poljakov Zgleden primer tega, kako so se v

zmanjšal za več kot 15 odstotkov, v Berlinu pa se bojijo, da se bodo posledice čutile tudi pri sadju in zelenjavi.

Nemški kmetovalci vzrok za njihovo izgubo vidijo predvsem v lani sprejetem zakonu o sezonskih delavcih v kmetijskem sektorju. Slednji omejuje število tujih delavcev z namenom, da bi zmanjšali število brezposelnih Nemcev. Pred sprejetjem omenjenega zakona je vsako leto 90 odstotkov sezonskih delavcev na nemških poljih prihajalo iz Poljske, Romunije in drugih vzhodnoevropskih držav, medtem ko lahko njihov delež po novem znaša največ 80 odstotkov. Ti podatki Nemčijo uvrščajo med tiste države Zahodne Evrope, ki še na-

Afriški imigranti trkajo na vrata Evrope.

Zaposlitvena politika in novodobne migracije sta problema, ki jih mora EU reševati skupno.

zadnjih letih premešale karte na področju trga delavne sile, je Nemčija. Slednja je bila dolgo časa odvisna od vala Poljakov, ki so vsako poletje prišli v sosednjo Nemčijo obirat kmetijske pridelke. A po podatkih nemškega ministrstva za kmetijstvo je upad sezonskih delavcev iz Poljske več kot očiten. Leta 2005 je na polno obiranje pridelkov v Nemčijo prispelo 220 tisoč Poljakov, letos jih je le 178 tisoč. Omenjeni upad je že pustil posledice v nemškem kmetijstvu, saj naj bi se bil prav zaradi pomanjkanja delavcev iz Poljske letošnji pridelek belušev

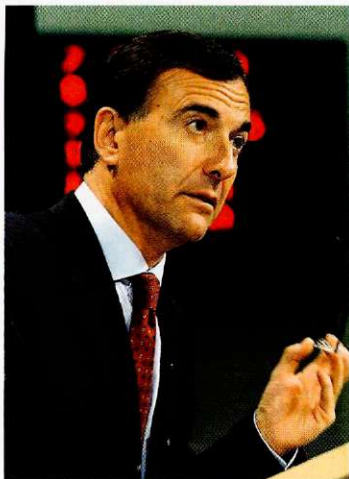
prej zapirajo svoj trg delovne sile pred državljani novih članic EU. To pa je tudi glavni razlog, da se delavci iz Poljske namesto za delo v Nemčiji raje odločijo za odhod v katero od drugih zahodnoevropskih držav, ki so že odprle svoj trg delovne sile za nove članice EU. To so npr. storile Velika Britanija, Nizozemska in Španija. V teh državah lahko živijo in delajo vse leto, medtem ko imajo v Nemčiji na voljo le štiri mesece. Nemčija namerava tako ureditev ohraniti vsaj še dve leti, to pa je že sprožilo val protestov med kmeti, ki izpad tujih sezonskih delavcev še najbolj občutijo. Čeprav je bil glavni namen obstoječega zakona – zmanjšanje brezposelnosti – deloma dosežen, bodo rdeče številke letošnjih pridelkov zagotovo pustile veliko več negativnih učinkov, na katere v Berlinu niso računali.

Spreminjanje navad Področje zaposlovanja bo v prihodnjih letih nedvomno predstavljalo eno prednostnih nalog evropske sedemindvajseterice. Zaradi naglega staranja prebivalstva in izredno nizkega števila rojstev bo treba temeljito spremeniti zdajšnje smernice, če želi Evropa konkurirati tako Severni Ameri-

ki kot tudi naglo razvijajočim se azijskim državam. A EU ne potrebuje samo nizko kvalificiranih delavcev za opravljanje fizičnih del. V zadnjih letih čedalje bolj primanjkuje tudi visoko izobraženih kadrov, kot so npr. zdravniki in inženirji. Ta problem so nekatere evropske države začele reševati z uvažanjem omenjenih kadrov iz azijskih držav, predvsem iz Indije in Kitajske. Če so najbogatejše evropske države dolga leta funkcionirale na podlagi uvažanja delovne sile iz Vzhodne Evrope, zdaj ni več tako. Ne samo zaradi nekaterih omejitvenih zakonov, temveč predvsem zaradi dejstva, da se je standard v državah, ki so jih ljudje v preteklosti množično zapuščali, bistveno izboljšal. V prihodnje se bodo delovne migracije z Vzhoda na Zahod še zmanjševale in kmalu bo tudi Vzhodna Evropa postala ciljna država za novo delovno silo.

Čedalje bolj pa prihaja do izraza dejstvo, da so prihodnje zapo-

slovene smernice močno odvisne od številnih novodobnih migracijskih tokov, ki se na staro celino zgrinjajo iz držav v razvoju. Potem ko je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja večina evropskih držav opustila t. i. program gostujočih delavcev, se zdi španski model najboljši za prihajajoča leta. Če bodo tudi druge države zgledevale po španskem modelu, to pomeni veliko manj možnosti za zlorabo priseljencev. Samo spomnimo se številnih primerov iz Italiji, kjer so lokalni mafijski šefi ilegalne priseljence spremenili v novodobne sužnje na svojih plantažah paradiznika. Kot kaže, se bo v prihodnje število priseljencev iz držav v razvoju še povečevalo. Gre za normalen pojav, ki ga je praktično nemogoče omejiti ali celo izkoreniniti. Evropa lahko le poskuša izkoristiti situacijo v prid vsem vpletenim, četudi se bo na ta način vsako poletje za dva meseca drastično povečalo število Evropejcev. ■

Evropski komisar Franco Frattini

Spet doma

Ameriški raketoplan Endeavour je uspešno in v sončnem vremenu po 12-dnevni misiji na Mednarodni vesoljski postaji (ISS) pristal v ameriskem vesoljskem središču Kennedy v Cape Canaveralu na Floridi. Ameriška vesoljska agencija Nasa je njegovo bivanje v vesolju skrajšala za en dan zaradi bojazni, da bi njen nadzorni center v teksaškem Houstonu utegnil prizadeti orkan Dean. Endeavour je s sedemčlansko posadko 9. avgusta poletel na pot proti ISS, na katerem so astronauti opravili različna vzdrževalna dela. Nasi je pred pojavom orkana Dean nekaj skrbi povzročala tudi manjša poškodba raketoplana, ki jo je ta utrpel med vzletom. Vseeno so se v agenciji odločili, da poškodbe ne bodo poskušali popraviti pred vrnitvijo raketoplana na Zemljo, saj naj ne bi ogrozila misije.

Morski pes Dva potapljača sta z golimi rokami ujela morskega psa, ki je teden dni povzročal zmedo na plažah Tarragone na

severovzhodu Španije. Potapljača sta se z ekipo Rdečega križa iz akvarija v Barceloni pred množico gledalcev bojevala z 1,6 metra dolgim sivim morskim psom. Ta bo sedaj živel v barcelonskem akvariju, dokler ga ne bodo odpeljali na odprto morje. Potaplja-

ča sta se v boj z morskim psom spustila z golimi rokami, pri tem pa sta utrpela lažje poškodbe.

Vraževerni Kitajci Prebivalci kitajske vasice so spremenili ime svojega kraja v upanju, da jim bo to prineslo več sreče, a so si s tem nakopali le nevšečnosti. 50 prebivalcev vasice v okrožju Wenchang

v južni otoški pokrajini Hainan je v začetku leta upoštevalo nasvet vedeževalke in spremenilo ime kraja. A zaradi spremembe imena številni vaščani niso mogli pridobiti poročnega lista, imeli pa so tudi težave z iskanjem službe, s potovanjem in trgovanjem. Težave je vasiči, nekdanji imenovani Tianmeidong, prinesla tretja pismenka v novem imenu Tianwei, saj jo je zelo težko zapisati.

Spremenjena ura Venezuelski predsednik Hugo Chavez je odločil, da bodo s 1. januarjem v državi uro premaknili za pol ure naprej. To naj bi po njegovi presoji pozitivno vplivalo na metabolizem ljudi zaradi daljše izpostavljenosti sončni svetlobi, izboljšala pa

se naj bi tudi njihova učinkovitost na delu in v šolah. Venezuela bo tako tri ure in pol za greenwiškim časom in ne štiri, kot je sedaj. Z ukrepom naj bi popravili ukrep iz leta 1965, ko so uro premaknili nazaj, da bi vzpodbudili porabo energije v tej z nafto bogati državi. Znanstvene študije naj bi bile pokazale, da je premik ure slabo vplival na učinkovitost ljudi na delovnem mestu in v šolah.

TUJI TISK

The Guardian

Lepa Zemlja

Tem znamenitostim se tradicionalno klanjajo kot svetinjam. Zaradi njih turisti potujejo na drugi konec sveta in tiščijo k prsim turistične vodnike, v katerih je napisano, da je te objekte nujno treba videti. Toda ko popotniki

končno ugledajo pred seboj katero od znamenitih stavb, se njihovo »romanje« pogosto konča z razočaranjem. Očitno privlačnost skrivnostnih starodavnih stavb ali velikih dosežkov inženirskih zamisli ne prenese soočenja s takšnimi zoprnimi stvarmi, kot so zastoji, množice in branjevci. Tako menijo udeleženci britanske ankete, ki so bili najbolj razočarani nad Stonehengeom, ki je stisnjen med dvema prometnima avtocestama, Eifflovim stolpom, Times Squarom in nad egipčanskimi piramidami. Tudi Bela hiša in Buckinghamška palača nista nanje naredili nobenega posebnega vtisa. Nekateri redki ljubitelji pa menijo, da ni težava v Stonehengeu, pač pa v tem, kako ga prodajajo.

The Independent

Empatija

Večina vretenčarjev zeha nehotе in samo ljudje, šimpanzi ter nekatere druge vrste opic so se sposobne zehanja »nalesti«. Če vidijo, da kdo zeha, potem začno zehati še sami. Vprašanje, zakaj je zehanje nalezljivo, je pritegnilo

pozornost znanosti. Izkazalo se je, da je nalezljivost zehanja povezana z empatijo. Preverjali so namreč reakcijo na zehanje pri zdravih otrocih in pri otrocih z avtizmom. Za slednje so potem ugotovili, da ne reagirajo na tuje zehanje. Avtizem je motnja v razvoju možganov, ob kateri otroci niso sposobni sprejemati in zaznavati čustvenega stanja drugih ljudi. Odkritje, da avtistični otroci ne reagirajo na zehanje drugih, čeprav tudi sami zehajo, dovoljuje predpostavko, da prav empatija spreminja zehanje v epidemijo. Nekateri znanstveniki menijo, da zehanje usmerja dodaten kisik v možgane, saj pogosto napada ljudi pred pomembnimi preizkušnjami, ne le kadar so zaspani.

Romarski poleti Vatikan uvaja čarterske polete, s katerimi bodo vozili romarje po svetih mestih po vsem svetu, prvi polet iz Rima pa je bil v znamenito francosko romarsko središče Lourdes. Le-

talsko osebje zagotavlja italijanski letalski prevoznik Mistral Air, notranjost letal pa je okrašena z verskimi motivi in napisi, kot je na primer: Iščem tvoj obraz, Gospod. Prvega čarterskega poleta v Lourdes se je udeležil tudi italijanski kardinal Camillo Ruini. Kmalu naj bi sledile še čarterske linije do romarskih središč, kot sta Fatima na Portugalskem in Santiago di Compostella v Španiji. Obstaja možnost, da bi organizirali polete celo v Mehiko.

Letalski sejem Ruski predsednik Vladimir Putin je na obrobju Moskve odprl največji ruski letalski sejem, na katerem svoje izdelke predstavlja 787 proizvajalcev iz 39 svetovnih držav, po njegovih besedah pa bo Rusija na sejmu pokazala svojo gospodarsko moč. Poleg tega je napovedal, da bo država z ustanovitvijo novega letalskega holdinga v priho-

dnosti spet postala konkurenčna na področju izdelovanja potniških in transportnih letal.

Hišni ljubljenci Po opravljeni anketi skoraj polovica podjetij na Tajvanu dovoli zaposlenim, da na delovno mesto pripeljejo svoje hišne ljubljence. Anketa je tudi pokazala, da nekateri delodajalci predvsem ob obiskih od lastnikov zahtevajo, da živali zaprejo, drugi pa jim dovolijo, da jih na delovno mesto pripeljejo samo na »dan hišnih ljubljencev«. Izkazalo se je, da ljubljenci poma-

gajo zaposlenim pri navezovanju pogovora, pripomogli naj bi tudi k večji sproščenosti na delovnem mestu. Nekateri zaposleni s tem niso zadovoljni, tako da hrup in

smrad živali sodelavcev prenašajo le zato, da jih ne bi užalili.

Pomanjkanje pšenice V BiH se zaradi suše soočajo z velikim pomanjkanjem žit, kar bi lahko pripeljalo do pomanjkanja moke in kruha. Zato so oblasti te države srbske in hrvaške kolege zaprosile za uvoz 50.000 ton pšenice in 25.000 ton koruze, pri

čem bi vlada BiH začasno odpravila šestodstotno carino na žita in začasno tudi pobiranje davka na dodano vrednost za žita in izdelke iz njih. Zaradi suše in pomanjkanja moke so se cene kruha ponekod v BiH že zvišale tudi za 100 odstotkov, pekarska združenja pa so ocenila, da trenutne zaloge moke zadoščajo le za dvotedensko porabo.

Češke reforme

Spodnji dom češkega parlamenta je odobril sveženj gospodarskih reform, ki mu ga je predložila desnosredinska vlada Mireka Topolaneka, potrditi pa ga mora še senat, kjer pa vlada težav pri glasovanju ne pričakuje; podpisal naj bi jih tudi predsednik Vaclav Klaus. Sveženj reform, ki mu leva opozicija sicer nasprotuje, predvideva davčne spremembe pa tudi spremembe na področjih zdravstvene in socialne oskrbe. Med drugim naj bi poslej plačevali posvet pri zdravnikih in recepte ter bivanje v bolnišnicah.

VIR: STA

TUJI TISK

Mignews

Prepoved

Švedske organizacije, ki so odgovorne za izvedbo razstave slikarja Larsa Willxa, so načrtovano razstavo risb odpovedale, ker je prerok Mohamed na njih upodobljen kot pes. Odločitev so sprejeli zaradi varnosti in da bi se izognili

škandalu. Odpoved razstave pa je sprožila različne odzive pri publiki. »Vloga umetnosti je tudi provokacija. Umetnik si lahko dovoli prestopiti mejo dovoljenega. Vodstvo kulturne organizacije bi moralo priznati, da krši umetniške pravice, ne pa da se izgovarja na neko varnost,« je izjavil znani slikar. Pri tem je zanimivo, da so njegove besede med prvimi podprli predstavniki švedskih muslimanov SEMUS in celo ponudili svojo pomoč pri organizaciji razstave Mohamedovih karikatur. Po mnenju predsednika združenja bo razstava pripomogla k diskusiji o vlogi religije v sodobni družbi in o pravicah do svobode izražanja.

Financial Times

Strupenina

Težave, ki so izbruhnile zaradi strupenih kitajskih igračk, hrane in zobnih past, so se razširile še na tekstilne izdelke. Iz Nove Zelandije poročajo, da so v teku preverjanja uvoženih otroških oblačil, ki naj bi vsebovala nevarne odmer-

ke formaldehida. Novozelandska vlada se je odločila za preverjanje, potem ko je služba za varstvo potrošnikov v kitajski obleki odkrila vsebnost formaldehida, ki je bila 900-krat višja od dovoljene. Proizvajalci to snov včasih dodajajo oblačilom zato, da bi se izognili plesni, vendar pa v večjih količinah lahko povzroči izpuščaje ter razdraži oči in grlo, povzroči pa lahko tudi hujšo alergijsko reakcijo. Že prej je družba Mattel objavila umik 18,2 milijona igračk s trga, ker je barva vsebovala za zdravje nevarni svinec. S Kitajske pa so že prišli odzivi, da je širjenje strahu pred nevarnimi kitajskimi izdelki le del dobro premišljene kampanje proti kitajskim izdelkom in da ima politični podton.

INTERVJU

Damjan Mihevc

Sistem nadzora v Triglavu je dobro urejen

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Odvetnik Damjan Mihevc, 40-letni Ljubljčan, ki se je po končani gimnaziji odločil med študijem arheologije in prava ter se na koncu odločil za slednjega, se je po končanem študiju zaposlil na ministrstvu za pravosodje in tam opravil tudi pravosodni izpit. Ko mu je državna uprava postala nekoliko pretresna, je odšel v gospodarstvo, v pravno pisarno banke SKB, kjer je delal kot mednarodni pravni svetovalec. Ko je bila banka prodana tujcem, ni videl več izzivov, zato je odšel na pot odvetništva. Je poročen in oče dveh otrok, ta čas pa na ljubljanski pravni fakulteti končuje magistriraj iz mednarodnega prava. Politično pot je začel ob koncu osemdesetih let, ko se je včlanil v takratno SDZ, danes pa je član Nove Slovenije. Je predsednik nadzornega sveta Zavarovalnice Triglav.

Ste predsednik nadzornega sveta Zavarovalnice Triglav. Kako ocenjujete poslovanje zavarovalnice v tem času?

Če pogledamo rezultate poslovanja in celotno poslovanje v času, ko je naša ekipa prevzela nadzor nad vodenjem zavarovalnice, lahko vse skupaj ocenim kot zelo dobro, in sicer z več vidikov; eden od njih je notranja reorganizacija zavarovalnice, ki je potekala brez velikih odpuščanj in večjih pretresov, s strani uprave je bila izvedena tako, da je bila neboleča za zaposlene, pa tudi navzven ni bilo večjih pretresov, ki bi lahko škodovali ugledu zavarovalnice. Drugi vidik je finančno poslovanje, za katerega lahko govorim samo v superlativih, saj praktično vsako leto podvojimo dobiček. Če bo tudi v prihodnje trend poslovanja takšen kot doslej, lahko rečem, da je to tisto, kar si vsak lastnik, katerega predstavniki smo nadzorniki, samo želi. Ne nazadnje to dokazuje tudi nenehna rast vrednosti delnice zavarovalnice, kar izkazuje zaupanje vlagateljev in drugih lastnikov v zavarovalnico. Kot tretje bi omenil širjenje zavarovalnice, za kar menim, da je ena od pomembnejših stvari. Če pogledamo v preteklost, je bila to slovenska in tudi monopolna zavarovalnica; pri prehodu je bilo to treba nekako preiti, pogledati na tuje trge in dejansko začeti ekspanzijo tudi v tujini. Vsekakor lahko rečem, da se

zavarovalnica širi na jugovzhodne trge, to so trgi, ki so še nezasedeni in je širitev mogoča. Na zahodnih trgih je to nekoliko težje, čeprav tudi za slednjega že delamo nekatere analize, da bi nekaj korakov naredili tudi v tej smeri, vendar v nekoliko manjšem obsegu. S tega vidika lahko rečem, da mi je žal, da prejšnje uprave niso bile dovolj drzne, da bi to počele, ker bi bila na primer ob koncu devetdesetih let ekspanzija na tuje trge zagotovo veliko lažja in bistveno cenejša, kot je danes.

Kako sodelujete z vodstvom zavarovalnice?

Nadzorniki se kot predstavniki lastnikov dobro razumemo z upravo, saj je to uprava, ki smo jo imenovali, ji zaupamo, dela dobro in s tega vidika ni nobenih težav. O sodelovanju z upravo lahko povem samo pozitivne stvari.

V vaši zavarovalnici je zavarovan večji del državnega premoženja. Že prej ste omenili, da je bila monopolna. Ali je še vedno?

To ni več monopolna zavarovalnica, saj ima nekoliko več kot 40-odstotni tržni delež. Na slovenskem trgu je navzoča vrsta domačih in tujih zavarovalnic, ki ponujajo enake produkte kot mi in ljudje se lahko odločajo med različnimi ponudbami. Temu rečemo konkurenca na trgu, in če nekdo izbere drugo zavarovalnico, to naredi iz določenih razlogov. A če nam je po vseh teh letih konkurenca na slovenskem trgu uspelo ohraniti tako velik tržni delež, menim, da gre za dobro zavarovalnico in za dobro delo vseh zaposlenih v njej. Zavarovalnica je storitvena dejavnost, in če ljudje niso zadovoljni, če tisti, ki ima stik z agentom na terenu, ni zadovoljen, bo prav gotovo zamenjal zavarovalnico. To pa pomeni, da prav vsi naši ljudje – od agentov do vodstva – dobro delajo.

Pred kratkim je bila narejena nova cenitev premoženja zavarovalnice, ki jo je kmalu po izvolitvi zahteval zdajšnji minister Bajuk. O pravi vrednosti premoženja zavarovalnice je bilo v preteklih letih veliko dilem. Kakšno je vaše stališče?

Ne želim špekulirati, zakaj se je v preteklosti to dogajalo, vsekakor pa je bilo premoženje

zavarovalnice v nekaterih delih podcenjeno. V sak izmed nas ima zagotovo svoje domneve, zakaj se je to dogajalo. Osebnostno menim, da je nova cenitev, ki je pokazala realno vrednost, pravilna. Dejansko moramo delati tako, da zavarujemo interes države kot lastnice in tudi vseh drugih delničarjev.

Zavarovalnico je dolgo časa vodila Nada Klemenčič. Proti njej in prejšnjemu predsedniku nadzornega sveta je zavarovalnica vložila odškodninske tožbe. Kaj se dogaja na tem področju?

Tega vprašanja ne želim komentirati, ker so sodni postopki še v teku in niso pravnomočno končani. Lahko samo rečem, da so bili sodni postopki zoper njiju sproženi še pred mojim prihodom v zavarovalnico, s komentarjem pa bi počakal do pravnomočnosti zadev.

Dotakniva se še lastninjenja zavarovalnice. Kakšni so načrti na tem področju, se bo država umaknila iz lastništva in v kolikšni meri ter kdaj bo zavarovalnica na borzi?

V imenu lastnikov stvari ne bi želel komentirati, vem pa, da se na ministrstvu za finance že pripravljajo določene stvari, zato počakajmo na to. Vsekakor menim, da je ena izmed potez tudi to, da bi bila lahko zavarovalnica uvrščena na borzo. Ta čas se končuje lastninjenje s strani fizičnih in pravnih oseb, tako da bo država ocenila primeren trenutek, ko bo del svojega premoženja namenila za kotacijo na borzi. Ta čas pa se na t. i. sivem trgu precej trguje z delnicami.

Za 27. avgust (pogovarjala sva se pretekli teden, op. av.) je predvidena skupščina lastnikov zavarovalnice, kjer si delničarji po nekaterih informacijah obetajo izplačilo približno za tri milijone evrov dividend. Je ta podatek točen?

Tako je. Približno toliko denarja bo zavarovalnica namenila za dividende, če bo skupščina to sprejela. Meni se zdi to pozitivno, saj je skladno z rastjo dobička in tudi rastjo lanske delitve dividend. To pomeni, da skupščini predlagamo, da se deli določen del dividend skladno z rastjo dobička.

► **Kakšne so nagrade zdajšnjemu vodstvu, po mnenju nekaterih naj bi visoke? Zanima me zaradi primerjave z nagradami prejšnjemu vodstvu ...**

O natančnih podatkih zaradi zaupnosti podatkov ne morem govoriti, lahko pa povem, da so nagrade še vedno ugodne in so skladne tudi s primerljivimi nagradami drugih vodstev približno primerljivih družb v Sloveniji.

Tudi nagrade članom nadzornega sveta?

Ne, to pa ne. Člani nadzornega sveta prejemo precej znižane nagrade, ki so skladne z novo vladno uredbo. Lani smo se v zavarovalnici odločili za sistem, ki ga je priporočalo Združenje članov nadzornih svetov, kar se mi osebno zdi posrečena rešitev, saj je združenje upoštevalo fiksni del, ki ga člani nadzornega sveta morajo prejemati za svoje delo, hkrati pa tudi del udeležbe pri dobičku, kar pomeni nagrado za dobro delo v družbi. Kombinacija, ki smo jo prevzeli, je bila tudi glede na odgovornost, ki jo imamo nadzorniki v takšni družbi, popolnoma primerna in ni bila pretirana. Vendar je prišla vladna uredba, zato moramo ta način nagrajevanja nadzornikov spremeniti.

V začetku poletja ste dejali, da je vladna uredba o nagrajevanju nadzornikov strel v prazno. Zakaj tako menite?

Moje stališče je, da mora država kot lastnica delovati gospodarno. Če ima država lastniške deleže v podjetjih, mora tudi ona delovati kot dober gospodar in skrbeti za to, da je nadzor kvalitetno in dobro opravljen. Če se spustimo na neke vrste uravnilovko, kar v bistvu ta uredba prinaša, se mi to ne zdi v redu. Kot sem že prej omenil, je bil kombinirani način, ki so ga predlagali člani Združenja nadzornih svetov, dobra in posrečena rešitev. Vladna uredba pa gre v drugo smer, v smer uravnilovke, za kar pa menim, da ni dobro. Če želi biti država dober gospodar, mora imeti dobre in sposobne ljudi, ki bodo v njenem imenu opravljali nadzorno funkcijo, ta pa mora biti dobro opravljena in primerno nagrajena. Danes smo pač v tržnem gospodarstvu in vsak želi biti pošteno plačan za svoje delo. Da se nam ne bi zgodil Enron ali podobne stvari, kjer je odpovedala prav nadzorna funkcija, se mora tudi država zavedati, da mora nadzornike, ki jih imenuje kot lastnica, primerno nagrajevati. Zato sem ves čas opozarjal, da je bila uredba mogoče prehitro sprejeta, s premalo pogovorov z različnimi stranmi, da bi bila primernejša oziroma bi se prilagodila tržnim razmeram v gospodarstvu.

Zakaj menite, da je vlada sprejela takšno uredbo?

Razlog je bil politične narave. Menim, da

se vlada ni znala odzvati na očitke opozicije, ki so ves čas poudarjali velike nagrade. Vendar pa, če pogledate nagrade nadzornikov v velikih družbah, so bile te sprejete v skladu s priporočili združenja in so bile bistveno nižje od nagrad, ki so jih imeli prejšnji nadzorniki, hkrati pa popolnoma primerljive z vsem zahodnim svetom s tržnim gospodarstvom. Vlada bi morala pravilno utemeljiti odgovore na popolnoma neupravičene očitke opozicije in jih argumentirano zastopati v parlamentu, da bi to lažje razložili tudi ljudem.

Člani uprave imajo še vedno nespremenjene prihodke, vlada vanje ni posegla?

Ne, uprava ima še vedno enake prihodke kot prej, ti pa so kar precejšnji. Zdej prihaja do nesorazmerja med upravami in nadzornimi sveti, kar ni dobro, saj funkcija nadzora mora biti. Če nadzora ni, se lahko marsikaj marsikaj izpridi. Prav Enron je dokaz za to, dokaz slabega nadzora je tudi najnovejša ameriška kriza. Vse to se potem prelije na malega potrošnika, saj gre za zelo povezane stvari. Če ni nadzora, se stvari spridijo in država s to uredbo posega prav v to, da bo v prihodnosti dobila slabe nadzornike, saj dober strokovnjak, ki ima idejo, tega za drobiž ne bo delal. Pogledati je treba realno: vsak dela za denar. Pošteno plačilo za pošteno delo. Poleg vsega tega pa smo nadzorniki izpostavljeni tudi političnim pritiskom, zato menim, da se strokovnjaki za tovrstne naloge v prihodnje ne bodo odločali.

V enoti zavarovalnice v Murski Soboti je vodstvo odpustilo direktorja, narejena je bila revizija poslovanja. Kakšni so izsledki, kaj je bil vzrok za izredno revizijo in razlog za odpoved delovnega razmerja vodji enote?

Nadzorni svet prej o tem ni bil seznanjen. Šele pozneje, ko se je revizija že začela izvajati, smo dobili kratko poročilo o tem, kakšni ukrepi so bili izvedeni. To je v pristojnosti uprave, izsledkov revizije pa nismo še dobili. Pričakujem, da bomo nadzorniki na naslednji seji nadzornega sveta dobili prava pojasnila, za kaj je šlo. Moram pa reči, da mi je žal, da je to tako negativno izzvenelo v javnosti; bojim se tudi, da ne bi prišlo do odpovedi zavarovanj, saj je kar nekaj podjetij s tega področja podpisalo pismo, da bodo to storili. To pa bi bilo precej škodljivo za Zavarovalnico Triglav. Upam, da se bo vse rešilo tako, kot je treba v danih trenutkih.

Zavarovalnica Triglav se širi tudi na Balkan, kar ste že omenili. Kaj to pomeni s poslovnega vidika? Kakšne načrte širitve ima Zavarovalnica Triglav za naprej?

V tem času smo na novo vstopili v Črno goro, Srbijo, Makedonijo, na Slovaško, kar pomeni, da gre v teh letih za precejšen nastop na tujih trgih. Gre za to, kar je nadzorni

Nekaj indicev je že bilo, da bi želele tuje velike zavarovalnice kupiti Triglav, vendar je moje osebno stališče, da to ne bi bilo dobro ...

svet od vsega začetka potrjeval, da je širitev na tuje trge potrebna. Če smo prej rekli, da je bila zavarovalnica včasih monopolna v Sloveniji, je zdaj zaradi razvoja konkurence v državi takšen položaj težko ohranjati, zato je bila edina možnost pot na tuje trge. To so jugovzhodni trgi pa tudi Češka in Slovaška. Ta čas analiziramo stanje še v nekaterih drugih državah. Menim, da bomo v prihodnjih dveh letih, ko se nam izteče mandat, vstopili na še nekaj trgov drugih držav, kar bo v bistvu zametek tega, da se zavarovalnica Triglav pozicionira kot največja zavarovalnica na tem območju.

Je treba na področju zavarovalniške zakonodaje še kaj spremeniti?

Zakonodaja je v redu, tudi sistem nadzora, ki ga poudarjam ves čas, je zelo dobro urejen. Tudi agencija za zavarovalni nadzor dobro opravlja svojo nadzorstveno funkcijo. Z agencijo nadzorniki dobro sodelujemo in skupaj rešujemo vse morebitne težave. S tega vidika je zavarovalniška zakonodaja za zdaj v redu.

Ste tudi odvetnik. Koliko zaradi vašega dela v zavarovalnici trpi vaše odvetniško delo? Ali ste specializirani za kakšno področje?

Res je, da mi delo nadzornika vzame precej časa, vendar z dobro organizacijo in usklajevanjem, delno pa tudi na račun prostega časa je mogoče to uskladiti. Kot veste, odvetniki v Sloveniji danes delujemo na različnih področjih, pretežni del moje pisarne je gospodarsko pravo.

Napovedano je znižanje odvetniških tarif. Kakšno je vaše stališče do tega?

Odvetništvo je svoboden poklic, kar pomeni, da delujemo na trgu. Zato menim, da je to področje, pri katerem država ne bi smela posegati v cene. Te bi morale biti tržno oblikovane tako kot v tujini. Za tisti del, kjer je država najemnica odvetniških storitev, to se pravi tam, kjer odvetniki zastopajo državo oziroma delajo po uradni dolžnosti za državo ali zagovarjajo stranke v primerih, ko to določi država, je treba, da se odvetniška zbornica in država dogovorita o cenah. V vsem drugem pa poseganje države v odvetniško tarifo, ki je že pet ali šest let nespremenjena in se ne povečuje niti z inflacijo, čeprav bi to usklajevanje skladno z zakonom moralo biti, ni na mestu. Menim, da odvetniške storitve na splošno niso previsoke. Če jih primerjam z odvetniškimi storitvami sosednjih držav, vam lahko povem, da so povsod višje, tudi na Hrvaškem, kjer dosega nižji BDP.

Kako ocenjujete delo pravosodja in tolikšne sodne zaostanke?

Pozdravljam delo zdajšnjega ministra za pravosodje, ki je zelo pozitivno, kar se tiče

zaostankov, tudi sistem Lukenda pomaga k temu, da se sodni zaostanki odpravljajo. Bi pa na splošno poudaril, da sta dva sistema, poleg pravosodja že zdravstveni, ki bosta v prihodnje morala doživeti večjo reformo. V to kislno jabolko bo morala ugrizniti ena od prihodnjih vlad, reorganizacija je prav gotovo potrebna. Treba bo prilagoditi nekatere sistemske zakone, tudi procesne, vse to pa v luči boljšega in hitrejšega ter pravičnejšega sojenja.

Eden od odvetnikov je v nekem pogovoru dejal, da je problem sodnih zaostankov v tem, da se sodniki ne znajo odločiti, zato zavlačujejo s sodbo. Se strinjate s tem?

S kolegom se popolnoma strinjam. Prevečkrat pridemo do tega, da se sodniki ne upajo in ne znajo odločiti, ker je pravosodni sistem takšen, kot je. Zdajšnji sistem sili sodnike k temu, da se na prvi stopnji ne upajo odločati. Na tem področju bo treba narediti sistemske

Prevečkrat pridemo do tega, da se sodniki ne upajo in ne znajo odločiti, ker pravosodni sistem to dopušča.

spremembe tudi v luči sojenja na višjih sodiščih, da na sodnike na prvi stopnji ne bodo izvajala tolikšnega pritiska, ki se nato kaže v tem, da si sodniki ne upajo sprejemati odločitev v konkretnih zadevah.

Ste predsednik Hokejske zveze Slovenije (HKZ). V začetku avgusta ste izrazili razočaranje nad tem, da Ljubljana ni niti z evrom financirala osemdnevnega najema dvorane Tivoli. Kako sodelujete z mestno

občino in koliko ta podpira Hokejsko zvezo Slovenije glede na to, da se župan v javnosti predstavlja kot velik ljubitelj športa?

Menim, da je hokej eden vodilnih športov v Sloveniji. Čeprav ga nikoli nisem aktivno igral, me je vedno zanimal. Po spletu okoliščin sem postal predsednik, ko so me prosili, če bi pomagal pri sanaciji HKS. Najprej sem bil pol leta podpredsednik, nato sem postal predsednik. Za zdaj delamo na dveh področjih, in sicer je prvo finančna sanacija zveze, ki nam uspeva, drugo pa je športni del, kjer nam je na zadnjem svetovnem prvenstvu v Ljubljani uspelo, saj smo se vrnili v skupino A, kar je uspeh v svetovnem merilu. Če pogledamo, kolikšno število registriranih igralcev imamo in koliko hokejskih dvoran, in to primerjamo z državami, ki imajo neprimerno več vsega, smo dejansko zelo uspešni in že kar mali čudež. Na žalost pa lahko povem, da mesto Ljubljana oziroma župan Jankovič nista imela posluha, saj mesto prvič v zgodovini vseh svetovnih hokejskih prvenstev ni sodelovalo pri njegovi organizaciji. Menim, da je bil razlog za to politične narave. V športu delujemo v dobro športa ne glede na različne politične profile, kar lahko ponazorim s predsedstvom HZS, kjer sedimo ljudje različnih političnih usmeritev in skupaj delujemo v dobro slovenskega hokeja. Če nekdo, sploh človek, ki je v preteklosti že organiziral prvenstvo, gre za rokometno prvenstvo v Ljubljani, in mu je mesto Ljubljana takrat zelo izdatno pomagalo, pozneje nima posluha za pomoč pri organiziranju tako pomembnega svetovnega prvenstva v Ljubljani, kot je bilo hokejsko, potem se mi to zdi vsaj čudno, če drugega ne. Žalosti me, da nekdo, ki se razglašja za športnega človeka in ima rad šport, vleče v šport svoje politične interese.

Kako ocenjujete odnos države do športa na sploh?

Menim, da resorni minister Milan Zver celotno področje športa zelo dobro vodi, čeprav je za to področje verjetno vedno

premalo denarja. Za zdaj je to zelo dobro in korektno opravljeno delo. Razporejanje denarja bi se moralo opravljati sistemsko, da vsak ve, koliko lahko dobi in za koliko lahko zaprosi. Slovenija ima na žalost velik primanjkljaj v športni infrastrukturi, kar je velik problem za razvoj slovenskega športa. Verjamem pa, da se bo v prihodnosti tudi to uredilo, tako da me ni strah za slovenske športnike, ki nas bodo tudi v prihodnje razveseljevali s svojimi uspehi. ■

Izjemna lega Novega mesta v okljukih reke Krke

Arheologija Novega mesta

1. del

V. M., foto: Zvone Pelko, dr. Borut Križ

Na enem od najpomembnejših arheoloških najdišč v Sloveniji in tudi širše, na Kapiteljski njivi v Novem mestu, so tudi letos odkopali pomembne najdbe. Izkopavajo že 24. sezono, s čimer rešujejo predmete pred uničenjem.

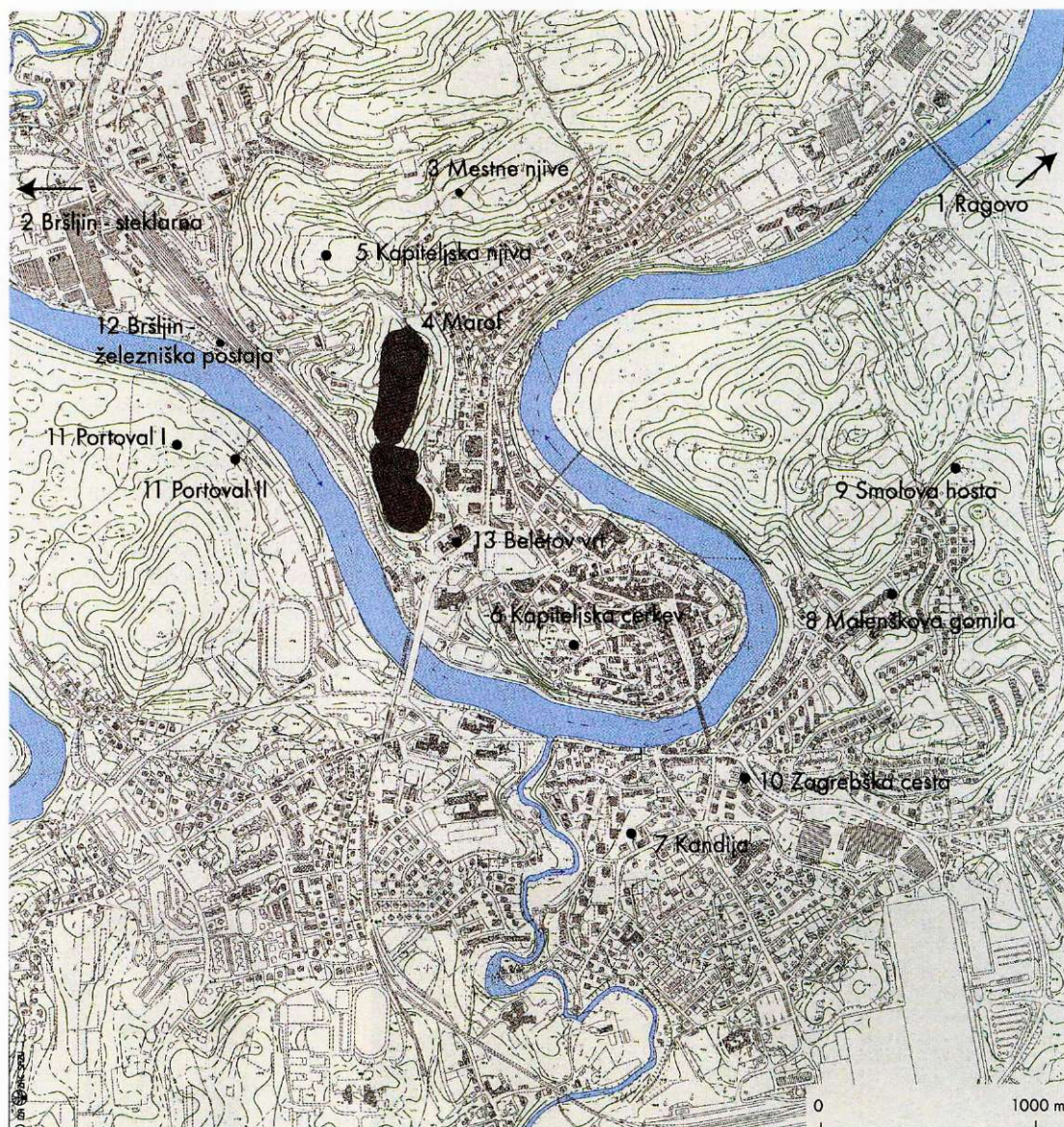

Tudi letos so na najpomembnejšem arheološkem najdišču v Sloveniji, na Kapiteljski njivi v Novem mestu, arheologi odkrivali izredne najdbe. Rezultate nam je predstavil vodja izkopavanj, arheolog dr. Borut Križ iz Dolenjskega muzeja v Novem mestu, in so naslednji: 21 žganih grobov iz pozne bronaste dobe, ki so tam od 10. do 8. stoletja pred Kr. Poleg tega so raziskovali tri gomile: gomilo številka 30 (v njej so našli 12 skeletnih grobov iz starejše železne dobe), gomilo št. 28 (s 17 skeletnimi grobovi iz starejše železne dobe) in gomilo št. 29, ki pa so jo izkopali približno do polovice in doslej v njej odkrili 18 skeletnih grobov iz starejše železne dobe.

Zavarovalna izkopavanja Posebej veseli so najdb v gomili št. 29, saj so v njej našli centralno grobnico, ki je bila izropana že v prazgodovini, kljub temu pa je v njej ostalo dovolj predmetov, ki grob časovno in kulturno opredeljujejo kot grob kneza in veljaka iz okoli leta 700 pred Kr.

Skeletni grobovi so večinoma iz starejšega dela halštata, o čemer govorijo najdene bronaste fibule, zapestnice, lasni obročki, jantarne jagode in lončene posode. Najdragocenejša najdba je halštatski grob svečenice z značilnim, okrašenim bronastim sceptorom in bogatim nakitom. Sceptor je bronast predmet (nekoč nasajen na leseno, a zdaj neohranjeno palico) z verižicami in obeski, ki ob tresenju žvenketajo. Torej je sceptor nekaj med žezlom in ropotuljo, ki so ga verjetno uporabljali za odganjanje zlih duhov. Slovenski izraz, ki ga uporablja dr. Teržanova, je žvenkljača.

Izkopavanja na Kapiteljski njivi imajo zavarovalni značaj, saj arheološke predmete poleg poljedelskega obdelovanja območja uničuje tudi kislilovnata zemlja. Prvič je tu leta 1983 izkopaval Tone Knez, od leta 1985 pa izkopavajo vsako leto, letos že štiriindvajsetič. Letos je dr. Borut Križ, ki vodi zavarovalna izkopavanja od leta 1991 (Tone Knez, ki je umrl leta 1993, je izkopaval do leta 1990), izkopaval na severozahodnem delu Kapiteljske njive.

Arheološka najdišča mlajše železne dobe v Novem mestu

Letošnje izkopavanje na Kapiteljski njivi

► **13 najdišč** Območje Novega mesta spada med najbogatejša arheološka najdišča v Sloveniji. Naravno zavarovan prostor z okljukoma reke Krke, v katerem leži staro mestno jedro, rodovitna zemlja, obilo vode, prometna prehodnost terena, bogata površinska rudišča železa, vse to je od pozne bronzaste dobe omogočalo intenzivno poseljenost, ki je nepretrgoma trajala skozi bronasto, starejšo in mlajšo železno dobo, skozi antični čas. Novejše najdbe pa so potrdile, da je bil prostor poseljen tudi v nemirnem času pozne antike in zgodnjega srednjega veka.

Na ožjem območju Novega mesta je znanih 13 arheoloških najdišč, ki časovno segajo od mlajše kamene dobe do srednjega veka. To so: Ragovo, Bršljin, Mestne njive, Marof, Kapiteljska njiva, Kapiteljska cerkev, Kandija, Malenškova gomila, Smolova hosta, Zagrebška cesta, Portoval in Beletov vrt.

Prazgodovinsko naselje V Ragovem so našli najstarejše najdbe

z območja Novega mesta. Na njivah ob reki Krki so našli nekaj kamnitih sekir, ki pomenijo začetek poselitve tega prostora v mlajši kameni dobi.

Ko so v šestdesetih letih 20. stoletja gradili steklaro v Bršljinu, so našli štiri žgane bronzastodobne grobove, ki segajo na prehod iz 2. v 1. tisočletje pred Kr.

Na grobišču, ki leži na kopastem hribu Mestne njive severno nad mestnim jedrom, je bilo od leta 1954, ko so na tem mestu našli prve žgane grobove, izkopanih 557 žarnih grobov iz časa kulture žarnih grobišč, to je iz prvih dveh stoletij 1. tisočletja pred Kr., ter tri starejšeželeznodobne grobove iz 8. do 4. stoletja pred Kr. Zavarovalna izkopavanja potekajo skoraj vsako leto, saj grobišče ogroža kmetijsko obdelovanje velike njive, ki leži nad njim.

Na kopastem hribu Marof, ki se dviguje nad srednjeveškim jedrom Novega mesta, je ležalo prazgodovinsko utrjeno naselje. Gradišče, ki je bilo dvodelno, je imelo viš-

jo, močno utrjeno akropolo in spodnji del. Vhod je ohranjen na severni strani akropole. Poseljeno je bilo vse 1. tisočletje pred Kr., saj najdbe segajo od bronzaste dobe prek starejše železne v mlajšo železno dobo. Skromne raziskave v osemdesetih letih 20. stoletja so nakazale, da je bilo utrjeno z zemljeno-lesenim obzidjem.

Kapiteljska njiva Kapiteljska njiva, ki je najznamenitejše arheološko najdišče na območju Novega mesta in zaradi izjemnih najdb spada med najpomembnejša najdišča v Sloveniji in tudi širše, leži na dokaj izravnem vrhu hriba in na zahodnem pobočju v neposredni bližini prazgodovinskega gradišča. Največja nekropola (pokopališče) na območju Novega mesta obsega več kot 200 žarnih grobov pozne bronzaste dobe, 30 doslej raziskanih starejšeželeznodobnih gomil z okoli 750 skeletnimi grobovi iz časa med 8. in 4. stoletjem pred. Kr. ter več kot 700

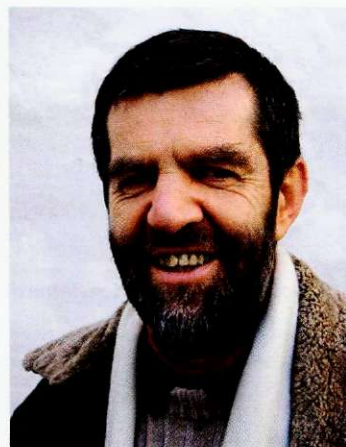
stopajo grško-ilirske čelade, uvožena lončenina, figuralno okrašeni situli in bronasti pas, mahaira ter množica steklenega in jantarnega nakita. Vse to so vrhunske arheološke najdbe.

Kandija Na najvišji točki polotoka reke Krke, kjer je nastalo srednjeveško mesto in stoji osrednja cerkvena stavba Kapiteljska cerkev, so bili doslej odkriti naselbinski ostanki iz časa pozne bronzaste dobe (10.–9. stol. pred Kr.), iz mlajše železne dobe (1. stol. pred Kr.), iz antičnega obdobja in srednjega veka.

V Kandiji je bila v več zaporednih arheoloških kampanjah od štiridesetih let 20. stoletja raziskana nekropola (pokopališče), ki obsega vsaj pet prazgodovinskih gomil s skeletnimi starejšeželeznodobnimi grobovi (8.–4. stol. pred Kr.), ter nekropola 64 mlajšeželeznodobnih žganih grobov (3.–1. stol. pred Kr.). Tam so že leta 1939 odkrili grob z bronastim halštatskim oklepom in nato še grob z uvoženim sočasnim trinožnim kotličkom. Večja izkopavanja so potekala v letih 1967–1970, ko so raziskali štiri bogate halštatske gomile z množico steklenega in jantarnega nakita, štirimi figuralično okrašenimi situlami, bronzastima čeladama in z bogato okrašeno in raznoliko oblikovano lončenino. Med mlajšeželeznodobnimi najdbami izstopa z obraznimi maskami in kačjimi glavami okrašen kantaros.

Beletov vrt V začetku 20. stoletja so kmetje naleteli na Malenškovo gomilo, v kateri so ležali štirje grobovi iz starejše železne dobe, v enem pa je bila bogata konjska oprema.

Beletov vrt leži v nižinskem delu med prazgodovinskim naseljem Marof in srednjeveškim mestnim jedrom. Ta nekropola, ki jo je sestavljalo nekaj stotin žganih grobov, ki so bili v 19. stoletju povsem uničeni, skoraj 300 grobov pa raziskanih v sedemdesetih letih 20. stoletja, je bila intenzivno v uporabi v zadnjem stoletju pred Kr. in v prvih dveh stoletjih po Kr. Grobišče ima značaj grobišča avtohtonega prebivalstva s predmeti poznega

Dr. Borut Križ

žganih latenskih grobov med 3. in 1. stol. pred Kr.

Območje arheološkega spomenika meri prek 30.000 m². Danes ga prekrivajo travniki in njive, Intenzivna kmetijska obdelava v zadnjih stoletjih je območje, ki so ga obvladovale velike zemljene gomile, popolnoma izravnala, gomile so sploščene in danes niso več vidne. Prvo izkopavanje je tu potekalo že leta 1894, nadaljevalo pa se je vsako leto od leta 1985.

Poleg grobov so bili v osrednjem delu najdišča odkriti tudi naselbinski ostanki iz časa pozne bronzaste dobe. Med najdbami iz-

latenskega obdobja in provinci-
alnega rimskega časa.

Dolenjski halštata Cvetoči do-
lenjski halštata, kot so ga poimeno-
vali zaradi izjemnih arheoloških
najdb, so v Dolenjskem muzeju v
Novem mestu razkazali na veliki
razstavi, odprti konec novembra
1997. Njen naslov je bil *Železna
doba na Slovenskem – Kapiteljska
njiva Novo mesto*. Četrtno od
550 na razstavi prikazanih pred-
metov so poslali na restavriranje
v Rimsko-nemški centralni mu-
zej v Mainz v Nemčiji. Tamkajš-
nje restavratorske delavnice, ki
so med najbolj znanimi na svetu,
vzamejo v restavriranje le najbolj-
še arheološke predmete. Restavri-
rajo jih brezplačno, v zameno si
izdelajo le kopijo predmeta, ki jo
nato razstavijo v svojem muzeju.

Leta 2002 so v Novem mestu
prikazali razstavo *Kelti v Novem
mestu*. Tretjo večjo razstavo arhe-
oloških dragotin Novega mesta
so javnosti pokazali leta 2003 na
razstavi *Steklo in jantar Novega
mesta*. Šele ta razstava, posta-
vljena tudi v Narodnem muzeju
v Ljubljani, je pokazala na vse
razsežnosti zaklada, ki ga imajo v
Novem mestu.

Že več let obnavljajo stavbo
Križatijo, v kateri načrtujejo, da
bi bila na 300 m² na ogled stalna
arheološka razstava.

Carniolica Archaeologica Do-
lenjski muzej izdaja knjižno serijo

Carniolica Archaeologica, v njej
pa je doslej izšlo šest strokovnih
knjig, v katerih je predstavlje-
no izkopano gradivo z območja
Novega mesta. Zvezki 1, 3, 4
in 5 so bili namenjeni gradivu
starejše železne dobe, zvezek 2
antičnemu gradivu, šesti zvezek
pa gradivu mlajše železne dobe.
Prve tri je napisal Tone Knez;
prva je izšla leta 1986. Avtor za-
dnjih dveh je Borut Križ.

Medtem ko je bilo v tretjem
zvezku (1993) objavljeno gradivo
gomile I. s Kapiteljske njive, v čet-
rtrem (1997) pa gradivo iz gomil
II. in III., je Borut Križ v petem
zvezku (2000; 135 strani) pred-
stavil gradivo iz gomil IV. in V. in
še iz enega planega groba.

Zadnja, šesta (206 strani veli-
kega formata), je izšla lani, v njej
pa je Borut Križ objavil gradivo
iz mlajšeželeznodobnih grobov,
in sicer grobov 100–200 ter še 27
izbranih žganih grobov (vseh iz-
kopanih do zdaj je 700). Knjige,
še posebej zadnje, so tudi slikov-
no razkošno opremljene.

Štirje katalogi Poleg serije *Carniolica Archaeologica*, ki ima izra-
zito znanstveni značaj, je Dolenj-
ski muzej izdal tudi več katalogov
s poljudnim prikazom arheologije
tega območja. Katalogi so spre-
mljali razstave, in medtem ko te
niso več na ogled, so lepo ilustrira-
ne publikacije ostale (in so še zdaj
na voljo). Prvi katalog nosi naslov
Novo mesto pred Iliri in prikazuje

najdbe iz bronaste dobe oziroma
kulture žarnih grobišč (61 strani,
avtor Borut Križ).

Drugi katalog je spremljal ve-
liko razstavo o Kapiteljski njivi
leta 1997/1998 (126 strani, avtor
Borut Križ). Tretji katalog je leta
2001/2002 spremljal razstavo
Kelti v Novem mestu (167 strani,
avtor Borut Križ).

Tretji katalog predstavlja antič-
no nekropolo Draga pri Beli Cer-
kvi (76 strani, avtor Borut Križ).

Rezultat razstave *Steklo in jan-
tar Novega mesta* leta 2003 je zelo
lepo oblikovan in ilustriran katalo-
g (104 strani), v katerem sta
objavljena dva poljudna prispev-
ka: *Starejša železna doba na Slo-
venskem – čas bogastva in nemira*
(Peter Turk) in *Arheološko Novo
mesto* (Borut Križ).

Borut Križ Borut Križ, ki je v
Novem mestu nasledil znanega
arheologa Toneta Kneza, je študiral
arheologijo in zgodovino
na Filozofski fakulteti v Lju-
bljani. Ukvarja se s preučevan-
jem prazgodovinske Dolenj-
ske. Težišče strokovnega dela

predstavljajo najdišča iz časa
kovinskih obdobj. V preteklih
dveh desetletjih in pol je delal
na topografskem spoznavanju
arheoloških najdišč Dolenjske
in Bele krajine ter na sondira-
nju in zavarovalnem izkopava-
nju utrjenih višinskih naselij ter
planih in gomilnih grobišč.

Od začetka devetdesetih let
vodi zavarovalna arheološka iz-
kopavanja poznobronastodob-
nega grobišča na Mestnih nji-
vah v Novem mestu in najdišča
Kapiteljska njiva z grobovi, ki
segajo od pozne bronaste dobe
prek starejše do mlajše železne
dobe, in z ostanki poznobrona-
stodobne poselitve.

Doslej je pripravil več razstav
ter napisal in uredil vrsto stro-
kovnih publikacij in katalogov;
dva zvezka iz serije *Carniolica
Archaeologica*, kataloge Novo
mesto pred Iliri, Kapiteljska
njiva, Draga in Steklo in jan-
tar Novega mesta. Na Cvin-
gerju pri Dolenjskih Toplicah
je predstavil del obzidja, v žu-
pnijski cerkvi sv. Jerneja v Šen-
tjerneju pa talne sloje. ■

**Gora ni nora ...
Prijetne urice v planinah
vam želi Radio Ognjišče.
Pa previdno!**

Dragi
hribovci!
Prisluhnite vabilu
na pot vsak četrtek
ob 9:30 in oddaji
Doživetja narave
vsak petek ob 17. uri.

Radjska voditeljica
Nataša Ličen pol
ure pod vrhom
Škratice
1. avgusta
ob 11.
obletnici
blagoslovitve
križa.

RADIO OGNJIŠČE

Politik, pisatelj in gospodarstvenik

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Ivan Tavčar je bil eden najvplivnejših politikov na Kranjskem konec devetnajstega in v začetku dvajsetega stoletja. V življenju pa se ni ukvarjal le s politiko, ampak je bil tudi plodovit pisatelj, odvetnik in pospeševalec gospodarstva.

Ivan Tavčar, politik, pisatelj, gospodarstvenik

Eden najuglednejših in s tem tudi najvplivnejših politikov na našem ozemlju v drugi polovici devetnajstega ter prvi polovici dvajsetega stoletja je bil nedvomno liberalni politik Ivan Tavčar. Kot veliko tedanjih intelektualcev je bil vsestranska osebnost in se je udeleževal na najrazličnejših področjih. Ob politiki se je na primer ukvarjal tudi s pravom in bil desetletja samostojni odvetnik. Poleg tega se je ukvarjal z gospodarstvom, bil je med ustanovitelji večjih gospodarskih podjetij na tedanjem Kranjskem. Bil je eden od starost liberalnega telovadnega društva Sokol in se je še v poznih letih kot član starejše generacije telovadcev vključeval v telovadne vaje ter hodil na sokolske zlete in pohode. Končno, seveda pa ne nazadnje, je bil ploden literarni ustvarjalec, novinar in urednik liberalnih časopisov, predvsem pa eden največjih pisateljev slovenskega realizma.

Čas narodnega prebujanja

Čas njegovega političnega delovanja je čas prebujanja narodne zavesti v tedanji habsburški monarhiji. Po dolгих stoletjih podrejenosti so tudi Slovenci začeli bolj zavzeto zahtevati svoje narodne pravice.

Po pomladi narodov leta 1948 je bil izdan program Zedinjene Slovenije. Temu temelju prebujanja narodne zavesti je sledil znameniti zemljevid Petra Kozlerja, ki je tudi grafično začrtal ozemeljske meje, ki naj bi jih omenjena Zedinjena Slovenija imela. K prebujanju naroda so pripomogli tudi narodni tabori pa seveda čitalniško gibanje in končno ustanovitev telovadne zveze Sokol. Plazu se ni več dalo ustaviti, Slovenci so začeli ustanovljati politične stranke, prav tako pa tudi slovensko časopisje in za-

ložniške hiše. Korak za korakom se je tako lomila stoletna okostenelost habsburške monarhije tako na nacionalnem kot tudi na mnogih drugih področjih. Ivan Tavčar je bil eden tistih politikov, ki so pripomogli k temu, čeprav je bil načeloma skoraj ves čas svojega političnega delovanja vsaj navzven lojalen do avstrijske vladarske hiše in države.

Siromašni odličnjak Ivan Tavčar se je rodil 29. avgusta 1851 v Poljanah v Poljanski dolini. Njegovi starši so bili kajzarji in v domači hiši na Griču ni bilo nikoli obilja. Morda je prav zato Tavčar kasneje stremel k temu, da bi postal vsaj premožen, če ne že bogat. Nekateri njegovi znanci so mu to očitali in prihajalo je do sporov med njimi in Tavčarjem.

Tavčar se je politično celoraje povezoval z Nemci kot pa s slovenskimi klerikalci.

Zanimivo je, da je bil Tavčar, ki je bil kasneje v svojem političnem delovanju velik nasprotnik duhovščine, ves čas v zelo dobrih odnosih s svojim stricem, ki je bil župnik v Raki. Še več, potem ko je čez leta njegov politični in tudi osebni prijatelj Josip Jurčič v časopisu grdo napadel Tavčarjevega strica duhovnika, mu je to Tavčar za vedno zameril in njuno prijateljstvo se je precej ohladilo, če že ne kar zamrlo.

V šoli je bil Tavčar odličnjak in to mu je prineslo manjšo štipen-

dijo, ki pa je zadostovala, da je lahko odšel v mesto v šolo. Vmes je moral zaradi pomanjkanja denarja dva semestra namesto v Ljubljani obiskovati pouk v Novem mestu, potem pa se je spet vrnil v glavno mesto in leta 1871 šolanje končal z maturo, ko je bil med najboljšimi učenci. Ti uspehi so mu zelo dvignili samozavest in nekateri njegovi stari znanci so se pritoževali, da je postal preveč po mestno ošaben. Na splošno je Tavčar res nastopal arogantno, na drugi strani pa je imel kmečko življenje za veliko bolj pristno od mestnega in se je vedno rad vračal na podeželje. Rezultat teh njegovih vračanj je tudi večje šte-

Tavčar je nagovoril tudi vojake.

Uršulinke vstopajo na volišče na prvih splošnih volitvah leta 1910.

vilu njegovih literarnih del, ki se ukvarjajo s slikami iz vsakdanjega kmečkega življenja. Ena njegovih največjih ambicij je bila, da si je leta 1893 s pridobitvijo lastništva nad dvorcem Visoko v rodni Poljanski dolini končno pridobil tudi pravice do lova in ribolova na svoji posesti, saj je imel lov in ribolov za enega glavnih ostankov nekdanjega prvobitnega življenja. Žal pa je tudi tu prišla na dan njegova arogantnost, saj je svojim sosedom te pravice na svojem posestvu dosledno odrekal in nadnje celo poslal žandarje, če je bilo treba. Takšno obnašanje pa ni prav primerno za človeka, ki si želi politične kariere.

Po gimnaziji je Tavčarju znova uspelo priti do skromne štipendije in odšel je na Dunaj študirat pravo. Po šestih letih študija je uspešno promoviral.

Prvi koraki v politiko Istega leta se je vrnil v Ljubljano in se najprej zaposlil kot koncipient v eni ljubljanskih odvetniških pisarn. V tem času se je začel počasi uveljavljati najprej v slovenskih literarnih, kmalu nato pa tudi v političnih krogih. Politično se je sicer v precej majhnem obsegu udeleževal še kot dijak in nato študent, a zdaj, ko je bil končno pri kruhu in je nekaj malega zaslužil tudi s svojim literarnim delom, je lahko politiki posvetil več časa.

Konec sedemdesetih let je poskušal priti v deželni parlament in je kandidiral na podeželju. Vendar je pozabil na to, da je bil kot meščan za kmečko prebivalstvo malce sumljiv. Predvsem je bil liberalec, kar tradicionalno konservativni prebivalci na kmetih niso najbolj ugodno sprejeli. Če že zaradi drugega ne, vsaj zato, da se ne bi zamerili vaški oblasti, se pravi župniku ali učitelju oziroma žandarju, ki so bili navadno vse prej kot privrženci liberalne politike. Poleg tega je Tavčar očitno pozabil, da je mestni »škric«, od teh pa, kot meni kmečko prebivalstvo, navadno ne pride nič dobrega. Iz mesta prihajajo tisti, ki hočejo davke, pošiljajo sodne pozive, pozive v vojsko, skratka, same nevšečnosti. Tavčar je tako na prvih volitvah pogorel.

V Ljubljani več sreče Svojo srečo je nato poskusil leta 1884 v Ljubljani. Ljubljana je bila tedaj

tradicionalna liberalna trdnjava na Kranjskem. Tavčar, ki je tega leta odprl tudi svojo odvetniško prakso v Ljubljani, je imel na teh volitvah več sreče. Postal je odbornik v ljubljanskem mestnem svetu in to ostal do konca svojega življenja.

Leta 1889 je v svojem političnem življenju stopil še za stopničko višje. Izvoljen je bil za poslanca v deželnem zboru in na tem položaju je ostal vse do leta 1913.

Prepričan, da si moramo Slovenci čim prej opomoči tudi na gospodarskem področju, je začel vztrajno agitirati za ustanovitev slovenskih podjetij. Pri tem se je tudi sam zelo angažiral in tako je bil leta 1888 med ustanovitelji Narodne tiskarne. Pravzaprav je takoj po ustanovitvi postal tudi predsednik njenega upravnega odbora in to ostal do svoje smrti. Naslednje leto je bil med ustanovitelji Mestne hranilnice Ljubljanske in postal njen delni-

čar. Delničar in soustanovitelj je bil v Ljubljanski kreditni banki, od leta 1916 do smrti pa je bil tudi njen predsednik. Sodeloval je pri ustanavljanju več drugih podjetij na Slovenskem in celo nekaterih podjetij na Hrvaškem ter v Srbiji. Z dohodki od svojih poslov si je lahko kupil dvorec Visoko in postal tako eden premožnejših Ljubljančanov. Nekateri so ga, kot že rečeno, zato napadli celo z obtožbo, da si na račun nacionalnega gibanja polni lastni žep. Tavčar je precej žolčno reagiral, rekoč, da je njegovo premoženje plod njegovega dela, torej uspešno vodenih družb, ki jih je pomagal ustanoviti in je vanje vložil denar, dohodkov iz literarnega ustvarjanja in odvetniške honorarje. Za dokaz je navedel primer, da opravlja odvetniške storitve za založbo Slovenska matica, pa si za to ne računa niti krone honorarja.

Žolčni ideološki spopadi Tavčar se je konec 19. stoletja zapletel v osebni spopad z ideologom najbolj konservativne struje klerikalcev, z duhovnikom Antonom Mahničem. Drug drugega sta obdelovala prek časopisja, Tavčar je celo napisal ironično povest »4000«, v kateri je Mahnič med drugim porogljivo imenoval »blaženi Anton od Kala« glede na Mahničovo tolminsko poreklo.

Sicer pa sta tedaj obe struji krepko udrihali druga čez drugo. Liberalci so s svojim tisku kričali o klerikalnem fanatizmu, prebogati Cerkev in poskusih, da bi klerikalci iz Slovenije naredili »va-

Z uspešnim gospodarjenjem si je Tavčar kupil dvorec na Visokem v rodni Poljanski dolini.

► tikansko provinco«. Druga stran je v svojem časopisju rohnela nad brezbožnim liberalnim kapitalizmom, frakarstvom in pogoltnostjo, ki odirata siromašen slovenski živelj. Sliši se, kot da bi prebirali današnje časopise.

Tavčar je šel v svojem političnem boju proti slovenskim klerikalcem tako daleč, da se je raje povezoval z Nemci kot s pripadniki ljudske stranke. Menil je celo, da so za slovenski narod Nemci manjša nevarnost oziroma zlo kot klerikalci.

Razpokana trdnjava Glede na to, da je bila Ljubljana še vedno glavna trdnjava liberalizma na Kranjskem, Tavčarju ni bilo težko dobiti mesta poslanca v dunajskem državnem zboru kot predstavnika Ljubljane, kar je bil med letoma 1901 in 1907. Dve leti kasneje je opravljal tudi funkcijo ljubljanskega podžupana.

Največje osebno razočaranje pa je Tavčar doživel na ljubljanskih volitvah leta 1910. Sistem tedanjih volitev je bil takšen, da so pripadniki dveh petin meščanov, ki so plačevali najvišje davke, glasovali v svojem razredu, druge tri petine davkoplačevalcev v svojem razredu, tisti, ki davkov niso plačevali, pa v tretjem. A pripadniki obeh višjih razredov so imeli pravico, da oddajo še en glas v tretjem razredu, da bi tako preprečili izvolitev kakšnih preveč radikalnih predstavnikov siromašnih slojev. Liberalni strategji so naredili napako: siromašno prebivalstvo so pustili v nemar in se raje posvetili tradicionalnim volivcem v srednjem razredu (Nemci so večinoma držali gornjo plast).

Krog okoli Tavčarja je menil, da vsak, ki vidi prihodnost Slovencev zunaj dvojne monarhije, sodi v norišnico.

To nišo so izkoristili na eni strani socialisti, ki so se usmerili seveda prav na pripadnike najsiromašnejših slojev. Liberalni strategji pa so prezrli, da se je krščansko socialno krilo ljudske stranke na drugi strani usmerilo prav tako na najbolj siromašne sloje, »ki jih odirajo liberalni frakarji«. Poleg

tega so prvič na splošnih volitvah lahko sodelovale tudi ženske, ki so bile večinoma bolj verne in so tako volile ljudsko stranko, da seveda ne govorimo o ljubljanskih nunah, ki so na sicer ločenem volišču strnjeno glasovale za ljudsko stranko. Liberalci so glede na število glasov prvič po dolgih desetletjih izgubili absolutno večino in njihova tradicionalna trdnjava

je bila hudo razpokana. Oblíž rano je bil le to, da so še vedno imeli triindvajset poslancev od petinštiridesetih proti štirinajstim poslancem ljudske stranke, sedmim nemškim in enemu socialistu. To je liberalcem omogočilo, da so obdržali mesto župana. Leta 1912 je bil na ta položaj

imenovan Tavčar, ki je funkcijo opravljal vse do leta 1921.

Lojalen do Habsburžanov Sarajevski strelji junija 1914, ki so pokosili prestolonaslednika Franca Ferdinanda, so bili iskra, ki je pognala balkanski sod smodnika v zrak. Požar se je kmalu razširil v vsesplošno vojno. Trdorokci na Dunaju so vojno poskušali izkoristiti tudi za to, da se znebijo raznih socialističnih in liberalnih strank in gibanj.

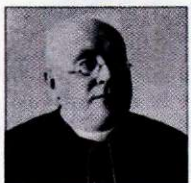
Tavčar je sicer vedno kazal lojalnost do Avstro-Ogrske, krog okoli njega pa je že davno pred vojno podal izjavo, da vsak, ki meni, da ima slovenski narod kakšne možnosti zunaj dvojne monarhije, sodi v norišnico. Tudi po atentatu se je Tavčar naglo odzval z lojalnostno izjavo, kot župan pa je nagovoril v vojno odhajajoče enote z domoljubnim govorom. Tako je ostal na svojem položaju, več njegovih političnih somišljenikov pa so internirali kot državni sumljive.

Tavčar je med vojno ostajal bolj v ozadju političnega dogajanja. Maja 1917 je v imenu stranke podpisal majniško deklaracijo in znova zagotovil lojalnost Avstro-Ogrski. Leta 1918 je ustanovil Jugoslovansko demokratsko stranko kot krovno stranko vseh liberalnih strank in frakcij.

Ob razpadu dvojne monarhije je Tavčar v narodni vladi za Slovenijo postal minister za prehrano, po združitvi nekdanjih avstro-ogrskih južnoslovanskih dežel s Srbijo prvega decembra 1918 pa je bila vlada kot nepotrebna razpuščena.

Tavčar je postal eden od prvakov demokratske stranke, ki je zagovarjala centralistično in monarhistično ureditev nove države pod žezlom Karadorđevićev.

Po prvi svetovni vojni se je začel zaradi starosti in bolezni počasi umikati iz politike in se čedalje bolj umikati v zasebnost. Po skoraj triletni bolezni je 19. februarja 1923 umrl v Ljubljani. ■

Ob razsulu dvojne monarhije je bil v narodni vladi za Slovenijo poverjenik za prehrano.

STUDIO M, vsekotnik, J.W.T. Zelo prijazna in udobna, d.d., Šmarjska 154, 1529 Ljubljana

Jelenov kruh
15 let slastnih užitkov.

NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
ZA VSO SLOVENIJO

Dajte radio
na glas ob 7:07

102.4, 103.7
RADIO CENTER

WWW.RADIOCENTER.SI

SEJALEC

Slovenska turistična organizacija

SEJALEC 2007 – 20 uspešnih turističnih novosti

»Sejalec« je nagrada Slovenske turistične organizacije za ustvarjalne in inovativne dosežke v turizmu, ki pripomorejo k večji prepoznavnosti turistične ponudbe Slovenije (www.slovenia.info/sejalec). V sklopu aktivnosti razpisa Sejalec 2007 se je 20. maja končalo zbiranje predprijav.

Na razpis se je odzvalo 20 slovenskih turističnih ponudnikov in nastala je nova spletna stran s predstavitvami njihovih uspešnih turističnih domislic. Poleg zanimivega branja obiskovalce na spletni strani čaka klasičen in »satelitski« interaktivni zemljevid, po katerem lahko od predprijave do predprijave potujejo preko spleta ali se na raziskovanje prijavljenih novosti odpravijo v prostem času. Več o tem, kdo med njimi bo finalist, pa je na voljo na www.slovenia.info/sejalec.

V nadaljevanju so na kratko predstavljene vsebine prejetih predprijav.

Hiša tradicij Milan Belec

Milan Belec počne toliko različnih stvari, da je zanj vsak dan drugačen. Prepleta se veliko znanj, ki se dopolnjujejo. Znanje z velikim veseljem prenaša mladim. Milan jim predstavlja način, kako se je treba potruditi, da lahko vsakdo izbrska svoje skrite sposobnosti. Znanje prenaša zato, ker je veliko posameznikov, ki si nikoli ne upajo pokazati tistega, kar nosijo v sebi in česar so sposobni. Zaveda se, da je znanje treba širiti, drugače se bo izgubilo, saj je podobnih mojstrov malo.

Lectarska delavnica v gostilni Lectar

V našem MUZEJU LECTARSKI DELAVNICI V ŽIVO, ki je v prostorih gostilne Lectar v Radovljici, izdelujemo priznane lectarske izdelke; poleg srčkov tudi druge oblike iz medenega testa. Delamo tudi po naročilu, lahko z vašim logotipom, v zeleni barvi ali z napisom po vaši želji. Kot priznani izdelki stare slovenske obrti so zelo lepo darilo za poslovne partnerje ali kot turistični spominek. Verze prevajamo tudi v tuje jezike. Lect je primerno darilo za praznike, različne obletnice, poroke, krste, birme ...

Thermalium Collection - Terme 3000

Z željo, da bi gostje Term 3000 odnesli domov vsaj delček ostankov bogastva Panonskega morja – črno zlato iz Term 3000, smo pripravili kolekcijo, imenovano Thermalium Collection. Sadovi dveletnega truda strokovnjakov v družbi Galex, ki so se ukvarjali z razvojem kozmetične linije, so sedaj pred nami. Celovito negovalno kolekcijo smo poimenovali po centru sprostitve, lepote in dobrega počutja Thermalium in lahko smo še posebej ponosni, da je iz zamisli narediti eno kremo nastala cela kozmetična linija. Tako smo ustvarili dragocen spominek iz Term 3000, saj nam je uspelo »ukremiti« največje bogastvo zdravilišča.

Svet zeliščnih savn v Termah Snovik

Z oktobrom 2006 v Termah Snovik predstavljamo novost v svoji ponudbi. Z blagodejnostjo in zdravilnostjo zelišč, ki so bogato obrodila na naših gredicah pred prvo apartmajsko hiško, bomo goste v obliki aromaterapije in pitja čajev razvajali tudi v naših savnah. Vsak dan v tednu lahko okusijo aromo drugega zelišča in doživijo svet savn vsakokrat na drugačen način.

Muzejska trgovina Ribnica

Je trgovina, ki s celostno podobo predstavlja ribniško identiteto. Predmeti, ki jih najdemo v trgovini, so najrazličnejši izdelki suhe robe in lončarstva ter drugi izdelki, ki Ribnico in njene ljudi povezujejo in označujejo. Zgodbe, ki jih pripenjamo predmetom, se pridružujejo vsebinskim sklopom, ki jih oblikujemo v samem prostoru glede na letne čase in ljudska praznovanja.

Kulinarično popotovanje na Blejskem gradu

Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Bled je v restavraciji Blejskega gradu razvila projekt kulinaričnega popotovanja. Z njim želimo gostom predstaviti grad in njegov pomen v slovenskem prostoru, predstaviti grajsko tiskarno, prostore zeliščne galerije, grajsko klet in muzej. Da kulinarično popotovanje dobi svoj smisel, ga na vsaki od omenjenih postaj obogatimo s slovensko avtohtono kulinariko.

Rudolfov splav v Novem mestu

Vožnja z Rudolfovimi splavi je izjemno privlačna, saj pelje pod 4 mostovi po reki Krki, ki objema stari del mesta (Breg, stolnico, frančiškanski samostan). Na njem so različni liki, ki med vožnjo predstavijo sebe, mesto in reko Krko. Postrežemo s toplo dolnjsko malico in cvičkom. Za poslovne partnerje pripravimo posebna kulinarčna doživetja, organiziramo različne obletnice, praznovanja za odrasle in otroke, predstavitve, koncerte ...

Bioenergijski resort Salinera

Bioenergijski resort Salinera je edinstven resort, ki nadaljuje tradicijo naravnega zdravilstva v zalivu Svetega Duha v Strunjanu. Trudimo se vzpostaviti sinergijo med naravnimi danostmi in alternativnimi metodami zdravljenja. Resort je zasnovan na konceptu bioenergije in zdravega načina življenja. Energijski park in terapije centra Syra pomagajo posamezniku pri uravnavanju energetskega delovanja na duhovni, čustveni, mentalni in fizični ravni.

Adrenalinčkov Eko Kamp Korita

Adrenalinček je organizacija, ki se ukvarja z razvijanjem inovativnega, aktivnega in okoljskega turizma v Sloveniji in tujini. Eko Kamp leži v osrčju Triglavskega narodnega parka v vasi Soča - Trenta. Za postavitev kampa so bili uporabljeni le naravni materiali iz okolice. V ekokampu vas čakajo presenečenja, kot so: lesene brvi, naravne stopnice, ograje iz srebot, naravni smetnjaki, »živa hiša« in še mnogo več.

Interaktivni spletni zemljevid Ljubljane

Interaktivni zemljevid Ljubljane, projekt Zavoda za turizem Ljubljana, je izrazito obogatil izkušnjo Ljubljane na internetu. Uporabniki zemljevida (<http://turizem.gis.ljubljana.si>) lahko izbirajo med informacijami v imeniku turistične ponudbe (znamenitosti, nastanitve, restavracije, pošte, trgovine itd.) in si zemljevid z izbranimi podatki tudi natisnejo. Zemljevid je na voljo v štirih jezikih: slovenskem, angleškem, italijanskem in nemškem.

Vodniki po Ljubljani za ciljne skupine

Zavod za turizem Ljubljana predstavlja štiri vodnike po Ljubljani, v slovenščini in angleščini, ki so namenjeni družinam, mladim, starejšim in poslovnem. Vsebujejo prek 200 turističnih programov in paketov, ki so prilagojeni posameznim ciljnim skupinam.

Gre za drugačen, inovativen pristop k oblikovanju turistične ponudbe in povezovanju ponudnikov, pri čemer so ponudniki nastanitvenih zmogljivosti oblikovali dodatne programe ponudbe.

Okolju prijazne Terme Snovik

V Termah Snovik uresničujemo svojo razvojno vizijo postati okolju prijazne terme. Celotne terme temeljijo na učinkoviti rabi energije. Snovik je manjše naselje na koncu enega od stranskih rokavov Tuhinjske doline, v naročju Kamniško-Savinjskih Alp. Neokrnjena dolina predstavlja dragoceno naravno okolje z občutljivimi ekosistemi.

Taverna Mestne občine Koper

Na razpis Sejalec 2007 se je letos prijavila tudi Mestna občina Koper, ki je kot uresničeno turistično novost prijavila večnamenski prireditveni prostor in zgodovinski objekt Taverna. Pred prenovo so bili v njem gostinski, trgovski in poslovni prostori. Posebnost je, da je bila kljub posegom ohranjena kulturna dediščina mesta Koper, dodana pa ji je nova funkcija in prepoznavnost. Taverna danes predstavlja pravi biser v starem mestnem jedru, saj ohranja spomin na srednjeveški čas in hkrati ponuja prostor za različne prireditve.

Lokalno turistično vodenje v občini Vipava

Center za razvoj podeželja TRG Vipava je uvedel celovit sistem lokalnega turističnega vodenja po turističnem območju občine Vipava. Temeljna pobuda je prišla iz okolja. Pripravili so usposabljanja in izpit za vodnike. Sistem ureja naročila in izvedbo vodenj pa tudi plačila za vodenje. Usposobljeni lokalni turistični vodniki popeljejo obiskovalce po vipavskem vinorodnem območju ter jim predstavijo bogastvo naravne in kulturne dediščine Vipave in okolice.

Potniško pristanišče Koper

Konzorcij za potniški terminal Koper, ki ga sestavljajo Mestna občina Koper, Luka Koper, Istrabenz ter Območna zbornica Koper, je začel tržiti Slovenijo kot novo destinacijo za ladijska križarjenja. Tako je Slovenija danes uvrščena na svetovni zemljevid križarjenj. Letos bo našo državo s potniškimi ladjami obiskalo približno 25.000 turistov in 12.000 članov posadk ter si nato ogledalo številne turistične znamenitosti.

Interpretacijski center Cerknško jezero

Interpretacijski center Cerknško jezero predstavlja: (1) živo maketo Cerknškega jezera – delovanje vodnega sistema oz. nastajane in presihanje jezera, (2) multivizijo – jezero v sliki in besedi v štirih letnih časih, (3) etnološko zbirko – ribiški pripomočki, drsalke ... (4) delavnico za izdelavo čolna drevaka. Obiskovalcu omogoča, da ob strokovni razlagi zelo natančno spozna kraški fenomen presihajočega Cerknškega jezera. www.jezerski-hram.si; jezerski.hram@siol.net

Program »team building« v Postojnski jami

Gre za prijetno in nevsakdanje druženje v delavnicah, prirejenih nenavadnemu okolju Postojnske jame ali Predjamskega gradu. Natančno določene vaje pripomorejo k oblikovanju tima, s tem da imajo vpliv tako na posameznika kot na celotno skupino. Skozi sproščeno igro skupini omogočajo, da vzpostavi in krepki medsebojne vezi. Programi so namenjeni podjetjem in drugim organizacijam, ki želijo ustvariti ustvarjalno in visoko motivirano delovno okolje.

Informacijsko-prezentacijski sistem v Hotelu Lovca

Informacijsko-prezentacijski sistem v hotelu Lovca oz. hotelski »conciierge« predstavlja Powerpointova prezentacija – animacija naravnih in kulturnih znamenitosti turistične regije Julijske Alpe, Ljubljane in 20 podjetij v blejskem letoviškem središču. Cilj »conciiergea« je kreiranje privlačnega medijskega sporočila, to je vizualne informacije o turistični destinaciji, namenjen individualnim in poslovnim gostom.

Slovenski večeri Židane marele

Zavod Židana marelja organizira programe, dogodke in aktivnosti za turiste v Sloveniji ter deluje kot storitveni servis za turistične/kongresne agencije in druge organizacije, ki želijo svojim gostom poživiti program. Večina ponudbe temelji na bogati slovenski dediščini (slovenski večer, dobrodošlica, folklor, glasba), nekatere storitve pa z dediščino niso neposredno povezane, vendar predstavljajo zanimivo novost na slovenskem turističnem trgu.

Vladar

1.

Slovenska matica

Znamenito delo Niccola Machiavellija *Vladar* je prvič izšlo pet let po avtorjevi smrti, leta 1532 v Rimu. Od tedaj velja za temeljni politični spis, v katerem je avtor obravnaval oblike oblasti, kako si jo moremo pridobiti in kako jo izgubimo. Knjiga velja za dvoumno, saj jo je Machiavelli pisal brez vseh moralnih zavor. V šestindvajsetih poglavjih je obdelal eno samo vprašanje iz državoznanstva: po kakšnih poteh bi se z izrednimi sposobnostmi obdarjen človek lahko dokopal do oblasti in se na njej obdržal. Najpomembnejša so poglavja od 15. do 24., saj v njih našteva moralne vrline, ki naj bi jih vladar imel, poleg njih pa tudi napake, ob tem pa po vrsti presoja, ali je za vladarja v konkretnih okoliščinah primernejše, da se ravna po npravnih predpisih, ali bolje, da jih krši. Njegov sklep je, da se politične vrline največkrat ne ujemajo z npravnimi, temveč so jim celo nasprotni. Delo je prevedel Niko Košir, ki je napisal tudi opombe, spremno besedo pa Igor Škamperle.

Od Akropole do Ribnice

Mohorjeva družba Celje

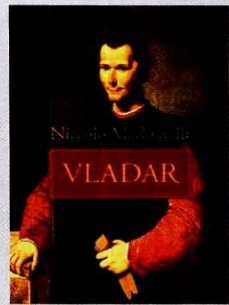
Janez Suhadolc je v slovenskem kulturnem prostoru znan kot profesor prostoročnega risanja na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani, kot izvirni oblikovalec in izdelovalec stolov. Znan je po svojih »drugačnih« popotovanjih ter po izvirnih in izizzivalnih pogledih na vprašanja ureditve prostora, ki nam jih prinaša sedanost. Izšla je njegova knjiga potopisov, ki nosijo naslov *Od Akropole do Ribnice*. Že naslov razodeva izviren, včasih malo ironičen, sicer pa duhovno prebujen popolni odnos do krajev, reči in ljudi, ki jih srečuje, ko se vdaja popotniškimi prigodami. V okolje gleda stvarno in osebno. Obdarjen je z očmi, ki vidijo po svoje, z roko, ki po svoje zarisuje vtise in jih kolorira; z razumom, ki ne le sprejema dana razmerja, ampak hkrati že snuje tudi množico novih, mogočih, še ne uresničenih ...

Istrske študije

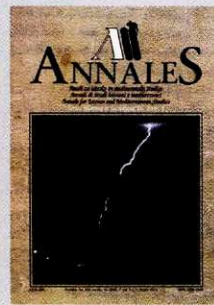
2.

ZRS

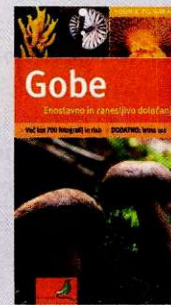
Zbornik *Anali za istrske in mediteranske študije*, ki ga izdaja Založba Annales (Znanstveno-raziskovalno središče Koper), je v prvi številki letnika 16 (2006) objavila 23 prispevkov. Med njimi so: Anton Mahnič – *fundamentalizem in avtonomija* (Egon Pelikan), »Českoslovaško-italijanska mala vojna«. *Mednarodne razsežnosti prvega tržaškega procesa in reakcije na Českoslovaškem* (Borut Klabjan), *Vojaško urjenje slovenskih pripadnikov misij Special Operations Executive (SOE) med letoma 1941 in 1945* (Blaž Torkar), *Priprave na osimska*

1.

2.

3.

4.

pogajanja (Viljenka Škorjanec), *Tihotapstvo Istrank v 20. stoletju v kontekstu njihovih življenjskih zgodb* (Vida Rožac Darovec), *Neolitiski keramični nakit v Sloveniji* (Alenka Tomaž), *Upodobitev rimske steklarske peči na oljenki. Izjemna najdba iz Spodnjih Škofij* (Irena Lazar), *Ples s smrtjo. Negacija in potrjevanje hierarhije v podobah mrtvaškega plesa* (Tomislav Vignjevič), *Pirančan Tartini s kombinacijskim tonom proti D'Alembertu* (Stanislav Južnič), *Leksikalni vplivi slovenskih zahodnih govorov na obsoško furlanščino* (Mitja Skubic), *Ohranjenost dvojine v slovenskih narečjih v stiku* (Tjaša Jakop), *Izposojenke v prleškem vinogradniškem besedju* (Mihaela Koletnik).

Gobe

3.

Založba Narava, Olševek

V priročniku *Gobe* je predstavljenih več kot 200 evropskih vrst gob. Barvne skupine in simboli omogočajo razvrstitev vrst glede na njihovo zunanjo obliko ter s tem poenostavijo njihovo določanje. 320 barvnih fotografij prikazuje vse vrste skupaj z značilnimi znaki v njihovem naravnem okolju. 320 risb predstavlja najpomembnejše določevalne znake vsake vrste. Letna ura na pregleden način za vsako vrsto prikazuje čas, ko gobo lahko najdete v naravi.

Knjiga o ruševju

SAZU

Razred za naravoslovne vede pri SAZU je izdal strokovno študijo *Slovensko alpsko ruševje* v primerjavi z evropskimi ruševji, ki so jo napisali Mitja Zupančič, Vinko Žagar in Metka Culiberg. Obiskovalci naših gora dobro poznajo ruševje in vedo, kako zelo razširjena grmičasta rastlina je to. Porašča velika območja med 1400 in 2300 metri nadmorske višine. Bolj strnjene površine ruševja so v pasu 1400–1800 metrov, v zgornjem subalpinskem delu (do 2300 metrov) so raztrgane skupinice ruševja na skalnih polih in zajedah, grapah ter jarkih, kjer se lahko ustvari humusna plast. Ruševje v Sloveniji so

začeli znanstveno raziskovati leta 1976. Prve rezultate so objavili leta 2004. Ugotovili so, da je v našem gorstvu, v Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alpah ter Karavankah, razširjena grmičasta združba ruševja, ki nosi napačno ime grmišče navadnega slečnika in dlakavega sleča. V resnici gre za ruševje (Pinetum mugos) in ne za dlakavo slečje. Čeprav posebni kodeks ne dovoljuje spreminjanja latinskega imena, postavljenega daljnega leta 1939, bi bilo pravo latinsko ime našega ruševja Rhodothamno-Pinetum mugos.

Mladost na stopnicah

Karantanija

V zbirki *Lastovka – najlepše zgodbe sveta* je založba Karantanija izdala povest Antona Ingoliča *Mladost na stopnicah*, ki je prvič izšla leta 1962. Več desetletij po vojni je bil Ingolič eden najbolj priljubljenih pisateljev za mladiino. Poleg *Tajnega društva PGC* in *Mladosti na stopnicah* je napisal še vrsto drugih mladinskih del. Realistični usmeritvi je ostal zvest vse do smrti leta 1992 in ni zapadel v modernizme. Skozi leta svojega ustvarjanja je le dopolnjeval in predvsem širil vsebinski razpon svoje proze. Kot spreten fabulist si je z jasnim realističnim načinom pridobil mnogo bralcev. Njegova dela so velikokrat ponatisnili, med njimi še posebej *Mladost na stopnicah*.

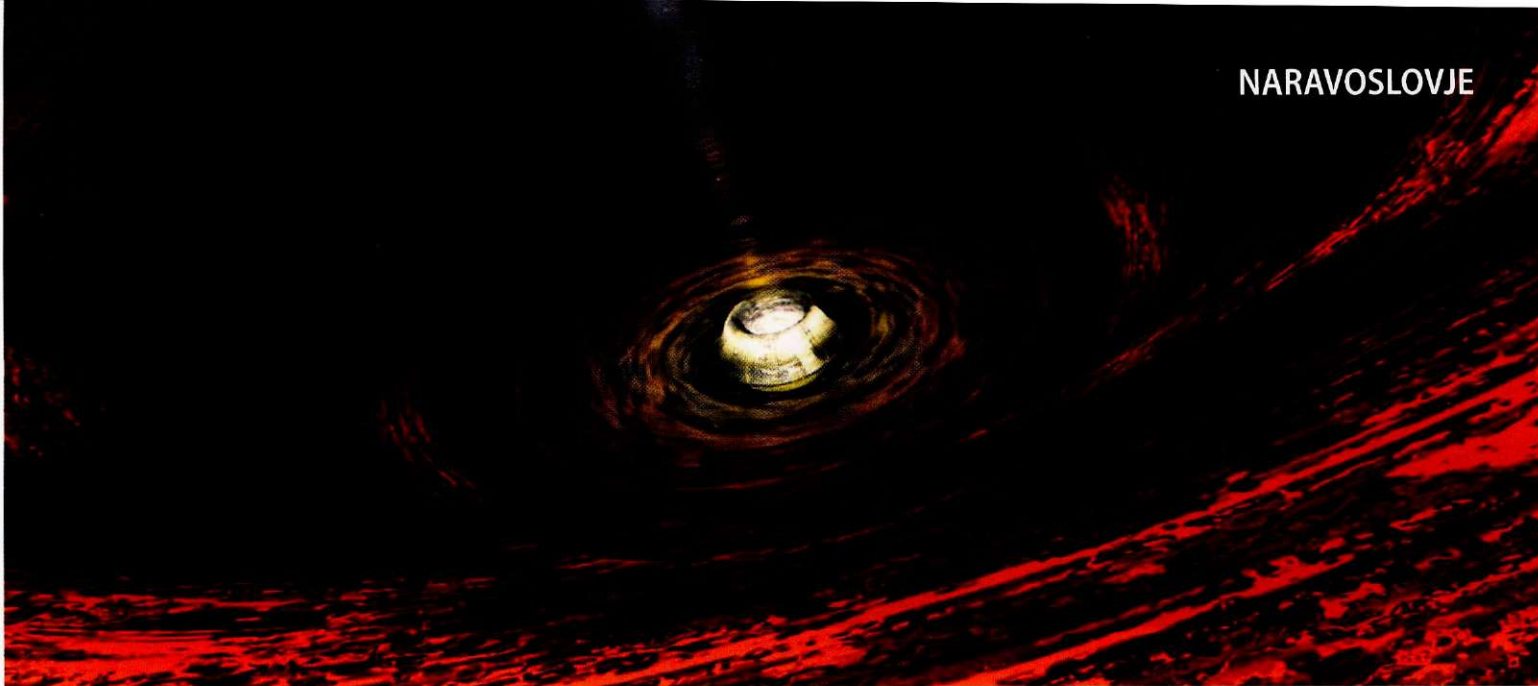
Pot pod noge

4.

Založba Mladinska knjiga

Izšla je že četrta iz serije knjižic *Pot pod noge*, v katerih nas Janez Mihovec popelje na izlete po vsej Sloveniji in predstavlja tudi njene manj znane, a toliko bolj osupljive bisere. Posamezni izlet je predstavljen na dveh straneh, spremlja ga zemljevid z označenimi izhodišči in cilji, navedeni pa so tudi dostop, težavnostna stopnja, višinska razlika, priporočena oprema, kontaktne telefonske številke idr. V četrti knjigi je 33 idej za izlete, od klasičnih izletniških točk do starodavnih cerkva, slapov, podzemnega sveta in prezrtih kulturnih spomenikov.

Ilustracija skrivnostne črne luknje

Od prapoka do danes

V. M., foto: arhiv Demokracije

Če nas zanima raziskovanje vesolja, osončja, vesolje, galaksije in prapok, opazovanje neba ali astronomija kot konjiček, potem nam je poslej v pomoč knjiga *Astronomija*, v kateri so prikazana vsa dognanja o vesolju.

Ljudje so že od nekdaj opazovali zvezdno nebo. Zgodovina astronomije je stara kot človeštvo in je večkrat spremenila naš pogled na svet. V nebesnih objektih so ljudje videli bogove, po njih so izdelali koledar, jih sprva uporabljali za horoskope in si z njimi poskušali pojasniti začetek in konec sveta.

Od Galileja naprej Če zanemarimo starejša obdobja, velja v novejši zgodovini omeniti Galileja, ki je leta 1610 prvi s teleskopom opazoval kraterje na Luni, pege na Soncu in Jupitrove lune. Naslednji velik korak v opazovanju neba je leta 1781 naredil Wilhelm Herschel z odkritjem Urana. Jean-Joseph Leverrier in John Couch Adams sta po motnjah v Uranovem tiru skleपालa, da mora obstajati še en planet in tega je potem leta 1846 odkril Johann Gottfried Galle. Imenovali so na Neptun. Nato je trajalo vse do leta 1930, da so s Plutonom odkrili doslej zadnji planet Osončja.

Edwin Hubble Čeprav že dolgo ni nihče več dvomil v Kopernikov sistem, ki je postavil Sonce v središče tedaj znanega vesolja, je

pomenila prva ugotovitev oddaljenosti kakšne zvezde pravi šok. Leta 1838 se je Friedrichu Wilhelmu Besslu posrečilo izmeriti oddaljenost zvezde 61 v ozvezdju Labod. Po njegovih ugotovitvah je morala biti »61 Cygni« oddaljena več bilijonov kilometrov. Postalo je jasno: tudi Sonce ne more biti središče vesolja. Razvoj spektralne analize sredi 19. stoletja je poleg tega pokazal, da gre pri zvezdah za daljna sonca, ki so v marsičem podobna našemu.

Leta 1929 pa je svet dokončno »spravil s tečajev« Edwin Hubble. Njegov zrcalni teleskop s premerom 2,5 metra je bil že skoraj tako velik, kot so današnji profesionalni teleskopi. Za opazovanje

pomembnih zvezd v Andromedini »meglici« je uporabil tudi fotografijo. Hubblove meritve so pokazale pravo naravo tega objekta: Andromedina »meglica« je galaksija, podobna naši.

Teorija prapoka Hubble je poleg tega postavil temelj za še danes veljavno teorijo o nastanku vesolja. To je nastalo pred približno 14 milijardami let in se odtlej širi. Konkretne dokaze za scenarij »prapoka« sta leta 1965 najprej priskrbeli Arno Penzias in Robert Wilson. Po naključju sta namreč odkrila sevanje iz ozadja – nežni odmev prapoka.

Teorijo prapoka so medtem dokazali že tudi teoretično. Stephen

Hawking je na podlagi Einsteino-ve relativnostne teorije razvil model, po katerem je vesolje nastalo s prapokom in bo v daljni prihodnosti končalo v črnih luknjah.

Izčrpno o astronomiji To je le nekaj podatkov, ki jih najdemo v zajetni in bogato ilustrirani knjigi s preprostim naslovom *Astronomija*, ki jo je izdala založba Narava iz Olševka. Gre za prevod knjige iz nemščine dveh avtorjev, Marka Emmericha in Svena Melcherta. Knjiga je primerna za opazovalce neba (tudi za začetnike), za teoretike in praktike, za vse t. i. tehnične tipe bralcev in celo za tiste, ki jih vesolje zanima le iz radovednosti in nič več. Je primerno berilo za mlade in starejše. V Sloveniji že dolgo časa nismo dobili tako lepe in zanimive knjige o astronomiji, kakršna je ta. Vsak, ki ga astronomija veseli, lahko v tej, z odličnimi barvnimi fotografijami in zvezdnimi kartami bogato opremljeni knjigi najde kaj uporabnega zase. Ilustrirana je z 244 izbranimi barvnimi in 39 črno-belimi fotografijami, dvanajstimi zvezdnimi kartami in 50 ilustracijami. Že samo ti podatki nam povedo, da gre za obsežno in izčrpno delo o vesolju. **D**

Galaksiji tik pred trkom

Tasto solo

Srednjeveška poletna Ljubljana

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Koncert skupine Tasto solo je na Ljubljanskem gradu odprl letos že osmi festival srednjeveške in renesančne glasbe. Festivalni program bo trajal do 9. septembra, ko se bo Ljubljana zares spremenila v srednjeveško prestolnico.

Festival srednjeveške in renesančne glasbe ter srednjeveški dan na Ljubljanskem gradu – končal se bo 8. in 9. septembra, ko bodo mestne ulice in grad poleg glasbenikov, kot so Clamor et Gaudium iz Italije in Lusatie Consort ter Remdih iz Češke, zasedli še pesalci, viteške skupine, bruhalci ognja, mečevalci, igralci in kulturna društva iz Slovenije, Srbije (Svivor savez), Italije (Accademia di alto maneggio della bandiera L'araba Fenice), Češke (Equites in Fraternitas) ter Hrvaške (KUD Moreška) – pripravlja Mini teater Ljubljana v sodelovanju s Festivalom Ljubljana. V programu sodelujejo tudi Vitezi vojvodine Kranjske, tiskarski mojster Janez in drugi. Na Ljubljanskem gradu bo v nedeljo, 9. septembra, stala srednjeveška tržnica, poskr-

bljeno pa bo tudi za srednjeveško kulinarčno ponudbo.

Tasto solo Uvodni koncert festivala srednjeveške in renesančne glasbe je potekal v Stanovski dvorani na Ljubljanskem gradu in je plod sodelovanja Mini teatra z mednarodnim radovljiškim festivalom. Španski ansambel Tasto solo, v katerem igrajo David Catalunya, Andrés Alberto Gómez, Guillermo Pérez in Reinhild Walddek, oživlja bogat, a dandanes malo znan poznosrednjeveški repertoar za instrumente s tipkami, ki so danes redki in jih na koncertnih odrih malokdaj srečamo. Velik pomen daje improvizaciji, pri kateri se zgleduje po ohranjenih virih. Program koncerta je bil zasnovan na anonimnih skladbah, nastalih med letoma 1440 in

1470 ter ohranjenih v znameniti Orgelski zbirki iz Buxheima in Lochamerjevi pesmarici. Ansambel je lani prejel prvo nagrado na tekmovanju International Young Artist's Presentation, ki ga v Antwerpnu prireja festival Laus Polyphoniae. Tako kritiki kot poslušalci so ansambel pohvalili kot izjemno izvirnega, glasbenike pa kot mojstre svojih instrumentov. Tasto solo redno sodeluje z vokalnim ansamblom Cantus Coronatus, ta čas pa pripravlja zgoščenko s programom *Meyster ob allen Meystern*.

Musica cubicularis Festival se je na Ljubljanskem gradu nadaljeval 26. avgusta z nastopom slovenskih glasbenikov ansambla Musica cubicularis, ki ga sestavljajo Tomaž Sevšek s čembalom, Domen

Marinčič z violo da gamba in Vasko Atanasovski s saksofonom in flavto. Igrali so virtuozno instrumentalno glasbo pozne renesanse ter glasbo Vaska Atanasovskega, ki se s tem ukvarja že od dvajsetega leta in je kot vrhunski instrumentalni solist sodeloval pri nastanku mnogih plošč ter sodeloval z Michelom Godardom, Ewaldom Oberleitnerjem, Simonejem Zanchinijem, Robertom Bartolijem in Erichom Fisherjem. Piše skladbe za solopihala, godalne kvartete, komorne zasedbe in džezovske sestave, za lutkovne, dramske in plesne predstave. Tudi Domen Marinčič ima bogat spekter delovanja in med drugim predava generalni bas in partituro igro na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Tomaž Sevšek se poglobljeno posveča izjemno širokemu spektru orgelske in komorne glasbe od pozne renesanse do glasbene avantgarde 21. stoletja ter redno nastopa z orkestrom Slovenske filharmonije. V Stanovski dvorani Ljubljanskega gradu bo 4. septembra nastopil še ameriški virtuoz na lutnji Joel Frederichsen s koncertom italijanske in angleške glasbe iz pozne renesanse z naslovom »Orpheus, I am«; na violi da gamba bo spremljal Domen Marinčič. **D**

Češka glasbena skupina Remdih

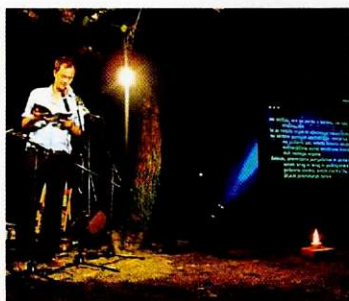

Svivor iz Srbije

Festival poezije in vina

V teh dneh je vasica Medana v Goriških brdih spet postala začasna evropska pesniška prestolnica. Na domačiji Alojza Gradnika se je 22. avgusta začel že enajsti festival Dnevi poezije in vina. Že dan pred tem so na manifestacijo opozarjala branja v različnih krajih po Sloveniji. Festivalski pesniki so svoje pesmi predstavljali v Ljubljani, Kopru, Mariboru, Grosupljem, Veliki Polani in Volčah pri Tolminu na tako imenovani Medani pred Medano. Festival, ki ga organizirata Študentska založba in KUD Opoka, letos povezuje 26 pesnikov iz 22 držav; poleg evropskih so tu še pesniški kolegi iz Indije, Kanade, ZDA, Izraela, Turčije in Egipta. Dnevi poezije in vina poleg avtorskih branj poezije ponujajo predstave, performanse,

Branje poezije v Medani

razstave, okrogle mize, koncerte in filmske projekcije ter sproščeno druženje ob vinu. V Medani tudi letos izbirajo najboljšo SMS-poezijo. Strokovna žirija, ki jo sestavljajo Andrej Hočevar, Gregor Podlogar in Lucija Stupica, je izmed več kot 300 prispelih pesmi na natečaj Si.pesnik? že izbrala deset najboljših. L. H.

Šesti Tartinijev festival

Konec avgusta in prvo polovico septembra bo v Slovenski Istri potekal šesti Mednarodni festival komorne glasbe. Imenujejo ga po italijanskem skladatelju Giuseppeju Tartiniju (1692–1770), ki se je rodil v Piranu. Festival je še vedno posvečen Tartinijevim delom in delom njegovih sodobnikov. Organizira ga kulturno društvo Lib-Art, umetniško in programsko ga vodita flavtistka Jasna Nadles in violončelist Milan Vrsajkov. Letos se bo zvrstilo osem koncertov, na katerih bo nastopilo okoli 30 glasbenikov iz 12 držav. Festival so v piranskem Minoritskem samostanu odprli britanski violončelist Charles Watt ter nizozemski glasbenici, violinistka Nadia Wijzenbeek in pianistka Daria van den Bercken. Na spored so uvrstili dela Tartinija, Haydna, Fauréja in Mendelssohna. V galeriji Gasspar se je v torek predstavil italijanski flavtist Stefano Bet, ki se intenzivno ukvarja z raziskovanjem in interpretacijo historičnega repertoarja baročne flavte. V cerkvi sv. Jurija bo 1. sep-

Skladatelj Giuseppe Tartini

tembra dobrodelni gala koncert, na katerem bosta ob spremljavi festivalskega ansambla Il terzo suono nastopila francoski violončelist Christophe Coin in italijanski fagotist Sergio Azzolini, oba že skoraj redna gosta Tartinijevega festivala. Del sredstev od prodanih vstopnic bodo namenili piranskemu Epicentru – Mladinskemu evropskemu projektneemu in informacijskemu centru Piran. Drugega septembra bo v izolski Manzolijevi palači nastopil dunajski ansambel Kontrapunkte, 5. septembra v Pokrajinskem muzeju v Kopru violončelist François Salque in pianist Frederic Lagarde, v križnem hodniku Minoritskega samostana

pa bo 7. septembra nastopil Akademia Quartet iz Budimpešte. Na koncertu 11. septembra na Trgu 1. maja v Piranu se bodo predstavili mladi glasbeniki na začetku svoje glasbene kariere. Festival bosta 15. septembra v Minoritskem samostanu sklenila romunska glasbenika, pianistka Ilinca Dumitrescu in fagotist Vasile Macovei. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 30. 8. 2007

20.30 Cankarjev dom: Orkester Izraelske filharmonije. Slavni violinist Bronislaw Huberman je leta 1936 ustanovil orkester, sestavljen iz judovskih glasbenikov, ki so se pred 2. svetovno vojno naselili v Palestini.

21.00 Ljubljanski grad: Marjan Tomšič: Bužec on, bušca jaz – monokomedija. Produkcija: Primorski poletni festival

21.10 Kinodvor: Sladke sanje

PETEK, 31. 8. 2007

19.00 Trnovski pristan, Trnovo: Intimne vzporednice – plesno-glasbena predstava. Intimne vzporednice so plesno-glasbeni projekt, ki temelji na sodobnemu japonskemu plesu Butoh in skuša to zvrst plesa na svojevtrsten način povezati z arhitekturnim izrazom Jožeta Plečnika.

20.30 KUD France Prešeren: Leon Matek z gosti – etno folk

21.00 Ljubljanski grad: Iskra Ignis: Kolumbovo jajce – monokomedija

SOBOTA, 1. 9. 2007

20.30 Cankarjev dom: Slavnostni zaključek Festivala Ljubljana 2007: Orkester Izraelske filharmonije. Na sklepnem koncertu letošnjega Festivala Ljubljana bo orkester vodil dirigent, ki je v zadnjih letih zelo zaznamoval glasbeno življenje v Sloveniji. **George Pehlivanian**, ki velja za enega največjih mojstrov svoje generacije, je od januarja 2005 prvi tuji šef dirigent Orkestra Slovenske filharmonije.

21.00 Ljubljanski grad: Willy Russell: Shirley Valentine – monokomedija. Produkcija: Teater Komedija BTC

NEDELJA, 2. 9. 2007

10.00 Plavajoče gledališče, Trnovski pristan: L'hausse Theater (Nemčija): Jajce – gledališka predstava

21.00 Ljubljanski grad: Gregor Čušin: Evangelij po Čušinu – monokomedija

PONEDELJEK, 3. 9. 2007

19.00 Cankarjev dom: David Albahari (Srbija) – literarni večer. Z avtorjem se bosta o izboru za naslovom Besede so nekaj drugega pogovarjala prevajalka Sonja Polanc in recenzent Aleš Debeljak.

TOREK, 4. 9. 2007

18.00 Narodni muzej: Dr. Matija Žargi: Življenje delavcev Auerspergovih železarn na Dvoru

20.00 Ljubljanski grad: Joel Frederichsen, bas, lutnja (ZDA/Nemčija), Domen Marinčič, viola da gamba (Slovenija): Orpheus, I am – glasba pozne renesanse

SREDA, 5. 9. 2007

17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: P. Nickl, B. Vovk: Zgodba o dobrem volku – lutkovna predstava

18.30 Dvorni trg: Akademsko folklorna skupina France Marolt: Slovenski ljudski plesi ob Ljubljanci

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Nočne igre

Monika Maljevič

David in Amy sta tik pred ločitvijo, a se udeležita še zadnjega družinskega srečanja. Na poti zaideta in sta po okvari avtomobila prisiljena preživeti noč v osamljenem motelu.

Toda na svojo grozo odkrijeta, da izprijeni lastnik motela s prijatelji mori goste in nato uživa ob filmskih posnetkih krutega izživljanja. Ker David in Amy ne želita postati naslednja nesrečna zvezdnika, začneta iskati izhod, toda pod nadzorom kamer in brez upanja na pomoč morata sama zbrati pogum in znova združiti moči, da bi ušla psihopatskim morilcem. Polnočni postanek pripelje v nepredstavljivo nočno moro. Avto odtujenega para se pokvari na zakotni podeželski poti. David Fox, igra ga Luke Wilson, in njegova žena Amy (Kate Beckinsale) se znajdetta na temačni in samotni dvopasovni avtocesti. Noč sta prisiljena preživeti v nemarnem motelu. Vodi ga čudaški, a na videz neškodljiv lastnik. V umazani, oguljeni sobi prepirljivi par najde skrito zalogo krvavih filmov, ki se zdijo vznemirljivo pristni. Ko spoznata, da so s krvjo prepojeni po-

Vacancy

Režija: Nimród Antal

Scenarij: Mark L. Smith

Produkcija: Brian Paschal, Stacy Cramer, Glenn Gainer

Igrajo: Kate Beckinsale, Luke Wilson, Frank Whaley, Ethan Embry, Scott G. Anderson, Mark Casella, David Doty

Premiera: 30. 8. 2007

Distribucija: Continental Film

trilerja in grozljivke, ob kateri človeka spreletava srh. Nočne igre presegajo oba žanra s svojo ganljivo zgodbo o izgubi, ljubezni in odrešitvi.

Ideja iz Mehike Zamisel za film se je motala po domišljiji scenarista Marka L. Smitha skoraj osem let, preden je našla pot do velikega platna. Ko se je z ženo vozil po zakotnih ulicah Nove Mehike, je opazil nekaj majhnih, občestnih motelov, v katerih ni bilo videti gostov. "Sprasheval sem se, kako

vo njenega krhkega odnosa, kar se bo obrestovalo kasneje in pripomoglo k napetosti, zaradi katere si bo občinstvo grizlo nohte.

"Prvih dvajset minut se ne zgodi nič groznega, takrat lika spoznamo in nam prirasteta k srcu," pravi. "Občutek imate, da bi bili to lahko vi. Lahko bi bila moja žena in jaz – ali kdor koli."

Smith je scenarij prinesel Brianu Paschalu, vodji razvojnega oddelka pri Sony Pictures. "Takoj me je pritegnil," se spominja Paschal. "Je eden tistih scenari-

ostajajo odpri, le od kod jim denar," se spominja Smith. "Ta misel mi je ostala v glavi."

Smith je vedel, da bo zgodba srhljiva in napeta, če bo oblikoval like, s katerimi se bo občinstvo lahko poistovetilo. Navdihoval se je pri mojstru suspenza Alfredu Hitchcocku. Spoznal je, da si mora na začetku filma vzeti čas za predstavitev Davida in Amy Fox ter nara-

snetki nastali v natanko tisti sobi, v kateri sta, David in Amy veta, da bosta naslednji žrtvi sadističnega filmarja, razen če zakopljeta bojno sekuro in z združenimi močmi poskušata pobegniti. Spretna mešanica napetega psihološkega

jev, pri katerih sploh ne opaziš, da obračaš strani, potem pa enkrat pogledaš navzgor in si pri koncu. Film je temačen in sprevržen, vendar zgodba pripoveduje predvsem o paru, ki išče voljo do življenja in željo, da bi bil skupaj. Včasih se pri trilerjih in grozljivkah sprašujemo, zakaj jih preprosto ne ubijejo. Vseč mi je, da ta film odgovori na to vprašanje. Morilci snemajo film. Bolj ko se igračkajo z Davidom in Amy, bolj pri ljudeh zbudajo strah in film je čedalje boljši." **D**

Nepogrešljiv priročnik za gobarje

Več kot 60 opisov užitnih, pogojno užitnih in neužitnih gob ter izvirni recepti za pripravo okusnih jedi

za samo

3,20 €

pri prodajalcih
časopisov

Recept iz vsebine

NARASTEK Z JURČKI

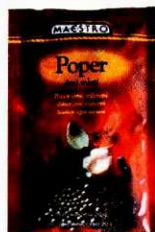
ZA 4 OSEBE POTREBUJEMO:

150 g kuhane pire
100 g na lističe narezanih jurčkov
1 beljak
1 rumenjaki
žlico kisle smetane
parmezan
olivno olje Gea, sol, poper

Jurčke opečemo in prihranimo. Iz beljakov stepemo čvrst sneg. K piri primešamo rumenjaki, jurčke, nastrgan parmezan in kisko smetano. Nato nežno primešamo sneg. Maso naložimo v namazane modelčke in narastek pečemo pri 180 stopinjah Celzija približno pol ure.

gea

Priloženo DARILLO ZA KUPCA

Podarja Market Klasek v sodelovanju z Maestrom.

Za vsak nov dan!

MAESTRO

Bravo, maestro!

Kdor išče, ta najde

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Nissan pathfinder 2,5 dCi LE A/T

Kdor išče pot, jo najde. Enako velja za Nissanova pathfinderja. A ta terenec si ni samo utrl poti med X-trailom in patrolom, temveč jo je zgradil. In to kakšno pot! Z izjemno prostorno notranjostjo, s sedmimi sedeži, z obsežnim paketom serijske opreme in zelo učinkovitim 2,5-litrskim turbodizelskim motorjem ponuja kombinacijo enoprostorca, dinamičnosti osebnega vozila in terenskih zmogljivosti, kot smo jih vajeni pri štirikolesno gnanih nissanah.

Na Zemlji Nissan je ta avtomobil postavil na kolesa iz dveh

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	NISSAN PATHFINDER 2,5 DCI
vrsta motorja	štirivaljni, vrstni, turbodizelski, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	2488
moč v kW (KM) pri vrt./min	126 (171) pri 4000
največji navor v Nm pri vrt./min	403 pri 2000
menjalnik	samodejni, petstopenjski
pogon	na zadnji kolesni par / štirikolesni
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4740 x 1850 x 1775
medosna razdalja v mm	2850
prtljažnik v litrih	190/515/2091
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	2229 (607)
največja hitrost v km/h	175
pospešek 0-100 km/h v s	11,8
poraba (po normah EU) v l/100 km	12,9/8,7/10,2
poraba na testu v l/100 km	13,5
cena vozila v EUR	50.750

razlogov. Da je končno zapolnil vrzel v svoji modelski ponudbi, in drugič, da se lahko z istim vozilom peljete po asfaltu ali po Luni. Enako udobno. Ime pathfinder je bilo prvič predstavljeno na ameriškem trgu pred davnimi dvajsetimi leti. Medtem smo bili priče že trem generacijam vozil in enemu Nasinemu poskusu pristanka na Marsu. S povsem drugačnim pathfinderjem seveda. In z raketnim pogonom. Nissanov pathfinder ga ne potrebuje, saj zmore dovolj dobra pospeševanja in spodobno končno hitrost. Za vse to je zaslužen 2,5-litrski štirivaljnik s tehnologijo skupnega voda in 171 KM.

Še dobro, da je tako zmogljiv, kajti več kot dve toni mase in 4,7 metra v dolžino ni mačji kašelj. Na asfaltu vsa ta masa dobro sedi tako zaradi dvojnih vzmetnih nog spredaj in zadaj kot tudi debelega preseka pnevmatik. In tako se tudi pelje. Pozna se mu, da je velik in okoren, nizko težišče pomeni dober oprijem, se pa karoserija kar precej stresa, če asfalt ni lepo zglajen. Da pathfinder ni luksuzen džip, pove cena. Za najbolje opremljeni model je treba odšteti okoli 55 tisoč evrov in opreme je takrat ogromno. Za toliko avta to sploh ni veliko. Manj pohvalna je glasnost motorja, kateri se pridruži še glasna karoserija pri avtocestnih hitrostih. In v tem primeru lahko grajamo tudi samodejni menjalnik. Saj ni v osnovi z njim nič narobe in se odlično poda takšnemu avtomobilu, a kaj ko je z ročnim pathfinder toliko boljši. Bolje vleče in bistveno manj porabi. Na testu je bila razlika v porabi več kot tri litre goriva na 100 kilometrov, kar ni tako malo!

Praktičen Da je takšen nissan praktičen in enostaven za uporabo, ugotovite hitro. Celo dostop do sedežev v tretji vrsti ni preveč težaven. Kadar zložimo drugo in tretjo vrsto v dno vozila, pridobimo skoraj tri metre nakladalne površine. Izvrstno za avto s sedmimi sedeži. Kabina je še kar kakovostno izdelana, čeprav je plastika na otip preveč cenena,

zato pa ima voznik prijetno okolje z udobnimi in širokimi sedeži. Sedi se precej visoko, tako da je tudi vstopanje v vozilo in izstopanje iz njega za nekatere lahko nerodno. Pathfinder skoraj povsod najde pot. Na terenu prav nič ne pogreša kakšne toge preme, saj ima druge sisteme, ki jo v marsičem nadomestijo. Za odlično terensko prehodnost je tu popolnoma elektrificiran štirikolesni pogon, ki ponuja tudi izbiro nizke reducirane prestave. A kaj bi pomagal štirikolesni pogon 'all mode', če podvozje ne bi bilo tako dobro uravnoteženo. Če so razmere zahtevnejše, lahko z gumbom zaklenete razporeditev navora med obe osi in se izognete nepotrebnim zdrsom koles. Za izrabo vsega, kar pathfinder zmore, je treba vključiti še reduktor. In takrat se vede kot udomačen gams, ki s svojim velikim odmikom od tal in kratkima previsoma spleza tja, kamor želi.

Privlačen Po privlačnem konceptu, imenovanem dunehawk, ki je bil pred časom razstavljen v Frankfurtu, je pathfinder podedoval privlačnost, saj si z njim med drugim deli opazne kolesne loke in mogočen prednji del, kjer kraljuje značilna tridelna Nissanova maska, tako da ga marsikdo kupi zaradi videza. In baje večina kupcev poseže po takšnem, ki ima najbogatejšo opremo. Preživeti v sovražnem okolju z Nissanovim pathfinderjem pač ni nobena ume tnost. Brez njega bi bilo verjetno teže, a iskanje meja nikoli ni bilo nekaj, kar bi nas ustavilo. **D**

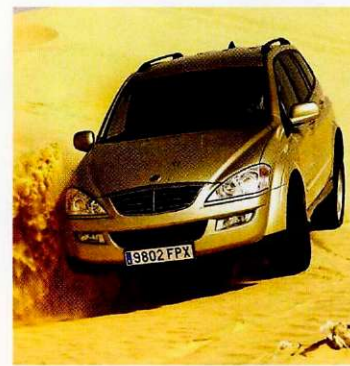

Novici

NISSAN TIIDA Tiida je novi predstavnik v nižjem srednjem razredu vozil, ki je načeloma naslednik almere, vsaj po prostornosti in udobju pa se lahko primerja tudi s primero. Premišljena notranja ureditev ob zmer nih karoserijskih merah (dolžina 4,3 oziroma 4,48 metra, če gre za limuzinsko različico) ima ogromno uporabnega prostora, trije paketi opreme pa se spogledujejo vsaj z razredom višje. V obeh primerih, kombilimuzina ali limuzina, so na voljo trije motorji, bencinska in turbodizelski; prva imata 1,6 ali 1,8 litra delovne prostornine in 81 kW (110 KM) ali 93 kW (126 KM), slednji pa 1,5 litra in 78 kW (105 KM). Različica s šibkejšim bencinskim motorjem ima serijsko petstopenjski ročni menjalnik, po želji tudi samodejnega s štirimi stopnjami, druga dva pa ročnega s šestimi. Najcenejši model stane 14.950, dizelski pa 16.550 evrov, medtem ko je limuzina 400 evrov dražja.

SSANGYONG KYRON Južnokorejska znamka SsangYong bo v Frankfurtu postavila na ogled osveženi model kyron, ki bo v letošnji jeseni privabljal kupce z malenkostno spremenjeno zunanjo podobo ter novim pogonskim agregatom. Oblikovna prenova je zajela predvsem sprednji in zadnji del avtomobila. Glavna novost, 2,7-litrski petvaljni turbodizelski agregat, se skriva pod motornim pokrovom in ponuja uporabniku 163 KM in 340 Nm navora v povezavi s 5-stopenjskim samodejnim menjalnikom. Po navedbi proizvajalca znaša povprečna poraba goriva na sto prevoženih kilometrov približno 9,5 litra. Evropskim kupcem so do sedaj ponujali le motor z manjšo gibno prostornino (2,0 litra), ki ostaja v ponudbi. Ponuja 141 KM ter 310 Nm navora v povezavi s petstopenjskim ročnim menjalnikom. Oba turbodizelska agregata bosta serijsko opremljena še s filtrom trdih delcev.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odprto:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

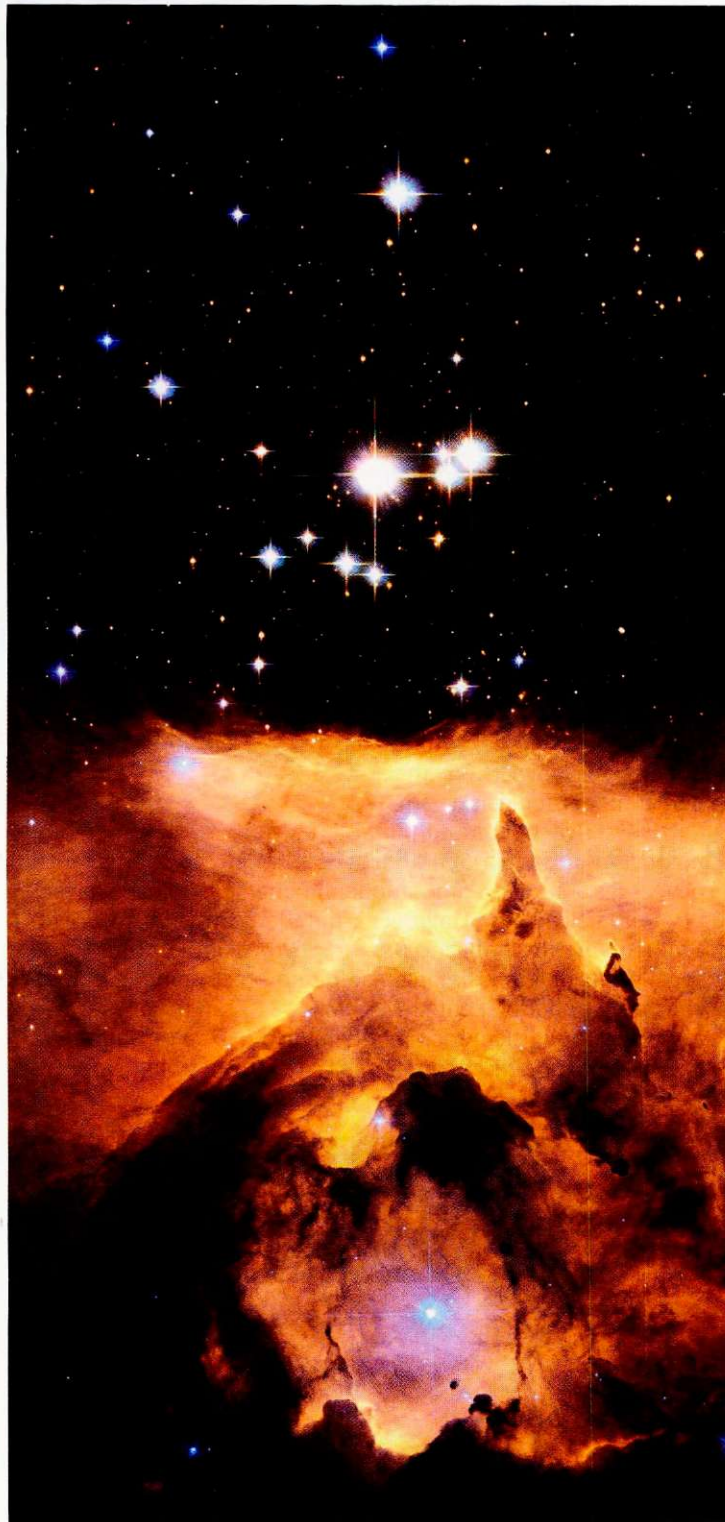
Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Vesoljske širjave

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Ko zvečer pogledamo v nebo, se zdi, da so zvezde tako rekoč na dosegu roke, v resnici pa so oddaljene nekaj tisoč svetlobnih let. Na splošno razdalj v vesolju nikakor ni smiselno meriti v kilometrih.

Ko naj bi pred okoli 14 milijardami let po zatrjevanju znanstvenikov prišlo do tako imenovanega velikega poka, naj bi se bilo vesolje iz mase, ne večje od velikosti glavice bucike, v nekaj tisočinah sekunde razširilo za več tisoč kilometrov, od tedaj naprej pa naj bi se samo še širilo (nekateri trdijo, da se v resnici krči). To naj bi povzročilo velike razdalje, ki jih seveda merimo v svetlobnih letih in so za nas bolj ali manj nepredstavljive.

Ogromne razdalje Tako si še nekako lahko zamislimo razdaljo med Zemljo in Luno, ki znaša 400.000 kilometrov, kar je približno toliko, kot če bi 400-krat prepotovali razdaljo od Splita do Ljubljane, nepredstavljive pa nam postanejo, ko začnemo govoriti o razdaljah v našem Osončju, kaj šele zunaj njega. Tu ugotovimo, da je vesolje res ogromno. Pluton, ki je bil do nedavnega najbolj oddaljeni planet našega Osončja (ta status je na nedavnem svetovnem kongresu astronomov izgubil), je od nas oddaljen sedem svetlobnih ur ali 7,7 milijarde kilometrov. Glede na to, da svetloba potuje s hitrostjo 300.000 kilometrov na uro, lahko izračunamo, da svetloba z Zemlje doseže Luno v 1,33 sekunde, medtem ko do Plutona potuje kar 20.000-krat dlje, 25.700 sekund. Koliko je to razdalj iz Splita do Ljubljane, si izračunajte sami, vsekakor pa je to toliko, da bi se nam Sonce, če bi ga gledali s Plutona, zdelo veliko le še kot bucikina glava ali kot zvezda Severnica na našem nebu. Da bi zaradi tega v hipu zmrznili, seveda niti ni treba posebej poudarjati. Če bi hoteli pripotovati do t. i. Oortovega oblaka, ki leži na obrobju našega Osončja, bi do tja potrebovali svetlobno leto

(nikakor ne drži, kar zelo poenostavljeno kaže naš planetarni zemljevid, naj bi bil Pluton na robu našega osončja; v resnici je precej na začetku, če gledamo z Zemlje) ali nekaj milijonov razdalj med Zemljo in Luno. To je tako daleč, da oblaka niti z vesoljskim Hubblovim teleskopom ne vidimo prav natančno. Še manj predstavljive so razdalje, če gremo globlje v vesolje. Nam denimo najbližja zvezda Proxima Centauri je od Zemlje oddaljena 4,2 svetlobnega leta ali 100 milijonov razdalj med Zemljo in Luno. Do naslednje zvezde Sirij je še dodatnega 4,6 svetlobnega leta, pa nismo še niti dobro zajadrali v vesolje. Še na polovici naše galaksije nismo. Bill Bryson, znan po tem, da se znanosti loteva na poljuden način, v svoji knjigi *Kratka zgodovina vsega* takšne razdalje prikaže zelo nazorno. »Če bi si izbrali merilo, v katerem bi velikost Zemlje ustrezala zrnu graha, bi bil Jupiter kakšnih 300 metrov stran od Zemlje, Pluton pa dva kilometra in pol, velik pa bi bil približno kot bakterija in ga tako ali tako ne bi mogli videti. Če se podamo še malo iz Osončja:

Za primerjavo

Če bi Zemlja imela velikost kovanca za dvajset evrov, bi bilo Sonce v primerjavi z njo krogla s premerom treh metrov in bi bilo okoli 300 metrov oddaljeno od nje. Če bi naš sončni sistem imel velikost istega kovanca, bi Sonce lahko videli samo z mikroskopom, Soncu najbližja zvezda pa bi bila oddaljena 100 metrov. Naša galaksija bi imela v tem primeru premer 2.000 kilometrov.

Proxima Centauri, nam najbližja zvezda, bi bila pri takem merilu 16.000 kilometrov stran.«

Utopična potovanja? Zaradi takšnih razdalj je seveda nemogoče upati, da bi lahko človek v bližnji prihodnosti potoval globlje v vesolje. Do zdaj naša vesoljska plovila s človeško posadko niso prišla prav daleč. Že potovanje na Luno pomeni velik logistični in predvsem finančni podvig, kaj šele potovanje globlje v vesolje. Ko je pred leti oče zdajšnjega predsednika ZDA Georgea Busha ljudi pri Nasi vzneseno pozval, naj se lotijo načrtovanja potovanja prve človeške posadke na Mars, so projekt pri Nasi hitro preklicali. Ugotovili so namreč, da bi za takšno potovanje porabili okoli 450 milijard dolarjev in da bi posadka zaradi visoko energijskih delcev s Sonca, ki brez ustrezne zaščite uniči DNK, pomrli, še preden bi prispeli v Marsovo bližino. Da o kakšnem daljšem potovanju, recimo na nam najbližjo zvezdo Proximo Centauri, niti ne govorimo. Do nje bi z današnjo tehnologijo potrebovali okoli 25.000 let, kar pomeni, da polet nanjo brez človeške posadke ni uresničljiv niti v času več sto generacij, kaj šele v času ene.

Kje dobiti tehnologijo? Največja težava, zaradi katere medplanetarna in medzvezdna potovanja še kar nekaj časa ne bodo mogoča, je predvsem tehnologija oziroma gorivo, ki naj bi pogajalo naše vesoljske ladje. Za hitra potovanja globlje v vesolje so namreč potrebne velike količine goriva, te pa je nemogoče peljati s sabo. Glede na to sta mogoči le dve rešitvi. Prva je, da bi človeštvu uspelo razviti gorivo, ki bi imelo zelo dober izkoristek in bi ga za poganjanje motorjev potrebovali zelo malo (v tem primeru bi moralo iti najverjetneje za gorivo z nekajtisočkrat boljšim izkoristkom, kot ga ima zdaj jedrsko gorivo), druga in verjetno edina sprejemljiva možnost pa je, da vesoljska ladja goriva ne bi vozila s sabo, ampak bi ga sproti proizvajala sama. No, tu pa nastopi težava, kako izdelati napravo, ki bo sposobna sama

Človek dlje od Lune še ni prišel.

Tehnologija za zdaj še ne omogoča medplanetarnih poletov.

Celo najmočnejši teleskopi komaj sežejo do roba našega Osončja. Na sliki Hubblov teleskop.

Luna je od Zemlje oddaljena 400-krat toliko, kot je razdalja od Ljubljane do Splita in nazaj.

Vesolje naj bi bilo po nekaterih ocenah »dolgo« okoli 17 milijard svetlobnih

proizvajati energijo in bo hkrati dovolj velika in močna, da bo lahko pospeševala večje vesoljsko plovilo. Ta čas so nekateri zasebni izumitelji – med njimi je Slovenec, o katerem smo pred časom pisali tudi v Demokraciji

– razvili naprave, ki za gibanje ne potrebujejo goriva, vendar so za zdaj premajhne in prešibke, da bi bile uporabne za vesoljska plovila.

Vesolje je torej z vso svojo širnostjo in prostranostjo za zdaj

prevelik zalogaj za človeštvo. To morda nekateri obžalujejo, drugi pa si mislijo, da je verjetno prav, da je tako. Če samo pogledamo, kako človeštvo ravna s svojim planetom, si lahko mislimo, da si drugih niti ne zasluži. **D**

Žalosten pogled na infrastrukturo

Konec nogometne pravljice

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven

Slovenska nogometna reprezentanca po lestvici Mednarodne nogometne zveze (FIFA) še naprej drsi navzdol; po novem je padla za šest mest in je zdaj komaj še med stoterico, na 94. mestu.

Kje so razlogi za to? Je krivo pomanjkanje igralcev, v infrastrukturi premalo kvalitetnih trenerjev, funkcionarjev ali so to samo izgovori? Nazadovanje slovenskega reprezentančnega nogometa je le logična posledica vsega, kar se dogaja s kraljem športov v naši državi. Če kakovost slovenske lige vztrajno pada, reprezentanca ne more napredovati, ampak je logično, da nazaduje v športu, kjer je konkurenca najbolj globalna, izostrena

in najhujša. Zadnji porazi članske reprezentance domala brez izstreljenega naboja so le plod vsega, kar so po svetovnem prvenstvu leta 2002 v Južni Koreji počeli s slovenskim nogometom funkcionarji in igralci.

Logične posledice Reprezentančni mrk se ujema z uničenjem vrhunškega nogometa v Ljubljani, kjer sta propadli Olimpija in Ljubljana, pa v Murski Soboti, na Koroškem, na Obali ... Tudi problemi Maribora so se pojavili v trenutku, ko je propadla Olimpija. Dokler v Ljubljani, ki je bila vselej gonilo razvoja v športu ter izziv in motiv drugim krajem po Sloveniji, ne bo vrhunškega nogometnega kluba z imenom najbolj znane blagovne znamke Olimpija in modernega stadiona, naj navijači pozabijo na novo nogometno pravljico. Selektorji Bojan Prašnikar, Branko Oblak in Matjaž Kek so

le kolateralna škoda v slovenskem nogometu, navijači pa še vedno živijo v pravljичnem svetu Srečka Katanca. Tudi če se danes na selektorsko klop vrne Katanec, to ni poročilo, da bo Slovenija znova igrala na evropskem in svetovnem prvenstvu. Ni dvoma, da bi Katanec s svojim pristopom, karizmo, izkušnjami, avtoriteto in znanjem dvignil sposobnosti fantov, ki jih ima na razpolago, da bi igrali za 10 do 20 odstotkov bolje. Da je tega zmožen, je v najboljših letih slovenskega nogometa že pokazal, enako pa dela ta čas tudi v Makedoniji, kjer je dvig reprezentančnega nogometa očiten. To bi bil za začetek že napredek, ki bi se ga razveselili razočarani in vse bolj melanholični slovenski navijači, vendar vseeno premalo za odmevnejši rezultat.

Kakovost prvenstva Čeprav smo šele sredi avgusta, ko se

pravo merjenje moči v kvalifikacijah za ligo prvakov in pokal UEFA dejansko šele začne, pa na sončni strani Alp žal ne moremo več stiskati pesti za nobena od naših predstavnikov. Vsi po vrsti so namreč že izpadli in prav vsi proti klubom iz držav nekdanje Jugoslavije. Mariborčani, ki so se v minuli sezoni, ko so premagali sloviti španski Villarreal, prek pokala Intertoto prebili v 2. predkrog pokala UEFA, letos v tem tekmovanju niso bili tako uspešni. Na prvi stopnički so sicer premagali malteško Birkirkaro, a so jim v drugem krogu načrte prekržili nogometaši povsem povprečnega srbskega prvotligaša Hajduka iz Kule, ki so vijoličaste na povratnem srečanju v Beogradu ponižali z rezultatom 0:5. Koprčani v prvem predkrogu pokala UEFA z okleščeno zasedbo glede na preteklo sezono niso mogli konkurirati predstavniku

Predsednik NZS Rudi Završnik

Bosne in Hercegovine Širokemu Brijegu. Prav tako je že v prvem predkrogu neslavno propadel drugi primorski prvoligaš Gorica in premoč priznal makedonskemu prvoligašu Rabotničkemu. Daleč najtežji nasprotnik naših klubov je bil zagrebški Dinamo, ki je iz boja za uvrstitev v ligo prvakov izločil Domžale. Omenjeni rezultati so še en dokaz, da kakovost slovenskega državnega nogometnega prvenstva pada, posledično pa tudi v reprezentanci ne more biti bolje.

Izgovori, izgovori Izgovarjanje na šibko bazo, pomanjkanje denarja in skromno infrastrukturo je zelo priročen izgovor za porazno stanje in zavajanje javnosti. A marsikateri primanjkljaj je mogoče nadomestiti s trdim delom, kar predvsem pomeni, da moraš trenirati več kot konkurenca, se dodatno izobraževati in iskati nove rešitve za igralski kader po vsem svetu. To pomeni, da za potrebe reprezentance, če nimaš igralca plejmejkerja s številko deset, prečeš Brazilijo, ga uvoziš v slovenski klub in mu daš državljanstvo. Če je primanjkljaj v sposobnostih še opravičljiv, ne smeš zaostajati v telesni pripravljenosti, ki je temelj za graditev moštva. Vsi ti izgovori in preslabo delo z mladimi so slovensko nogometno reprezentanco pripeljali na mesto, ki ji, če smo pošteni, ta čas tudi pripada. Prestopov v kakovostne tuje klube praktično

ni, igralci, ki jim uspe oditi v tujino, so redki, pa še ti večinoma odhajajo v klube, ki ne igrajo na mednarodnih tekmovanjih, ampak so člani drugih in tretjih lig domačih prvenstev.

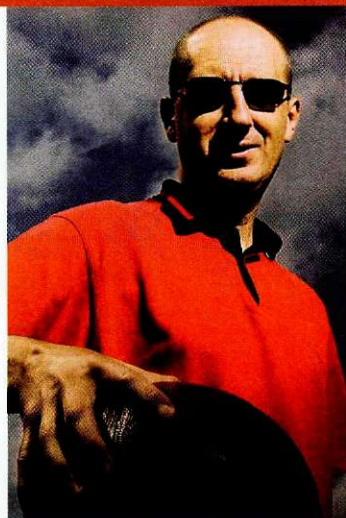
Nogometni strokovnjaki Sedanji selektor Matjaž Kek, ki je le eden od mnogih kompromisov vrha Nogometne zveze Slovenije na čelu z Rudijem Zavrhom, teoretično točno ve, kaj je narobe in kaj je treba narediti za boljši jutri. V pogovoru zna pojasniti vse stvari, na treningih poskuša igralce pripraviti k napredku v igri. Tisti, ki lahko veliko tečejo in so hitri, premalo znajo, umetniki pa so bojzljivi s slabo razvitimi aerobnimi sposobnostmi. Nima pa karizme in odločnosti, da bi udaril po mizi, presekala s preteklostjo, nekaterim igralcem pokazal vrata in preizkušal novosti. Težava je v tem, da si slovenski reprezentanti ne upajo igrati, ker jih je strah za vsako napačno oddano žogo, ker premalo znajo, ker šepa telesna pripravljenost, ker sami nimajo pravega karakterja z zmagovalno miselnostjo in vodje na igrišču, ki bi povzdignil glas ali tudi komu v slačilnici navil ušesa, če je nediscipliniran in neodgovoren na tekmi ali treningu. Po porazih se nihče več ne sekira ali razburja in karavana gre naprej. Če bi reprezentanti imeli vsaj malce nacionalnega naboja, ponosa in borbenega duha, bi vsi pred tekmo peli slovensko himno, tako pa to počnejo le redki. **D**

Američan **TYSON GAY** je novi svetovni prvak v teku na 100 metrov. Na SP v Osaki je dosegel čas 9,85 sekunde in za šest stotink sekunde premagal Derricka Atkinsa z Bahamov ter za 11 Jamajčana Asafo Powlla. V finalu je nastopil tudi Matic Osovnikar, ki je s časom 10,23 zasedel odlično sedmo mesto.

Rusinja **VERA SESINA** se pri nas očitno odlično počuti. Po srebru na devetem slovenskem izzivu v mnogoboju je v finalih pobrala kar tri od štirih zlatih kolajn, saj je bila najboljša s kolebnico, z obročem in s trakom. S posebnim povabilom, t. i. »wild cardom«, je v finalu s kolebnico nastopila tudi Mojca Rode in bila deveta.

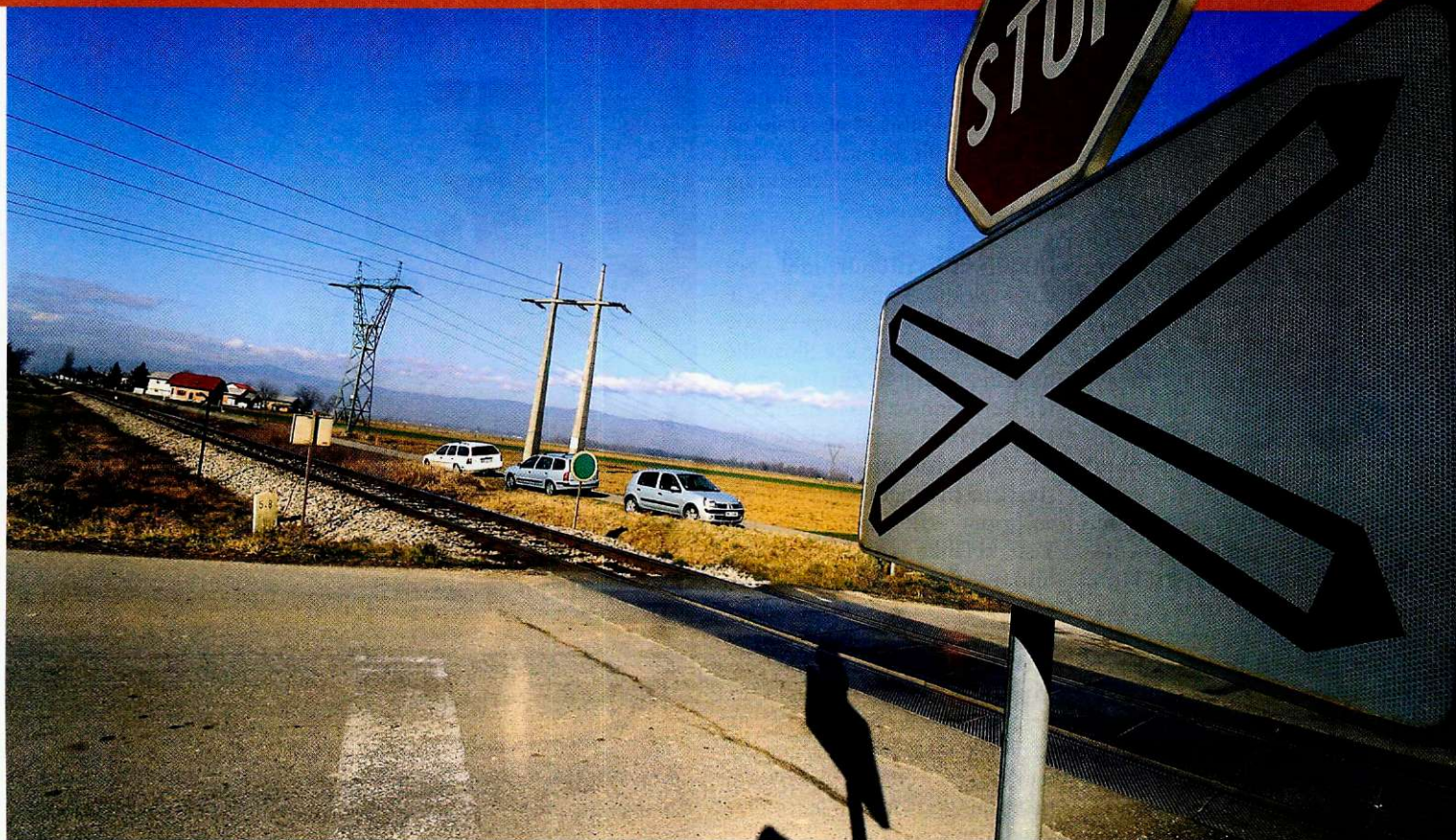
Met desetletja

Esad Babačić

Primož Kozmus nam je z enim metom polepšal že tako sončen in tople avgustovski dan.

Na njegovo žalost je bil en met dovolj tudi tekmeču iz Belorusije, ki je očitno mentalno najmočnejši metalec diska na svetu. Pri Kozmusu mi je najbolj všeč to, da se jezi, ker ga je novi svetovni prvak premagal prav z zadnjim metom. Če bi se izražali nogometno, bi lahko rekli, da je Tihon zmagal nezasluženo. Naš junak je bil skozi celotno tekmovanje precej bolj konsistenten, tako da je prava škoda, da mu ni uspelo stopiti na najvišjo stopničko. Glede na njegovo reakcijo pa si upam trditi, da bo prišel Primož iz te izkušnje še močnejši kot prej, tako da se ga lahko njegovi tekmeči upravičeno bojijo. Nekaj podobnega kot zanj velja tudi za našega košarkarja Matjaža Smodiša, ki mu še zdaleč ni vseeno, na katerem mestu je. Ko ga je francoski košarkar nesramno podrl, se je nemudoma odzval in nasprotnikom pokazal, da z njim ni šale. Takšen odnos do igre in državnega grba je tisto, kar smo v preteklosti pogosto pogrešali. Če bi se nekateri naši zvezniki v NBA zgledovali po Smodiševi srčnosti, potem bi že zdaj imeli kakšno kolajno z velikih tekmovanj. Tako pa se moramo niti tokrat bati za usodo reprezentance, ki uživa veliko naklonjenost slovenske javnosti. Kljub vsem razočaranjem, ki smo jih v zadnjih letih doživeli s strani izbrane košarkarske vrste, optimizma tudi tokrat ne manjka, kar priča o tem, kako priljubljen je pri nas ta šport. Zdaj ko se je vrnil Smodiš, ne manjka tistih, ki vidijo v tej oslabljeni ekipi morebitno presenečenje prvenstva. Osebnostno sem precej previden, še posebej po tistem, kar sem videl v Mariboru, kjer so se Francozi na trenutke sprehajali skozi našo obrambo. Če k temu dodamo dejstvo, da se Parker še ni dobro ogrel, potem se nam proti Francozom na prvenstvu ne piše dobro. Dobra novica je to, da imamo sprejemljivo skupino, iz katere bi morali v nadaljnje tekmovanje, slaba pa je gotovo ta, da bo takšna reprezentanca težko zmagovala proti močnim in bolj izkušenim nasprotnikom. Tisto, kar bi nas lahko privleklo do višav, je gotovo enotnost, kakršne doslej nismo bili vajeni. Pipan je imel popolnoma prav, ko je dejal, da najbolj pogreša Bečiroviča, za katerega je značilno, da zna igrati na prekrške, kar bi bilo za to ekipo še posebej dobrodošlo. Več kot očitno je namreč, da bo manjkalo lahkih košev, ki dajejo stabilnost in dvigujejo samozavest.

Prehod Cirkovce je ena najbolj črnih točk v Sloveniji, saj je na njem umrlo že petnajst ljudi.

Še tri žrtve na prehodu

Bogdan Sajovic, foto: Bor Slana

Mejni prehod v Cirkovcah je ena najbolj črnih prometnih točk v Sloveniji, saj je terjal že petnajst žrtev. Na ministrstvu za promet pod valom javnih kritik hitijo z reševanjem problema. Se bo z zapornicami krvavi davek nehal?

Prometne nesreče s smrtnim izidom se v zadnjih dneh na žalost kar vrstijo. Zadnja odmevna tragedija se je zgodila na cestno-železniškem prehodu v naselju Cirkovce v bližini Maribora. V trčenju vlaka in osebnega avtomobila so umrle tri sopotnice v avtomobilu, medtem ko je bil voznik, ki je povzročil nesrečo, ranjen in so ga iz bolnišnice že odpustili v domačo oskrbo.

V nedeljo zjutraj so štirje sorodniki sedli v osebni avtomobil clio. Za volan je sedel njegov lastnik, 43-letni Benjamin Peršuh. V vozilu so bili še 68-letna Ivanka Peršuh, njena sestra Ida Gajser, tretja potnica pa je bila še ne 4-letna Martina Peršuh. Vsi štirje so živeli v naselju Rače pri Mariboru.

Potniki so bili namenjeni na Ptujsko Goro. Žal pa se je romanje hitro in tragično končalo. Clio

je pripeljal do nezavarovanega železniškega prehoda pri Cirkovcah. Očitno voznik ni upošteval pravila, da bi se pred prehodom ustavil in se prepričal, ali se po železniških tirih bliža vlak. Zapeljal je na prehod in na žalost je v tistem trenutku pripeljal vlak. V silovitem trku je osebni avto zmečkalo. Na kraju so ugasnila življenja treh sopotnic, medtem ko je ranjeni in šokirani voznik ostal ukleščen v razbitinah svoje-

ga avtomobila. Ponesrečenca so iz zveržene pločevine rešili gasilci. V nesreči je bil laže ranjen tudi strojevodja, predvsem pa je zaradi nesreče doživel precejšen šok. Kot je pokazala dozdajšnja preiskava, strojevodja za nesrečo ni kriv. Vozil je pravilno, s hitrostjo, kot je na tistem odseku predpisana, morda še celo nekaj pod njo. Vozilo je opazil, ga poskušal opozoriti s svetlobnimi in zvočnimi signali, poskusil pa je tudi ustaviti kompozicijo, a je bilo žal zaman, trčenja ni več mogel preprečiti.

Minister odstavil direktorja

Omenjeni železniški prehod pri Cirkovcah je tako ohranil žalostno

Zaradi zadnje tragedije je bil razrešen direktor Javne agencije za železniški promet Rajko Satler.

slavo ene najbolj črnih prometnih točk v državi. Z zadnjo tragedijo se je število smrtnih žrtev na tem prehodu dvignilo na petnajst. Ogorčenje vaščanov, ki si že leta in leta prizadevajo, da bi država oziroma ministrstvo za promet na prehodu postavilo zapornice, je bilo razumljivo veliko.

Zdaj so se pristojni birokrati le zganili in na železniškem prehodu Cirkovce bodo zgradili zapornice. Malce pozno, a vendarle.

Zadnja železniška nesreča bo verjetno dobila epilog na sodišču, če se bo izkazalo, da je voznik iz malomarnosti zapeljal na prehod. Mimogrede pa je ministrstvo našlo grešnega kozla za to, da prehod še ni zavarovan. Minister za promet in zveze je namreč razrešil direktorja Javne agencije za železniški promet Rajka Satlerja. **D**

Goljufali igralnico

Krupje in četverica njegovih pajdašev naj bi bili Perlo olajšali za dvesto tisoč evrov.

Odkar hazarderji poznajo ruleto, poskušajo na vse načine najti sistem, s katerim bi lahko napravo premagali. O tem obstaja cela znanost, a navadno se izkaže tisto, kar bi sicer moralo biti vsakomur znano. Ruleta na koncu vedno zmaga. Nekateri podjetneži pa se poskušajo vseeno znajti in priti do dobitka po bližnjici. Problem takšnih bližnjic pa je v tem, da so brez izjeme kaznive, in tudi v tem, da navadno takšne podjetneže odkrijejo. Dvainštiridesetletni krupje, ki je v novogoriški igralnici Perla delal za mizo z ameriško ruleto, je eden takšnih. Povezal se je s štirimi rednimi gosti igralnice, 50-letnikom iz Maribora, s 57-letnikom in 40-letnikom s Ptuja ter 33-letnim tujcem, ki začasno živi v Postojni. Načrt je bil v bistvu preprost. Hazarderji so prihajali v igralnico ob dnevih, ko je za eno od miz delal njihov pajdaš. Le-ta

je potem svojim kolegom prek mize potiskal žetone, ki jih niso priigrali. Igralci so žetone unovčili in si potem tako pridobljeni denar s pajdašem razdelili.

Goljufija je tekla kar nekaj časa in igralnica naj bi bila oškodovana za dvesto tisoč evrov. Pred dnevi pa so kriminalisti prijeli krupjeja in dva pajdaša prav v trenutku, ko so si delili okoli dvajset tisočakov izkupička. Denar so zasegli ter pri vseh treh in še dveh drugih sodelavcih v goljufiji opravili hišne preiskave, a niso odkrili drugega, kot neprijavljeno pištolo pri Mariborčanu. Seveda so jo zasegli.

Krupje je ob službo, vso peterico pa čaka še sodišče. B. S.

NAMENOMA V ZID Za sedaj se še ne ve, kaj je tako prizadelo 33-letnika z Goričkega, da si je sklenil vzeti življenje. Vzel pa si ga je na ne najbolj konvencionalen način – z avtomobilom se je namenoma zaletel v zid hiše.

Priče so povedale, da je okoli enajste ure zvečer v središču Murske Sobotne začel čedalje hitreje voziti ford mondeo karavan. Vozi-lo je kakšnega pol kilometra samo povečevalo hitrost, končno pa se je zaletelo v poslopje nekdanje policijske postaje v Murski Soboti. Strahovito je počilo in avtomobil je bil popolnoma zmečkan. Iz razbitin so izvlekli še živega voznika, a je med prevozom v bolnišnico umrl. Pri njem so našli poslovilno pismo, ki bo morda pojasnilo, zakaj se je odločil za samomor.

GROZIL S PIŠTOLO Očitno je preobilica pijače pripomogla k temu, da je zrasel greben dvema mladima Ljubljancema, starima 20 in 26 let. V lokalu na Vodnikovi v Ljubljani sta se tako opogumljena lotila gostov in jih začela gnjaviti in izzivati. Končno je bilo redarjem obeh dovolj in okoli tretje ure so ju vrgli iz lokala. Mlajšega je to tako razburilo, da je izginil za nekaj minut, se vrnil s pištolo in meril na varnostnika ter goste pred lokalom, potem pa izginil. Policijska patrolja ga je našla že čez nekaj minut v bližini lokala in mu zasegla plinsko pištolo ter napisala ovadbo. V bližini so našli tudi 26-letnika, ki je kolovratil po okolici. Da si ne bi česa naredil, so ga naložili in odpeljali.

Grozi mu dolga kazen

Napisana je obtožnica proti fantu, ki je svoje dekle v razhajanju ugrabil, udaril s kamnom po glavi in posilil.

V kratkem se bo začela sodna obravnava proti 24-letniku iz Zgornjih Bitenj pri Ilirski Bistrici. Proti mladeniču je namreč pristojno okrožno državno tožilstvo napisalo obtožnico, ki mladeniča bremeni ugrabitve in posilstva mladoletne osebe ter za nameček še povzročitve hude telesne poškodbe. Obtoženemu grozi od enega do deset let zaporja za vsako očitano kaznivo dejanje, za povzročitev hude telesne poškodbe pa od pol leta do pet let zaporja.

Kot smo že pisali, je mladenič v začetku junija letos spoznal, da se je ljubezen njegovega 17-letnega dekleta ohladila in da je z njuno zvezo konec. A vročekrvni mladenič se s tem očitno ni mogel sprijazniti. Trinajstega junija je dekle na zmenku, s katerim naj bi se zveza končala, zagrabil, pretepel in zvlekel v svoj avtomobil. Odpeljal jo je v Bitnje in zaprl v indu-

strijsko halo, ki jo ima njegov oče. Tam je dekle zadrževal več ur, jo tepel in tudi posilil. Med drugim jo je davil in jo celo udaril z večjim kamnom po glavi, tako da ji je počila lobanjska kost in je dobila hud pretres možganov.

Dekletovi starši so, potem ko se hčerka ni vrnila domov, obvestili policijo in tudi namignili, kje bi lahko bila, saj naj bi ji bil fant grozil že nekaj dni pred tem. Po nekaj urah so ju policisti našli in ranjeno deklo odpeljali v bolnišnico, fanta pa v pripor, v katerem bo počakal na sojenje. B. S.

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

107,8
MIN
radio
velenje

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

To poletje prepevajo drugače.

Nude vedno v akciji

Priljubljena celjska skupina Nube je izdala že pet studijskih albumov, posnela 14 videospotov, v njihovi zgodovini je bilo izdanih 31 njihovih skladb, ki so izšle kot radijski singli.

Fantje po uspešnem nastopu na Emi 2007 s skladbo Element L niso mirovali. Pred poletjem so izdali nov singel Mambo love, pesem, ki je morda ne bi pričakovali od skupine njihovega kova. Skladba ima poseben slog. Nube pa ne bi bili Nube, če ne bi poskrbeli še za eno presenečenje; skladbo Mambo love so dodali svoji spletni strani www.nudeband.com, da si jo lahko sname vsak, ki stran obišče. Po odličnem sprejemu pesmi in uvrstitvah na glasbenih lestvicah so se odločili, da avdiozapisu dodajo še videospot. Snemali so ga v Luciji, na solinah v Seči ... Tudi videospot je dostopen vsem na najbolj obiskanih videostranah, kot so YouTube, Mojvideo, Google, Myspace ... Videospot je zelo barvit, popolnoma drugačen od vseh prejšnjih, za drugačnost pa je odgovoren nov pristop in tudi kreativni sodelavec, snemalec spota Luka Umek, nekdanji član skupine, ki še vedno skrbi za grafično in oblikovalsko podobo njenih izdelkov. Novo ploščo Nube obljublja kmalu. Prejšnja Mal narobe je bila prodajno zelo uspešna, zaznamovali pa so jo hiti Tako lepo si zlomila mi srce, s katero so fantje nastopili na Emi 2005, Kere hude bejbe, pesem, ki je zaznamovala poletje 2006 in bila predlagana za pesem poletja na TV Paprika, Mal narobe, hit, ki si ga ljudje še danes požvižgavajo na ulicah, Nočem domov, balada, ki so jo radijske postaje vzele

za svojo, Spomin na maj, odlična balada, ki presega okvire tovrstne zvrsti in balado definira na nov način, udarno revolucionarna Zadnji rok, ki so jo študentje pri demonstracijah proti uvedbi šolnin in odvzemu študentskih pravic uporabili kot neformalno himno dogodka.

Skupina Nube je vse leto koncertirala po Sloveniji, po enomesečnem dopustu pa se je že vrnila na odre, in sicer konec avgusta v Celju.

Robbie je spet zaljubljen

Nestanovitni pevec Robbie Williams je med odvajanjem od odvisnosti obiskal svetovno znanega hipnotizerja Paula McKennea, ki mu je odpravil srčno napako. Pevec se je zaljubil v nekdanje dekle svojega zdravilca Claire Staples. Novopečeni par so paparaci ujeli med sprehodom v narodnem parku v Hollywoodu, očividec pa je pojasnil, da je Robbie v dobri

Srčna napaka je odpravljena.

kondiciji in da očitno Claire dobro vpliva nanj. Claire, ki je bila pet let zaročena s Paulom, je avtorica knjižne uspešnice z naslovom *Vse, kar vem o moških, sem se naučila od svojega psa*. Knjiga govori o tem, da je treba moške držati na kratki vrvi.

Kreslin obvladal Križanke

Legendarni slovenski pevec Vlado Kreslin je na svojem tradicionalnem koncertu v sklopu Festivala Ljubljana spet do zadnjega kotička napolnil ljubljanske Križanke. Ob številnih starih ponarodelih uspešnicah, kot so Namesto koga roža cveti, Nekega jutra, ko se zdani, Tista črna kitara, je skupaj z Malimi bogovi in Beltinško bando predstavil tudi del novega albuma Cesta, ki bo izšel konec avgusta.

Navdušil v Križankah ...

Album je sestavljen iz dveh delov; na prvem sta poleg prve uspešnice tudi baladi z Neisho in Severo Gjurin. Drugi del Križišča pa sestavljajo zanimiva Kreslinova sodelovanja: orkestralna različica tolminske Magdalence, Bella ciao z italijanskim bendom Zuf de Zur, legendarna koroška Rož, Podjuna, Zila z Beliš, Rulet s hrvaško-istrskim Šajeto ... Na odru so se Kreslinu tudi tokrat pridružili in koncert obogatili zanimivi glasbeni gostje: blues orgličar Robi Ivačič, avtor in multiinstrumentalist Gal Gjurin, vodja nekdanje skupine Olivija in delujoče skupine Gal in galeristi, ter dekliska rokovska skupina Loreley (Kaja Miklavčič, bas kitara, glas; Vanja Erjavec, električna kitara, glas; Metka Lavrič, bobni).

Najbolj nora noč v letu

Približuje se sedmi tradicionalni koncert za mlade Nočna izmena, ki je vsako leto v Salonitu Anhovo. V čudovitem okolju ob Soči bodo v petek, 31. avgusta, ob 20. uri v najbolj nora noči v letu nastopili Dan D, Jan Plestenjak, Bohem, Da Phenomena in predskupina Skalp. Dogodek bo povezovala Katarina Čas. Prireditev bo potekala med 20. in 3. uro zjutraj, organizator delniška družba Salonit Anhovo pa obljublja tudi presenečenje večera.

Koncert, na katerega je prost vstop, je postal tradicionalna oblika druženja mladih in vseh ljubiteljev glasbene zabave. V šestih letih so na prizorišču v Anhovem nastopile številne znane glasbene skupine: Siddharta, Elvis Jackson, Big Foot Mama, Slon in Sadež, Omar Naber, Zmelkoow, Magnifico, Šank Rock, Zabljena generacija, Tinkara Kovač, Alya, Ana Papedan, Vlado Kreslin in Mali bogovi, Tabu, Elevators, Murat & Jose, Srečna mladina, Laibach, Zoran Predin, Gušti in Polona, Leloojamaš, Kocka idr. Letos organizatorji pričakujejo več kot 7.000 obiskovalcev.

Salonit Anhovo, d. d., želi vsako leto svojemu okolju ponuditi nova doživetja in dogodke. Leta 2001, ko je družba praznovala 80-letnico, so se odločili, da namesto klasičnih oblik praznovanja ponudijo na lokaciji podjetja različne dogodke za vse starostne skupine. To so likovne delavnice za šolarje, dnevi odprtih vrat, srečanja generacij – zaposlenih in upokojenih sodelavcev, srečanja poslovnih partnerjev in seveda najbolj mno-

V nočni izmeni bo tudi Jan Plestenjak.

žični dogodek – Nočna izmena. Koncert je namenjen mladini, vendar dogajanje ob Soči združuje tako mlade kot starejše glasbene navdušence.

Polepšajte si dan s svežimi testeninami!

GRANDE
LUNETE z gobami

GRANDE
FAGOTINI z dimljenim sirom

GRANDE
KAPELETI z zelenjavo

**NOVI OKUSI!
NOVA PODOBA!**

Grande sveže testenine so prava izbira za zaključek poletnega dne. **Kapeleti z zelenjavo, Fagotini z dimljenim sirom in Lunete z gobami** so odlične testenine iz najboljših sestavin, ki potešijo najbolj zahtevne sladokusce. Tudi vas bodo. Dober tek!

GRANDE

Ko še Italijani obmolknejo.

Zinov prehranska industrija, d.d., Šenarska 154, 1291 Ljubljana. Slike: M. B. / I. S. / J. W. T.

www.zito.si

Ciganska duša

Magični gledalec

Oddaja na nacionalni televiziji o ciganski duši, ki je imela nadvomno propagandni namen, je zaradi šlampastega scenarija krepko udarila mimo.

Skoraj so že minile počitnice in skrajni čas je, da se spet spomnimo menda najbolj žgočega problema, ki naj bi trl našo ljubo domovino. S tem mislimo romsko ali pa cigansko problematiko, kakor koli kdo to poimenuje. Že skoraj leto dni je namreč v ospredju problematika romske družine Strojjan in vprašanje njene prihodnje naselitve. Pred dnevi se je vrnil z zasluženega dopusta pravni zastopnik družine Strojjan in vprašanje bodočega domicila romske družine in vse, kar se spleta okoli tega, bo skoraj zagotovo spet postalo žgoča tema, še posebej v tedih predvolilnih tednih.

V skladu z duhom časa so se pred dnevi tudi na nacionalni televiziji spomnili, da bi razdrli kakšno modro o romskih sodržavljanih. V polnočnem klubu je voditelj Bojan Peček vodil razpravo o tako imenovani ciganski duši.

Vsa oddaja je bila nastavljena malo preveč pocukrano, da bi bila videti objektivno. Namen je bil namreč pokazati, kako so Romi dobri in pridni. Zakaj pa bi bilo treba to dokazovati? Ali morda scenarist oddaje meni, da Romi niso dobri in pridni? Ali je mor-

da mnenja, da so vsi Slovenci, civili, kot jim pravijo Romi, a priori prepričani, da so vsi romski sodržavljanji po naravi slabi in zato osovraženi? Že v temelju je oddaja izgubila svoj očitno propagandni ali poučni, kakor kdo hoče, namen.

Drugi namen pa je bil očitno prikazati, da imajo Romi posebnosti, ki jih drugi ljudje nimamo. Tako imenovano cigansko dušo, ki se najbolje kaže v sposobnosti Romov za glasbeno ustvarjanje. A glej ga, šmenta, spet so scenaristi ali režiserji oddaje udarili mimo. V studio so kot enega od gostov pripeljali gospoda Kristijana Borovšaka, ki je diplomirani profesor glasbe. Po mnenju režiserjev naj bi bil omenjeni gospod, ki je nedvomno velik strokovnjak na svojem področju, dokaz, da se lahko tudi Romi izobrazijo. Takoj nato pa so sodelujoči, med njimi so bili gospod Kontrec, violinist v etnoglasbeni skupini Langa, gospod Lainšček, ki je kot pisatelj napisal scenarij za enega kulturnih slovenskih filmov, ki se ukvarja z romsko problematiko, to je film »Halgato«, in gospod doktor Magdič, ki sam pravi, da ga zaradi tega, ker zdravi Rome v Pušči, imenujejo ciganski doktor, zvtali luknjo v vodo, kajti gospod Borovšak, ki je med drugim profesor glasbe in v glasbeni šoli poučuje romske otroke, dejal, da so v desetih letih na omenjeni šoli šolanje končali vsega trije romski otroci. V podtonu oddaje je bilo torej prikazano, verjetno proti namenom avtorjev oddaje, da Romi na tem svetu nimajo nikakršnega drugega poslanstva kot ustvarjati glasbo, a še ta, ki jo ustvarjajo, je namenjena le zabavi na ljudskih veseljih.

Ljudje, Romi ali neromi, kot je gospod Borovšak, bi si vsekakor zaslužili, da njihovo delo in uspehe predstavijo v televizijski oddaji na manj šlampast način. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Zadeve se zaostrejuje, in če ne boste pustili, se utegnejo za vas slabo končati. Morali boste razumeti, da imajo kdaj prav tudi drugi, ne le vi. Bodite vedri in ne kritizirajte vsevprek. Tako vas bodo imeli veliko rajši.

Bik
21.4.-21.5.

Nekoliko boste utrujeni od nenehne gneče v vašem domu. Pomagali vam bodo vsi, s katerimi se dobro razumete, vendar boste še vedno preobremenjeni. Vzemite si kakšno uro več za spanje in počitek, pa boste prišli spet k sebi.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Znašli se boste v precepu, saj bo več ljudi od vas zahtevalo neodložljive usluge ali pomoč. Zaupajte v svojo intuicijo in se ne zadovoljite z drobtinicami, če čutite, da vam kdo lahko da veliko več. Zelo zadovoljni boste s prijatelji.

Rak
22.6.-21.7.

Končno vas bodo le razumeli in si boste konec tedna lahko odpočili tako, kot si sami želite. Veliko dela boste imeli z določenimi govoricami, ki vas bodo tako razburile, da se ne boste mogli več obvladati. Bodite čim bolj diplomatski.

Lev
22.7.-21.8.

Slaba volja vas bo minila, kot bi mignil, ko boste videli, kako lepe stvari se vam obetajo. Ne pustite se oblegati in delajte naprej to, kar ste si zamislili. Finančno vam bo šlo tako dobro kakor že dolgo ne in boste na vso moč zadovoljni.

Devica
22.8.-21.9.

Naložili si boste nekaj več odgovornosti, kot ste sprva mislili, zato bo to za vas nekoliko naporno. Ne delajte panike, vse se bo uredilo. Bodite veseli, pa bo za tri stopnje bolje. Dodatno vas bo razveselil zdrav vaših prijateljev.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Ne prepuščajte se slabi volji, raje naredite kaj, da se izboljša! Ne bo vam žal, če se boste odločili, da z nakupom počakate še nekaj dni, saj boste potem v izložbi zagledali še lepši izdelek. Tehtnice, ki imate otroke, pazite nanje.

Škorpion
23.10.-21.11.

Oglasila se vam bo stara ljubezen, vendar ne boste imeli več nobenega odnosa do nje. Ni bilo preveč dobro, da ste se v tistem času zapletli z njo – pa vendar, znanstvo in spomini so ostali. Sprejmite svojo preteklost in se ne obremenjujte.

Strelec
22.11.-20.12.

Bodite vedri, saj čaka tudi vas kaj lepega in dobrega. Določeno neprijetno osebo boste nekam poslali in potem vam bo dobro in še bolje. Bodite veseli, da ste takšni, kot ste, in imeli boste še veliko srečo.

Kozorog
21.12.-19.1.

Vznemirilo vas bo srečanje z določeno osebo, ki vas bo spomnila na vse, kar se je nekoč dogajalo z nekom iz vaše družine. Veliko dela vas bo čakalo, če imate otroke, pa še več. Kozoroginje boste še posebej obremenjene s skrbmi.

Vodnar
20.1.-18.2.

Dopust se je končal in spet vas bodo na polno porabili v službi. Doma se bodo začela obnavljena dela, ki ste jih že dlje časa načrtovali. Konec tedna bo minil v znamenju obiskov, ponedeljek in torek pa bosta spet zelo delovna.

Ribi
19.2.-20.3.

Spet se vam bodo v glavi odvijali stari filmi. Ne boste pa dovolili, da bi preveč vplivali na vaše razpoloženje in delo. Veliko se boste pogovarjali in se posvetovali z ljudmi, preden boste sprejeli dokončne odločitve.

trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državitvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)
Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)
Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

DEMOKRACIJA	PRITOK ILMENSKEGA JEZERA	NAPADALEC NA ZNANO OSEBO	LASTOVKA (KNJIŽNO)	STALNI TROPSKI VETER	JOSIP IPAVEC	OTROŠKA CREVESNA GLISTA	18. ČRKA ARABSKE ABECED	DEMOKRACIJA	TONI KUNTNER	GRŠKI MATEMATIK IN FIZIK	TISKAN IZDELEK
MALAJSKI POLOTOK							ZNAK ZA NIKELJ	MESTO JZ. OD BRUSLIJA	KRADLJIVEC, ZIKAVT		
SLOVENSKA IGRALKA BONISEGNA							ZNAK ZA LANTAN		TEKOČINA V ZILAH		
PREIZKUS				TER	OŠILJENA DEBELEJŠA PALICA				HIŠNI SVET		
ČAS GRKOV IN RIMLIJANOV						MOŠKI SLABOTNE POSTAVE			HRV. ZGOD. (NATKO)		
DEMOKRACIJA	TOPORIŠČE					KOSITER		AM. PEVEC (PERRY)			
	KONČNI DEL SKLADBE					PESNIŠKI POLNI STIK		BREZPRAVNA MNOŽICA			
USTREŽLJIV ČLOVEK						IRIDIJ			SLOVENSKI SKLADATELJ (OSKAR)		
AMERIŠKI PEVEC REDDING					HITROŠTNA PREIZKUŠNJA		ŽITO TOPLIH KRAJEV		POLITIK AMIN		
PEVKA MAROLTOVA					NEKDANJE CITROENOV VOZILO			SODOPRSTI KOPITAR	ERBIJ		
GRŠKI DIDAKTIČNI PESNIK					TEŽA OVOJNINE	ALJOŠA ŽORGA		ZIMSKO- SPORTNO SREDIŠČE V SVIČI			

Rešitev prejšnje križanke

ZELENA, AKADEM,
DRONTA, RANAR, IN, EI, ZO,
LESK, SPAČEK, OVSENKA,
ROMANA, BRANA, SLEPILO,
IRAK, TINE, ASAMA, OTS,
TOK, MARIJ, NAT, TOR, KA,
ANEMONA, ALE, URAR,
VIČAN, ROJENICA, OLJKA,
AGAVA, IT, LEAR

Nagrajenci 33. številke

- 1. nagrada:** **MATJAŽ KLEMENČIČ**
Slovenska 55/c, 1000 Ljubljana
- 2. nagrada:** **IVICA PREMROV**
Zgornje Bitnje 274, 4209 Žabnica
- 3. nagrada:** **STAŠA LETTIG**
Cankarjeva 1, 3310 Zalec

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,
da nam pošljejo svojo davčno številko.

Nagrade

- 1. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **6. 9. 2007**
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

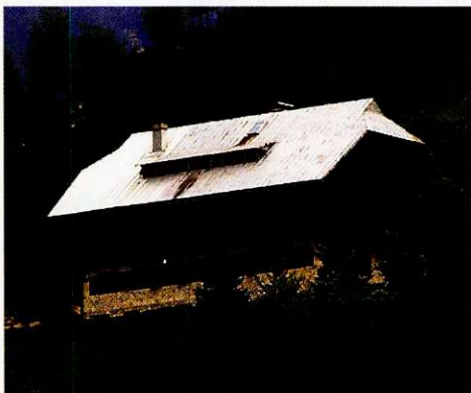
- **27.8.1919** so na mirovni konferenci velikih sil po prvi svetovni vojni odločili, naj o usodi Celovške kotline odloči plebiscit.
- **27.8.1991** je Evropska skupnost sprejela Deklaracijo o Jugoslaviji.
- **28.8.1749** se je rodil nemški pesnik, pisatelj, dramatik, kritik in teoretik Johann Wolfgang Goethe, s katerim je nemška književnost dosegla svoj vrhunec.
- **28.8.1991** je slovenska skupščina sprejela zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Praktično je to pomenilo, da je odpravila usmerjeno izobraževanje.
- **29.8.1521** so Turki zavzeli Beograd.
- **29.8.1862** se je rodil francosko-belgijski pesnik in dramatik Maurice Maeterlick. Rekel je: »Inteligenca je sposobnost, ki nam pomaga razumeti, da je vse nerazumljivo.«
- **29.8.1931** so posneli prvi slovenski celovečerni nemi film v črno-beli tehniki V kraljestvu Zlatoroga. Po scenariju Juša Kozaka ga je režiral in posnel Janko Ravnik.
- **30.8.1914** je bil slovenski pravnik Ivan Žolger v vladi Ernsta Seidlerja imenovan za ministra brez listnice. Bil je prvi in edini minister slovenskega rodu v kakšni avstrijski vladi.
- **30.8.1945** je bil v Berlinu ustanovljen nadzorni svet, ki je prevzel upravo in poveljstvo nad zasedeno deželo. Sestavljali so ga predstavniki zavezniških držav.
- **31.8.1960** je DR Nemčija (Vzhodna Nemčija) zaprla mejo z Zahodnim Berlinom.
- **31.8.1994** so iz Berlina odšli zadnji ruski vojaki.
- **1.9.1782** je avstrijski cesar Jožef II. ukazal izvesti popis prebivalstva. S tem popisom so postali na Slovenskem obvezni priimki.
- **1.9.1923** je potres zravnal z zemljo japonsko prestolnico Tokio. Več kot 100.000 ljudi je izgubilo življenje, več kot dva milijona jih je ostalo brez doma.
- **1.9.1939** se je začela druga svetovna vojna. Nemci so napadli Poljsko.
- **1.9.1969** so ustanovili Arabsko republiko Libijo. Oblast je prevzel revolucionarni svet pod vodstvom 27-letnega Moameja el Gadafija.
- **2.9.1991** so predsedniki jugoslovanskih republik ter predsednika Predsedstva SFRJ Jugoslavije in zveznega izvršnega sveta v Beogradu podpisali sporazum o premirju in o začetku mirovne konference o Jugoslaviji v Haagu.
- **2.9.1994** je Sveti sedež izdal odlok, s katerim je v upravnem pogledu izenačil slovenske državne in cerkvene meje. Na ta način je Vatikan župnijo Razkrižje in tri vasi v župniji Štrigova izročil mariborskemu škofu.

POGLED NAZAJ (OD 27. 8. DO 3. 9.)

Josip Tičar

V Trbojah pri Kranju se je **28. avgusta 1875** rodil organizator slovenskega planinstva Josip Tičar. Umril v Ljubljani, 8. septembra 1946.

Leta 1901 je diplomiral na Medicinski fakulteti na Dunaju. V letih 1903–1918 je bil okrajni zdravnik v Kranjski Gori, od 1919 vodja železniškega bolniškega sklada v Ljubljani.

Napisal je poljudni knjižici Boj nalezljivim boleznim (1922), O nevarnosti in obrambi jetike (1928) in številne strokovne članke.

V Kranjski Gori, kjer je bil med letoma 1907 in 1910 župan, je ustanovil Tujsko prometno društvo in podružnico Slovenskega planinskega društva. V njej sta z Jernejem Demšarjem 16. junija 1912 ustanovila prvo gorsko reševalno postajo na Slovenskem. Bil je pobudnik graditve planinskega doma na Vrščiču, ki se sedaj imenuje Tičarjev dom.

Primorski Slovenec

V Trstu je začel **29. avgusta 1945** izhajati Slovenski Primorec, prvi slovenski katoliški časopis po vojni. To naj bi bil svoboden glas proti slovenskemu komunističnemu časopisju. Bili so za Jugoslavijo, vendar brez grobe komunistične diktature.

Eno izmed največjih razhajanj med duhovniki je bilo vprašanje odnosa do goriškega nadškofa Carla Margottija in tržaško-koprškega škofa Antonia Santina. Zanje je bil škof duhovni nadpastir in oče, ki so mu dolžni posebno spoštovanje, pokorščino in ljubezen. Ljudska oblast pa je zahtevala njuno zamenjavo, saj sta bila imenovana s soglasjem fašističnega režima in sta nastopala proti interesom slovenske in hrvaške duhovščine. Drugo razhajanje je bilo vprašanje sodelovanja z zavezniško anglo-ameriško upravo. Krog duhovnikov okrog lista Slovenski Primorec je zagovarjal stališče, da je treba z zavezniki sodelovati in sprejeti njihove ponudbe.

Deklaracija o Jugoslaviji

Evropska skupnost je na izrednem sestanku zunanjih ministrov **27. avgusta 1991** sprejela Deklaracijo o Jugoslaviji. Ta dokument je pozival k premirju, zahteval razorožitev vseh paravojaških enot, obtoževal JLA zaradi aktivnega podpiranja srbske strani v spopadih in pozival Srbijo, naj ne ovira razširitve pristojnosti opazovalne misije Evropske skupnosti na Hrvaško. Te pogoje bi morali predstavniki zveznih oblasti in republik sprejeti do 1. septembra in omogočiti sklic konference o Jugoslaviji, v nasprotnem je

Evropska skupnost zagrozila, da bo sprožila mednarodno akcijo. S tem stališčem naj bi varnostni svet OZN seznanila predstavnika Francije in Velike Britanije, stalnih članic tega organa iz Evropske skupnosti.

Sklepi srečanja ministrov Evropske skupnosti so ugodno odmevali v Sloveniji in na Hrvaškem, nasprotovali pa so jim v Srbiji. Po mnenju srbskega člana predsedstva SFRJ Borisava Jovića je bila deklaracija ultimat tistih, ki želijo razbiti Jugoslavijo. Primerjal jo je z avstro-ogrskim ultimatom Srbiji leta 1914 in z resolucijo informbiroja leta 1948. Pod pritiskom, da o usodi Jugoslavije ne bi odločali brez njih, je nato ob izteku roka, 1. septembra 1991, kot zadnji od zainteresiranih strani podpisal deklaracijo tudi srbski predsednik Slobodan Milošević.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajsanja pisem, ki presega dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kršno koli drugo prepričanje.

jih izkopali septembra lani v breznu nad Konfinom 1. Pravosodni minister dr. Šturm je za ta izkop prispeval tudi znaten del sredstev. Prosil bi vas, da moje pojasnilo oziroma popravek objavite, saj bi v nasprotnem primeru škodoval ministru, ki mu je mar za to problematiko, hkrati pa bi s tem nepopravljenim zapisom obveljala beseda **pravosodni** minister namesto **resorni**.

Dr. Mitja Ferenc, Ljubljana

št. 33/15

Med barbarstvom in civilizacijo (1)

V predzadnji številki Demokracije, dne 16. avgusta 2007, ste na strani 15 v članku z naslovom Med barbarstvom in civilizacijo med drugim pod podnaslovom Za vrednote civilizacije navajali moj pogovor za STA. Zapisali ste: »...dr. Ferenc dodaja, da bi vsak dosedanji pravosodni minister za ureditev grobišč naredil nekajkrat več, kot je bilo dejansko storjenega.« V resnici sem dejal, da bi vsak dosedanji **resorni** minister za ureditev grobišč lahko naredil nekajkrat več, kot je bilo dejansko storjenega. Dejstvo namreč je, da je resorno ministrstvo za problematiko, o kateri sem govoril, ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in da je pravosodni minister (čeprav to področje ne sodi v okvir njegovih del in nalog) za prikrita grobišča opravil veliko, med drugim je izdal knjigo *Brez milosti*, v kateri je opisal poboje ranjencev, ki smo

št. 33/46

Predsednik Ljubljanske pokrajine (1)

V *Demokraciji* št. 33 (16. avgusta) je bil v rubriki *Osebnosti* objavljen članek o generalu Leonu Rupniku. Članek lahko pohvalim, saj naj bi se Rupnik danes štel, kot je zapisal avtor, za eno »najbolj spornih osebnosti« v naši zgodovini. K tej »spornosti« bi dodal: kakor za koga. Ali: povej, kaj si misliš o Leonu Rupniku, in povem ti, kaj si. Sporen je lahko namreč le za tiste, ki ponavljajo naučeno (priučeno, indoktrinirano). Za tistega, ki pa dobro pozna našo polpreteklo zgodovino, še posebej dogajanje med drugo svetovno vojno na Slovenskem in tudi po njej, ta »spornost« sploh ni nekaj samoumevnega. Kako šele je potem sporna cela armada znanih oseb iz tega obdobja, ki na isti način danes sploh (še) ne veljajo za sporne. Samo en primer, pa bi jih lahko navedel na stotine. Kaj vemo danes o »narodnem heroju« Francu

Rozmanu-Stanetu, po katerem se še danes imenuje cela vrsta ulic po naših krajih, osnovne šole (v Šentvidu pri Ljubljani) in celo naša najpomembnejša vojašnica (v Ljubljani), poleg tega pa sredi Ljubljane še vedno stoji velikanški spomenik, na katerem se svetijo pozlačene črke o »narodnem heroju«? Pred leti sem v dolgem podlistku natančno prikazal, da je bil Franc Rozman-Stane izrazito negativna oseba, tako rekoč patentirani zločinec. »I nikome ništa!« Ulice, spomeniki, šole in vojašnice ga še naprej slavijo.

Deloma se iz članka lahko vidi, kdo je bil Leon Rupnik, ob katerega si še danes nekateri – za nekatere si tega ne bi mislil – brišejo noge, vendar manjka nekaj pomembnih poudarkov. Najprej, Rupnik ni bil ne intelektualec ne politik. Bil je izrazit vojak. Od mladih let, od petnajstega leta, ko se je začel šolati v pehotni kadetnici v Trstu, je šel skozi najrazličnejše vojaške strukture.

V začetku članka avtor omenja Quislinga na Norveškem, Petaina v Franciji in Nedića v Srbiji, ki veljajo za kolaboracioniste z okupatorjem. Pisec je sicer opozoril na pomembne razlike med temi tremi in Rupnikom, vendar je treba poudariti, da so bile razmere v obdobju 1941–1945 npr. na Norveškem in v Franciji bistveno drugačne kot v Sloveniji. Tam je šlo za čisto kolaboracijo in tam ni bilo komunistične revolucije v času okupatorjeve zasedbe dežele. V Sloveniji se je hitro po okupaciji začela komunistična revolucija, ki bo v prihodnosti zagotovo po vsem svetu obravnavana in prikazovana kot šolski primer izvajanja komunistične revolucije v času, ko je bilo to za narod najbolj pogubno, v času okupatorjeve zasedbe in navzočnosti.

Če bi bila Slovenija normalna država, če bi naša družboslov-

na znanost danes nekaj veljala, potem bi imeli o obdobju 1941 vrsto doktorskih disertacij in različnih knjig, ki bi obravnavale organiziranje, politiko in dejavnost Komunistične partije Slovenije v prvih mesecih okupacije dežele, potem ko je okupator odpravil ali si povsem podredil vse javne službe, od policije, sodstva, industrije, trgovine do šolstva. Pa sedemnajst let po demokratizaciji nimamo nič od tega. Tema, ki se imenuje Edvard Kardelj, je nedotaknjena, čeprav je izjemno pomembna. Še huje je z letom 1942. Za to leto bi morali imeti več desetih doktorskih disertacij in celo vrsto knjižnih del, ki bi iz različnih zornih kotov obravnavale dogajanje v Sloveniji v tem letu (o dejavnosti in politiki KPS, o dejavnosti VOS, o OF, kot transmisiji KPS, o komunističnem organiziranju in vodenju partizanstva, o vprašanju ideologije pri partizanih, o dejavnosti partizanov leta 1942, ki je bila izrazito v funkciji komunistične revolucije, o vlogi politikomisarjev, o umorih oziroma o žrtvah partizanov in komunistov, o komunistični propagandi proti notranjim političnim nasprotnikom, ki je bila izjemno obsežna, temeljita in strupena, o organiziranju (samo)obrambe pred revolucionarnim nasiljem, odnosu okupatorja do protirevolucije itd.). Pa nimamo nič!

Če bi vse to imeli raziskano in napisano, potem bi tudi Rupnikov položaj in vlogo laže razumeli. »Desna« politika se je Rupniku, ki se je s svojimi skrajno nevhvaležnimi položaji izpostavljala, ves čas vojne izogibala. Na eni strani je imela posredno korist od njega, po drugi se ga je izogibala. Bil je pač omadeževan, oni pa so hoteli biti čim bolj čisti. Še danes v politiki lahko opazujemo takšno obnašanje. Na primer pri vprašanju grobišč ali zakona ▶

▶ žrtvah vojnega nasilja. Vsi bi radi bili »angelčki«, vsi bi radi lagodno živeli, z neprijetnimi temami pa se ne bi radi ukvarjali. Način »reševanja« t. i. vojnih zakonov je nevzdržen in sramoten.

Leon Rupnik je med vojno vzel na svoja pleča izjemno nevhvalno in težko breme povezave z okupatorjem, s čimer je reševal na tisoče Slovencev pred partizansko-komunističnim nasiljem, pred mobilizacijo v okupatorske vojske in pred krvavimi svetovnimi frontami. Zato se mi zdi odnos do tega človeka pri nekaterih, ki vidijo v njem le kolaboracionista in s tem negativno osebnost, krivičen in primitiven. Koliko ljudi pa poskuša razmišljati in razumeti vso zapletenost in kompleksnost nekega dogajanja? Ponavadi se osredinjajo na kakšen element in že si mislijo, da o neki stvari vedo vse.

V članku ni nikjer omenjen zelo pomemben podatek, da je komunistična (uradno OF) Varnostno-obveščevalna služba že 1. oktobra 1941 naredila na Leona Rupnika atentat, 13. 10. pa še na dr. Lovra Hacina, po vojni Rupnikovega soobsojenca. Ali si predstavljamo, kako bi se vsak od nas obnašal do tistih, ki bi nas (oz. »so nas« v Rupnikovem primeru) hoteli ubiti? Rupnik in Hacin sta sicer komunistični atentat preživela, na desetine in stotine drugih v prvem letu okupacije pa ga ni. Pričakovati kasneje od Rupnika (in Hacina) usmiljenje do komunistov in njihovih vojakov, ki so svojo morilsko (zločinsko) dejavnost samo še stopnjevali, bi bilo čudno.

Članek o Rupniku se konča s podatki o povojnem procesu proti

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

njemu, ko so mu sodili in ga usmrtili. Kdo mu je sodil?! Sodili so mu ljudje in režim, ki je pred tem umoril več deset tisoč Slovencev (vsaj za smrt 60.000 Slovencev nosijo ti ljudje neposredno odgovornost), ki je po vojni izvedel enega od najbolj množičnih pomorov v svetovnem merilu, ki je v desetletju po vojni zaprl in zaslužnil več deset tisoč Slovencev, ki je 45 let po vojni vladal s strupenim oziroma najbolj nečloveškim udbovskim režimom v svetovnem merilu itd. Posledice vsega tega še danes čutimo. Leonu Rupniku so torej »sodili« in ga umorili zločinci, ne pa, kar tako, neki sodni sistem ali neka oblast. Italijanska in druge mafije sveta bodo morale še dolgo delovati, da bodo umorile toliko ljudi, kot so jih umorili slovenski komunisti.

Če teh stvari ne poimenujemo s pravimi besedami, natančno, potem o Rupniku skoraj ne moremo govoriti.

To seveda ni slavospev Rupniku. Je le opozorilo na našo površčnost in krivičnost.

Ivo Žajdela, Ljubljana

hrvaškemu predsedniku vlade g. Sanaderju višek vsega in za tako dejanje bi moral tisti, ki je vedel, in tisti, ki je dajal nalogo prisluškovati, predvsem tisti, ki je javno priznal, da so prisluškovali, sedaj odgovarjati. Odgovarjati, pa ne na način, ko bi naše sodstvo hitro nasledlo kakšnim čeferinom in oprostilo krivde tiste, ki so zakrivali taka dejanja. Seveda pa nikakor ne sme biti nedolžen tisti, ki je lagal, saj verjamem, da so prisluškovali obema predsednikoma. Pravi tepec bi bil vsak, ki bi verjel Ropovim lažem, da sta se pogovarjala, kako naj bi delali incidente v Piranskem zalivu. Prav neverjetno in za moje pojme kriminalno dejanje je, da je vodja preiskovalne komisije Pavel Gantar napovedal, da gre nekdanji vodja Sove za 40 dni na dopust in ne more biti zaslišan pred iztekom dopusta, pozneje se je izkazalo, da bi tako zaslišanje bilo mogoče šele jeseni! Smo Slovenci res tako neumni, da se pustimo voditi žejne čez vodo? Kje je tu pravica enakopravnosti, ki jo tako drzno zagovarjajo sarkastični poslanci v opoziciji ne glede na to, kateri opozicijski stranki pripadajo. Da bi verjel v pravno državo, bi naše sodišče moralo takoj ukrepati, saj je bilo prisluškovanje proti vsem zakonom, za kar bi morali biti odgovorni kaznovani, zaradi laži pa še dodatno kaznovani. Tudi hrvaška vlada bi morala od tistih, ki so sramotili hrvaškega predsednika vlade g. Sanaderja, zahtevati odškodnino in javno mednarodno opravičilo. Upam, da bo hrvaška vlada to storila!

Opozicija očitno dela, kar se ji zahoče, saj celo nekdanje profesorice, sedaj poslanke, ne dovolijo sklica komisije za peticije, kjer naj

bi razpravljali o kratenju človekovih pravic. Tega ga. Potrata noče. To je višek sprenevedanja, pa ne le sprenevedanja, ampak nesramnosti! Na žalost imamo v Sloveniji nekaj čeferinov, ki zmorejo skoraj vse, tudi s podporo tretje veje oblasti, sodstva torej, ki deluje v večini še po sistemu kontinuitete in mu Slovenci več ne verjamemo. Predsednik republike, ki bi moral varovati vrednote Slovenije, javno kritizira vlado in ustvarja med Slovenci razdor in napetost. Sedanj in prejšnji predsednik delata propagando le za svoje kandidate, za tiste, ki so iz njunih strank, saj npr. Drnovšek nikoli ni izstopil iz stranke. Rušenje vlade za vsako ceno. Njegovi strankarski kolegi si ne bodo več pridobili ugleda ne glede to, da so prestopili v druge stranke. Stranka je razpadla prav zaradi sarkastičnih, ciničnih, hudobnih, nevoščljivih, nekulturnih poslancev večine opozicije. Prav zaradi tega so razpadli, vendar sedaj delajo enako kot prej, četudi so v drugih strankah. Seveda je bilo in še bo o Sovi veliko napisanega. Sam sem to napisal, ker menim, da imamo pravico tudi navadni ljudje kaj povedati. Mene zelo moti pobalinsko ravnanje raznih opozicijskih poslancev, v tem primeru Ropove laži in ne nazadnje ravnanje sedanjega in prejšnjega predsednika republike, ki ustvarjata med Slovenci razdor. Od tega mnenja ne odstopam, ker je to žalostna resnica. Seveda so še dežurni novinarji, ki imajo nalogo stalno kritizirati vlado, pri čemer pišejo in govorijo tudi laži. Ena takih je Maja Vovk, ki v tedniku Dobro jutro (z naklado kar 350.000 izvodov) zavaja veliko nevednih Slovencev in kar naprej piše same laži.

Sova in čuki

O Sovi je bilo povedanega neverjetno veliko, največ tendencioznega pisanja opozicije in seveda nekaterih pokvarjenih novinarjev, ki ne znajo pisati resnice, ker se bojijo, da bi v Sovi odkrili resnico. O čukih je torej napisanega manj, ti čuki so pa sedaj večinoma na dopustu ali pa ščitijo te iz ozadja. O Sovi je torej že dovolj znanega, da so delali po domače in proti zakonom, bi rekel po udbovsko. Seveda pa je prisluškovanje Janezu Janši in

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

Ko že govorimo o Sovi, o kateri pravzaprav malo vemo, bi kljub temu predlagal, da se zaradi tolikšne navlake kontinuitete (seveda ne smem govoriti o vseh tam zaposlenih) začasno razpusti in organizira na novo, le tako bi se lahko znebili stare Udbe. Predsednik republike je komisijo, ki je raziskovala Sovo, imenoval komisija za obrekovanje, verjetno zato, ker se je bal, da bodo kaj odkrili, kar mu ne ustreza; če pa zares ni vedel, da se je dogajalo tisto, kar je rekel Rop, potem je bil zaveden prav od svoje stranke. Žalostno. Kar se tiče predsednika republike, tudi menim, da bi moral sam odstopiti, saj se noče več pojavljati na proslavah. Sabotiral je tudi 16-letnico samostojne države in tega mu ne moremo oprostiti. Nikoli več ga ne želimo videti na podobnem prestolu. Prav tako nikoli več ne bi smeli volivci izvoliti takih poslancev, ki delajo proti slovenskemu narodu. Kar se tiče nekaterih rekov, misli in dobrih želja g. Drnovška, ki sem jih prebral na njegovi spletni strani, so zares odlični, vendar sem se prav te modrosti učil pri verouku v času fašizma, kjer so nas duhovniki učili v slovenskem jeziku, največkrat kar v cerkvi, ker je bila slovenščina v javnosti prepovedana. Vse tiste modrosti, ki so nujno potrebne za normalno življenje sodobnega človeka, so nam, starejšim, dobro znane; vse to zelo spoštujem, čeprav ni nič novega, kar je zapisano na spletnih straneh in v Drnovškovih knjigah.

Silvan Štokelj, Ljubljana

Nasprotniki zakona o žrtvah vojnega nasilja

Šesti člen zakona o žrtvah vojnega nasilja naj bi bil za levico nesporen in o njem ne dopuščajo razprave, češ, »sodelavci okupatorja ne morejo biti žrtve vojnega nasilja«. Najprej je sporna definicija »okupatorja« v slovenskem primeru, saj Slovenija do leta 1991 nikdar ni imela svoje lastne države in je bila vedno »okupirana« po nekom drugem. Najprej s strani Avstrije, nato dvakrat Jugoslavije, vmes pa s strani Nemčije in Italije. Načini okupacij so si bili na las podobni, okupirali so nas s

premočjo orožja. Leta 1918 smo bili Slovenci z diktatom velesil kot poražena stran dodeljeni kot »vojni plen« Srbom, 1943 je bila potrjena tako imenovana avnojska Jugoslavija s kompromisom na Jalti med kasnejšimi vzhodnimi in zahodnimi zmagovalci.

Pri preminulih v vojnem času je v prvi vrsti treba pogledati, na kakšen »nasilni« način so bili pomorjeni. So bili prisilno mobilizirani v nemško vojsko med WW 2 v Sloveniji, tako imenovani »wehrmachtovci«, sodelavci okupatorja? Prostovoljci verjetno niso bili. Vsaka mobilizacija je prisilna. Gledano danes je bila jugoslovanska vojska v osamosvojitveni slovenski vojni AGRESOR. Agresor je bila že vseh enainštirideset let prej, saj nas je potisnila v položaj, da smo se morali z orožjem v rokah OSVOBODITI. Ali so bili torej aktivni poklicni vojaki jugoslovanske vojske »sodelavci okupatorja«? Gotovo so bili, pa še danes do zadnjega žive v Sloveniji in uživajo slovenske pokojnine. Treba bi bilo torej vse »sodelavce« postaviti v isto kategorijo. V drugi, tako imenovani vzhodni tranzicijski Evropi so izvedli lustracijo. Nacizem je v Nemčiji prepovedan že od leta 1945, enako velja za vse politične stranke z nacističnim programom. Nemčija je v petdesetih letih dvojne vzhodne in zahodne zavezniške zmagovalne okupacije šla skozi popolno denacifikacijo. Dekomunizacija v Sloveniji se niti približno še ni začela. Vse simbolične ikone totalitarnega sistema še stojijo na svojih mestih, da o živih likih niti ne govorimo. Ali so bili iz angleškega zajetja v Slovenijo vrnjeni tako imenovani domobranci sodelavci okupatorja in zato ne zaslužijo obravnave kot »žrtve vojnega nasilja«? Ne, bili so VOJNI UJETNIKI, pobiti s strani dobro znanih morilcev in verjetno je sprenevedanje levice samo način, kako čim dalje v prihodnost ali v NIKDAR oddaljiti genocid nad vojnimi ujetniki. Mladič in Karadić se že desetletje skrivata pred roko pravice. Za enak ali še težji zločin to počno slovenski krvniki že sedmo desetletje.

Janez Prijatelj, Kranj

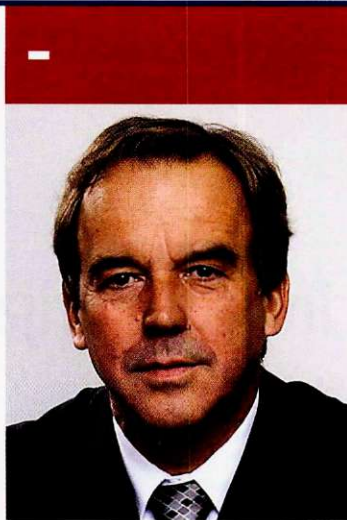
Inflacija prijaznosti

Marija Vodišek

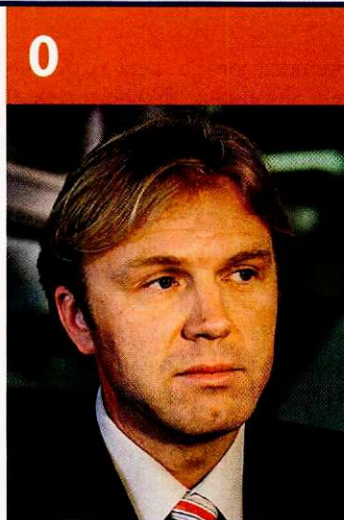
Vsi vemo, kdo so tisti, ki so v tem času najbolj prijazni in nasmejani. Kandidati za predsednika Slovenije. Glavni so trije, morda štirje. Alojz Peterle, Danilo Türk, Mitja Gaspari in Zmago Jelinčič. Prvi trije se v svojih predvolilnih obljubah ne bodo kaj dosti razlikovali. Ostali bodo na tisti govorni točki, ki naj bi bila najbolj všečna, vsaj tako mislijo sami, večini volivcev. Toda volivcem ni vsaka predvolilna tema enako všeča. Smo različni, razlikujemo se po svojem svetovnem nazoru. Previdno in zato pogosto vsebinsko prazno besedičenje oz. verbalizem ne more zadovoljiti odgovornega državljana. Vsi »glavni« kandidati se bodo izogibali razpravljati o sedaj najbolj žgočih zadevah. Razpravljali bodo in reševali vprašanje slovenskih meja s sosednjo, po Sanaderju »prijateljsko« Hrvaško. Izogibali pa se bodo kaj več govoriti o najnovejših odkopavanjih in odkrivanjih množičnih grobišč oz. morišč ter raznih, za mnoge neprijetnih starih arhivih. Verjetno bo o tem najbolj direktno razpravljal četrti predsedniški kandidat Zmago Jelinčič, ki se ob pravem času zase loti vseh tem, ki bi mu lahko prinesle volilne glasove, pa čeprav bodo njegovi strankarski poslanci hkrati govorili prav nasprotno. Domnevam, da tisti, ki jih je Plemeniti pred časom imenoval golazen, ne bodo glasovali zanj. V Delu, 20. avgusta, se predsedniški kandidat Danilo Türk ne predstavlja le kot kandidat, temveč v spremnem besedilu že kar kot predsednik. Da ne govorim o njegovi drži, ki je res prav »pozerska«. Podpisniki se brez dvoma prištevajo med elitiste oz. tiste, kar je »najboljšega« v tem narodu, pa čeprav so v preteklem enopartijskem režimu, katerega vzdrževalci so bili, vedno glasovali za »prave fante«. Kakšen bo predvolilni boj za predsednika države, bomo videli. Gotovo ne bo ves čas samo vljuden in uglajen. Da bo tudi aboten, so pokazale prve izjave nekaterih podpornikov določenih kandidatov. Zastavo poleg Mance Košir nosi »duhovita«, vzhičena izjava Bernarde Jeklin, ki predsedniškega kandidata Danila Türka označi za »z neba padlo angelsko ritko«. Bo predsedniški kandidat »elitistov« Danilo Türk zadovoljen, če ga bodo odslej imenovali »zlata angelska ritka«? Zakaj pa ne, za zmago je vse dobrodošlo. Še dobro, da taka oznaka ni bila izrečena za Peterleta. Nedvomno bi se jadrno odzval izbravec Boruta Pahorja, poslanec SD Miran Potrč s svojo skojevsko mentaliteto in protestiral, ker se v predvolilno kampanjo ne vmešava le Cerkev, temveč kar nebesa s svojimi angeli! Njegovo večno komunistično miselnost tudi neznanško skrbi prevelika duhovna oskrba policistov in vdor duhovnikov v javno upravo. Abotnost, če jo izrečejo »pravi«, se menda spremeni v duhovitost. Pisma bralcev, verjetno skrbno izbrana po mišljenjski pripadnosti urednikov, bodo podpirala svojega kandidata in napadala nasprotnega. Kakšno stališče pa bodo po najnovejših odkritjih afere Sova zavzeli »vsevedni« novinarji? So »dobronamerni« informatorji alias vohuni umolknili? No, ne verjamem, saj za to so zdresirani in plačani.

Politični semafor

Branilec NOB Poslanec LDS Milan Petek se je nedavno odzval na pridigo mariborskega nadškofa Franca Krambergerja na praznik Marijinega vnebovzjetja. Zmotila ga je nadškofova omemba povojnih pobojev, češ da je nadškof pri tem za krivce obtožil tiste, ki s poboji nimajo nič. Petek je s tem predvsem vzel v bran borce NOB, ki po njegovem prepričanju niso sodelovali pri pobojih. Ob tem Milan Petek ni prizanesel niti vladni komisiji za prikrita grobišča.

Strankarski vodja? Nekdanji generalni sekretar LDS in siva eminenca društva Zares Gregor Golobič naj bi jeseni postal predsednik stranke, ki naj bi nastala iz društva. Seveda pa se še vedno vrstijo ugibanja, ali si bo Golobič upal prevzeti odgovornost in se izpostaviti kot strankarski voditelj. Vprašanje je tudi, ali bo tokrat pokazal tolikšno mero agresivnosti kot leta 2004, ko je verbalno obdeloval Janeza Janšo.

Za popravo krivic Da se je vlada resno lotila projekta poprave krivic, gre zahvala predvsem ministru za pravosodje Lovru Šturmu, ki se je, čeprav se mora v zadnjem času ukvarjati z neprijetnostmi v Sovi, zavzeto lotil poprave krivic, ki jih je povzročil totalitarni režim. Na ministrstvu je ustanovil Sektor za popravo krivic in narodno spravo, hkrati pa pomaga pri urejanju prikritih povojnih grobišč, ki žal prekrivajo celotno našo državo.

Samozavestni metabiolog

Da je v Sloveniji za mesto predsednika države veliko zanimanja, kaže tudi čedaje večje število kandidatov, med katerimi je velika večina avtsajderjev, ki se sicer zavedajo dejstva, da nimajo velike možnosti za zmago, vendar so vseeno vstopili v predsedniško tekmo, da si s pomočjo predvolilne kampanje naredijo vsaj nekaj reklame. Težko je reči, s kakšnimi motivi je v predsedniško tekmo vstopil dr. Artur Štern, ki velja za eno najbolj nenavadnih osebnosti v predsedniški tekmi. Rodil se je leta 1965 v Ljubljani, po končani gimnaziji je študiral veterino, po diplomu pa je opravil magisterij na medicini in nato še doktorat iz biologije na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. V javnosti se predstavlja kot metabiolog. Tu in tam se je znašel tudi v rumenem tisku kot gost družabnih prireditev. Kot sam pravi, se je za kandidaturo odločil, ker so ga k temu nagovorili ljudje – bolje

rečeno dve osebnosti, ki jih sedaj še noče razkriti. Na trenutke deluje celo preveč samozavestno, menda naj bi mu tek in 222 trebušnjakov na dan pomagalo, da je »lep in postaven«. Kot pravi na portalu MojPredsednik.si, bo, ko bo izvoljen za predsednika, »cel svet vedel za Slovenijo, ker jo po mojem prepričanju ljudje sedaj premalo poznajo«. Menda naj bi mu tudi oče govoril, da je rojen za politiko. Vsekakor pa je vprašanje, ali je to, kar pravi dr. Štern o sebi, dovolj, da se lahko prebije v drugi krog predsedniških volitev. O sebi namreč trdi, da ima znanje, modrost in da se zna zabavati. Verjetno bo slednje kar držalo, saj brez dlake na jeziku pravi, da je njegov hobi pijančevanje. Morda je tudi zaradi tega nedavno precej nerodno padel in se nekoliko poškodoval, zlobneži pa se že sprašujejo, ali bosta o pijančevanju imela kakšno soočenje z Zmagom pl. Jelinčičem. G. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ NOVO Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ NOVO Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavara: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavara: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana****ali na faks 01 230 06 61.***Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.***Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Priključite se kjerkoli.

**HITRO IN
ENOSTAVNO**

Odštekano! Odslej se lahko na **širokopolasni internet** priključite kjerkoli in kadarkoli. Pločevinka instant interneta vsebuje **prenosni USB modem**, ki omogoča hitrosti prenosa podatkov do **3,6 Mb/s**. Namestitvev modema je popolnoma samodejna, priključite pa ga lahko na prenosni ali namizni računalnik. Za optimalno uporabniško izkušnjo izberite **Podatkovni bonus** - dodatno SIM kartico **brez mesečne naročnine**, na katero vklopite zeleni paket za prenos podatkov. Izbirate lahko med paketi: **Maksi**, **Mega** in **Giga**, ki že vključujejo ustrezno količino **brezplačnega** prenosa podatkov. Polni in prodaja Mobitel.

USB Modem
Huawei E220

DEMOKRACIJAPRILOGA

IGRALNIŠKO-ZABAVIŠČNI TURIZEM

Kdo se boji
igralnic?

3 Kdo se boji igralnic?

Pojem zabavišnega turizma je razmeroma nov, čeprav gre za v Sloveniji že dodobra uveljavljeno dejavnost. Zato je večini jasno, da ga ne smemo mešati s tipičnimi podobami igralnic iz filmov, saj ponuja bistveno več, pa ne le s finančne perspektive.

4 Turizem z dodano vrednostjo

6 Slovenski Las Vegas

V zadnjem času se na Goriškem in v njegovi okolici večinoma razpravlja le še o eni stvari, to je igralniško-turističnem megazabavišču, ki naj bi ga tam zgradila novogoriška družba Hit in ameriški igralniški gigant Harrah's Entertainment.

10 Lov na srečke in cekine

12 Novice

14 Hazard na internetu

Na sončni strani Alp so bile igre na srečo vedno priljubljene. Verjetno so le redki, ki še niso nikoli izvali sreče z obiskom vaše tombole, igranjem srečelova na zabavah ali pa s sodelovanjem v številnih igrah na srečo.

Bavbav ali razvojna priložnost?

Aleš Kocjan

Čeprav priloga, ki je pred vami, nosi naslov Igralniško-zabavišni turizem, bi moral biti naslov v resnici veliko širši, recimo Igralniško-zabavišni turizem in igre na srečo.

Razlog, zakaj ni tako, je v tem, da mora biti naslov priloge čim krajši in da sta si obe dejavnosti zelo podobni. Tudi igre na srečo so neke vrste igralništvo, le da pri tem ne stojimo ob ruleti in ne postavljamo žetonov na železne številke in polja, ampak samo kupimo listek, označimo kombinacije in počakamo na javno žrebanje. Hkrati je igralništvo neposredno povezano z igrami na srečo. Ko igramo, potrebujemo predvsem srečo. Tako bi se lahko priloga imenovala Igre na srečo, a ker je igralništvo tesno povezano tudi s stranskimi dejavnostmi, kot so gostinstvo, hotelirstvo, zabava in podobno, smo prilogo poimenovali Igralniško-zabavišni turizem.

Glede na omenjeno tesno povezanost med igrami na srečo in igralništvom je prav zanimivo, kako se igre na srečo in denar, ki ga prinašajo, nikomur ne zdijo posebej sporni (denar država prek Loterije Slovenije z veseljem namenja financiranju športnih in invalidskih organizacij), medtem ko v igralnicah vsi vidijo umazan denar, kriminal, prostitucijo. Stvar gre celo tako daleč, da lastniki igralnic raje govorijo, da se ukvarjajo z zabavišnim turizmom in ne z igralništvom, ker naj bi se tega pač držal slab sloves.

Vprašanje seveda je, ali imajo lastniki igralnic upravičeno slabo vest ali njihova dejavnost vendarle prinaša nekaj dobrega. Seveda se ne smemo slepiti, da je v igralništvu vse lepo in prav. Znano je, da želja po hitrem bogatenju povzroča zasvojenost (ta pa razpad družin, osebni bankrot ipd.) pri marsikaterem igralcu. Prav tako je ob igralnicah precej zlaganega blišča, kriminala in prostitucije, o čemer se lahko prepriča vsak, ki je kdaj obiskal Las Vegas. Vendar pa igralništvo in igre na srečo na drugi strani prinašajo denar, s tem pa razvoj in napredek. Da bi se prepričali o tem, je dovolj pogledati Loterijo Slovenije, ki večino dobička nameni najrazličnejšim športnim in invalidskim organizacijam, in novogoriški Hit, ki že vrsto let sponzorira

in financira najrazličnejše športne, humanitarne in kulturne dejavnosti, hkrati pa zaposluje precejšnje število ljudi. V igralništvu torej le ni vse črno-belo, kot mislijo nekateri. Ima sicer slabe strani, hkrati pa prinaša tudi veliko koristi.

V tej luči je verjetno treba gledati tudi graditev igralniško-zabavišnega centra na Goriškem, ki ga napovedujeta Hit in njegov ameriški partner Harrah's Entertainment. Projekt, ki naj bi bil največji tovrstni v Evropi ter naj bi v proračun vsako leto navrgel okoli 120 milijonov evrov, hkrati pa bi omogočal delo okoli 3.000 ljudem, je v zadnjih tednih skorajda zastal, saj so se proti njemu obrnili nekateri župani in prebivalci, ki menijo, da bi jim projekt lahko prinesel več škode kot koristi. Nekaj argumentov, ki jih navajajo proti graditvi megazabavišča, je tehtnih (projekt bi lahko ogrozil že obstoječe Hitove igralnice in bi lahko pomenil precejšnjo obremenitev za tamkajšnje okolje), nekaj pa je privlečenih za lase. Tak je recimo argument novogoriškega župana Mirka Brulca, da ima Nova Gorica z okolico premalo ljudi, ki bi se lahko zaposlili v zabavišču. In? Ali ni želja vsakega župana, da v občini ne bi bilo brezposelnih? Precej smešen je tudi argument nekaterih iz tamkajšnje civilne družbe, da se bo z megazabaviščem povečalo število zasvojenih. Kdor je nagnjen h hazardiranju, je lahko to počel že do zdaj (saj imamo kar nekaj igralnic) in zagotovo ne bo čakal na novo igralnico. Prav tako megazabavišče še zdaleč ne bo ponujalo samo iger na srečo, ampak še vse kaj drugega. O tem obširneje pišemo v prilogi.

Kakor koli, zdaj naj bi poslanci v parlamentu sprejeli zakon, s katerim se bo večjim igralnicam znižala obdavčitev, kar je sploh pogoj družbe Harrah's Entertainment, da pride v Slovenijo. Slovenci se morajo torej odločiti, kaj je zanje pomembnejše: nevarnosti, ki jih prinaša igralništvo, in logistični zapleti na Goriškem ali hitrejši razvoj tega dela Slovenije. Odločitev ne bo prav lahka. **D**

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/23 00 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

Faks: 01/23 00 661

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Urednik priloge: Aleš Kocjan

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Vida Kocjan, Denis Vengust, Monika Maljevič, Barbara Kavtičnik, Gašper Blažič, Aleš Kocjan, Mitja Volčanšek, Ana Müllner, Peter Avsenik

Lektoriranje: Joža Gruden

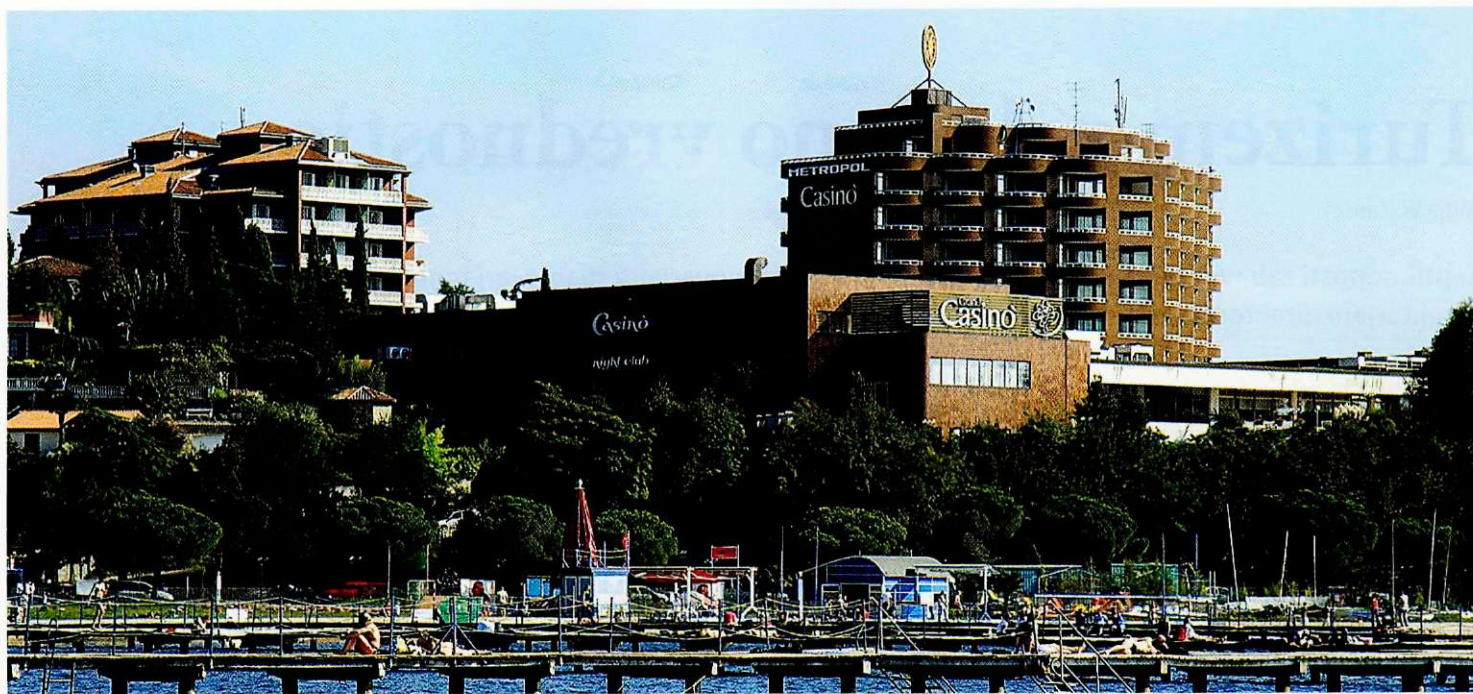
Fotografija: Gregor Pohleven, Bor Slana, arhiv Demokracija

Slika na naslovnici: iStock Photo

Direktor: Andrej Lasbaher

IGRALNIŠTVO

Slovenci že nekaj let živimo v tesni bližini igralnic.

Kdo se boji igralnic?

Mitja Volčanšek

Pojem zabavišnega turizma je razmeroma nov, čeprav gre za v Sloveniji že dodobra uveljavljeno dejavnost. Zato je večini jasno, da ga ne smemo mešati s tipičnimi podobami igralnic iz filmov, saj ponuja bistveno več, pa ne le s finančne perspektive.

Sveda ob tem ne moremo prezreti pomislekov, ki jih tovrstna dejavnost zbuja in zaradi česar je igralništvo kot sestavni del (četudi ne prevladuje) ponudbe zabavišnih centrov v večini držav strogo reguliran. Tako predstavniki civilne družbe kot verskih skupnosti opozarjajo na tesno vzročno povezavo med igralniško dejavnostjo in pojavom različnih oblik zasvojenosti in celo kriminala.

RAZŠIRJENA PANOGA No, Slovenija je s precej liberalno zakonodajo na tem področju (čeprav dosedanja davčna ureditev ne govori temu v prid) vse od osamosvojitve dalje pripomogla k razmahu tovrstnega »elitnega« turizma. Ne nazadnje so naši kraji že od nekdaj imeli tovrstne izkušnje. Tu mislimo na obalni Portorož, ki že od časov »belle epoque« privablja trupe predvsem premožnejših gostov od blizu in daleč. Zabavišni turizem je v Sloveniji tudi zaradi ugodne lege in bližine predvsem italijanskih ter avstrijskih gostov močno razširjen z vrsto igralnic (in spremljajočih hotelskih ter drugih kompleksov) tako ob zahodni (Kranjska Gora, Kobarid, Nova Gorica, Lipica, že omenjeni Portorož) kot severni meji (Gornja Radgona) pa tudi v drugih idiličnih zatočiščih, ki jih ponuja slovenska pokrajina in ki se že od prej kitijo s prvovrstno turistično ponudbo (Bled, Rogaška Slatina, Otočec). Nazadnje se je igralniška branža razširila tudi v prestolnico Ljubljano, kar nedvomno priča o razmahu dejavnosti.

DEL STRATEGIJE S tem ne želimo le zamahniti z roko in odmisлити morebitne negativne posledice igralnic. Velja pa se zavedati, da je igralništvo vgrajeno v mnogo širšo turistično ponudbo in vsaj za zdaj, kot nam je v intervjuju s ponosom razložil generalni direktor direktorata za turizem na ministrstvu za gospodarstvo Marjan Hribar, razvoj poteka na način, ki je skladen s strogimi okoljskimi kriteriji.

Drugi element pa je, da Slovenci že nekaj let živimo v tesni bližini te

dejavnosti in smo se je tudi navadili. Praktično vse dosedanje vlade so v svoje dolgoročne strategije turizma kot enega osrednjih stebrov postavljale prav igralniško-zabaviščno industrijo.

Glede na dosedanje načrte se torej ne čudimo uvrstitvi graditve megazabavišča na Goriškem med prednostne razvojne naloge naše države. Mnogo je sicer pomislekov, veliko bo še razprav. Ne nazadnje smo pred časom v naši reviji že soočili različne poglede na graditev omenjenega centra, ki naj bi bil skupni projekt novogoriške družbe HIT in ameriške Harrah's Entertainment.

Dosedanje vlade so v svoje dolgoročne strategije turizma kot enega osrednjih stebrov postavljale prav igralniško-zabaviščno industrijo.

Megazabavišče, ki bo največje v Evropi, ima za cilj »vzpostaviti prvo središče (resort) zabavišnega turizma pri nas in največje v Evropi. Ob tem je pomemben cilj vzpostavitev tehnološkega stebra, da bo ponudba visokotehnološko igralniška in bo povečala tuja vlaganja, znanje, razvite pa bodo nove večine trženja, piše v predstavitvi večjih razvojnih projektov na spletnih straneh Slovenijajutri, na katerih vlada predstavlja dolgoročne cilje države.

Kot še piše, se je treba zavedati, da »klasične igralnice ne zagotavljajo več posebnega doživetja«, medtem ko bi slovenski center veljal za edinstvenega v Evropi in bi utegnil pomeniti izredno pomembno dolgoročno investicijo, ki bo potegnila za seboj tudi marsikatero drugo panogo slovenskega gospodarstva. ■

Turizem z dodano vrednostjo

Mitja Volčanšek

O prihodnosti zabavišnega turizma v Sloveniji smo se pogovarjali z mag. Marjanom Hribarjem, generalnim direktorjem direktorata za turizem na ministrstvu za gospodarstvo.

Lahko bi rekli, da je Slovenija od vsega začetka naklonjena igralniškemu turizmu. To področje poudarjata tako strategija slovenskega turizma 2002–2006 kot nov razvojni načrt slovenskega turizma 2007–2011.

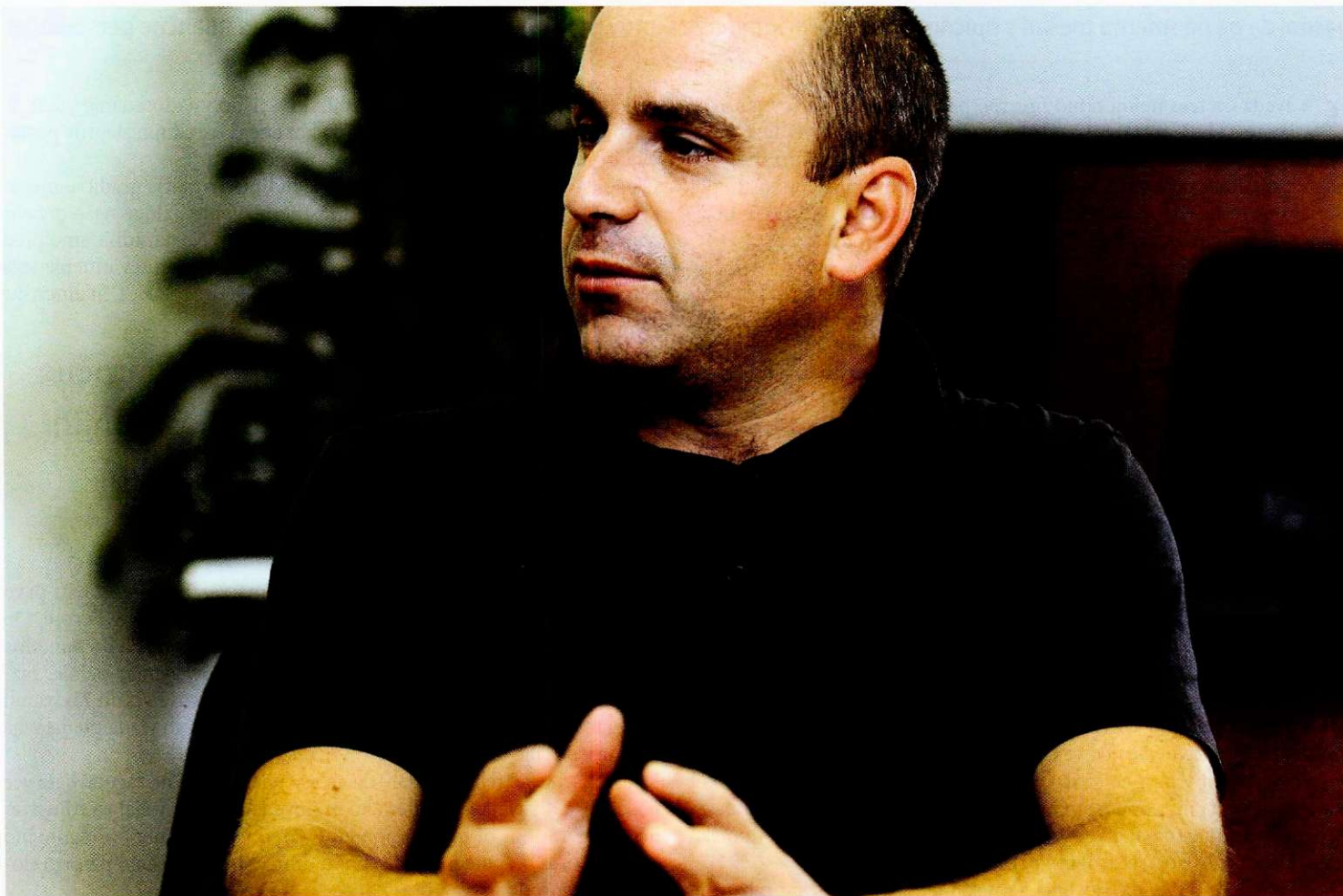
Želel bi opredeliti tovrstni turizem kot zabavišni turizem. V novem razvojnem načrtu in v vseh strateških dokumentih ne uporabljamo več izraza »igralniški turizem«, kajti zasnova, koncept in tudi povezava z drugimi turističnimi produkti dejansko kažejo na to, da gre v bistvu za vrsto zabavišnega turizma, kjer igralnice pomenijo čedalje manjši delež v njegovi strukturi. Tako ni nobenega razloga, da bi govorili samo o igralniškem turizmu. Dejansko gre za širši koncept.

Resnično gre za enega najpomembnejših stebrov slovenskega turizma. Če merimo njegove učinke po klasičnih kazalnikih, kot so prihodki, povečanje konkurenčnosti slovenskega turizma, povečanje obsega turistične dejavnosti, igra zabavišni turizem zelo pomembno vlogo. Posebej pa je pomembno izpostaviti dve dimenziji, in sicer razmeroma zelo dobro pozicioniranost Slovenije v primerjavi z

drugimi državami v regiji in seveda visoko dodano vrednost, ki se ustvarja v tej zvrsti turizma.

V razvojnem načrtu slovenskega turizma 2007–2011 se omenjata tudi decentralizacija in desezonalizacija turistične ponudbe. Kaj to pomeni pri zabaviškem turizmu?

Zavzemamo se za uravnotežen regionalni razvoj na področju turizma. Prepričani smo namreč, da je turizem eden izmed tistih gospodarskih sektorjev, kjer je uravnoteženi regionalni razvoj najlažje doseči. Na ta način seveda pozitivno vplivamo tudi na siceršnji uravnoteženi razvoj Slovenije, kar ima zelo pozitivne demografske, sociološke in druge učinke. To je temeljna razlika med prejšnjo strategijo razvoja turizma in zdajšnjim razvojnim načrtom. Avtorji prejšnje strategije so bili mnenja, da je mogoče v Sloveniji razvijati turizem le na zelo razvitih turističnih območjih. Praksa je pokazala, da ni tako. Številna območja, naj omenim samo Obsotelje in Prekmurje, so se medtem zelo intenzivno razvila v turističnem smislu, pa jih prejšnja strategija sploh ni omenila. Sama po sebi neka stvar, ki je zapisana

IGRALNIŠTVO

v strategiji, morda niti ne bi bila tako pomembna, a če vemo, da je temeljni strateški dokument tudi podlaga za izvajanje različnih investicijskih politik, na primer za črpanje evropskih sredstev, postane to zelo pomembno.

Kar se tiče desezonalizacije, v Sloveniji že sedaj zelo uspešno pripravljamo takšne turistične proizvode, ki jih je mogoče tržiti čez vse leto. Naj omenim slovenski fenomen, ki se je v zadnjem času zgodil na področju zdraviliškega in »wellness« turizma. Tudi kongresni turizem poteka skozi vse leto, tu so še aktivne počitnice najrazličnejših oblik, zabavišni turizem, tudi mestni turizem, tako da Slovenija spada v sam vrh med evropskimi državami po doseganju tega cilja. To pa je tudi usmeritev v prihodnosti.

Pri vseh večjih zabavišnih oziroma hotelskih središčih gre tudi za določen poseg v okolje. Slovenija velja za »zeleno« deželo, veliko je zavarovanih območij ... Kako se oboje sklada?

Strinjam se z vami. Tudi pri izvajanju investicijske politike skrbno upoštevamo načela trajnostnega in sonaravnega razvoja. Mislim, da zelo dobro sodelujemo pri pripravi smernic za prostorsko ureditvene plane in za vse urbanistične dokumente. Vesel sem, da na tem področju Slovenija v zadnjih letih ali desetletjih zelo intenzivnega razvoja v svetu ni pretiravala. Mislim, da je ta ne tako intenzivni investicijski razvoj imel tudi veliko pozitivnih učinkov. Tako nismo bili priče čezmerni pozidavi kot nekatera turistična območja v neposredni bližini. Slovenija je zavezana k izpolnjevanju okoljskih ciljev, saj gre tudi za temeljne, strateške cilje na ravni Evropske unije. Trajnostni razvoj je prva prioriteta, tako da nameravamo tudi v prihodnje vsa ta načela zelo natančno spoštovati.

Ob napovedi graditve megazabavišnega centra na Goriškem se je veliko posameznikov in dejavnikov civilne družbe angažiralo proti temu. Kako pa prebivalstvo sprejema tovrstne projekte?

Mislim, da je javnost, kadar razpolaga samo z delnimi ali pomanjkljivimi informacijami, lahek plen raznih lobističnih skupin. Podobno je pravzaprav povsod po svetu. Sam kot vodja resolucijskega projekta graditve zabavišnega centra na Goriškem ocenjujem, da je tudi zaradi vseh pogajanj javnost že preveč špekulirala tako okrog lokacij kot same vsebine. Menim, da je podjetje HIT k temu projektu pristopilo zelo sistematično. Opravljenih je bilo kar pet strateških študij vplivov na okolje, tako ekonomskih, socioloških, demografskih, kot vplivov na naravo. Mislim, da te študije – nekatere še niso končane, ko pa bodo, bodo predstavljene javnosti – dokazujejo, da se vodstvo družbe HIT zaveda, da gre za velik projekt, in z vso resnostjo presoja vplive na okolje. Če želi nekdo ustvariti vtis, da se investitorji obnašajo, kot da jih ne zanima, kaj meni širše družbeno okolje, z gotovostjo trdim, da to ne drži. Treba pa bo verjetno še malo počakati, da pridejo na dan izsledki vseh teh raziskav. Le-ti bodo predstavljeni javnosti in potem, mislim, bo napočil pravi čas, da se do projekta opredeli tudi javnost.

Se motim, če rečem, da so gostje zabavišnega turizma pri nas večinoma tujci? Kakšni so okvirni deleži?

Po informacijah, s katerimi razpolagamo, je delež tujcev dejansko več kot 95-odstoten; koncept zabavišnega centra na Goriškem, o katerem govoriva, je postavljen tako, da so ciljni gosti predvsem tisti iz zelo oddaljenih trgov, praktično iz vseh čezmorskih držav, Ruske federacije, Izraela in podobno. Gre torej za t. i. resort ponudbo, ki poleg samih zabavišnih centrov vključuje tudi kongresne centre, wellness centre, igrišča za golf, ponudbo na najvišji ravni torej, ki bi bila namenjena tudi petičnejšim gostom po zgledu nekaterih tovrstnih destinacij, ki so že v svetu. Po izkušnjah iz teh centrov je delež obiskovalcev iz domačega okolja praktično zanemarljiv, vem pa, da obstajajo tudi načini, kako omejiti potencialne negativne vplive igralništva pri lokalnem prebivalstvu.

Taka struktura gostov pomeni verjetno tudi možnost trženja preostale slovenske turistične ponudbe.

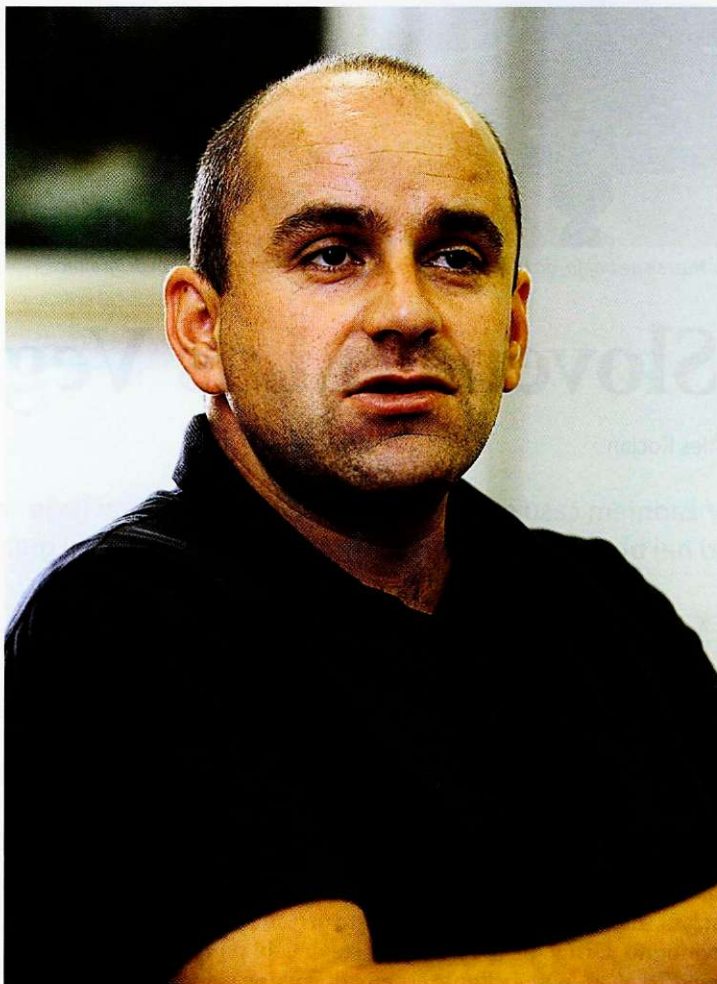
Seveda. Z uresničitvijo tega projekta bi se v trenutku obseg turistične dejavnosti v Sloveniji povečal za 15 do 18 odstotkov. Govorim o prihodkih. Za približno 11 odstotkov pa bi se povečalo število prenočitev. Če k temu dodamo, da bi to bil največji zabavišni center v Evropi, bi Slovenija v trenutku postala izrazito prepoznavna turistična destinacija pri različnih segmentih. Vpliv na druge ponudnike v širši regiji bi bil seveda izjemno pozitiven. Ocenjuje se, da bi se bistveno povečal obisk raznih turističnih znamenitosti, kot sta Postojnska jama in Lipica. Ne nazadnje bi vplivi segli po vsej Sloveniji, tudi po Furlaniji – Julijski krajini in na avstrijsko Koroško. V bistvu gre torej za zelo pomemben regijski projekt.

Slišati je pomisleke, da bi projekt po eni strani vključil veliko delavcev v gostinstvu in turizmu, po drugi pa da bi se zaradi pomanjkanja kadrov vanj vključilo veliko tujcev.

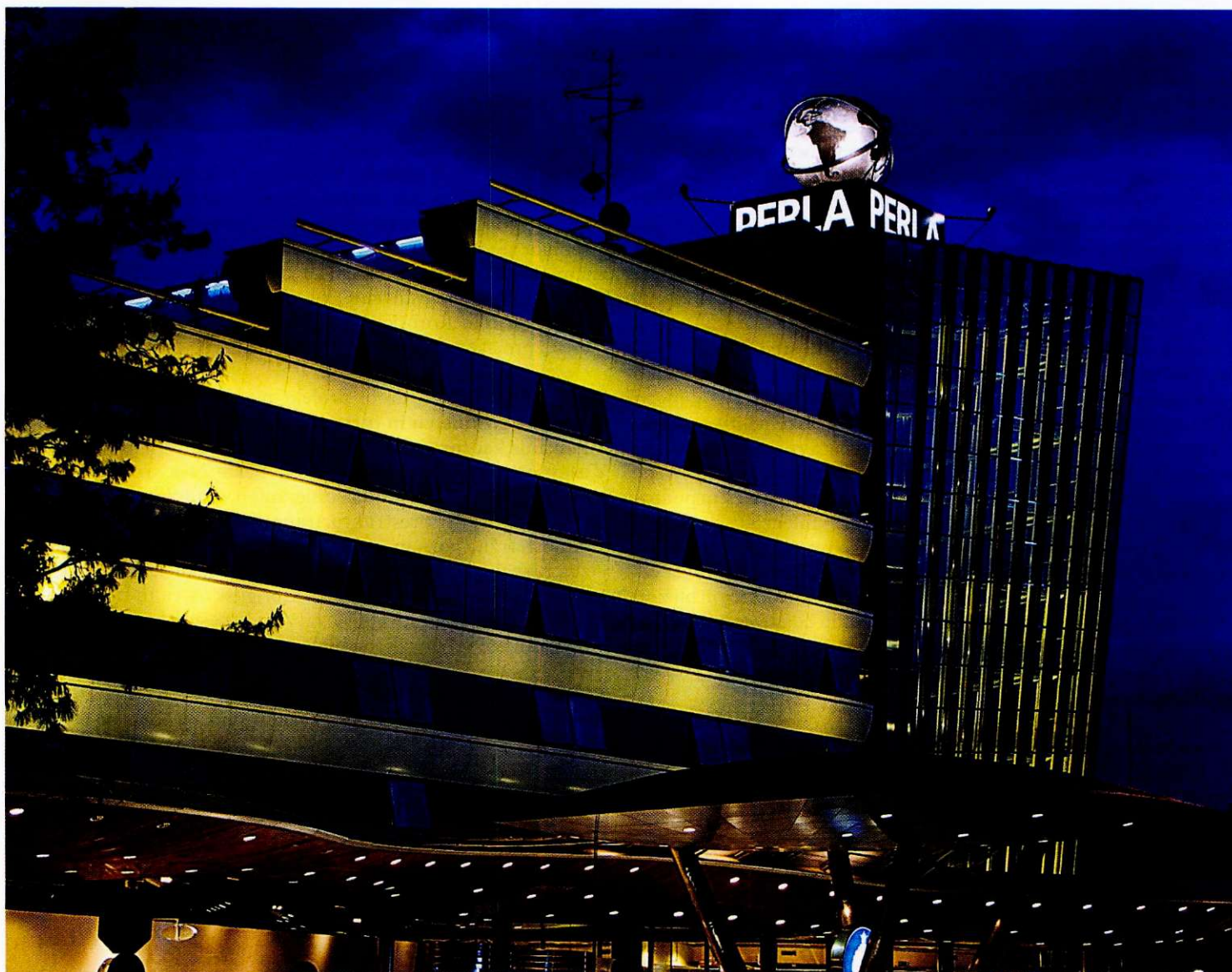
V slovenskem gospodarstvu že kar nekaj časa govorimo o prestrukturiranju. Mislim, da slednje, sploh v zadnjih dveh letih, zelo dobro poteka. Pri prestrukturiranju je temeljno vodilo dodana vrednost, tržna pozicija, ne nazadnje tudi varnost neke panoge in vizija razvoja panoge v prihodnosti. Prepričan sem, da bi se tudi trg delovne sile bolj odzival za sektor gostinstva in turizma. Prepričan sem, da bi projekt posloval zelo uspešno, kar pomeni, da bi bili izpolnjeni vsi pogoji, da bi do tega prestrukturiranja prišlo.

Vidim, da imate precej ambiciozne načrte.

Prepričan sem, da so investitorji na pravi poti, da ponujajo nekaj, kar bi bilo absolutno pozitivno za razvoj slovenskega turizma. ■

V Hitu se ne bojijo, da bi megazabavišče povzročilo propad njihovih igralnic.

Slovenski Las Vegas

Aleš Kocjan

V zadnjem času se na Goriškem večinoma razpravlja le še o eni stvari, to je igralniško-turističnem megazabavišču, ki naj bi ga zgradila družba Hit in ameriški igralniški gigant Harrah's Entertainment.

Pogovori med Hitom in Harrah's Entertainment o megazabavišču, ki naj bi bilo največje tovrstno zabavišče v Evropi, so tekli že leta 2005. Američani so očitno presodili, da bi bila Slovenija z vstopom v EU s svojo središčno evropsko lego in domačim podjetjem, ki dodobra pozna igralniški turizem, dobra naložba za njihovo dejavnost, v Hitu pa so v ameriškem podjetju oziroma njegovem kapitalu najverjetneje videli možnost, da skupaj naredijo nekaj zares velikega in da podjetje razširi svojo ponudbo. Tako sta družbi novembra 2005 podpisali prvo namero o graditvi megazabavišča. Ta je vsebovala le splošne določbe v smislu, da imata obe strani interes za graditev, da si bosta prizadevali delati v tej smeri in podobno. Drugo pismo o nameri sta družbi podpisali v začetku junija. To pa vsebuje že konkretnije dogovore. Čeprav njegova vsebi-

na javnosti ni znana, so v obeh družbah po podpisu, pri katerem je bil navzoč tudi sekretar na ministrstvu za gospodarstvo Andrej Šircelj (država se je morala pred tem obvezati, da bo znižala davek na igralniški dobiček), vseeno predstavili nekatere podrobnosti. Tako naj bi celoten projekt razvijalo in vodilo skupno podjetje, ki naj bi ga družbi ustanovili prav v ta namen. Hit naj bi imel v novem podjetju 51-odstotni delež, Harrah's Entertainment pa 49-odstotnega. Vodenje podjetja naj bi potekalo na ravni enakopravnih partnerjev, kar pomeni, da nobeden ne bi imel prevladujoče vloge.

MESTO V MALEM Ko bi bil projekt zgrajen, vreden naj bi bil dobrih 750 milijonov evrov, bi na Goriškem (natančna lokacija še ni znana, kar je razumljivo, sicer bi se pojavile najrazličnejše špeku-

IGRALNIŠKI TURIZEM

lacije z zemljišči) dobili pravo mesto v malem. Po načrtih naj bi se megazabavišče raztezalo na nekaj deset hektarjih. Na tej površini bi stala dva hotela. Prvi bi imel pet zvezdic in 650 sob, drugi pa štiri zvezdice in 850 sob. Megazabavišče bi imelo kongresni center, ki bi sprejel 2.000 obiskovalcev, številne restavracije s 1.400 sedeži, več nakupovalnih središč, bare in klube s 400 sedeži, wellness center z bazenskimi površinami v skupni izmeri 12.000 kvadratnih metrov, parkirni prostor za 3.900 vozil in seveda igralniško-zabaviščni prostor z do 3.000 igralnimi avtomati in do 120 igralnimi mizami. Center, ki naj bi ga letno obiskalo 4,5 milijona gostov, naj bi v blagajno države in blagajne lokalnih skupnosti iz naslova davkov (davek od iger na srečo, davek na dobiček, pokojninski prispevki ...) prinesel 120 milijonov evrov letno, poleg tega pa naj bi pomenil zaposlitveno priložnost za številne okoliške prebivalce. Tako naj bi že sama graditev omogočila delo 4.500 ljudem različnih poklicev (njihovi dohodki naj v času graditve znašali 300 milijonov evrov, v državno blagajno pa bi v tem času kapnilo dodatnih 160 milijonov evrov). Ko bo megazabavišče zgrajeno, naj bi bilo v njem zaposlenih okoli 3.200 ljudi.

Kje bo stalo megazabavišče, še ni znano. V igri naj bi bilo šest lokacij v okolici Nove Gorice.

Megazabavišče naj bi letno obiskalo 4,5 milijona gostov, v blagajno države in blagajne lokalnih skupnosti pa naj bi prineslo 120 milijonov evrov letno.

POMISLEKI Do zdaj so priprave na projekt tekle dokaj gladko. Dobil je načelno podporo vlade, finančno ministrstvo je pripravilo predlog sprememb zakonodaje, ki bi novemu podjetju omogočila za polovico nižje davke, kar je bil sploh pogoj, da so Američani privolili v graditev. Tudi širša slovenska javnost ga je dokaj dobro sprejela, dokler se ni oglasila Cerkev. Tako je pred dobrim letom dni v izjavi za javnost predsednik Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci Anton Stres v izjavi z naslovom Proti širitvi igralništva na račun temeljnih vrednot javnost in politiko opozoril, da so igre na srečo »stara človeška razvada, ki imajo tako kot vsako neurejeno nagnjenje ali zasvojenost resne družbene posledice. Pri tem je Stres kot posebej problematično izpostavil igralništvo, ki po njegovo ne postaja samo nov način zabave, ampak tudi nov način razmišljanja, kako s pomočjo sreče priti do denarja in moči.« Pred načrtova-

njem in graditvijo največjega igralniškega in zabavišnega centra v Evropi, ki naj bi ga po vzorcu Las Vegasa zgradili v bližini Nove Gorice, tako ni dovolj imeti pred očmi samo morebitnih velikih zaslužkov in davčnih prilivov, temveč je treba natančno preveriti tudi druge, stranske učinke, ki bi utegnili ne samo izničiti zaslužke in dobičke, ampak prizadejati še dodatno škodo. Pri tem se ne smemo izgovarjati na to, da bi bil igralniški center zgrajen ob meji in bo velika večina igralcev prihajala iz tujine. Kot ljudje in kristjani namreč ne moremo sprejeti izgovora, da pobiramo dobiček od tujcev, ki bodo nosili negativne posledice,« je zapisal Stres. Poleg Cerkve so se začeli oglašati tudi tamkajšnji župani. Tako sta novogoriški župan Mirko Brulc in župan občine Šempeter Vrtojba Dragan Valenčič začela opozarjati na domnevne pomanjkljivosti projekta. Projekt naj bi bil po njenem mnenju prevelik za tamkajšnje okolje, saj občinska infrastruktura ne bi prenesla tolikšnega števila gostov. Prav tako naj bi okoli 2.000 novih zaposlitev (ljudje naj bi prišli predvsem od drugod, saj naj bi bilo v okolici premalo zaposljivih ljudi) občini prineslo dodatne stroške pri šolskem in predšolskem izobraževanju. Nekateri župani se bojijo tudi povečanja kriminala in tega, da bi bilo megazabavišče prevelika konkurenca zdajšnjim Hitovim igralnicam, zaradi česar bi te počasi ugasnile. V Hitu pravijo, da je večji del teh pomislov neupravičen in izhaja predvsem iz nepoznavanja področja. Kot pravijo, ima igralniški turizem kot večina gospodarskih dejavnosti svoje negativne učinke, še zdaleč pa ne takšnih, kot jih je mogoče zaslediti v nekaterih drugih dejavnostih. »Pri razvoju igralništva se najpogostej omenja pretirano igranje in odvisnost od igranja, ki je tako kot vse druge odvisnosti družbeno problematična. Tako kot druge odvisnosti jo je treba prepoznati in maksimalno omejiti. Tudi zato je strokovno nesprejemljivo, da se ta problematika avtomatično preslika na celotno dejavnost, kot bi se lahko denimo problematika pretiranega uživanja hrane uporabila za napad na živilsko industrijo. Obstajajo številni načini in instrumenti, s katerimi se prepoznajo problematični gostje; tem se prepreči igranje in se jim tudi pomaga pri reševanju njihovega problema,« pravijo v Hitu. Na očitke, da bo megazabavišče postopoma prevzelo dejavnost Hitu, pa odgovarjajo, da je pomislek sicer utemeljen, da pa se tega ne bojijo. V Hitu še dodajajo, da v teh dneh pospešeno pripravljajo podlage za izvedbo projekta. V želji, da bi bila javnost bolje seznanjena z njim, bodo septembra v novogoriškem mestnem svetu organizirali predstavitev projekta in njegovih učinkov, temu pa bo prav tako septembra sledila javna okrogla miza, na kateri bodo projekt obširneje predstavili širši javnosti. ▣

Predsednik uprave Hita Niko Trošt, državni sekretar Andrej Šircelj in podpredsednik Harrah's Entertainment Chuck Atwood.

ZOJINA ZAVAROVANJA

nezgodna in štipendijska zavarovanja za otroke in mladino

ODLOČI SE MODRO IN SE NEZGODNO ZAVARUJ ALI SKLENI PRIZMO JUNIOR

Zakaj je sklenitev nezgodnega zavarovanja ali Prizme Junior modra odločitev:

- Ker boš 24 ur na dan nezgodno zavarovan, kjer koli boš, tudi na počitnicah, tudi v tujini.
- Ker ti ob prvi sklenitvi zavarovanja Prizma Junior ali DWS FlexPension junior, štipendijskega življenjskega zavarovanja za otroke, enoletno *Zojino zavarovanje A* kombinacije PODARIMO.
- Ker je »*Zojino zavarovanje*« cenovno več kot ugodno, njegove številne prednosti in ugodnosti pa ga naredijo še bolj privlačnega.
- Ker lahko izbiraš med različnimi zavarovalnimi vsotami in tudi dnevno odškodnino.

Zavarovanje lahko sklenete:

- s pomočjo interneta:
www.ZavarovalnicaMaribor.si
- na vseh prodajnih mestih
Zavarovalnice Maribor
- pri prodajalcih zavarovanj
Zavarovalnice Maribor
- več informacij
080 19 20

Tvoja želvica
Zoja

Moj Mobi. Moji prijatelji.

Ne razumem, kako lahko Jože vedno zmagaja, če še kart ne zna pravilno držati. Kakšno srečo ima ... No, kljub temu da sem vse partije izgubil, je bilo po štirinajstih dneh Bogdana in Jožeta lepo spet videti. Malo smo obrali politike, :("prodali" nekaj nogometašev, ena dva kupili, se zmenili vse za nazaj in vse za naprej, pa še narezek je bil prva liga! Potem me je poklicala Marija. "Večerja," je rekla. Ajajaja, težave. Zvečer sem se še enkrat slišal z Bogdanom. **Hehehe, tudi on je imel dvojno večerjo.**

www.mobitel.si

IGRE NA SREČO

Zanimanje za loto naraste, ko nekajkrat zapored ni sedmice.

Lov na srečke in cekine

Gašper Blažič

Razprava o napovedani graditvi megazabavišča na Goriškem je sprožila tudi razpravo o tem, koliko Slovencem na splošno pomenijo igre na srečo.

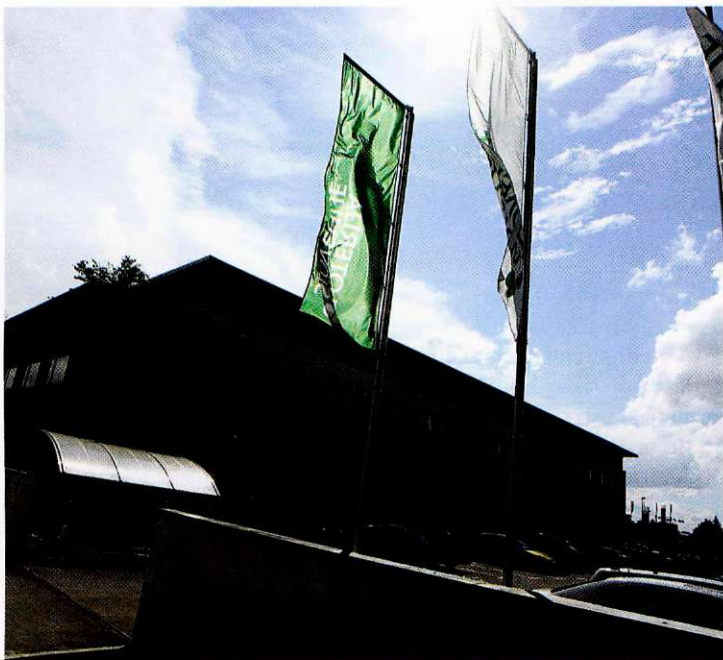
Koliko se Slovenci zanimajo za igre na srečo, dejansko še najbolj kaže dejavnost Loterije Slovenije, družbe, ki se ukvarja z organizacijo in trženjem iger, kot so loto, tri krat tri, ekspres in podobno. Loterija Slovenije je nastala leta 1981, ko je nadomestila dotedanjo Državno razredno loterijo, ki je bila ustanovljena že leta 1945. Kot je zapisano na spletnih straneh Loterije Slovenije, je temeljni namen prirejanja iger zbiranje sredstev za financiranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih ter športnih organizacij. Sicer pa Loterija Slovenije prireja klasične igre na srečo na podlagi sklepov Vlade Republike Slovenije o dodelitvi koncesije. Od leta 1998 deluje kot delniška družba, njen večinski lastnik pa je Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v RS, ki ima v lasti 40 odstotkov delnic. Med lastniki so še Kapitalska družba (25 odstotkov), Slovenska odškodninska družba (15 odstotkov), Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS (10 odstotkov) ter zaposleni, nekdanji zaposleni in upokojenci Loterije Slovenije (10 odstotkov). Prodaja srečk oz. pobiranje vplačil za igre na srečo je glavni vir dohodka

Loterije Slovenije. Prirejanje iger na srečo nadzoruje Urad RS za nadzor prirejanja iger na srečo, ki deluje v okviru ministrstva za finance.

PRILJUBLJENI 3x3 Iz novejšje zgodovine Loterije Slovenije lahko omenimo nekaj zanimivosti. Marsikdo se še spomni, kako smo v osemdesetih letih spremljali žrebanje lota še na zagrebški televiziji (sedanja HTV), medtem ko je bilo mogoče v trafikah kupovati različne vrste srečk, vključno s športno napovedjo. Konec osemdesetih let pa je na tedanjo TV Ljubljana (danes TV Slovenija) prišla nova igra, nekakšna kombinacija tombole in številčne loterije. Gre za igro 3x3, ki je hitro osvojila slovensko občinstvo, poteka pa tako, da vsaka srečka vsebuje tri vrstice s po tremi naključno izbranimi številkami, ki se žrebajo tedensko, pri čemer glavni dobitek prinaša srečka, ki ima natisnjeno izžrebano številčno kombinacijo, to je vseh devet izžrebanih števil. Drugi dobitki se kategorizirajo glede na to, ali je srečka zadela šest števil v dveh vrsticah (A in B, A in C ali B in C) ali pa tri

IGRE NA SREČO

Loterija Slovenije je nastala leta 1981, ko je nadomestila Državno razredno loterijo.

številke v eni vrstici (A, B ali C). Med dobitne se uvršča tudi srečka, na kateri ni odtisnjena nobena od izžrebanih števil. Kasneje je bila uvedena še kategorija »plus šest«, ki se nanaša na serijsko številko. Pri žrebanju števil prinaša dobitke tista srečka, pri kateri se vsaj zadnji dve številki iz serijske številke ujemata z izžrebano številko, največji dobitnik pa srečka, pri kateri se šest števil iz serijske številke ujema z izžrebano številko. Ob žrebanju predstavnik Loterije Slovenije s pomočjo računalniškega nadzora sporoči, na katerem prodajnem mestu je bila prodana izžrebana srečka. Omenjena igra na srečo je hitro dobila privržence med Slovenci. Že kmalu zatem so bila uvedena še izredna žrebanja 3x3, ki so prinašala večje dobitke od rednih tedenskih žrebanj (na primer super 3x3), največji izziv pa so predstavljala žrebanja, ki so prinašala tudi druge vrste nagrad (na primer avtomobile). Začela so se z novoletnim 3x3, ki jih je največkrat iz kakšnega zdraviliškega kraja (na primer iz Kristalne dvorane v Rogaški Slatini) neposredno prinašala TV Slovenija, običajno ob nedeljah zvečer v času božično-novoletnih praznikov. Sledile so še tri vrste 3x3, in sicer pomladni, poletni in jesenski, vsa štiri žrebanja grand prix pa so se vrstila zlasti v devetdesetih letih. Zanje so bila značilna zlasti izvirna TV-propagandna sporočila, kjer sta blestela igralca Marko Derganc in Andrej Rozman.

Delitev dobička

Na vprašanje, kako poteka delitev dobička Loterije Slovenije, so nam v njihovi službi za odnose z javnostjo pojasnili, da delitev opredeljuje Zakon o igrah na srečo. Njegov 46. člen pravi, da se za financiranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij uporablja 80 odstotkov sredstev, doseženih s plačilom koncesijskih dajatev za trajno prirejanje številčne loterije, loterije s trenutno znanim dobitkom in lota, 20 odstotkov pa za financiranje dejavnosti športnih organizacij. Za financiranje dejavnosti športnih organizacij se uporablja 80 odstotkov sredstev, doseženih s plačilom koncesijske dajatve za trajno prirejanje športne napovedi, druge športne stave in kviz loterije, 20 odstotkov pa za financiranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij. V skladu s poslanstvom Loterije Slovenije se sredstva koncesijskih dajatev namenijo financiranju invalidskih, humanitarnih in športnih organizacij. Sredstva prejmeta dve fundaciji: FIHO (Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v RS) ter FŠO (Fundacija za financiranje športnih organizacij). Za obe so v letu 2006 ustvarili 4,48 milijarde tolarjev, kar je 85 odstotkov vseh koncesijskih dajatev v Sloveniji.

SREČNA SEDMICA Seveda pa ne smemo pozabiti na druge igre na srečo. Na primer loto, ki ga poznamo po znameniti »sedmici«, tisti kombinaciji sedmih števil, ki prinaša glavni dobitnik. Igrati ga je mogoče na kombinacijskih ali sistemskih listkih. Na kombinacijskih listkih je tako deset polj s številkami od 1 do 39, v najmanj enem polju vplačnik označi sedem števil, s katerimi napoveduje kombinacijo, ali pa to prepusti računalniku. Seveda je mogoče vplačati in napovedati kombinacije za več zaporednih žrebanj skupaj. V spodnjem delu listka je napisana tudi številka za lotko, ki prav tako lahko prinese dobitke, odvisno od tega, ali ob njej s križcem označimo, na kakšen način želimo sodelovati pri žrebanju lotka. Na spletni strani Loterije Slovenije je objavljena tabela, v kateri je podan pregled števila kombinacij na listku za sistemsko igranje in pregled dobitkov glede na število zadetkov. Poleg lota je na voljo tudi superlotto kot izredno žrebanje z visokimi denarnimi nagradami. Še to: žrebanje lota v zadnjem času poteka dvakrat tedensko, in sicer ob sredah in nedeljah.

IZBIRA JE VELIKA Poleg lota in 3x3 ima Loterija Slovenije na voljo tudi druge igre na srečo, kot so astra, deteljica, ekspres, hip, kviz srečka, izredna srečka in paketi Nasmeh poletja. Med njimi so tudi klasične oblike hitrih srečk, vse pa je mogoče kupiti na pošti in Petrolovih bencinskih servisih. Cene za vse igre na srečo se gibljejo od 0,25 evra (za kombinacijo lota) do 1,5 evra za izredno srečko, medtem ko boste za en paket Nasmeh poletja odšteli 5 evrov. Na vseh prodajnih mestih se izplačujejo tudi nagradne premije do 200 evrov, medtem ko se večje vsote izplačujejo le pri glavni blagajni Loterije Slovenije ali pri njenih regijskih blagajnah (za dobitke pod 4.000 evrov). Medtem ko za premije, manjše od 200 evrov (letos od 199,95 evra navzdol) ni treba plačati davka, se vsi prejemki nad to vsoto obdavčujejo s 15-odstotnim davkom.

ANONIMNOST JE ZAGOTOVLJENA Ob koncu bi se veljalo vprašati, koliko smo Slovenci zagreti za igre na srečo. Ponavadi histe-rija naraste tedaj, ko nekajkrat zapored pri lotu ni izžrebana sedmica. Tedaj nagradni sklad za sedmico lahko precej naraste, zato tedaj naraste tudi zanimanje za vplačila. Najvišja sedmica je bila izžrebana 10. julija 2005, ko je nagradni sklad znašal 3.195.599,45 evra, vendar sta si vsoto razdelila dva dobitnika. Katera dva sta bila to, ostaja skrivnost, saj Loterija Slovenije v skladu z zakonom zagotavlja anonimnost. Kakšen odnos imamo Slovenci do iger na srečo, pa bi dejansko pokazala le kakšna obširna javnomnenjska raziskava. Jasno pa je, da bi klasične igre na srečo le stežka primerjali z igralnicami, ki pomenijo precej večje tveganje za posameznika, čeprav tudi klasične igre na srečo lahko privedejo do zasvojenosti. ■

Loterija Slovenije sredstva od koncesijskih dajatev večinoma namenja financiranju invalidskih, humanitarnih in športnih organizacij.

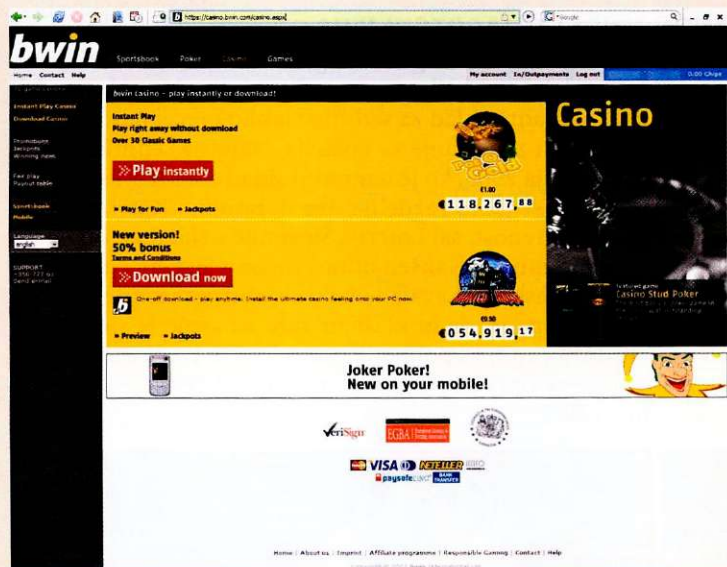

Novice

Aleš Kocjan

SPLETNI HAZARDERJI NAJ NE BI PRETIRAVALI Po ugotovitvah raziskave, ki jo je ob pomoči Bwina, podjetja, znanega po tem, da ponuja športne stave na spletu, opravila harvardska medicinska fakulteta oziroma njen oddelek za odvisnosti, je velika večina uporabnikov spletnih stav in iger zelo zmerna. Raziskava, v katero je bilo vključenih 40.000 anonimnih rednih uporabnikov Bwinovih spletnih storitev, je pokazala, da večina opazovanih igralcev s stavljenjem ne pretirava. "Povprečna izguba v času opazovanja, torej v osmih mesecih, je znašala do 33 evrov. Po drugi strani pa je le za 0,4 odstotka ljudi iz preučevanega vzorca mogoče reči, da so hudi hazarderji z velikimi izgubami. To dokazuje, da obstaja le majhna, zelo omejena skupina ljudi, ki zaradi iger na srečo zabredejo v finančne težave," so dejali v Bwinu. Po besedah sopredsednika uprave Norberta Teufelbergerja, opisane ugotovitve tudi dokazujejo, da je možnost razvoja tovrstne odvisnosti precej manjša, kot želijo prikazati nekateri. "Hazarderska odvisnost je namreč večinoma le orodje za upravičevanje igralniškega monopola, zato so ti rezultati še posebej dobrodošli."

Seveda pa je treba ob tem, da rezultati celotne raziskave uradno niso na voljo, interpretacijo Bwina vzeti z nekoliko rezerve, saj podjetje pri razlagi rezultatov iz očitnih razlogov ne more biti povsem objektivno.

Spletna hazarderji naj bi igrali zmerno.

BRITANSKA VLADA PROTI SPLETNIM IGRALNICAM Britanska vlada je nekaj tisoč spletnim hazarderskim stranem prepovedala oglaševanje v Veliki Britaniji. Odločitev bodo morala podjetja, ki imajo v lasti omenjene strani, spoštovati od septembra dalje. Vlada je svojo odločitev utemeljila s pojasnilom, da čeprav imajo podjetja licence za spletni poker in igralniške spletne strani, pa države, kjer so ta podjetja registrirana, nimajo zadostne zakonske ureditve na področju spletnega igralništva. Tako od septembra dalje podjetja, ki so registrirana na Kostariki, Nizozemskih Antilih in v Belizeju, ne bodo imela dostopa na britanski trg. S tem bodo prepoznavnim stranem, kot so Betfred Casino in Littlewoodcas-

ino.com, preprečili tako spletno oglaševanje kot tudi oglaševanje na televiziji in v časopisih ter revijah. James Purnell, minister za kulturo medijev in šport, je dejal, da ni opravičila za prepoved oglaševanja podjetjem, ki ne dosegajo njihovih visokih norm.

Podjetja, ki so registrirana v t. i. nizkih davčnih območjih, bodo lahko po uredbi še naprej oglaševala, prav tako pa z ukrepom vlade ne bodo prizadete države znotraj evropskega ekonomskega območja.

Britanska vlada je napovedala vojno spletnim igralnicam.

ČEBAŠKOVA SVARI PRED RAZMAHOM IGRALNIŠTVA Ob napovedani nameri graditve megazabavišča na Goriškem so se v državi v zadnjem času razmahnile vroče polemike o pozitivnih in negativnih vplivih igralništva. Svoje stališče v tej polemiki je zavzela tudi nova varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik. Kot je v svojem sporočilu za javnost zapisala Čebašek Travnikova, je širitev igralniške dejavnosti v Sloveniji brez resnih ekonomskih, okoljskih, socioloških, psiholoških in epidemioloških raziskav zelo tvegano početje. Po njeno lahko nepremišljeno širjenje igralništva ogrozi človekove pravice velikega števila prebivalcev, med drugim pravico lokalnega prebivalstva do zdravega življenjskega okolja ter do svobode in varnosti. Kot je zapisala varuhinja, ki je po poklicu psihologinja, je dokazano, da določen delež oseb, ki se udeležuje iger na srečo, razvije duševno motnjo, t. i. patološko hazardiranje. »Ta motnja je po določenih značilnostih podobna boleznim odvisnosti in močno prizadene duševno, ekonomsko in socialno blaginjo igralca in njegove družine. Z raziskavami so ugotovili, da omogočanje iger na srečo v določeni populaciji nujno privede do naraščanja števila oseb, ki so patološki hazarderji,« je zapisala. Nadalje ima po njeno igralništvo velik vpliv na družine, iz katerih prihajajo hazarderji. »Predvsem to močno vpliva na otroke, ki sami niso sposobni oceniti resničnega učinka igranja iger na srečo. Težave povzročata tudi njihovim staršem in učiteljem, ki vsaj v Sloveniji niso usposobljeni, da bi mladino lahko obvarovali pred nevarnostmi iger na srečo,« je še zapisala Čebašek Travnikova.

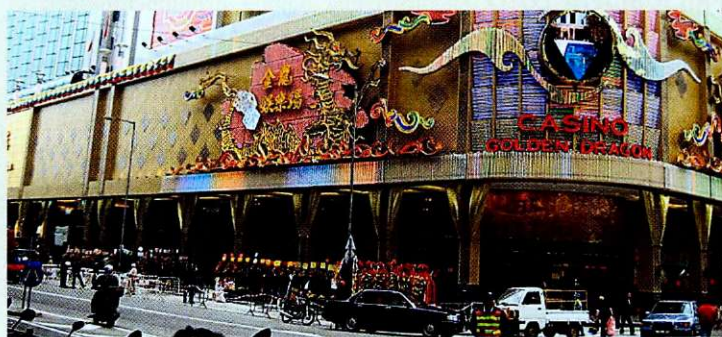

NOVICE

Zdenka Čebašek Travnik

KITAJSKI LAS VEGAS PREHITEL AMERIŠKEGA Kitajsko mesto Macao, znano predvsem po hitrem razmahu igralništva v zadnjih letih, je po zadnjih prihodkih prehitelo igralniško središče Las Vegas. Letos so namreč v igralnicah Macaou dosegli slabih 5,4 milijarde evrov (1,29 bilijona tolarjev) prihodkov, kar je za 0,19 milijarde evrov več kot v Las Vegasu. Kot je pokazala raziskava družbe Globalysis, je k uspehu igralniškega posla v mestu pripomogla predvsem njegova lokacija, saj drugje na Kitajskem igralništvo ni dovoljeno. Gre za posebno območje na kitajskem ozemlju, ki je bilo vse do leta 2001 portugalska kolonija in mu je Kitajska vlada podelila ekskluzivno pravico za razvoj igralniške dejavnosti. Do tega leta je za edinega lastnika igralnic v Macau veljal milijarder Stanley Hoover, ki je skoraj 40 let imel monopol nad vsemi igralnicami na Kitajskem, letos pa so tja prodrla tudi druga svetovna podjetja, na primer Wynn Resorts, MGM Mirage, Galaxy Casino in drugi. V Macau je tudi največja igralnica na svetu, 16.300 kvadratnih metrov velik Sands Macao.

Macao postaja prva Meka igralništva.

Dobrodošli
v vesolje zabave!

Skupina Hit ustvarjamo vesolje storitev in zvezd. V dvajsetih letih se je iz majhnega gostinskega podjetja razvila kompleksna igralniško-zabavišna skupina, predana gostom, njihovim željam in visoki kakovosti ponudbe za preživljanje prostega časa. S svojimi igralniško-zabavišnimi centri in počitniškimi kapacitetami v turističnih središčih sodimo med naj več evropske ponudnike zabave.

Igralniško-zabavišni centri Perla, Park, Korona, Aurora in druge igralnice in igralni saloni iz verige **Hit Stars** so namenjeni gostom, ki bi želeli svoj vsakdan obarvati z novimi doživetji. Naš pristop je celosten, kar nas postavlja v vrh evropske ponudbe. Tu se lahko čas ustavi.

Če želite dan preživeti v popolnem objemu sprostitve in dobrega počutja vam vrata odpirajo naši hoteli, ki prisegajo na razvajanje gostov. Larix, Grand Hotel Prisank, Kompas in drugi hoteli v Kranjski Gori ter Maestral v Črni gori pa so namenjeni gostom, ki želijo v svojem prostem času predvsem uživati v miru in v objemu narave ter se razvajati. **Hit Holidays** zato temelji na izvrstni turistični lokaciji, bogati dodatni ponudbi wellnessa in različnih športov, edinstvenih kulinarčnih doživetij, predvsem pa udobnih hotelih. Postrežba je vsekakor pestra in topla.

Harmonijo utrinkov sreče lahko doživite ob izzivih igre, se nasmejite ob dobri pijači, si privoščite oddih ob prijetni družbi in prijaznem okolju. Svoj košček sreče lahko ujamate v sproščnem in čarobnem okolju, ki je zbirališče sprostitve željnih ljudi.

Hazard na internetu

Ana Müllner

Na sončni strani Alp so bile igre na srečo vedno priljubljene. Verjetno so le redki, ki še niso nikoli izzvali sreče z obiskom vaše tombole, igranjem srečelova na zabavah ali pa s sodelovanjem v številnih igrah na srečo.

Le kdo od nas ni še nikoli vplačal listka za loto, kupil hitre srečke ali vsaj sodeloval v takšnem ali drugačnem srečelovu? Iger na srečo je iz dneva v dan več in vsakdo, ki želi ugotoviti, v kolikšni meri mu je sreča naklonjena, lahko to stori na ogromno načinov.

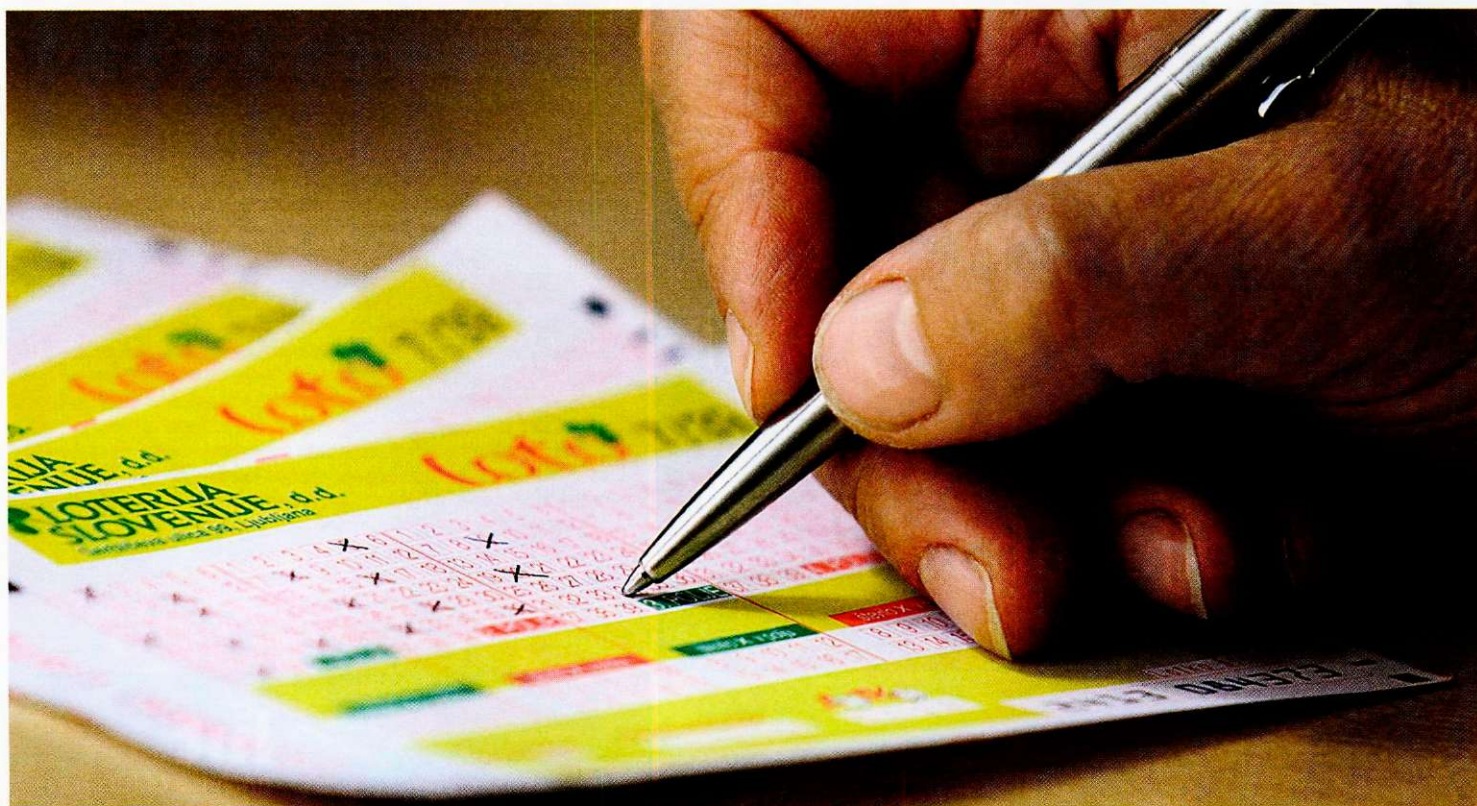
PRILJUBLJENI LOTO Zagotovo ena najbolj priljubljenih iger, ki hkrati izplačuje najvišje vsote denarja, je loto. Gre za igro, pri kateri udeleženec na listku napove, katerih sedem številka od ena do devetintridesetih bo izžrebanih. Pri nas skupaj z žrebanjem lota dvakrat tedensko poteka tudi žrebanje t. i. lotka oz. številčne loterije, pri kateri udeleženec napove, katera šestmestna številka od 000000 do 999999 bo izžrebana. Povprečna vrednost glavnega dobitka pri nas znaša 90 tisoč evrov, najvišja sedmica pa je bila izžrebana pred dvema letoma in je bila vredna 3,195.599 evrov. Sicer pa je možnost, da boste na lotu zadeli glavni dobitek, 1 proti 15,380.937.

KO JE SLOVENIJA PREMAJHNA Odkar je Slovenija postala polnopravna članica Evropske unije, se je veliko spremenilo tudi na področju iger na srečo. Državljeni Slovenije tako lahko sedaj poskušajo svojo srečo v drugih članicah povezave. Loto se na primer igra v vseh članicah EU, pri tem pa so dobitki v večini držav mnogo večji kot pri nas, ponekod pa so tudi možnosti za dobitke veliko bolj realne. V osemmilijonski Avstriji je npr. možnost za dobitke 1 proti 8,145.060,

povprečni glavni dobitek pa znaša milijon evrov. V Veliki Britaniji, ki šteje 60 milijonov prebivalcev, je možnost zadetka 1 proti 13,983.816, povprečni glavni dobitek pa znaša kar 3 milijone evrov. Boste še naprej vztrajali pri igranju slovenskega lota, kjer imate v primerjavi z drugimi evropskimi državami neprimerno manj možnosti za zadetek, hkrati pa je tudi slednji veliko bolj skromen?

ZAUPANJE V ŠPORTNIKE Športna industrija je ena največjih ta hip, saj se v njej vsako sekundo obračajo veliki denarji. Pri tem veliko vlogo igrajo tudi športne stave, prek katerih lahko vnaprej napoveste rezultat in v primeru pravilne napovedi lahko računate tudi na denarni dobitke. Izbirate lahko med vsemi vrstami športa, od golfa do formule in hitrostnega drsanja. V Sloveniji se po statističnih podatkih največ ljudi odloči staviti na nogometne izide bodisi v domačih, bodisi v tujih ligah.

O KVOTAH Za lažje razumevanje delovanja stavnice in igranje po številnih spletnih stavnica, moramo napisati nekaj več tudi o kvotah, ki nam v bistvu povedo, koliko denarja bomo dobili nazaj, če bomo stavili 1 enoto denarja. Če je bila npr. kvota za ekipo, ki je zmagala, 1,75, bomo za vloženi 1.000 evrov prejeli 1.750 evrov. Poleg decimalnega zapisa, ki je na stavnica daleč najbolj razširjen, je mogoče na tujih stavnica zaslediti še dva druga načina podajanja kvot. Pri an-

Loto ostaja priljubljena igra na srečo.

IGRE NA SREČO

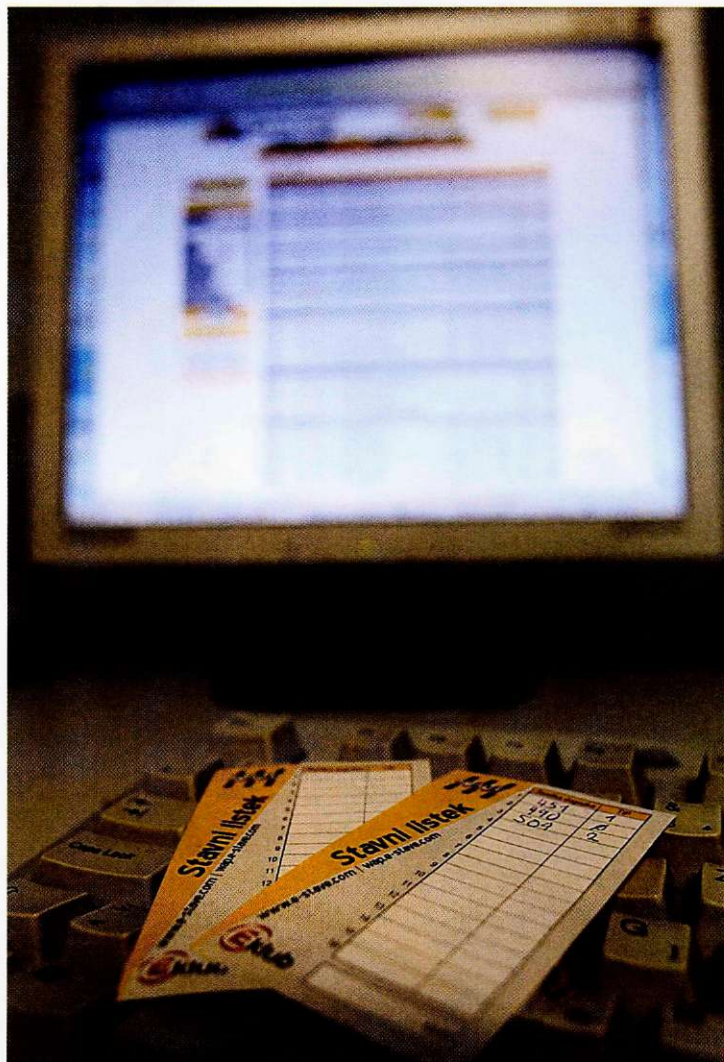
Številne igre na srečo mamijo z obljubami o visokih dobitkih.

gleških stavnicah je priljubljen frakcionalni zapis, ki pove, kolikšen bo naš dobiček pri določeni stavi. Če je npr. pri nekem paru izpisano $3/2$, bomo za 10 vloženih evrov ob pravilni napovedi zaslužili 15 evrov. Izplačanih bomo dobili 25 evrov (10 EUR vložka + 15 EUR zaslužka). Pretvorba iz frakcionalnih kvot v decimalne je preprosta: ulomku prištejemo 1. V našem primeru je kvota $3/2$ enaka kvoti 2,50. Svojtven sistem zapisovanja kvot poznajo tudi Američani, ki zapisujejo kvote s pozitivnim ali z negativnim predznakom. Ameriške kvote nam povedo, koliko moramo staviti za določen dobiček oz. kolikšen dobiček bomo dobili z določeno stavo. Negativen zapis kvote npr. -125 nam pove, da moramo staviti 125 dolarjev, da bomo dobili 100 dolarjev. Pozitiven zapis kvote pa nam pove, koliko bomo dobili, če stavimo 100 dolarjev. Če je npr. kvota za neko ekipo +250, pomeni, da bomo dobili 250 dolarjev, če bomo stavili 100 dolarjev. Kvota +250 je enaka kvoti $5/2$ ali kvoti 3,50.

Raziskave napovedujejo, da bo čez dobri dve leti že več kot 500 milijonov internetnih uporabnikov iskalo srečo v spletnih igralnicah.

V SPLETNO IGRALNICO V spletnih igralnicah, kjer vse od pobarjanja stav, igranja do denarnih transakcij poteka prek interneta, je mogoče z resničnim denarjem iskati srečo v igrah, kot so poker, ruleta, t. i. slot machine, blackjack itd. Korenine razvoja internetnega igralništva segajo v leto 1995, ko se je odprla prva spletna igralnica. Po podatkih revije Gamblingmagazine.com deluje danes že več kot 2.000 spletnih igralnic, katerih promet se je v zadnjih treh letih podvojil in naj bi znašal že prek 20 milijard dolarjev. Kot zanimivost naj omenimo, da 70 odstotkov prometa ustvarijo ameriški državljani. Raziskave napovedujejo, da bo čez dobri dve leti že več kot 500 milijonov internetnih uporabnikov iskalo srečo v spletnih igralnicah. Čeprav je spletno igralništvo v ZDA prepovedano, je večina spletnih igralnic v lasti ameriških državljanov. Zaradi prepovedi so igralnice večinoma locirane v državah, kot so Antigua, Dominikanska republika, Curacao, Grenada ipd. Eksotične države so namreč zaradi ohlapnejše in manj stroge zakonodaje, nižjih administrativnih stroškov, preprostejših poti za pridobitev številnih dovoljenj, ki so potrebna za vzpostavitev igralniškega poslovanja, nižjih davkov in številnih drugih ugodnosti pravi raj za podjetja, ki se ukvarjajo z igralništvom. Varnost v spletnih igralnicah in stavnicah je zagotovljena s strogo zakonsko ureditvijo, z uporabo najsodobnejše tehnologije in varno-

stnih protokolov ter rednim nadzorom poslovanja. Za vzpostavitev delovanja igralnice je treba imeti s strani nadzornih služb podrobno pregledan in odobren računalniški sistem, kajti le tako se zagotavlja pošten odnos do igralca in preprečuje možnost morebitnih zlorab s strani samih igralnic. Igralnice morajo navadno imeti na bančnem računu tudi rezervni sklad, ki predstavlja kritje za izplačilo dobitkov. Spletno igralništvo posega v jurisdikcijo in zakone različnih držav, saj so lahko lastniki, strežniki, na katerih so nameščene igralnice, sami igralci in posredniki pri prenosu transakcij iz različnih držav. Zaradi različnega izvora vseh vpletenih akterjev so pristojnosti v zvezi z reševanjem morebitnih sporov pogostokrat zamegljene. Medtem ko je spletno igralništvo v ZDA prepovedano, je v Evropi zakonodaja s področja igralništva stvar posamezne države. Vsaka vlada lahko na nacionalni ali regijski podlagi presodi, ali dovoli igranje po internetu na svojem ozemlju, in če ga, v katerih oblikah in pod katerimi pogoji. Vsako tako odločitev naj bi druge zakonodaje spoštovale. Predstavniki regulatornih organizacij igralništva v Evropi so združeni v organizaciji Gambling Regulators European Forum, ki deluje od leta 1989. Čeprav se lahko spletne igralnice ozračju v pravih igralnicah le delno približajo, ostaja nesporno dejstvo, da je spletna igralniška industrija v velikem razmahu. Število igralcev se predvsem zaradi preprostega načina igranja prek interneta večja iz dneva v dan. Nekateri obiskujejo spletne igralnice predvsem zaradi zabave, nekateri zato, da pobegnejo pred pritiski vsakdanjega življenja, nekateri pa preprosto obožujejo igre na srečo, ker radi tvegajo. Od tod do zasvojenosti pa ni več daleč. ■

Tudi pri nas narašča število spletnih igralnic.